anti-tekelci mücadelenin strateji ve taktikleri

r. reiissing - d. weigert

lenin'in demokratik ve sosyalist devrim arasındaki diyalektik ilişki üzerindeki öğretisi
tekelci devlet kapitalizminde toplumsal çatışmada demokrasi mücadelesinin yeri ve önemi
işçi sınıfının sosyalizm yolu üzerindeki mücadele strateji ve taktiği
işçi sınıfı mücadelesinin uluslararası yönleri
günümüzde kapitalizmden sosyalizme geçişin devrimci süreci
işçi sınıfının eylem birliği politikasının zorunluluğu olanaklılığı temel içeriği ve temel ilkeleri

bilim yayınları

ANTİ-TEKELCİ MUCADELENİN
STRATEJİ ve TAKTİKLERİ

BİLİM YAYINLARI

dizg.: emek-tepe matbaası — baskı: nurdoğan matbaası — cilt numune **mü**cellithanesi — kapak baskı: reyo koll. şti.

bilim yayınları

Bilim Yayıncılık Limited Ortaklığı
Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş - İstanbul

ANTİ - TEKELCİ MÜCADELENİN STRATEJİ ve TAKTİKLERİ

RALF REİSSİG — DİETER WEİGERT

Çeviren :

N. AKA

Antimonopolistische Alternative — Sozialistische Perspektive

VEB Deutscher Verlag der Wissenschaften, Berlin, 1973

Anti-Tekelci Mücadelenin Strateji ve Taktikleri

Bilim Yayınları, İstanbul, Haziran 1977

İÇİNDEKİLER

I

ROLF REİSSİG

TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİNİN EGEMEN OLDUĞU ÜLKELERDE İŞÇİ SINIFI MÜCADELESİNİN BUGÜNKÜ KOŞULLARI 7

II

DİETER WEİGERT

DEMOKRASİ MÜCADELESİ İLE SOSYALİZM MÜCADELESİ ARASINDAKİ KARŞILIKLI ETKİLEŞME ÜZERİNDEKİ LENİNİST KURAM VE BUGÜNKÜ ÖNEMİ 33
LENİN'İN DEMOKRATİK VE SOSYALİST DEVRİM ARASINDAKİ DİYALEKTİK İLİŞKİ ÜZERİNDEKİ ÖĞRETİSİ 33
Bugünkü koşullar altında tekelci devlet kapitalizminden sosyalizme devrimci geçiş sürecinde ara ve geçiş aşamalarının zorunluluğu 51
Tekelci devlet kapitalizminde toplumsal çatışmada demokrasi mücadelesinin yeri ve önemi 69
Anti-tekelci demokrasi - sosyalizm mücadelesinin bir bölümü 92

III

DİETER WEİGERT

İŞÇİ SINIFININ SOSYALİZM YOLU ÜZERİNDEKI MÜCADELE STRATEJİ VE TAKTİĞİ 101
Demokratik anti-tekelci alternatif program ve

politikanın harakteristik çizgileri 101
Demokratik alternatifler ve bunların gerçekleştirilmeleri için işçi sınıfının mücadelesi 113
Maddi-sosyal alanda anti-tekelci alternatif politikanın temel çizgileri 115
Sınıf mücadelesinde demokratik ekonomi alternatifleri (üretimin demokratik kontrolu, demokratik planlama, demokratik ulusallaştırma) 126
Devlet politikası alanında demokratik alternatif. İşçi sınıfı öncülüğünde demokratik anti-tekelci bir devlet için sürdürülen mücadele 143
Parlamento içi ve parlamento dışı mücadele 158
Sınıf mücadelesinin ve şekillerinin diyalektiği 161
İşçi sınıfı mücadelesinin uluslararası yönleri 168
Demokratik deformlar ve sosyalist devrim ilişkisi 170
Günümüzde kapitalizmden sosyalizme geçişin devrimci süreci 183

IV

ROLF REİSSİNG

İŞÇİ SINIFI PARTİLERİNİN İŞÇİ SINIFININ EYLEM BİRLİĞİNİ VE GENİŞ ANTİ-TEKELCİ İTTİFAKI KURMADA STRATEJİ VE TAKTİKLERİ 191
İşçi sınıfı partilerinin demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde büyüyen rolü ve sorumluluğu 192
İşçi sınıfının eylem birliği politikasının zorunluluğu, olanaklılığı, temel içeriği ve temel ilkeleri 200
Geniş bir anti-tekelci ittifakın kurulmasının koşul ve yolları 217

I

TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİNİN EGEMEN OLDUĞU ÜLKELERDE İŞÇİ SINIFI MÜCADELESİNİN BUGÜNKÜ KOŞULLARI

Günümüzde tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu ülkelerde işçi sınıfının demokrasi ve sosyalizm için mücadelesi artan bir önem kazanmaktadır. Bu ülkelerde ancak işçi sınıfının, toplumun gelişmesini kararlı olarak etkilemesi ve sonunda bütün ilişkilerin devrimci yoldan yeniden biçimlendirilmesi, sermayenin kalelerinde çalışanların sömürüsüz, baskı ve savaşsız, insan onuruna yaraşır bir yaşam umudunu gerçekleştirebilir.

İleri düzeyde gelişmiş olan kapitalist ülkelerde nüfusun %70 - 90'ını oluşturan işçi sınıfı, sermayeye karşı giriştiği sürekli ve fedakârca yürüttüğü, aynı zamanda geri tepmelerin de eşlik ettiği mücadele olmaksızın ne sınıfsal amaçlarını, nede günlük sosyo-ekonomik ve politik gereksinmelerini karşılıyabilir. Bu ülkelerin işçi sınıfı giriştiği mücadelede, günümüzde önceki dönemlere oranla daha az yalnızdır. Söz konusu ülkeler işçi sınıfının mücadeleleri dünya devrimci hareketinin, emperyalizme karşı sürdürdüğü mücadelenin temel bir bölümünü oluşturur. Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketi, amaçları sosyalizmin kapsamlı bir biçimde inşası ve sınıfsız topluma geçiş olan sosyalist ülkeler işçi sınıfıyla birlikte karşılıklı etkileşme; emperyalizme ve yeni sömürgeciliğe karşı ulusal kurtuluş

hareketine girişmiş olan halklarla kardeşçe bir dayanışma içinde dünya devrimci sürecinin başlıca akımlarından birini oluşturur. Her bölgede ve çeşitli düzeylerde verilen anti-emperyalist savaşların başarısında sonucu sağlayan etmen, günümüzde sosyal ilerlemenin bu üç temel gücü arasında ittifakın kurulması ve pekiştirilmesidir.

Bu ülkeler işçi sınıfının demokratik ve tekellere karşı olan bütün güçlerle ittifak halinde sömürü düzenine karşı kesin zafere katkıda bulunacağı kanısındayız. 1969 Moskova Toplantısı'nda bu husus şu sözcüklerle açıklandı: «Bir dizi kapitalist ülkede işçi sınıfının verdiği büyük mücadeleler tekellerin gücünü sarsmakta, kapitalist toplumun kararsızlığını ve çelişkilerini keskinleştirmektedir. Bunlar, köklü toplumsal değişmelere, sosyalist devrime ve işçi sınıfının diğer emekçi tabakalarla ittifak halinde iktidarını kurmasına yol açabilen yeni sınıf çatışmalarının ön habercisidir[1].

Bu kanımız kaynağını söz konusu ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin açıkça ortaya koyduğu gerçekten güç almaktadır. Fransız, İtalyan, İngiliz, Amerikan işçi sınıflarının —aynı zamanda Federal Almanya işçi sınıfının— devrimci geleneği bugün tekelci devlet kapitalizmine karşı verilen kitle savaşlarında etkili olmaktadır. Birçok ülkede, ilk safta tecrübeli ve çelikleşmiş işçi sınıfı partileri ve bazı ülkelerde sınıf bilincine sahip etkili sendikalar bulunmaktadır. Bu durum mücadele bilincinin geliştiğini, devrimci işçi hareketinin tekelci burjuvazinin merkeziyetçilik ve örgütlenme çabalarına git gide daha yüksek bir ölçüde örgütlenme ve artan mücadele isteğiyle karşı koyduğunu göstermektedir.

Bu süreci anlamak için, **işçi sınıfının tekelci devlet** kapitalizmindeki durumunun genel koşullarını ve bu durumda gelişen yeni özellikleri incelemek, yeni koşullar

karşısındaki stratejiyi, taktiği ve anti-tekelci güçleri geroklı potansiyele ulaştıran yolu çözümlemek zorunludur.

V.I. Lenin'in emperyalizm kuramı bu sorunun çözümlenmesinde önceden olduğu gibi şimdi de kuramsal ve yöntemsel hareket noktası ve temeldir.

1969 Moskova Toplantısı'nda L.İ. Brejnev şu hususlara değiniyordu: «Lenin'in emperyalizm kuramı, emperyalizmi bugünkü gelişme aşamasında belirleyen somut özelliklerin anlaşılmasında da bir anahtardır»[2]. Lenin «Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm» başlıklı yapıtında[1], kapitalizmin bu yeni gelişme aşamasının temel çizgilerinin nelerden oluştuğunu kapsamlı ve derinlemesine bir çözümleme ile göstermiştir.

Çözümlemesinin temellerini emperyalizmin tekelci kapitalizm olduğu hususundaki bilimsel bilgi (Erkenatnis) oluşturmaktadır: «Emperyalizm kapitalizmin tam anlamıyla gelişmesi ve dolaysız bir devamı olarak doğup büyür. Fakat kapitalizm, ancak belirli çok yüksek bir gelişme aşamasında, temel özelliklerinden bazılarının kendi karşıtlarına dönüşmeye başlamasıyla emperyalizme dönüşmüştür. Bu arada kapitalizmden daha yüksek bir toplum düzenine doğru geçiş döneminin özellikleri bütün bir gelişme çizgisi üzerinde oluşmuş ve göze görünür bir hale gelmiştir. Bu süreçte temel ekonomik özellik kapitalist serbest rekabetin kapitalist tekeller tarafından tasfiyesidir. «Tekel, kapitalizmin daha yüksek bir düzene geçişidir»[4]. Tekelci sermaye kapitalist üretim ilişkisinin en yüksek ve son aşaması olarak burjuva düzeninin bütün toplumsal ilişkilerine nüfuz eder. Bu nedenle emperyalizmin Lenin tarafından saptanan beş temel özelliği tekelin çeşitli belirme biçimleridir. Lenin'in emperyalizm tanımı özelliklerin yalnızca sıralanmasını değil, aksine sağlam bir iç mantığı kapsar: 1) Üretim ve sermayenin yoğunlaşmasının ekonomik hayatta belirleyici roller oynayan tekeller

yaratacak bir gelişme aşamasına varması, 2) Banka sermayesinin sanayi sermayesiyle birleşmesi ve bu «finans kapital»e dayanan bir finans oligarşisinin ortaya çıkması, 3) Mal ihracından farklı olarak sermaye ihracının özellikle büyük bir önem kazanması, 4) Dünyayı kendi aralarında paylaşan uluslararası kapitalist birliklerin kurulması, 5) Yeryüzünün kapitalist büyük devletler arasında coğrafi anlamda bölüşülmesinin sona ermesi[5].

Emperyalizmin ekonomik özü ona uygun politik ilişkilerde ifadesini bulmakta ve bu ilişkiler onu yaymaktadır. Yeni ekonomik sistemin, tekelci kapitalizmin (emperyalizm tekelci kapitalizmdir) üstünde yükselen politik üst yapı, demokrasiden siyasi gericiliğe dönüşür. «Demokrasi serbest rekabete tekabül etmektedir. Siyasi gericilik tekele tekabül etmektedir»[6]. Emperyalizm sermaye - emek çelişkisini derinleştirir ve yeni çelişkiler yaratır. Burada ilk sırada tekelci burjuvazi ile köylülük, kentli ara tabakalar aydınlar ve bizzat orta burjuvazinin bölümleri arasındaki çelişkiler belirtilebilir. Tekelci sermayenin içe ve dışa karşı saldırgan politikası, ulusal ölçekte ve sömürgeler düzeyinde uyguladığı baskı politikası yüzünden yeni çelişkiler ortaya çıkar. Yasaca emperyalizm aşamasına bağlı olan ve toplumdaki gelişmenin bütün alanlarında gözlenilen bu çelişkiler ve bunların derinleşmesi kapitalist sistemin genel bunalımını niteler ve emperyalizmin daha asalak ve ölmekte olan kapitalizm olduğunu gösterir[7]. «Emperyalizm proletaryanın sosyal devriminin arifesidir»[8].

Bunun anlamı şudur: Kapitalist toplumun yeni emperyalist gelişme aşamasının çözümlenmesi, zorunlu olarak yeni tarihi koşullar altında sosyalist devrimin kuram ve pratiğine doğru geliştirilmeye devam edilmeli ve yönlendirilmeli. Emperyalizm döneminde proletaryanın sınıf mücadelesinin strateji ve taktiğinin belirleyici sorunlarını her koşul altında geçerli olarak cevaplamış olmak Lenin'in

ve Bolşevik partisinin hizmetidir. Burada merkezi noktada stratjik amacın ve ara aşamaların, devrimci temel gücün —işçi sınıfının yeni tipten partisinin—, stratejik müttelikleri-nin, baş rakibin ve sosyalist devrimin en önemli yol, şekil ve araçlarının tanımı ile ilgili sorunlar bulunmaktadır. Le-nin'in kanıtladığı gibi, bu yeni koşullar karşısında emper-yalizm ve oportunizm arasında yasa içi karşılıklı ilişkiler de oluşur. Tekelci kâr ekonomik koşul olur. İşçi aristok-rasisi ve işçi bürokrasisi tabakaları sosyal anlamda, em-peryalist devletin fonksiyonunun genişlemesi ise politik anlamda, oportünizmin beslenme alanı olur. Emperyalizm işçi hareketinde oportünist akımların ortaya çıkması için sürekli olarak bu koşulları yeniden üretmekte ve egemen-liğini korumak için oportünizmin, sosyal ve politik deste-ğine artan bir ölçüde gereksinme duymaktadır.

Gerek Lenin'in emperyalizm çözümlemesi, gerek bun-dan işçi sınıfının mücadelesi için çıkarılan sonuçlar o za-mandan beri doğrulanmışlardır. Once Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin ve devrimci işçi partilerinin liderliğinde öteki ülkelerde yapılan sosyalist devrimlerin başarılı uy-gulaması bilimsel sosyalizmin tarihsel pratikte doğruluğu-nu ve genel geçerliliğini kanıtlamaktadır. «Sosyalist dev-rimin bir grup ülkede zafer kazanması, sosyalist dünya sisteminin oluşması, kapitalist ülkelerde işçi hareketleri-nin elde ettikleri kazanımlar eski sömürge ve yarı sömür-ge halklarının bağımsız tarihsel eylem sahnesine girmesi, anti-emperyalist savaşın eşsiz hamlesi, bütün bunlar dö-nemimizin temel gereklerini dile getiren Leninizmin tarih-sel bakımdan haklı olduğunu ispatlamaktadır[9]. İkinci ola-rak Leninizme taban tabana zıt olan sağ ve sol revizyo-nizmlerin oportünizminin kuram ve pratikte iflası, Leniniz-min çağımızın biricik ve genel geçer sosyalist devrim ku-ram ve pratiği olduğu gerçeğini dolaylı bir şekilde doğru-lamaktadır. Üçüncü olarak, henüz kapitalist sisteme dahil

bulunan ülkelerdeki bugünkü toplumsal gelişme, bu sürecin çözümlenmesinde Leninizmin kuramsal ve yöntemsel geçerliliğini özellikle göstermektedir.

Bugünkü emperyalizm niteliğini değiştirmemiştir, emperyalizm tekelci kapitalizmdir, asalak ve ölmekte olan kapitalizmdir. Lenin'in, emperyalizmin tarihteki yerinin karakteristikleri olarak belirttiği bu özellikler, bugün de tekelci devlet kapitalizminin genel gelişme yönünü göstermektedir. «Kapitalizm emperyalist aşamasında üretimin her yönden sosyalleştirilmesine çok yaklaşır, kapitalistleri, bir dereceye kadar bilincinde olmaksızın ve iradelerinin dışında, tam serbest rekabetten tam sosyalleşmeye geçişi oluşturan bir toplum düzenine doğru çeker»[10].

Sanayileri ileri düzeyde gelişmiş olan ülkelerde nitel bakımdan emperyalizmin yeni bir aşaması olarak ortaya çıkmış bulunan tekelci devlet kapitalizmi emperyalizmin derinlere inen bunalımının bir ifadesidir. Kapitalizmin emperyalizm aşamasındaki bu değişim sürecinin nesnel temelleri vardır. Bu süreç herşeyden önce, kapitalizmin; bir yandan üretim güçlerinin hızla gelişmesi, toplumsal planlamaya duyulan nesnel gereksinme, öte yandan sosyalizmden yana değişen uluslararası güçler dengesi yüzünden bir bütün olarak maruz kaldığı artan baskıyı yansıtır[11]. Gelişmiş tekelci devlet kapitalizminin ayırıcı özellikleri hangi ögelerden oluşmaktadır? 1) Tekellerin iktidarıyla devlet iktidarının, bütün kapitalist sömürü sürecine yön veren tek bir iktidar bütünü (kompleksi) halinde biraraya gelmesi, 2) Devletin sürekli, kapsamlı ekonomik faaliyeti, 3) Çeşitli bölgelerde uluslararası devlet tekelci birleşmeleriyle yeni uluslararası şirketlerin oluşturulmasıyla ve kısmen şimdiden görece sağlam bölgesel, kapsamlı devlet anlaşmalarıyla (örneğin AET) sağlanan ulusalarasılaştırma, 4) Emperyalist devletin ekonomik faaliyetinin sermayenin yeniden üretiminin nesnel bir koşulu, tüm ye-

niden üretim sürecinin zorunlu bir ögesi haline gelmesi, 5) Yasaların işleyiş tarzında ve kapitalist çelişkilerin hareket tarzında değişmeler olması, 6) Devlet - tekelci iktidar bütününün toplum hayatının bütün alanlarına -politika, ideoloji, kültür- nüfuz etmesi[12].

Bu yönden bakıldığında Lenin'in emperyalizm çözümlemesinin güncelliği açıktır, çünkü tekelci devlet kapitalizminin tümüyle ortaya çıkışı, hızlandırılmış tekelleşme sürecinin belirleyici sonucu ve ayni zamanda bu sürecin devam etmesi için gerekli temel koşul olarak belirmektedir. «Özel tekel ölçeğindeki tekelleşme, üretim güçlerinin toplumsal karakterine, ulusal ve uluslararası sınıf mücadelesinin yeni koşullarına görece uyan, aynı zamanda onlarla çelişki halinde bulunan toplum ölçeğinde bir tekelleşme halinde genişlemek zorunlululuğunda idi. Tekelleşmenin bu yüksek aşamasını ancak devlet gerçekleştirebilirdi. Devletin ekonomik sürece dolaysız bir şekilde müdahale etmesi ve ekonomik bir güce dönüşmesi kaçınılmaz oldu»[13].

Tekelci devlet kapitalizmi tekelleştirme sürecini doruğuna çıkarırken, kendisi, gelişmiş tekelci kapitalizme dönüşmüş, emperyalist devletin ekonomik faaliyetleri bu tekelleştirme işlevi içinde artarken, bunlarla birlikte emperyalizmin temel çelişkileride yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Emperyalizmin Lenin tarafından ortaya çıkarılan temel özellikleri bugün daha belirgin olarak görülmektedir. Bu nedenle tekelci devlet kapitalizmi; tekelin tipik özelliklerinin devletin bilinçli teşvik işlemiyle toplumun tüm alanlarına yayılması, iç çelişkilerinin gittikçe daha keskin bir şekilde ortaya çıkması, bunların çalışan yığınlar tarafından daima daha kapsamlı olarak anlaşılması ve bu çelişkilerin anti-tekelci yönde, bilinçli, kendiliğinden oluşan hareketlere yansımasıyla belirlenir. Üretimde sosyalleşmenin artmasıyla özel kapitalist mülkiyet ilişkileri arasındaki kapitalizmin temel çelişkisi, emperyalizmin bugünkü aşa-

masında öyle keskinleşmiştir ki Marxsizm klasiklerinden «Komünist Partisi Manifestosu»ndaki «Çağırdığı yeraltı güçlerine artık egemen olamayan büyücü» sözü, bugün çok büyük bir güncellik kazanmıştır[14].

Doğal ve toplumsal çevrenin bilinçli bir biçimde şekillenmesi için bilimsel-teknik ilerlemenin farkına varılmayan olanakları emperyalist koşullar altında tekelci sermayenin bazı gruplarının çıkarlarına peşkeş çekildi. Kârın arttırılması ve kârla birlikte sömürünün arttırılması yolunda yığınların yaratıcı güçleri kötüye kullanıldı. Bilimsel-teknik devrim koşulları altında üretici güçlerin gelişmesi, üretim ilişkilerinin değişmesiyle ilgili tarihsel gereksinmeyi bugüna kadar eşine rastlanmayan bir ölçüde güçlendirdi. Tekelci sermayenin «öne doğru kaçışı»nda kullanmayı denediği araçlar, devletin ekonomik etkinliği, üretim ve sermayenin artan yoğunlaşma ve toplulaşması şiddete başvurma ve gericilik - tekelci devlet kapitalizminin temel çelişkisinin daha da keskinleşmesini etken oldu[15].

Emperyalizm saldırı, yayılma ve savaş demektir. Emperyalizmin insana düşmanlığı kendi karakteri içinde bulunmaktadır, kesinlikle oportünizmin maskelemeğe çalıştığı gibi büyük burjuvazinin politikasının sadece dışsal, belirli dönemlere özgü niteliği değildir. Termonükleer dünya savaşı tehlikesi, Hindiçini halklarına, Arap ülkelerine, Afrika ve Latin Amerika'daki kurtuluş hareketine karşı barbarca askeri müdahaleleri, bütün bunlar, emperyalist burjuvazinin egemenliğine devrimci bir hareketle son vermeyi bugün her zamankinden daha zorunlu kılmaktadır[16]

Emperyalizmin tarihsel bakımdan köhneleşmişliği tekelci sermayenin halk kitlelerinin demokratik hak ve özgürlüklerine karşı devamlı bir savaş yürütmesinde, otoriter, faşist egemenlik yöntemleri oluşturmasında da ifadesini bulmaktadır. Burjuva demokratik egemenlik şekillerinin içeriklerini yitirerek otoriter bir içerik kazanmaları,

açık terörcü egemenlik eğilimleri, toplulaşan ve yoğunlaşan sermayenin gücü olan ekonomik tekelin mahiyetine çok uygun düşmektedir. —her iki yönde de tekeller, halk kütlelerinin yaratıcı politik eylemini en aza indirgemeyi, ya da tamamen ortadan kaldırmayı ve gerici politik faaliyetleri iktidarlarının desteği olarak geliştirmeyi denerler[17].

Emperyalizm insan kişiliğinin bozulması ve sistemli bir şekilde yıkılması demektir ve bu, onun en belirgin bir karakteridir. Emperyalist savaşlar, sömürge halklarına karşı yapılan baskılar, bütün halkların milliyetçi ve ırkçı sömürüye maruz bırakılmaları sonucu milyonlarca insanın en ilkel maddi yaşam koşullarından yoksun bırakılmaları yanında, endüstriyel bakımdan yüksek derecede gelişmiş ülkelerde de çalışan kütleler anti-hümanizm yayan aldatmacalara, kapitalist kütle tüketimi yoluyla sahte tatmin araçlarına, canice bir anti-komünizme maruz bırakıldılar. Güçlü bir işçi sınıfı partisi tarafından karşı çıkılmadığı zaman, çalışanların bilincinde özellikle yıkıcı etkiler yapan kültür, sanat hayatı ve manevi hayat alanındaki bu bunalımlar emperyalist toplum düzeninin normal ürünü ve aynı zamanda oluşturucu etmenidir. Bu nedenle, ancak bütün toplumsal ilişkilerin devrimci bir değişimi, insan kişiliğini, onun maddi ve manevi yaratıcı güçlerini sürekli olarak yıkan bu sürece bir son verebilir[18].

Bugün artık sadece bir olanak olmaktan çıkıp, aksine Avrupa, Asya, Latin Amerika'da istikrarlı ve canlı bir düzen, emperyalizme karşı fiili bir karşı güç olarak ortaya çıkan sosyalizmin tarihsel sorumluluğu yukarıda belirtilen nedenlerle giderek daha da artan bir biçimde toplumsal gelişmenin bütün alanlarında kendisini göstermektedir[19]. Sosyalizm tarihsel bir ileri atılımdadır. 1969 Moskova toplantısında şu hususlar formüle edilmiştir.: «Emperyalizm ve sosyalizm arasında dünya ölçeğindeki temel çelişki derinleşmektedir... Emperyalizm kaybetmiş olduğu tarihsel

insiyatifini yeniden kazanacak, tarihin çarkını geri çevirecek durumda değildir. İnsanlığın gelişmesinin temel yönü.. bütün devrimci güçler tarafından saptanmaktadır»[20].

Yukarıda gördük ki emperyalizm mahiyeti tekelci devlet kapitalizmine dönüşmekle değişmemiştir. Gelişiminin Lenin tarafından çözümlenen kanuniyetleri emperyalizmin bugünkü aşamasına da temel oluşturmaktadır. Bununla beraber her süreçte olduğu gibi, bu kanuniyetler somut tarihsel koşullar altında, özel biçimlerde kendi aralarında değişen durumlarda belirmektedirler. Buna göre günümüz emperyalizminin somut bir çözümlemesi, bugün emperyalizmin içinde bulunduğu genel durumu belirlemeyi gerektirir.

Emperyalizmin bugünkü durumu tüm olarak aşağıda belirtilen temel etmenlerle belirlenir:

— Dünya emperyalizmine karşı verilen sınıf mücadelesinde sosyalizm lehine değişen uluslararası güçler ilişkisi,

— Emperyalist sömürge sisteminin tasfiye edilmesi, Afrika, Asya ve Latin Amerika halklarının ulusal ve sosyal kurtuluş savaşları,

— Bizzat emperyalist ülkelerde işçi sınıfının ve müttefiklerinin tekellere ve düzene karşı giriştikleri kütle mücadeleleri,

— Bilimsel-teknik devrimin topluma yüklediği nesnel gerekler,

Bu koşulların baskısı altında tekelci burjuvazinin değişen duruma uyma eğilimi önemli ölçüde güçlenmiştir. Bu, emperyalizmin savunma durumuna geçtiğinin ifadesidir. Emperyalizm için yeni bir stratejik durum oluşmuştur. «Modern emperyalizmin bir çok önemli özellikleri, emperyalizmin yeni koşullara, iki sistemin mücadelesi koşullarına uymak zorunda kaldığını göstermektedir»[21]. Kapitalizmin genel bunalımının derinleşmeye devam etmesi ve bu

toplum düzeninin çelişkilerinin keskinleşmesi devrimci güçlerin gelişmesi süreci üzerinde hızlandırıcı bir etkide bulunmaktadır. Bununla beraber ekonomik gelişmeler hiçbir zaman kapitalizmin kendiliğinden çökmesine yol açmayacaktır. Anti-emperyalist güçlerin devrimci potansiyelleri nesnel ve öznel olarak yeterince kuvvetli olmadığı sürece, sermaye araç ve yöntemlerini yeni koşullara göreli olarak intibak ettirme yollarını tekrar bulur. Fakat bunlar aynı zamanda emperyalizmin özünde bulunan çelişkileri keskinleştiren şekillerdir. «Uygulama süreci»nde kullanılan araç ve yöntemler ekonomik ve politik düzenin tekelci karakterinin geliştirilmesi ise kendi ekonomik temelinin çökmeye devam etmesinin, çelişkilerin derinleşmesi ve genişlemesinin araçları olacaktır. «Tedavi» aracı olması gereken şey, bu nedenle ister istemez emperyalist hastalığın nedenlerini güçlendirmektedir.

Saldırgan ve anti-demokratik mahiyeti değişmeyen, saldırganlığı ve mahiyetinde bulunan demokrasiye son verme eğilimleri daha da güçlenen emperyalizm bugün daha oynak ve daha ince taktiklerle gücünü korumakta ve sosyalizme karşı mücadelesini sürdürmektedir[22]. Tekelci sermaye toplumun kendi aleyhine değişen iç, özellikle dış koşullarını hesaba katmak zorunda kalıyorsa, bu, gözde olan bir kuramın, sistemlerin yaklaşması kuramının savunucularının ileri sürdükleri gibi «sistemlerin yaklaşması»nın bir belirtisi değil, keskinleşen sınıf mücadelesinin bir ifadesidir. Emperyalizm daima tehlikeli ve hilekâr bir hasımdır, emperyalizm «barış ve toplumsal ilerleme davası için sürekli bir tehdit kaynağı olarak kalmaktadır»[23].

Dış politika alanında emperyalizmin intibak politikası herşeyden önce sosyalist dünya sistemine karşı uzun süreli, global ve esnek stratejiler kullanılmasıyla belirlenmektedir. (ABD emperyalizminin global stratejisi, Federal Alman tekelci burjuvazisinin «yeni Doğu Politikası»

v.b.) Bu durumun karakteristik özelliği «emperyalist, dünya stratejisinin ağırlık noktasının yer değiştirmesinde aranmalıdır. Emperyalizmin politikası her zaman daha büyüyen bir ölçüde, dünya sosyalizmine, ulusal kurtuluş devrimlerine ve hareketine karşı ortak savaşın sınfsal amaçlarına doğru yöneltilmiştir[24]. Emperyalistlerin sınıfsal dayanışmaları zaman zaman aralarındaki çelişkiler karşısında bir üstünlük sağlayabilir. Fakat bu çelişkiler her zaman yeniden açığa dökülür.

İç politikada emperyalist burjuvazinin çabaları, işçi sınıfına karşı yürüttüğü mücadelede egemenliğini sürdürmek için iki temel yöntemin ensek bir biçimde birleşmesinden oluşmaktadır. Bu çabalarda temel öge değişen güç ilişkilerini hesaba katmaktır. Bu eğilimi, Lenin emperyalizm henüz oluşma aşamasındayken çözümlemişti. Lenin bu iki yöntemin bazen birbirlerinin yerini aldıklarını bazan bir arada farklı bileşimler halinde birleştiklerini «saptamıştır.» Birinci yöntem şiddete başvurma yöntemidir, işçi hareketiyle her türlü anlaşmadan kaçınma yöntemi, her türlü eski ve çağını tamamlamış kurumları koruma yöntemi,reformları sert bir şekilde reddetme yöntemidir. İkinci yöntem «liberalizm» yöntemidir. Siyasal hakları geliştirme, reformlar, tavizler vb. yönünde atılan adımlar yöntemidir[25]. Lenin aynı zamanda, burjuvazinin işçi sınıfına karşı kullandığı mücadele yöntemlerini seçerken, maruz kaldığı nesnel zorlamaya da dikkati çekmektedir: «Burjuvazi, kişilerin kötü niyetlerinden ya da rastlantıdan ötürü bir yöntemden ötekine geçmez, aksine durumunun köklü çelişkilerinin sonucu olarak böyle bir yola girer»[26].

Değişen güç ilişkilerinin tekelci burjuvaziye, taktiklerini seçerken uyguladığı bu nesnel baskı, belirli koşullar altında tekelci sermayenin çeşitli grupları arasında açık çelişkilere yol açabilir. Bu tür taktik fikir ayrılıkları, «bu sistemin hizmetinde bulunan bütün politik gruplara»[27]

az ya da çok açık bir şekilde dokunup geçtiği halde, emperyalist bir ülkenin hangi siyasal partisinin somut bir durumda hangi taktik temel yönü izlediği devrimci güçler için ikinci derecede bir rol oynamaz. ASBP'nin VIII. Parti Kongresinde Merkez Kurulu raporunda şöyle denilmektedir: «Asıl darbemizi Federal Almanya'daki aşırı gericilere ve açıktan açığa intikam davası güdenlere karşı yöneltmemiz doğaldır»[28]. Bilimsel sosyalistlerin işçi sınıfının eylem birliği ve anti-tekelci demokratik ittifak bakımından yönlerini çizmeleri için sağcı sosyal demokrat önderlerin «reformcu siyaset» denilen politikalarının savunması ve demagojik karakterinin ve bu politikanın en gerici büyük burjuva partilerinin politikasıyla stratejik ortak noktalarının yanı sıra taktik farklılıklarının da somut bir şekilde değerlendirilmesi gittikçe artan bir önem kazanmaktadır[29]. Özellikle, tekelci sermayenin, sağcı sosyal demokrat liderleri uzun yada kısa aralıklarla hükümet işlerini yürütmeye çağırdığı emperyalist ülkelerde (Büyük Britanya, İsveç, Federal Almanya, Avusturya vb.) böyledir.

Tekelci devletin gelişen reform politikası ilke bakımından savunucu niteliktedir. Emperyalizmin nesnel intibak zorunluluğu bu politikanın temeli, geri planıdır. Emperyalist iktidarların uygulamalarının tüm mekanizması içindeki yeni değeri bu intibakın «NASIL» olacağı konusundaki bütün çekişmelerde, intibak ve reformlar politikasının ne ölçüde ve hangi taktik alternatifle izleneceği söz konusu edilmektedir. Bu nedenle tekelci burjuvazinin ayrı politik fraksiyonlarının toplum yaşamının şu ya da bu alanının yeniden düzenlenmesindeki tasarım ve kavramları sadece ayrıntıda birbirlerinden ayrılırlar. Temelde fark yoktur. Bütün bu reform kavramları, temelde şu amaçlara yönelirler:

İlk olarak sermayeyi, değerlendirme, büyük sermaye ile en yüksek kâra erişme koşullarını düzeltmeye ve tekel-

ci devlet sistemini olanakların elverdiği oranda daha rasyonel ve «daha çekici» kılmaya çalışırlar.

İkinci olarak, çalışanların gerçek demokratik reformlara yönelik taleplerini ve bu temel üstünde yükselen antitekelci hareketlerini çelip etkisiz hale getirmek ve bundan başka işçi sınıfını ve onun örgütlerini tekelci devlet kapitalizmi ile bütünleştirerek ona tabi kılmak isterler.

Sınıf mücadelelerinin tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu ülkelerde kaydettiği gelişmenin baskısı altında, tekelci burjuvazinin çeşitli taktik çabaları halk düşmanı egemenliklerinin pekiştirilmesine yol açmamaktadır. Bu çağını tamamlamış toplum düzenine özgü olan derin çelişkiler sürekli olarak ortaya çıkmaktadır. Tekelci sermaye ve onun politik aktörleri gerek «reformlar», gerek halk kütlelerinin zora dayanan baskılar altında tutulması, ya da bu iki yöntemin ince bir karışımı için ne kadar çaba gösterirlerse, bu çelişkiler o kadar güçlü, o kadar «beklenmedik» ve kapsamlı bir biçimde ortaya çıkar. «Bununla beraber yeni koşullara intibakı, kapitalizmin sistem olarak istikrar kazandığı anlamına gelmez. Kapitalizmin genel bunalımı derinleşmesini sürdürür[30].

İşçi sınıfı mücadelesinin değişen koşullarının tümüyle ilgili olarak, bu mücadelesinin strateji ve taktiğinin bilimsel şekilde belirlenmesinden ne gibi sonuçlar çıkarmak durumundayız? Proletaryanın mücadele koşulları, emperyalizmin keskinleşen çelişkileri ve güçlenen tekellere karşı hareketle daha elverişli bir duruma mı gelmiştir? Tekelci sermayenin iktidar mevzileri genişlemiş midir? Demokrasi ve sosyalizm için verilen savaş daha karmaşık mı olmuştur? Dünya sosyalist hareketi temsilcilerinin ortak danışmaları ve kapitalist ülkelerdeki kardeş partilerin bilimsel sosyalizme dayanan değerlendirmeleri, açıklamalarının odak noktasına şu diyalektik tezi yerleştirmektedirler: Tekelci devlet kapitalizminin iç çelişikliği işçi sını-

fının durumuna, bu teşvik edici, durdurucu ve zayıflatıcı etmenlerin kesişme noktasını oluşturduğu ölçüde etkide bulunur[31].

İşçi sınıfının mücadele koşulları ne ölçüde daha elverişlilik kazanmıştır? Bir kere her şeyden önce işçi sınıfı nitelik ve nicelik bakımından demokrasi ve sosyalizm savaşının temel gücü durumuna gelmiştir. Yüksek düzeyde gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfı bugün sosyalist dünya sisteminin artan gücünde destek bulabilir. Sosyalizm lehine değişen uluslararası güçler ilişkisi, emperyalizme karşı savaşta, işçi sınıfının stratejik bakımdan daha elverişli bir duruma geçmesinin en belirleyici etmenlerinden biridir.

Dünya Sosyalist sisteminin gücü, kapitalist ülkeler işçi sınıfının mücadelesi üzerine üç temel yönde— tekelci burjuvazinin en saldırgan, aşırı gerici gruplarının geriletilmesiyle, işçi sınıfının ve bütün anti-emperyalist güçlerin güvenilir ve güçlü müttefiki olarak ve hiç de daha az önemli olmayan bir sosyalist perspektif örneği ile— özendirici etki yapan kapitalist ülkelerde temel çelişkinin derinleşmesi ve genişlemesiyle, işçi sınıfının eylem birliği politikası ve geniş anti-tekelci ittifak imkânları gelişmiştir. Sadece güçler açısından değil, savaşın içeriği ve dayanak noktaları bakımından da daha iyi mücadele koşulları oluşmuştur. Halk kütleleri, özel tüketimin temel gereksinmeleri çerçevesini aşan, toplumun tümünü ilgilendiren tedbirleri gerektiren ve gittikçe daha çok politik özellik kazanan (eğitim, işgücünün toplumsal yeniden üretimi koşulları, alt yapı, kültür vb.) yeni toplumsal sorunlarla artan ölçüde karşı karşıya gelmektedir. Bundan başka, birbirleriyle iç içe girmeleri ve birleşmeleri tüm emperyalizmi sürekli bir istikrarsızlığa yönelten kapitalist çelişkilerin yeni niteliği ve etki tarzı, işçi sınıfının mücadelesi için daha uygun koşullar ortaya çıkarmaktadır. Bunlar bilimsel-tek-

nik devrimin, hızlanan enflasyonun, manevi-kültürel alandaki bunalımların toplumsal etkileri gibi görüntüler içinde, çalışanlar tarafından duyulabilmektedir. Kapitalizmin genel bunalımının derinleşmesi bugün eskiden çok daha güçlü bir şekilde, karmaşık karakterli ulusal bunalım durumları oluşturmaktadır. Fransa'da 1968 mayıs - haziran aylarında, İtalya'da 1969 sonbaharında ve Federal Almanya'da 1969 eylül grevlerinde bu durum görülmektedir.

Bununla beraber şu soruyu de cevaplamalıyız: Tekelci devlet kapitalizminin hangi gelişme süreci işçi sınıfı mücadelesinin bugün daha güç ve daha karmaşık bir durum almasına neden olmuştur? Emperyalizmin değişen güç ilişkilerine uymaya zorlanması anlatılırken, tekelci sermayenin örgütlenme durumu ve manevra yeteneğinin güçlendiği ortaya çıkmıştı. Tekellerin gücünün devletin gücüyle birleşmesinin, sömürü sürecinin yönetilmesinde tekelci burjuvaziye daha fazla olanaklar sağladığı görülmüştü. Aynı zamanda devlet kapitalizminin uzun süreli olarak ortaya konulan farklılaştırılmış ve birbirleriyle ahenkli duruma getirilmiş kurma, bütünleştirme, yöneltme politikası işçi sınıfının geniş çevrelerinde devrimci bilinç ve eylemin gelişmesi koşullarını güçleştirmiştir. Emperyalizmin, derinleşmekle beraber, daha dolaylı bir şekilde görülebilen çelişkilerinin maskelenmesi de bu yönde gerçekleştirilir. İşçi sınıfı mücadelesinin bugün daha karmaşıklaşmasına neden olan etmenler arasında, başlıca emperyalist ülkelerin ekonomik, politik, askerî bakımdan artan bir şekilde iç içe girmeleri ve bununla birlikte sosyalist dünya sistemine, «kendi» işçi sınıfına ve ulusal kurtuluş hareketine karşı ortak bir uluslararası politika uygulamayı başarma olanakları sonda gelen etmenlerden değildir.

Buna göre işçi sınıfının mücadele koşullarındaki bu değişmelerin çelişkili bir karakter taşıdığını, sözü edilen

süreçlerin işçi sınıfı mücadelesinin koşullarına uygun durumlar yarattığı gibi bu savaşın devrimci gelişmesinin karşısına yeni engeller çıkardığını görmekteyiz.

Bu nesnel diyalektiği kısaca iki örnek üzerinde gösterelim: Emperyalist koşullar altında ekonomi ve politikanın ilişkisini düşünelim.Dünya Sosyalist sisteminin etkisi ve emperyalizmin iç çelişkileri ekonomi ve politkanın karşılıklı ilişkilerinde bir değişikliğe yol açar: egemen sınıfın karar verme sürecinde politika, artan bir ölçüde öncelik elde eder, yani iktidar sorunu bütün sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer çekişmelerde belirleyici sorun olmaktadır. Bu eğilim egemen sınıfın içinde bulunduğu derin bunalımın ifadesidir. Bu, aynı zamanda ekonomik süreçlerin özel yönetimi ve planlaması yerine, toplumsal yönetim ve planlamasını geçirmenin tarihsel bir zorunluluk olduğunu da ifade etmekte ve egemen sınıfın gereksiz bir duruma geldiğini göstermektedir.

Tekelci burjuvaziye karşı sürdürülen ekonomik ve politik çekişmelerin sıkı bir şekilde iç içe girdiği ve çalışanların sosyal, ekonomik kültürel ve diğer istemlerinin nesnel olarak toplum sisteminin bütününü sorguya çektiği, bu düzenin iktidar ilişkilerini etkilediği ve tekellerin çıkarlarının temsilcisi olan devletle gitgide daha çok karşı karşıya gelindiği oranda bu süreçten işçi sınıfının mücadelesi için daha iyi ve daha uygun koşullar gelişir. Bundan başka işçi hareketi için daha iyi ön koşullar oluşur: Ekonomi ve politikanın sıkı bir şekilde iç içe girmesiyle ekonomik ve politik bunalımlar daha yüksek bir kademede birbirlerine dolaysız etkide bulunurlar. Örnek olarak ABD emperyalizminin saldırgan dış politikasıyla ilişkili olarak içine düştüğü politik bunalımı ve bu bunalımın dünya kapitalizminin malî bunalımıyla karşılıklı etkilerini belirtmek yeter. Ekonomi ve politikanın karşılıklı karmaşık etkileri ve herşeyden önce devletin, küçük bir grubunun çıkarı için

burjuvazinin büyük kütlesi aleyhine göreli olarak bağımsızlaşması, bizzat tekelci burjuvazi içinde, işçi hareketine taktik düzeyde ve uzun süreli durumlarda daha geniş hareket alanı sağlayan farklılaşma sürecine yol açar. (Örneğin sosyalist ülkeler karşısında izlenecek dış ekonomik ilişkiler ve dış politika ile ilgili olarak çeşitli tekelci gruplar arasındaki ayrılıkları düşünelim.)

Bu türden uygun bir dizi etmenin yanında bu eğilim, zorunlu olarak işçi sınıfının mücadelesine engelleyici bir biçimde karşı çıkan etmenleri de üretir: tekelci devlet kapitalizminin artan politik manevra yeteneği tekellerin gücünün daha yüksek düzeyde örgütlenmiş olması, burjuva demokratik hakların hızla sınırlanması, parlamentarizmin içeriğini yitirmesi vb. gibi. Ekonomik çelişkilerin kısmen çözümlenmesi, davranış ve bilinci sistemle bütünleştirme oyunlarından elde edilen belirli sonuçlar da etmenler arasındadır. Tekelci devlet kapitalizmindeki ekonomi ve politikanın diyalektiği, işçi sınıfının mücadelesini çelişkili bir biçimde etkiler.

Günümüzde üretimin uluslararasılaşması süreçleri işçi sınıfının mücadele koşulları bakımından artan bir rol oynamaktadır. Üretim güçlerinin gelişmesinin artan ölçüde uluslararasılaşması işçi sınıfının mücadelesi için nesnel olarak daha elverişli koşullar yaratmaktadır. Oysa işçi sınıfı bizzat temel üretim gücü olarak nitelik bakımından daha yüksek bir düzeyde uluslararasılaşmıştır. Devleşmiş uluslararası tekellerin oluşması, tekelci sermaye tarafından uluslararası ekonomik blokların yaratılması, toplumun bütününü kapsayan çelişkinin karşı kutbunda, işçi sınıfı tarafında, somut eylemlerde, uluslararası işbirliği olanaklarının, uzun süreli politik mücadelenin koordinasyonunun nesnel olarak güçlenmesini sağlamaktadır. Bundan başka tekelci sermayenin uluslararasılaşma yönündeki nesnel eğilimden, emperyalist bütünleşme yoluyla (AET, Eura-

tom vb.) kendi bencil sınıf çıkarları için yararlanma girişimi artan bir ölçüde kapitalist ülkelerde işçi sınıfının, köylülüğün, kentsel ara tabakaların ve aydınların direnişiyle karşılaşmaktadır.

Böylece anti-tekelci ittifakın genişletilmesi için yeni olanaklar doğmaktadır. Devlet-tekelci bütünleşme süreci çalışanların sömürülmesini doruğa çıkarır, onların sosyal durumunu güçleştirir. Kârı azamileştirme çabası, gayri milli ekonomik ve politik sonuçlara, geleneksel çelişkilerin derinleşmesine, (örneğin İtalya'da yüksek düzeyde sanayileşmiş Kuzey ile az gelişmiş Güney arasında) ve çalışanları işsizlik, sosyal hizmetlerin azalması, kütle halinde işgücü ithaliyle (göçmen işçiler) ücretler üzerinde baskı yapılması gibi etkilere katlanma durumunda bırakan yeni dengesizliklerin oluşmasına yol açmaktadır. Tekellerin bu gayri milli politikaları kütlelerin demokratik hareketi için çıkış noktaları oluşturmaktadır. İşçi sınıfının mücadelesinde ortaya çıkan karmaşık koşullar herşeyden önce şu etmenlerden oluşmaktadır: Tekelci sermayenin uluslararası ölçekte manevra yapabilme yeteneği genişlemektedir, dünya sosyalist sisteminin etkisine zaman zaman uluslararası düzeyde karşı çıkma olanakları, iktidarı elde tutma, çalışanlara rüşvet verme ve onları aldatma için elde bulunan uluslararası ihtiyatları sonuna kadar kullanmakta ve karşı devrimi uluslararası ölçekte daha güçlü bir biçimde koordine etmektedir. Yunan halkına karşı 1967'de girişilen NATO eylemi ve bu arada yayılan İtalya'ya müdahale planları söylentileri uluslararası ölçekte örgütlenmiş olan tekelci sermayeden gelen büyük tehlikeyi kanıtlamaktadır.

Bütün bu uluslararasılaştırma eğilimleri, bugünkü koşullar altında ve özellikle perspektif açıdan, emperyalizmin «uyumlulaştırılmasına» değil, emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin sıçramalar halinde ve düzensiz şekilde

ortaya çıkmasına yol açmaktadır (kapitalist para sisteminin çözülemeyen çelişkilerini hatırlayınız). Bu eğilimler öteki kapitalist devletlerle olan bütün ekonomik ve politik anlaşmazlıkları kısmî çözümler yoluyla çalışanların sırtına yüklemek çabasından kaynaklanmaktadır. Bunlar uluslararası kpitalizme karşı mücadelede izlenecek bir uluslararası devrimci strateji için yeni çıkış noktalarına götürürler[32].

Sadece bu iki sorunda, tekelci devlet kapitalizminin nesnel gelişme sürecinin işçi sınıfının mücadele koşullarıyla ne kadar çok yönlü bir ilişki içinde bulunduğu açığa çıkmaktadır. Bilimsel-teknik ilerlemenin tekelci burjuvazi tarafından başarılması çabası ya da egemen sınıfların sosyalizmin artan etkisini geriletmeye uğraşmaları gibi süreçler işçi sınıfının mücadelesi üzerinde aynı çelişkili etkiyi —bir yandan anti-tekelci kavganın artan olanakları, öte yandan bu düzeni yenmede artan karmaşıklık ve güçlük— yaparlar.

Buna göre günümüzün tekelci devlet kapitalizminin bilimsel çözümlemesi, sağ ve «sol» revizyonizmin, kapitalizm koşulları altında işçi sınıfı mücadelesinin koşulları, olanakları, hedeflerin saptanması konusundaki kuramlarını açıkça çürüten sonuçlara varmaktadır. Sağ revizyonistler şu noktadan hareket etmektedirler: Bugünkü kapitalizm bilimsel-teknik ilerleme ve devletin rolünün genişlemesiyle güya sınıf çelişkilerini dengelendirmek; ekonomik, politik reformlarla herkesin kişiliğini geliştirmede eşit şansa sahip olduğu «demokratik sanayi toplumunu» yaratmak durumuna gelmiştir.

Ernest Fischer, Roger Garaudy ve diğerleri gibi revizyonistlerin bugünkü kapitalizm ile ilgili olarak çizdikleri çarpık tablo, emperyalizme gerçek bir alternatif olarak görmedikleri bugünkü sosyalizme karşı yaptıkları anti-Leninist ve anti-Sovyet hücumlar ile tamamlanmaktadır. Bu-

na göre sağ revizyonizm kapitalist toplumun devrimci yolla değiştirilmesi zorunluluğunu inkâr etmektedir. Demokratik devrimin yerini, sistemi yerleştirici reformlar «almakta» ve sosyalist devrim bir ütopya karakterine bürünmektedir[33].

«Sol» revizyonizm de güya nedenlerini ekonomik ve teknik ilerlemenin ve tekelci devlet egemenlik aracının işlemesindeki yeni saiklerin oluşturduğu, kapitalizmin mahiyetini değiştirici politik strateji ve taktiğini temellendirmeye çalışmaktadır. Bilimsel sosyalizmin «sol» hasımlarının ileri sürdüğü delillerin temelini şu tez oluşturmaktadır: işçi sınıfının kapitalist sistemle kaynaştırılması en geniş şekilde gerçekleştirilmiştir. İşçi sınıfı artık devrimin temel etkeni değildir. Burjuvazi, devlet aygıtını öylesine kusursuzlaştırmıştır ki, sadece «toptan» ani bir kendiliğinden devrimle yıkılabilir. Yoksa demokratik ve sosyalist devrimci değişmelere dayanan bir süreç ile değil. «Büyük Hayır» ın (H. Marcuse) anarşist parolası, somut demokratik ve sosyalist mücadelenin oportünizm olarak yaftalanması sonucu bugünkü kapitalizmin çarpık «çözünlemesi»nden, özellikle tekelci devlet kapitalizmindeki ekonomi ve politika ilişkilerinin yanlış anlaşılmasından mantiki olarak ortaya çıkmaktadır. FKP Genel Sekreteri Waldeck Rochet günümüz «sol» revizyonizminin rolünü şu sözlerle karakterize etmekteydi: «Maoizm ya da Troçkizm ile bağları bulunan grupları belirleyen sol sapma, arzularını gerçek sanmakta ve sabırsızlığı strateji haline getirmektedir. ekonomik ve politik mücadele arasındaki, demokrasi için savaş ile sosyalizm için savaş arasındaki ilişkiyi inkâr etmektedir»[34].

Sağ ve sol revizyonizm, emperyalizm temel çelişkisi sorununda, tekelci devlet kapitalizminin gelişme eğilimlerini değerlendirmede buluşmaktadırlar. Her iki kanada mensup revizyonistler şu sonuca varmaktadırlar: Kapita-

lizmin gelişmesi çelişkileri derinleştirmemiş, aksine zayıflatmıştır, buna göre bu toplum düzeninin içinden, özünden, günümüzde, devrimci değişme için hiçbir harekete geçirici güç gelişemez. Üretimin artan sosyalleşmesi ile kapitalist özel mülkiyet ilişkileri arasındaki temel çelişki böylelikle kendiliğinden gelişmenin kısmen sınırlanması ile tarihsel etkisi bakımından zayıflayacaktır. Revizyonistlere göre stratejik cevap, sadece sistemi yerleştirici reform ya da sisteme yabancı dış güçler tarafından «toptan» yapılacak devrim olabilir. Bunun anlamı şudur: Devletin ekonomik faaliyetlerini genişletme, çelişkileri geciktirme ve maskeleme yönündeki her türlü çabasının, Lenin'in emperyalizm kuramının güncelliğinin bilimsel olarak kanıtlanmasına, kapitalist çelişkilerin doruğuna ulaştığının ve yeni çelişkilerin ortaya çıktığının gösterilmesine neden olması ve bunu güçlendirmesi revizyonizm ile olan çekişmede büyük bir pratik öneme sahiptir.

Kapitalist çelişkilerin doruğa yükseldiğinin bilimsel olarak ispatlanmasından şu mantıki sonuçlar çıkmaktadır: İşçi sınıfının tarihsel görevinin kapitalist toplumun «mezar kazıcılığı» olduğu hakındaki bilimsel sosyalizm öğretisinin kabulü ve derinleştirilmesi[35] zorunluluğu.

İşçi sınıfının devrimci gücü, kural olarak sosyalleştirilmiş üretim ile kapitalist özel mülkiyet arasındaki kapitalizmin temel çelişkisinin nesnel bir biçimde keskinleşmesi sürecinde büyür. Sınıf çelişkilerinin kutuplaşmasının temel nedeni toplumun nesnel gelişme eğilimleridir. Bunlar arasında üretimin kanuniyetleri[36] tüketim, politika ya da ideoloji alanlarında oluşan değişmelerde ilk sırada bulunur.

İşçi sınıfının devrimci gücünün nitel olarak belirleyici koşulu önceden de olduğu gibi ilk olarak üretim araçları karşısındaki durumu, yani çalışma sürecinin maddi ön koşullarına ve araçlarına sahip olmamasıdır. Serma-

yenin büyük burjuvazinin elinde birikmesi ve toplulaşması nesnel olarak işçi sınıfının anti-tekelci mücadelenin temel gücü olarak rolünü arttırır. İşçi sınıfının devrimci güç potansiyelinin gelişmesi bu bakımdan üretim araçlarının tekelci burjuvazinin elinde yoğunlaşması ve toplulaşması sürecine çok yakından bağlıdır[37].

Tekelci kapitalizm koşulları altında, işçi sınıfı daima en çok sömürülen sınıf olarak kalmaktadır. «Tekelci sermaye diğer sınıfları ve sosyal tabakaları da baskı altında tutmaktadır, fakat kârının temeli, zenginliğinin ve gücünün şaşmaz kaynağı işçinin üretim süreci sırasındaki sömürülmesidir»[38].

İkinci olarak, işçi sınıfının devrimci olanaklarının nitelik bakımından artması kapitalist üretim sürecinden nesnel bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Bu süreç sürekli olarak —bugün eskisiyle karşılaştırılamayacak kadar büyük ölçüde— işçilerin geçici işsizliğini arttırır. Çalışan kütleler için üretimin sosyalleştirilmesi, koşullar gerektirdiği zaman işletmede işyerini[39], bizzat işletmeyi, kenti, duruma göre ülkeyi değiştirmek durumunda ve yeteneğinde olmak anlamına gelir. Bilimsel sosyalizm klasiklerince ücretli işçinin kanıtlanmış olan temel karakteristikleri —üretim araçları mülkiyetinden «bağımsız» olması, kapitalist üretim ile somut kişisel, yerel, ulusal bağlardan «bağımsızlığı»— zayıflamamış, aksine derinleşmiştir. Komünist Manifestosu'nda kapitalist üretimin her ileri adımıyla beraber kapitalist düzenin mezar kazıcılarının da genişleyerek yeniden üretileceği tezi bugün her zamandan daha geçerlidir. Çağdaş üretim güçlerinin dinamiği toplumsal üreticilerin temel sınıfına, proletaryaya yönelir, onun hareketliliğini arttırır ve bu sınıfı, nesnel olarak değişmeler gösteren, örgütlenmiş ve hızlı politik eylemde bulunmaya yetenekli kılar. Üçüncü olarak kapitalist üretimin artan sosyalleştirme süreci, üretimin ekonomik baskısıyla bu sını-

fın sürekli olarak daha büyük üretim birimlerinde örgütlenmesi ve toplanmasıyla, yokluğu halinde sosyalleştirilmiş üretimin olanaksız bulunduğu, ekonomik disiplinin acımasız okulundan geçme zorunluğunda kalan işçi sınıfının devrimci gücünü arttırır. Fakat bu bir üretim işçi sınıfını, tekelci sermayeye karşı kendi örgütlenmiş, merkezileşmiş disiplinli gücüyle karşı koymaya ve bunun yardımıyla tarihsel olarak zafere ulaşmaya yetenekli kılar. Bu nedenle, herşeyden önce bilimsel teknik devrimin koşulları altında işçi sınıfının nitel gelişimini artırıcı, bu tarihsel eğilim, ilerici bir etmen olarak kabul edilebilir.

Bu nesnel tarihsel sürece dayanan işçi sınıfı, var oluşundan bu yana mücadele eden bir sınıf olarak kendi devrimci gücünün yükselmesine kendi katkısını getirir. Günümüz koşulları altında bu mücadelenin en önemli kazancı olan Dünya Sosyalist sistemi bu süreçte belirleyici rolü oynar. Gerçekte var olan sosyalizm, anti-emperyalist savaşta uluslararası işçi sınıfının başlıca maddi ve politik - ideolojik güç kaynağıdır. Kendisi de işçi sınıfının devrimci potansiyelinin büyümesinin bir sonucu olan ve aynı zamanda bu süreci ifade eden bir işçi sınıfı partisi tarafından yönetildiği için, işçi sınıfı demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin en önemli gücüdür. Proletaryanın devrimci partisi, işçi sınıfını bilimsel dünya görüşüyle donatır ve bu sınıfı, temelini bilimin oluşturduğu strateji ve taktikle mücadeleye sokar. İşçi sınıfı partilerinin tarihsel deneyimleri, bununla sıkı ilişki halinde tekelci devlet kapitalizminin egemen olduu ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin kuramsal, pratik-politik faaliyetinin yükselme niteliği ve kütle karakteri, işçi sınıfının devrimci gücünün artmasına katkıda bulunur[40].

İşçi sınıfının tekelci kapitalizm ilişkileri içinde geçirdiği yapısal değişikliklerden sonuçlar çıkardığımız zaman bu ilişkiyi de gözönünde bulundurmak zorundayız. Günü-

müzde bilimsel-teknik devrim emekçi grupları arasındaki nicel yer değiştirmelerin sürekli etki yapan eğilimini hızlandırmıştır. Daha bugünden —üretim güçlerindeki bu devriminin henüz başında bulunduğumuz halde— nitel değişmeler kendini göstermektedir[41].

Konuyu kaparken, bu nesnel gelişme eğilimlerinin kendiliğinden olmayan bir biçimde işçi sınıfının devrimci faaliyetini daha yüksek bir aşamaya getirdiğine değinmek zorunluluğu vardır. Bir dizi başka süreçler bu eğilimlere karşı etkide bulunurlar: emekçilerin maddi sosyal-ekonomik yaşam koşullarında kütle mücadelesi yoluyla erişilen iyileşmenin ideolojik olarak çarptırılmış bir yansımaya neden olma olasılığı; sınıf mücadelesinde tecrübe sahibi olan tekelci sermayenin artan manevra yeteneği, protesto ve reform hareketlerinin çevreye etki yapması ya da bilinçli bir şekilde oportünist güçler tarafından saptırılması ölçüsünde egemen gücün korunması yönünde bütünleşme olasılığı; belli başlı olarak kapitalist meta fetişizmine dayanan ve günümüzde bütün emperyalist ülkelerde düşünceleri yanıltma mekanizması yoluyla sistemli olarak yönəltilen bilinçlerin çarptırılması olasılığı. Bu çelişik eğilimleri bilimsel olarak çözümlemiş ve hayale kapılmaksızın somut sonuçları çıkarmış olan işçi sınıfı partilerinin ve ancak bu partilerin gerçekçi stratejisi, işçi sınıfının artan devrimci potansiyelini gerçeklik alanına aktarabilir.

Bu koşullar altında bilimsel sosyalizm için çıkarılacak stratejik sonuçlar şu anlamı taşır: İşçi sınıfı emperyalizme karşı verilen mücadelede belirleyici itici güçtür. İşçi sınıfı tekelci sermayeye en tutarlı karşı gücü oluşturur. Böylelikle anti-tekelci mücadelenin de temel gücünü oluşturur. Tekelci burjuvaziye karşı ulusal ve uluslararası ölçekte yürütülen çeşitli toplumsal mücadelelerin öncüsü olmak durumundadır; çünkü tarihsel bakımdan anti-em-

peryalist savaşta bütün amaçların koordine edilmesi, özellikle kapitalizmin kesinlikle devrimci bir biçimde bertaraf edilmesi, emekçilerin günlük amaçlarıyla beraber uzun süreli, sistemli mücadelenin stratejik olarak belirleyici birliğinin oluşması için tarihsel bakımdan en iyi nesnel ve öznel koşullara sahiptir.

Günümüzde emperyalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin pratiği işçi sınıfının bu tarihsel sorumluluğu gittikçe daha büyük ölçüde yüklendiğini kanıtlamaktadır. Proletaryanın artan gücü karşısında, fakat aynı zamanda tekelci devlet kapitalizmi ile mücadelede artan zorluklar karşısında kesin başarı için işçi sınıfının anti-tekelci ve sosyalist strateji ve taktiğini bugünkü koşullar altında somut olarak saptamak zorunludur.

II

DEMOKRASİ MÜCADELESİ İLE SOSYALİZM MÜCADELESİ ARASINDAKİ KARŞILIKLI ETKİLEŞME ÜZERİNDEKİ LENİNİST KURAM VE BUGÜNKÜ ÖNEMİ

LENİN'İN DEMOKRATİK VE SOSYALİST DEVRİM ARASINDAKİ DİYALEKTİK İLİŞKİ ÜZERİNDEKİ ÖĞRETİSİ

Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri için demokrasi yolunda verilen mücadele ve bu mücadelenin sosyalizm ile ilişkisi bu partilerin devrimci strateji ve taktiklerinin en önemli noktası durumuna gelmiştir. Bu sorunun gerçek çözümü, mücadelenin geniş bir anti-emperyalist hareketi geliştirmede, tekelci devlet kapitalizmini adım adım geriletmede ve güçsüzleştirmede, sosyalizme yolu açmada ne ölçüde başarılı olduğuna kesinlikle bağlıdır. Bu alanda işçi sınıfı partileri iki temel bilgiden hareket ederler: tekelci devlet kapitalizmine karşı tarihsel ve toplumsal alternatif yalnız sosyalizmdir. Çünkü «İnsanlığın temelinde yatan sorunları ancak sosyalizm çözecek durumdadır», fakat bunun için «gerçekleştirilmeleri emperyalizmin mevzilerini toptan zayıflatan, tekelci sermayenin gücünü temellerinden sarsan demokratik talepler için kesin bir mücadele yürütmek» zorunludur[1].

Sağ revizyonistler ve sol radikaller tarafından hücuma uğrayan bu temel stratejik mevziler, bilimsel sosyalizmin, tarihin ve işçi hareketinin öğretilerine, bu öğretileri doğrulayan deneyimlerine dayanmaktadır.

Son olarak demokratik ve sosyalist mücadele ilişkilerinde derhal karşılanması gereken gereksinmeler ve

amaçlarla, işçi sınıfının günümüzdeki ve gelecekteki çıkarlarını, uzun süreli çıkarlarını birbiriyle uyuşturma sorunu vardır. İşçi hareketinin tüm tarihi, hareketin ileriye doğru gelişmesinin ve kalıcı zaferinin, iki ögenin yüksek derecede birbirlerine bağlı olduğunu göstermektedir. İşçi hareketinin münferit bölümleri sosyalist amaçtan yüzçevirdikleri, günün çıkarlarını, demokratik görevler yolunu mutlaklaştırdıkları zaman, sonunda reformizm yoluna, verimsizliğe düşerler ve çok gerilere itilirler. Bununla beraber işçiler demokratik adımları, işçi sınıfının günlük gereksinmelerini reddederlerse, yalnızca hedefe değer verirlerse, dar görüşlülük, sol radikalizm ve anarşizm tehdidi ortaya çıkar. İki anlayış da işçi sınıfını, tarihsel görevini gerçekleştirmekten alıkoyar. Bunlar demokratik ve sosyalist mücadele karşısında tam bir anlayışsızlığın da ifadesidirler. Marx ve Engels çeşitli tarihi dönemlerde işçi hareketinin demokratik ve sosyalist amaçlarının ilişkisi üzerinde temel gözlemlerde bulunmuşlardır.

Marx ve Engels —bütün ütopyacı ve küçük burjuva sosyalizmi akımlarına karşı— sosyalizmi, kapitalizmin toplumsal çelişkilerinin ve ondan doğan sınıf mücadelesinin sonucu olarak anladıkları için, işçilerin sınıf çıkarlarının bilincine varmalarını, örgüt ve güçlerini geliştirmelerini günlük sosyal ve demokratik çıkarlarını savundukları kesin toplumsal kurtuluş mücadelesini sürdürmelerini sağlayan koşullara hiçbir zaman ilgisiz kalamazlardı.

Marx ve Engels daha «Komünist Partisi Manifestosu»unda günün ve geleceğin temel düşünceleri arasındaki bağlılığı formüle ettiler: «Onlar işçi sınıfının gündemde bulunan amaç ve çıkarlarının elde edilmesi için mücadelelerini sürdürürler, fakat güncel sorunlar içinde, hareketin geleceğini savunurlar»[2].

Çünkü, 1848-1849 devrimi sırasında ve ondan sonra da Marx ve Engels burjuvazi ve küçük burjuvazi, feodaliz-

me karşı demokrasi savaşında kararlı bir biçimde ortaya çıkıyorlarsa işçi sınıfının bu sınıfları her zaman desteklemek zorunda olduğu görüşünü savundular. Daha sonra Engels bu temel düşünü kesinlikle tamamladı: burjuvazi bu mücadeleden işçilere karşı korkusundan ötürü vazgeçse bile, işçi sınıfı burjuva demokratik haklar için mücadeleyi sürdürmeliydi. Şöyle yazıyordu Engels: «O zaman bile, işçi sınıfı partisine burjuva özgürlüğü, basın özgürlüğü, toplanma ve dernek kurma hakkı için verilen ve burjuvalarca ihanete uğratılan ajitasyon çabasını, burjuvalara rağmen sürdürmekten başka birşey kalmayacaktır. Bu özgürlükler olmadan kendisi serbestçe hareket edemez. Bu mücadelede kendi hayat unsuru, solumak için gereksindiği hava için uğraş vermektedir. Şurası kendiliğinden anlaşılmaktadır ki, bütün bu hallerde işçilerin partisi, burjuvazinin salt kuyruğu olarak değil, ondan tamamen farklı, bağımsız bir parti olarak ortaya çıkacaktır»[3].

Elbette, işçi hareketi, sosyalist amacından vazgeçmek istemiyorsa, kendisini burjuva demokrasisinin genişletilmesi uğruna mücadeleyle sınırlayamaz. «En demokratik» burjuva cumhuriyeti bile burjuvazinin iktisadi ve politik sınıf egemenliğidir. Engels'in dediği gibi, bu cumhuriyette «zenginlik iktidarını dolaylı, ama o oranda da daha güvenli yürütür»[4]. Toplumsal kurtuluşu için işçi sınıfı politik iktidarı ele geçirmek, burjuva demokrasisinden nitelikçe yeni, sosyalist demokrasiye doğru ilerlemek zorundadır. Bu noktada daha Marx ve Engels bile, burjuva devrimiyle sosyalist devrim arasına suni bir duvar çekilemiyeceğinden yola çıkmaktaydılar. Aksine işçi sınıfı —kapitalizmin tüm kapsamıyla oluşması ve burjuvazinin gerici bir güç haline dönüşmesi koşulları altında— burjuva devriminde «sadece bir proleter devriminin dolaysız bir prelüdünü (peşrevini)»[5] görebilir ve devrimin sürekliliği[6] için ona sahip çıkmalıdır. Ancak ikisi de, demokratik

mücadele olmadan, hemen ve «dolambaçsız» bir şekilde sosyalizme ulaşılabileceğine inananlara karşı çıktılar[7].

Demikrasi ve sosyalizm mücadelesi için geliştirdikleri stratejiler ile, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri bugün bilimsel sosyalist devrim kuramının bir temel düşününü sürekli olarak devam ettirmektedirler. Bu temel düşünce Lenin'e göre bir ikaz ışığı gibi Marx'ın bütün yapıtlarında bulunur: Demokratik Cumhuriyet, proletarya diktatörlüğüne giden dolaysız bir geçittir[8].

Lenin bu ikaz ışığını sürdürdü ve işçi sınıfı partilerinin kavgasında izlenen bir çizgi olarak, işçi sınıfının emperyalizm karşısında günümüzde yürüttüğü kavgada evrensel geçerliliği doğrulanmış bulunan, demokrasi kavgası bu kavganın sosyalist devrime doğru gelişmesi için kapsamlı, bütünleşmiş bir kuram ve strateji geliştirdi.

Lenin önce 1905-1907 Rus burjuva —demokratik devriminin arifesinde ve bu devrim sırasında— emperyalizm döneminin ilk demokratik devrimi —işçi sınıfının, anti-feodal amacın temeli oluşturduğu; fakat bu amacın daha o sırada gerici büyük burjuvaziye karşı savaş ile bir bağlantısı bulunduğu bir devrim karşısındaki durumunu çözümledi. Özellikle «Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği» yapıtında oportünist kavramlarla karşılaştırarak Marksist devrim kuramınıyeni koşullar altında kesin bir şekilde geliştirdi ve zenginleştirdi. Devrim kuramının bu klasik yapıtı, bugün de tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin sosyalizme giden yolu açacak olan anti-tekelci bir demokrasi uğruna giriştikleri mücadelede izlenecek strateji ve taktiği için temel öneme sahiptir.

Lenin'in bu yapıtı aynı zamanda ulusal kurtuluş hareketleri sırasında yürütülen mücadele için de önemlidir. Lenin'in «İki Taktik» yapıtının temel düşünceleri şöyledir:

Birinci olarak, emperyalizmin meydana çıkmasıyla büyük burjuvazinin bütün bir savaş hattı boyunca her an biraz daha fazla gericiliğe doğru kaydığı, öte yandan proletaryanın sayı, örgütlenme ve tecrübe bakımından güçlendiği ölçüde, demokrasi mücadelesinin sevk ve idaresi giderek el değiştirir. Burjuvazi bizzat burjuva-demokratik devrimde artık sürükleyici güç olamaz, aksine emperyalist burjuvazi her an biraz daha büyük bir ölçüde demokratik değişmenin baş düşmanı durumuna gelir, oysa bu sırada işçi sınıfı burjuva-demokratik devriminde kumandanlığa yükselir.

Demokratik devrimde proletaryanın egemenliği, Lenin'in emperyalizm koşulları altındaki sınıf mücadelesinin yeni nesnel koşullarının çözümlenmesinden çıkardığı ilk ve kesin sonuçtur. Proletaryanın demokratik devrimdeki egemenliği öğretisiyle Lenin, demokratik ve sosyalist devrim arasındaki ilişkinin ilke bakımından temel sorununu açıklığa kavuşturmuştur.

İkinci olarak, İşçi sınıfı —işçi sınıfının örgütlü, bilinçli, önce müfrezesini oluşturan— yeni tipten bir partinin sevk ve idaresinde, bağımsız bir güç halinde birleştiği zaman burjuva demokratik devrimde öncü rolünü oynayabilir.

Üçüncü olarak, İşçi sınıfı, gerek burjuva-demokratik devrimde, gerekse sosyalist devrimde öncü rolünün gerçekleşmesinde, müttefiklere, özellikle de emekçi köylülere ve diğer emekçi tabakalara dayanmak zorundadır. «Ancak proltarya demokrasinin tutarlı bir savaşçısı olabilir. Ama ancak köylü kütlesini devrimci mücadelesine katma koşuluyla demokrasinin muzaffer bir savaşçısı olabilir»[9].

Dördüncü olarak, burjuva demokratik devriminin tutarlı bir biçimde uygulanması ve sürdürülmesi için işçi ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü politik iktidar organı olarak kurulmalıdır.

Lenin her devrimin temel sorunu olan, iktidar sorununu emperyalist dönemin çözümlenmesine dayanarak cevaplandırdı ve temel sürükleyici gücü işçi sınıfı olan, burjuva demokratik devrimin zaferinin sonucunda burjuvazinin siyasî egemenlik şekli olan burjuva-demokratik cumhuriyetin artık var olamıyacağını, aksine, işçi ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğünün kurulması zorunluğunu kapsamlı bir şekilde ispatladı. Lenin, ancak politik iktidar organını silahlı halka dayanan geçici devrimci bir hükümet olan bu iktidarın egemen gerici güçler ile kesin bir şekilde hesaplaşma, mülk sahiplerinin ve büyük burjuvazinin kaçınılmaz karşı devrimci direncini kırma yeteneğinde olduğunu belirtti. Bunun anlamı şudur: demokratik devrimde proletaryanın görevi sadece devrimin ön saflarında dövüşmek ve devrime gerekli atılımı sağlamakla bitmemekte, aksine devrimi tutarlı bir şekilde tamamlamak için, devrimden sonra da siyasal gücün kullanılmasına kesin bir şekilde katılmak olmalıdır. Kuşkusuz bu sürede işçi sınıfı siyasal kudreti tek başına kullanmaz, aksine bu kudreti köylülükle, ya da aynı zamanda öteki demokratik güçlerle de paylaşır. Bu devrimci demokratik güç devrimi ileriye götürebilir, götürmelidir ve sosyalizme dönüşümün ön koşullarını yaratabilir, yaratmalıdır. Bununla beraber bu devrimci-demokratik diktatörlük ancak bir geçiş dönemi güç ilişkisi, proletarya diktatörlüğü, sosyalist devrim yolunda bir gelişme aşaması olabilir. Lenin bu konuda şunları yazmıştır: «Sosyalizmi gerçekleştirmek için günümüzde proletaryanın ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünden başka bir araç olmadığını unutmamalıyız»[10].

Beşinci olarak, Burjuva-demokratik devrim sosyalist devrime dönüşmelidir, ikisi arasında yakın bir ilişki vardır. Rusya'daki toplumsal ilişkiler üzerinde yaptığı ayrın-

tılı araştırmalara dayanarak Lenin şu kanıya varmıştır: emperyalizm tarihsel olarak proleter devrimin arifesidir, ancak nesnel ve öznel olarak bir sosyalist devrimin hemen gerçekleşmesini —o zaman Rusya'daki somut duruma ilişkin olarak olanak dışı kılacaklardır. Lenin şunları yazıyordu: «Rusya'nın ekonomik gelişme derecesi (nesnel koşul) ve proleteryanın geniş kütlelerinin sınıf bilinci ve örgütlenme derecesi (nesnel koşula ayrılmaz bir şekilde bağlı bulunan öznel koşul) işçi sınıfının tam kurtuluşunu şu anda imkansız kılmaktadır»[11]. Bundan Lenin'in çıkardığı sonuç şudur: Rusya'daki devrim, önce burjuva-demokratik karaktere sahip olacaktır. Sonra bunu, sosyalist devrime doğru yöneltmek için söz konusu devrimi tutarlı bir şekilde sonuçlandırmak önemlidir.

«Sınıf bilinci olmaksızın, kütleler örgütlenmeksizin, açık bir sınıf kavgası yoluyla tüm burjuvaziye karşı öğretim ve eğitimle donatılmaksızın sosyalist devrim söz konusu olamaz. Anarşistlerin sosyalist dönüşümü geciktirdiğimiz yolundaki itirazlarına şu cevabı vereceğiz: biz devri mi geciktirmiyoruz, aksine ona doğru mümkün olan biricik şekilde, biricik gerçek yoldan, demokratik cumhuriyetten ilk adımı atıyoruz. Politik demokrasiden başka bir yolla sosyalizme varmak isteyen kimse kaçınılmaz olarak gerek ekonomik, gerek politik bakımdan anlamsız ve gerici sonuçlara varacaktır»[12].

Lenin işçi sınıfı için yalnızca aşağıdaki görüş açısının olabileceğini vurgulayarak şunu belirtti: «Burjuva devrimi ne kadar tamam, kesin ve tutarlı olursa, proletaryanın sosyalizm için, burjuvazi karşısında vereceği mücadele o kadar emin olacaktır»[13]. Sosyalist devrime geçişin nesnel ve öznel koşulları, ön koşulları o kadar uygun olacaktır. Bu münasebetle Lenin, Marx ve Engels tarafından ifade edilen devrimin sürekliliği düşüncelerini geliştirdi.

Tutarlı bir şekilde demokratik cumhuriyet mücadelesini yürüten işçi sınıfı, bu cumhuriyeti son amaç olarak göremez, aksine, demokratik devrimden sosyalist devrime ilerlemek zorundadır. Ancak sosyalist devrim her türlü sömürü ve baskıyı oratadan kaldırır. 1905 Eylül'ünde yazdığı «Sosyal Demokrasinin Köylü Hareketiyle İlişkisi» başlıklı makalesinde Lenin şunları belirtiyordu: «... Çünkü demokratik devrimden derhal ve gücümüze göre, sınıfının bilincine sahip ve örgütlenmiş proletaryanın gücüne göre, sosyalist devrime geçiş başlayabilir. Biz kesintisiz devrimden yanayız. Yarı yolda durmayacağız»[14].

İşçi sınıfının ve onun devrimci partisinin demokratik devrimde öncülüğü, işçi sınıfı ile öteki emekçi sınıflar ve tabakalar arasında sağlam bir ittifakın oluşturulması, emekçi halkın devrimci-demokratik gücünün sosyalist devrim yolunda önemli bir adım olarak dövüşerek elde edilmesi, demokratik devrimin sosyalist devrime doğru sürekli bir şekilde gelişme zorunluk ve olanağı, her ikisi arasındaki sıkı bir karşılıklı ilişki bugün de emperyalist ülkelerde işçi sınıfının sürdürdüğü mücadelenin temelinde yatan kanuniyetlerdir. İşçi sınıfı partileri —ileride göreceğimiz gibi— yaratıcı bir şekilde bugünkü somut tarihsel koşullardan yararlanırlar ve bu kanuniyetlerden çıkan strateji ve taktiğin temel ilkelerine dayanırlar.

Daha sonra, Birinci Dünya Savaşı sırasında emperyalizm üzerindeki araştırmasıyle ilişkili olarak, Lenin demokratik ve sosyalist mücadelenin ilişkileri üzerindeki bilgilerini Rusya'dan öteye giderek genelleştirdi ve daha ileriye giden sonuçlara, demokratik mücadelenin anti-emperyalist içeriği öğretisine ulaştı. Bu öğretiyi tekelci devlet kapitalizminin oluşmakta olan ögelerine ve Rusya'da burjuva-demokratik devrimden sosyalist devrime geçişle ilgili olarak derinleştirdi[15].

Lenin emperyalizm çözümlemesinde, emperyalizmin ölmekte olan kapitalizm olduğunu, burjuvazinin gerici bir güce dönüştüğünü, işçi sınıfının biricik tutarlı güç olarak her alanda yükseldiğini ve proleter devrimin nesnel olarak gündemde bulunduğunu kanıtladı. Demokrasi mücadelesiyle sosyalizm mücadelesi arasındaki ilişki şimdi ancak bu devrimci açıdan belirlenebilir.

Demokrasi mücadelesi serbest rekabet döneminde daha çok feodalizme ve feodal kalıntılara yönelmişse de emperyalizm çağında demokrasi mücadelesinin karakteri değişmiştir. Demokrasi mücadelesi şimdi her an daha açık bir şekilde anti-emperyalist mücadeleye dönüşmüştür. Bu olmaksızın işçi sınıfı sosyalizme varamaz. Lenin bu konuda şöyle yazmaktadır: «Biz demokratik istemlerden yanayız. Yalnız biz, bu haklar için ikiyüzlülükten uzak bir şekilde savaşabiliriz, çünkü nesnel tarihsel durum, demokratik istemlerin sosyalist devrimle ilişkisiz olarak yer almalarına müsaade etmez»[16]. Demokratik, anti-emperyalist mücadelenin bir temel koşulu, sınırsız egemenlik kurmaya, sömürüyü arttırmaya, yabancı halkları baskı altında tutmaya çabalayan tekelci sermayenin ekonomik özünde bulunmaktadır. Parlamenter-demokratik ilişkiler bu çabanın yolunu tıkarlar. Lenin, emperyalizmin «demokrasiden politik gericiliğe dönüş» olduğunu[17] kapitalist toplumun anti-demokratik baskı, genişleme ve savaş kışkırtıcısı eğilimlerini güçlendirdiğini kanıtlamaktadır.

Bu gelişme karşısında işçi sınıfı demokrasi mücadelesini yönetecekse proleter devrimden vazgeçmez mi ?

Birinci Dünya Savaşı sırasındaki birçok tartışmalarda Lenin işçi sınıfı için demokrasi mücadelesinin zorunluluğunu ve önemini belirtti ve bunun sosyalist çabaları zayıflatacağı ve sosyalist devrim parolasını karartacağı anlayışına karşı çıktı. Tam tersine, işçi sınıfının dörtbaşı mamur, tutarlı bir demokrasi mücadelesi yürüttüğü zaman

toplumun sosyalist bir dönüşümünü hazırlayabileceğini durmaksızın belirtti.

İşçi sınıfı ancak bu mücadelede ve bu mücadele aracılığıyla toplumu sosyalist anlamda yeniden şekillendirecek öznel olgunluk yeteneğine kavuşur. Lenin şunları yazmaktaydı: «Proletarya demokrasiden başka bir yolla zafere ulaşamaz, yani demokrasiyi tam anlamıyla gerçekleştirerek, hareketinin her adımında demokratik istemleri en kesin formüllere bağlayarak zafere ulaşabilir»[18].

Aynı zamanda Lenin, emperyalizmin sadece gericilik eğilimini uyandırmadığına, kütlelerde demokrasi istem ve çabasını güçlendirdiğine de dikkatleri çekti. Birbirine karşıt iki eğilimin etkisi zorunlu olarak emperyalist burjuvazi ile halk kütleleri arasındaki çelişkiyi de derinleştirmektedir. Bu çelişkinin çözülmesine, Lenin tutarlı devrimci demokratiklik açısından, yani demokrasi için devrimci bir anti-emperyalist mücadeleye yönelme açısından baktı. Temelde yatan burjuva demokratik ilişkilerin çerçevesinden çıkarak gelişen bir eğilimi içinde taşıyan bir emekçiler demokrasisi... İşte burada demokrasi için anti-emperyalist mücadelenin diyalektiği ifadesi yerini bulur. Devrimci güçler demokratik haklar ve özgürlükler için kavgalarını sürdürmekle, bunlardan, tekelci burjuvaziye karşı işçi sınıfının eğitilmesi ve örgütlendirilmesi uğruna yararlanırlar, demokrasinin daha da gelişmesi için demokratik kurumların içinde ve dışında mücadele ederler, burjuva demokrasisinin sınırlarını aşan demokratik istemler ileri sürerler. Temel demokratik hak ve reformlar için yapılan bu mücadele —Lenin'in de belirttiği gibi— sosyalist devrimin önkoşullarını yaratmakta ve böylece bizzat devrimci sürecin saiki olmaktadır.

Demokrasi mücadelesiyle sosyalist devrim mücadelesi arasındaki karşılıklı ilişkiler şimdi kendilerinde, bütünlük oluşturan bir devrimci süreç içinde, —işçi sınıfı-

nın ve onun partisinin idaresinde— demokratik devrimden sosyalist devrime ilerlemek olanağını korurlar. Bu arada Lenin, bugün de çok güncel ve önemli olan bir saptamada bulunmuştur: Demokratik şekil değiştirmeler «burjuvazinin bozguna uğratılmasından önce başlamış»[19] bulunmaktadırlar, öteki demokratik istemler sosyalist devrimin uygulanması sırasında, diğer bazıları da sosyalizmin kurulması sürecinde gerçekleştirilirler. Burjuva demokratik hak ve özgürlükleri, sosyalizme «barışçı geçişin» bir aracı olarak tanımlayan oportünistlerden temelde yatan bir farkla, Lenin daima demokratik haklar için yürütülen mücadeleyi, sınıf mücadelesinin gelişecek, sosyalist devrime yöneltilmesi ve sosyalizmin zaferi için bir zorunluk olarak kabul etti. Demokrasi mücadelesini devrimci bir biçimde yürütmek, onu sosyalizm mücadelesiyle birleştirmek, demokrasi, anti-emperyalist mücadeleyi sürdürmek anlamına gelir. «Birinci mücadeleyi ikincisinin buyruğu altına sokarak, demokrasi ve sosyalist devrim mücadelesini birleştirmeyi bilmek gereklidir. Bütün güçlük buradadır; işin esası burada yatmaktadır»[20].

Emperyalizmde demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin ilişkilerinin temelinde nesnel kanuniyetler bulunur, fakat bu nesnel ilişkinin sınıf mücadelesinde gerçekleştirilip gerçekleştirilemiyeceği ve nasıl gerçekleştirileceği, tüm işçi sınıfının bilincine nasıl yerleştirileceği, devrimci partiye bağlıdır.

Burada demokratik ve sosyalist amaçlar, demokratik ve sosyalist mücadele arasındaki geçişler fiili harekette akıcı bir nitelik gösterirler. Bu durum devrimci partiden, sosyalist son amaca daima öncelik veren esnek bir strateji ve taktik ister. Bu stretejide sosyalist amaca daima öncelik verilir. Ozellikle, devrimci demokrasinin zaferinden sonra sosyalist amaç, sınıf mücadelesinde güncel pratik-siyasal amaç durumuna gelir. Lenin 1917 Şubat

devriminden sonra Menşeviklerle yaptığı tartışmada şunları saptıyordu: «Bir insan ya gerçekten devrimci bir demokrattır, o zaman sosyalizme doğru atılan adımlardan korkmamalıdır... 20. yüzyılın Rusya'sında cumhuriyetçi ve demokratik sistemi devrimci yoldan gerçekleştiren ileri adımlar, sosyalizme doğru adımlar atılmaksızın, sosyalizme doğru ilerlemeler yapılmaksızın olanaksızdır... İleri adımlar atılmasından korkuluyorsa, bunun anlamı gerilemedir...»[21]

Bu sürede Lenin emperyalizmi ve somut devrimci süreci kapsamlı bir biçimde çözümlerken, bunun yanında şu kavramı hergün biraz daha açıklıkla görmeye başlıyordu: tekelci devlet kapitalizmi, tarihsel açıdan bakıldığı zaman, sosyalizmin dolaysız ön kademesidir[22]. Lenin aynı zamanda, sadece maddi koşullarla, bir sosyalist yapı değişikliği için gerekli olan bütün ön koşulların henüz var olmadığı noktasından hareket etti. Devrimci sürecin, kapitalist ilişkilerin olgunlaşmasıyla «dolaysız bir orantı» halinde gelişmediğini kanıtladı[23].

Herşeyden önce, çelikleşmiş devrimci bir parti gereklidir. Bu parti, işçi sınıfına sağlam bir şekilde bağlanmıştır, işçi sınıfını ve bütün öteki anti-tekelci güçleri harekete getirir ve sosyalist yapı değişikliğine hazırlar. Öte yandan devrimci bir durumun ortaya çıkması —sosyalist devrime geçişin ön koşulu— zorunludur[24].

Lenin, demokrasi micadelesi üzerinden, işçi sınıfının emekçi köylüler ve tekelci olmayan öteki tabakalarla geniş bir ittifak kurma yoluyla tekelci sermayenin gücüne hücum etme ve devlet gücünü ele geçirme ön koşullarını yaratmanın şimdi zorunlu duruma geldiğini belirtiyordu[25]. Buna göre Lenin, şimdi, emperyalizm koşulları altında tekelci sermayenin anti-demokratik, gerici politikasına karşı sadece bir savunma savaşı yürütmenin ve çalışan insanların demokratik hak ve özgürlükleri için çaba

sarfetmenin söz konusu olmadığını, fakat temel demokratik ve anti-emperyalist dönüşümlerle sosyalist devrimin hazırlanmasının zorunlu olduğunu kanıtlıyordu. Lenin «saf ve dolaysız bir sosyalist devrim» bekleyenlere karşı çıktı ve bu konuda şunları saptadı: «Bir yerde bir ordu kurulacak ve denecek ki biz sosyalizmden yanayız» bir başka yerde başka bir ordu kurulacak ve denecek ki «biz emperyalizmden yanayız ve sonra bir sosyal devrim olacak(... «saf») bir devrim bekleyen, bunu hiçbir zaman göremeyecektir... Gerçek devrimi anlamayan kimse sadece sözde devrimcidir... Avrupa'da sosyalist devrim tüm ezilenler ve gayri-memnunların yığın mücadelesinin baş göstermesinden başka birşey olamaz. Küçük burjuvazinin ve geri kalmış işçilerin bir kısmı kaçınılmaz bir biçimde devrime katılacaklardır —böyle bir katılma olmaksızın bir kitle mücadelesi olanak dışıdır, herhangi bir devrim de olanak dışıdır— ve gene kaçınılmaz bir şekilde harekete ön yargılarını, gerici düşcülüklerini hatalı ve zayıf taraflarını da taşıyacaklardır. Fakat bu kimseler nesnel olarak sermayeye hücum edeceklerdir[26].

Lenin daha «İki Taktik» yapıtında —daha önce gösterdiğimiz gibi— burjuva demokratik ve sosyalist devrim arasındaki oynak sınırlardan bahsetmiştir. Bu geçiş momenti, herşeyden önce emperyalizmin oluşmasından beri tarihsel sürecin kanuniyetleri ile sınırlanan sosyalist oluşum lehine ağırlık değiştirmiştir. Emperyalizm çağının demokratik devriminde bu geçiş dönemi momenti, en kuvvetli belirtisine demokratik devrimden sosyalist devrime dönüşümünün sürekliliğinde erişmektedir. 1914 — 1917 döneminde Lenin emperyalizm çözümlemesiyle ilişkili olarak demokrasi ve sosyalizm için kavga üzerindeki bilgilerini derinleştirdi ve geliştirmeye devam etti. Bu ilişki şimdi, 19. yüzyılda olduğu gibi proletaryanan sınıf mücadelesinin serbestçe gelişebilmesinde bir hareket noktası olarak

burjuva demokrasisinin optimal bir şekilde kabul ettirilmesi için anti-feodal mücadele temeline artık oturtulamaz. Aksine kapitalizmden sosyalizme geçişin daha üst bir temeline oturtulabilir.

Bu dönemde Lenin,in en büyük kuramsal çalışmalarından biri, devrimci demokrasiyi bu geçiş sürecine oturtması, emperyalizm çağında demokratik devrimi sosyalist dünya devriminin tümü içinde devrim kuramı bakımından düzenlemesi olmuştur[27].

Sosyalist devrim dolaysız bir devrimci sıçrama olarak gerçekleşmezse sosyalist devrime götüren çok yönlü somut yol ve geçiş şekillerinin bulunması ve uygulanması, emperyalizm koşulları altında bir Marksist - Leninist partinin temel görevlerinden biridir. Kitleleri sosyalizm mücadelesine götüren bu şekil ve geçişlerin bulunmasının özellikle ivedilik kazandığı Ekim Devrimi aylarında Lenin, bugün son derece güncel olan fikirler geliştirmiştir: İşçi sınıfından köylülere ve öteki emekçi tabakalara iletilen tutarlı bir «demokratik» kaçınılmaz bir şekilde, artık «sosyalizme doğru atılan adımlar» anlamına gelmektedir[28]. Almanya ve Macaristan'da devrimin 1918 — 1919 yıllarında yenilgisinden sonra, gelişmiş kapitalist ülkelerde bile işçi sınıfının bir sıçramada proletarya diktatörlüğünü kurmayı başaramıyacağı ve yüksek derecede gelişmiş ülkelerde bir sosyalist dönüşümün başlangıcının ne kadar güçlükle şekillendiği açıklığa kavuştuğu zaman, Lenin bu temel düşüncelere döndü. Batı Avrupa İşçi hareketi ve komünist partileri için bu geçişlerin bulunup meydana çıkarılmasının sonuca kesin etki yapacağını belirtti. Ancak bu geçişler yoluyla, çalışan yığınlar sosyalizm mücadelesine yöneltilebilirdi. Lenin «Sol Radikalizm, Komünizmin Çocukluk Hastalığı» başlıklı ünlü yapıtında şu hususları saptamıştır: «Şimdi bütün güçleri, tüm dikkatleri, daha az önemli görünen —ve bu, bir açıdan gerçektir de— fakat

görevin somut çözümüne pratik olarak daha çok yaklaşan, yani proletarya devrimine geçiş ya da ona yaklaşma şeklini ortaya çıkaran bir sonraki adım üzerinde yoğunlaştırmak söz konusudur[29]. Bir sonraki adım üzerinde yoğunlaştırmak söz konusudur. Lenin bunu işçi sınıfı partileri nin bağımsız ve çok önemli kuramsal, aynı zamadan pratik-politik strateji ve taktik sorunu olarak görüyordu.

Uluslararası işçi hareketinin strateji ve taktiğinin bir ders kitabı olan 1920'de yazılmış bulunan bu yapıtta Lenin, Bolşeviklerin dünya tarihine mal olmuş, genel geçerliliğe sahip savaş deneyimlerini genelleştirdi. Kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partilerinin saflarında yer eden dar görüşlülüğü yenmek, işçi sınıfının, çoğunluğunu kazanmak, emekçi köylülerle ittifak kurabilmek ve politik iktidarı ele geçirmek için kütleleri mücadeleye sokma yolunu gösterdi.

1921'de toplanan Enternasyonalin III. kongresinde yaptığı tarihi koşunmada V.İ. Lenin, İşçi sınıfı partisinin en önemli görevi olarak şu noktayı belirtti: «Şimdi ileri kapitalist ülkelerde devrimin temelden hazırlanması ve somut bir şekilde gelişiminin derinliğine araştırılması zorunludur»[30]. Lenin işçi sınıfı savaşçılarından «işçi sınıfının çoğunluğunu ele geçirmeleri için» herşeyi yapmasını istedi. Sol radikal temsilcilerle yaptığı tartışmalarda Lenin, işçi sınıfı partilerinin strateji ve taktiği için yön göstererek şunları saptadı: «Zafere ulaşmak için kütlelerin sempatisine ihtiyaç vardır. Her zaman mutlak çoğunluk gerekli değildir, gene de yenmek ve iktidara sahip olmayı iddia edebilmek için, yalnızca işçi sınıfının mutlak çoğuniuğu değil, fakat aynı zamanda sömürülen emekçi kırsal kesim halkının da çoğunluğu gerekir»[31]. Kongre Lenin'in yönlendirici etkisi altında, özellikle taktik üzerindeki tezlerde bu görevin çözülmesi için bir politika geliştirdi[32] ve parti ile kütleler arasında sıkı ilişkilerin nasıl kurulabileceğini, işçi sınıfı üzerindeki burjuva etkisinin nasıl geriletilebilece-

ğini ve kütlelerin adım adım sosyalist devrime doğru nasıl yöneltilebileceğini gösterdi. Kongrenin bütün kararlarının temel anlamını «kütlelere doğru ileri» parolası özetliyordu. Bu parola işçi sınıfı partilerini birleşik cephe politikasına yöneltiyordu.

Bir yıl sonra toplanan III. enternasyonalin kongresinde, 1920'de Lenin tarafından ilke düzeyinde ortaya atılan proleterya devrimine somut olarak nasıl yaklaşılır sorusu yeniden temelli bir biçimde incelendi. Burada savaş sonundan bu yana sınıf mücadelesi ve devrim için o zaman olduğu gibi bugün için de aynı derecede önemli sonuçlar çıkarıldı: «Açık burjuva gericiliğinin egemen olduğu günümüzde, devrimci proletaryanın burjuvazi üzerindeki tam zaferi arasında çeşitli aşamalar bulunur ve çeşitli geçici olaylar olanak içindedir. III. Enternasyonal ve onun bölümleri bu olasılıkları da gözönünde bulundurma durumundadırlar. Her durumda devrimci mevzileri savunmak zorundadırlar»[33]. Lenin'in hayatında ve yönetiminde toplanan son kongre olan IV. Kongre kesin olarak —yukarıda belirtilen değerlendirmeden hareketle— proletarya diktatörlüğüne giden yolda bir gelişme aşaması olarak işçi hükümeti parolasını oluşturdu. Burada, komünist, sosyal demokrat ve partisiz işçiler gelişip büyüyen, emekçilerin çıkarlarını sermayenin hücumlarına karşı savunan ve böylece politik güç ilişkisini işçi sınıfı ve onun müttefikleri lehine değiştiren çeşitli proleter parti ve örgütlerinin temsilcilerinden oluşan bir hükümet söz konusu olmalıdır.

Bu bilgilerin geliştirilmesiyle demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin ilişkisi, sosyalist devrime giden yollar ve 1920 — 1922 yıllarında geniş yığınların devrime yöneltilmesi ile ilgili temel sorunlar somutlaştırılmış, 1905 — 1907 ve 1914 — 1917 dönemleri karşısında yeni koşullar ve gereksinmelere uygun olarak Lenin ve III. Enternasyonal tarafından daha da geliştirilmiştir. Daha sonra 1935'de Mos-

kova'da toplanan III. Enternasyonal'in 7. Kongresi, Lenin tarafından 3. ve 4. Kongrelerde işlenen demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin strateji ve taktiğinin ilkelerini birbirine bağlamış ve onları değişen koşullar altında daha da ileriye götürmüştür[34]. Demokrasi ve sosyalizm arasındaki ayrılmaz ilişki, Lenin'in düşündüğü anlamda ortaya konulmuştur. Faşizme ve savaş tehlikesine karşı, gerçek demokratik ortam uğruna mücadelede, geniş bir proleter birlik cephesi, ya da anti-faşist halk cephesi hükümetlerinin kurulması için mücadele, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin stratejik amacı olarak işlenilmiştir. 7. Kongre, işçi sınıfına, anti-faşist demokratik güçlere faşizm ve emperyalizmin yıkılması için çok yönlü yollar gösterdi ve sosyalist devrime geçiş şekillerinin, ara aşamaların bolluğuna dikkati çekti[35].

Demokrasi ve sosyalizm mücadelesi ile ilgili olarak Leninist kuram ve stratejinin ana hatlarını bir araya getirirsek bu temel kavramın tekelci devlet kapitalizmi altındaki ülkelerin işçi sınıfının bugün sürdürdüğü mücadele için her zamandan daha güncel olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Burada incelenen sorun alanında Marx'dan Lenin'e kadar uzanan süreklilik pratik sınıf mücadelesi yoluyla doğrulanan şu kavramda mevcuttur: işçi sınıfı bir ara aşamadan geçmeden proleterya diktatörlüğüne ve sosyalizme varamaz; aksine koşulsuz olarak sosyalis olmayan ve kapitalizmin sınıf ve devlet çıkarlarına dokunan ve onları sınırlayan, öznel faktörün gelişmesini ileriye doğru iten çok yönlü mücadeleler ve ara adımları yoluyla varılabilir. Buralarda işçi sınıfı yeni mevziler ve haklar kazanır, böylelikle sosyalist devrimin ön koşulları yaratılmış olur.

Bu stratejik ana hat, her dönemin tarihsel ilişkilerine uygun olarak içerik ve amaç bakımından tadil edilir. Söz konusu strateji Marx ve Engels'de özellikle feodal

güçlere ve ilişkilere karşı yöneldiği zaman, ağırlıklı bir şekilde burjuva-demokratik içeriğe sahip idi, bu durum, emperyalizmle ve bu dönemle birlikte gündeme giren proletarya devrimiyle değişmiştir.

Demokrasi mücadelesi eğilimi giderek yer değiştirmektedir: şimdi baş düşman emperyalizmle burjuvazi olmuş, işçi sınıfı demokratik devrimin liderliğine çağrılmıştır. Emperyalizmle demokratik savaş, burjuva-demokratik karakterinin kaybolduğunu, genel demokratik karakterinin yükseldiğini, mücadelenin artık parlamenter burjuva demokrasisi yönünde değil, aksine işçi ve köylülerin devrimci-demokratik iktidarı yönünde geliştiği anlamına gelmektedir. Bu mücadele kapitalist sistemin temellerine, tekellerin egemenliğine karşı yönelmiş olduğu için, özü bakımından aynı zamanda sosyalist devrimin düşmanına karşı da yöneltilmiştir. Mücadele işçi sınıfı tarafından, yani sosyalist devrimin de öncüsü tarafından yöneltildiği için demokrasi ve sosyalizm mücadelesi birbirlerine daha da sıkı bir şekilde kenetlenmiştir, ayni şekilde demokratik devrimin sosyalist devrime doğru organik bir şekilde yönlendirilmesi olanağı doğmuştur. Böylelikle demokrasi mücadelesi gitgide daha büyük bir ölçüde sosyalizm mücadelesinin ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiştir, fakat bu, onun farklı niteliklerini ortadan kaldırmamıştır ve daima bu ilişkinin devrimci parti aracıyla bilinçli bir biçimde gerçekleşmesini gerektirmiştir. Proletaryanın devrimci partisi emperyalizm koşulları altında strateji ve taktiğinde sosyalist devrime geçiş şekillerini bulmaya büyük özen göstermektedir. Önce bütün güçleri demokratik devrim üzerinde yoğunlaştırmak zorunluluğunu belirtmesi, sosyalist devrimi küçük görmek anlamına gelmez, sosyalist devrim görece bir bütünlük oluşturan devrimci şekil değiştirme sürecinde proleterya diktatörlüğünün kurulmasıyla kesin nitelik değişimini göstermektedir.

Demokratik ve sosyalist devrim arasındaki ilişki üzerindeki Leninist öğreti Bolşevik Partisi tarafından siyasal gücün ele geçirilmesinde pratik olarak denendi ve doğrulandı. 1905 — 1907 burjuva demokratik devrimiyle başlatılan, 1917 Şubat Devrimi üzerinden Büyük Sosyalist Ekim Devrimine kadar uzanan, III. Enternasyonal ile yeniden geliştirilen Lenin'in öğretisi işçi sınıfı partilerinin eylemlerinde yol gösterici oldu.

Bu öğreti tüm uluslararası ve Alman işçi sınıfının mücadelesi ve deneyimleri ile kesin bir şekilde doğrulandı. Once 1945'den sonraki halk demokrasisi devrimlerinde Lenin'in devrim kuramı genel geçerlilik ve güncelliğini güçlendirmiştir. Lenin'in demokratik ve sosyalist devrimin ilişkisi üzerine özellikle «Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin İki Taktiği» başlıklı yapıtındaki temel açıklamaların yıllar sonra yön verici olduğu kanıtlanmış ve Macaristan, Polonya, Çekoslavakya'nın Marksist partileri tarafından yapıcı bir şekilde somut tarihsel ve ulusal koşullara uygulanmıştır. Alman Sosyalist Birlik Partisi de kardeş partiler gibi kuram ve uygulamada bilimsel sosyalizmin zenginleşmesine, özellikle sosyalist devrime yaklaşma ve yönlendirme şekil ve yöntemleriyle, kapitalizmden sosyalizme geçişte bir gelişme aşaması olarak anti-faşist-demokratik bir düzenin yaratılmasıyla ilgili yapıcı katkılarda bulunmuştur[36].

BUGÜNKÜ KOŞULLAR ALTINDA TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİNDEN SOSYALİZME DEVRİMCİ GEÇİŞ SÜRECİNDE ARA VE GEÇİŞ AŞAMALARININ ZORUNLULUĞU

Değişen uluslararası güç ilişkisi ve tekelci devlet kapitalizminin gelişimi demokratik mücadelenin koşullarını, içerikle ilgili yönlerini ve şekillerini yeniden değiştirmiştir. Bunlar demokratik ve sosyalist mücadele ile ilgili Leninist

öğretiyi —sağ ve «sol» revizyonist ideologların ileri sürdüğü gibi— ne eskitmiş, ne de kullanılmaz duruma getirmiştir, aksine öğretinin önemi daha da artmıştır, şimdi her zamandan daha çok günceldir. Bu durum 1969 Haziranında Moskova'da yapılan toplantıda ve emperyalist ülkelerin komünist partilerinin çoğunluğunun programlarına ve belgelerine yansıdı. Pratik sınıf mücadelesi deneyimlerinin ve nesnel toplumsal gereklerin genelleştirilmesinde, tekellerin gücünün adım adım sınırlandırılması demokrasi için yapılan mücadelenin artan zorunluluğu ve bu mücadelenin, toplumun sosyalist yönde yeniden şekillendirilmesi için yürütülen çaba ile sıkı ilişkisi belirtilmiştir.

İşçi sınıfı partileri, daha önce de açıklandığı gibi, emperyalizmin bugün, yeri sosyalizm tarafından alınacak kertede olgunluk aşamasına çoktan eriştiğini tamamen bilmektedirler. Örneğin Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesinin bildirisinde şöyle denilmektedir: «Dünyanın her köşesinde olduğu gibi Fransa'da da sosyalizm gündemde bulunmaktadır. Uzun süreden beri emperyalist aşamaya girmiş bulunan kapitalizm, insanlığın herhangi bir temel sorununu çözecek durumda değildir»[37].

Üretim güçlerinin toplumsal karakterinin büyük ölçüde genişlemesi tekelci devlet düzenleme ve planlamalarına, gittikçe daha çok başvurma zorunluluğu Lenin'in belirttiği gibi tekelci devlet kapitalizminin her zamandan daha çok «sosyalizme tam anlamıyla maddi bir hazırlık olduğunu», «onun doğrudan doğruya ön aşamasını oluşturduğunu» kanıtlamaktadır[38]. Aynı zamanda emperyalizmin tüm çelişkilerinin derinleşmesi, gericilik ve demokrasinin kısıtlanması yönündeki güçlü baskısı, içeride ve dışarıda saldırganlığının artması ve bugün neden olduğu insan toplumunun varlığını ve yaşam koşullarını tahrip etme tehlikesi karşısında, değiştirilmesi ivedilik kazanmış, yani sosyalist devrim daha da zorunlu olmuştur.

Emperyalist ülkelerdeki radikal sol güçler bundan şu sonuçları çıkarmaktadırlar: bu koşullar altında ancak «saf» bir anti-kapitalist strateji geliştirilebilir, demokrası için sürdürülen her türlü kavga ancak «aldatmaca» ya da düştür. Komünist Partileri kapitalist toplumun bütünleştirme mekanizmasına dönüşmüşlerdir. Lenin bu tür anlayışları daha Birinci Dünya Savaşı'nda «marksizmin karikatürü» olarak nitelendirmiş ve —gördüğümüz gibi— proletaryanın ancak demokrasi mücadelesi üzerinde ve onun aracılığıyla bu mücadeleyi sosyalizme doğru yönelterek zafere ulaşabileceğini belirtmiştir. Tekelci devlet kapitalizminin sosyalizmin «dolaysız ön aşaması» olduğunu, her iki toplum sistemi arasında «hiç bir ara aşama» olmadığını söylediği zaman Lenin bunu «tarihsel merdiven» olarak anlıyordu[39]. Daha önce gösterdiğimiz gibi, somut bir yolun «bir sonraki adımının», sosyalist devrime geçiş şeklinin aranmasını, geniş kütlelerin devrime yöneltilme yollarının bulunmasını önemli ve bağımsız kuramsal-politik bir strateji ve taktik problemi olarak görüyordu. Bu görev tanımı, Lenin'in işaretine ve bugüne kadar yapılan bütün devrimlere ve sınıf mücadelelerine dayanan bütün emperyalist ülkeler işçi sınıfı partilerinin önünde sürekli bir süreç olarak durmaktadır. Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri, kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin kendi ülkelerinde ara ve geçiş dönemleri zorunluluğu ile çevrili olduğu görüşünden hareket etmektedirler.

Düsseldorf Parti Kongresinde (1971) Alman Komünist Partisi, Federal Almanya'da tekelci devlet kapitalizminden sosyalizme ara aşamasız bir geçiş olamayacağını belirtmektedir. Daha sonra şöyle denilmektedir: «Sınıf mücadelesinin bugünkü koşullarına dayalı olarak Alman Komünist Partisi şu noktadan hareket etmektedir: işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin, devletin ve toplumun demokratik anlamda yenilenmesi ve karşı tekelci bir

demokrasi için yürüttükleri mücadele sosyalizme giden yolu açmak için en uygun bir araçtır. Alman Komünist Partisi anti-tekelci ve sosyalist devrimin, kapitalizmden sosyalizme geçişin bütününü içeren devrimci süreçte birbirine bağlı aşamalar olduğu görüşünden hareket eder. Bu nedenle anti-tekelci demokrasi için yapılan mücadele sosyalizm mücadelesinin bir bölümüdür»[40]. Bu arada sosyalist devrim, genel sosyalist strateji önceliğe sahiptir. Sosyalizm için maddi ön koşullar tam olarak oluştuğu halde, neden tekelci devlet kapitalizmden sosyalizme ara aşamasız bir geçiş bugün her zamandan daha az olanak içindedir? Bugün devrimci süreçte geçiş aşamalarının zorunluğunu belirleyen derinde yatan nesnel ve öznel nedenler nelerdir? Emperyalist ülkelerdeki komünist partileri devrimci stratejileri için bu nedenlerden ne gibi sonuçlar çıkarmaktadırlar?

Birinci olarak, Lenin yalnızca maddi koşulların, toplumun devrimci bir dönüşümü için gerekli olan bütün ön koşulların varolmasına yetmediğini kanıtlamıştır. Buna ek olarak ancak sınıf mücadelesi sürecinde adım adım ve belirli tarihsel aşamalarda birdenbire büyüyen —kuşkusuz göreli olarak— bütün nesnel ve özellikle öznel koşulların varlığı zorunludur. Burada daima nesnel ve öznel koşulların karşılıklı etkilerini göz önünde bulundurmak gereklidir. Bu iki koşulu eklektik olarak zorla ayırmak ve mekanik olarak karşı karşıya getirmek yanlışından kaçınmak için bu gereklidir. Bir sıçramada tekelci devlet kapitalizmden proleterya diktatörlüğüne varılması olanaksızlığı şeklinde beliren bu nesnel gerçek, ancak bu gerçek, bu koşulların diyalektik bütünlüğü olarak ortaya çıkmıştır. Maddi koşullar kendiliklerinden eski toplum düzeninin otomatik bir biçimde değişmesine yol açmazlar. Belirli sınırlar içinde mükemmel bir intibak yeteneğine sahip olan gelişmiş tekelci devlet kapitalizmi, gerici egemenlik

sisteminin devrini tamamlamasından sonra kendisini korumak için sürekli olarak yeni esnek mekanizmalar bulmaya çaba sarfeder. Kapitalizm belirli «sol revizyonist» güçlerin beklediği gibi, ne sürekli olarak derinleşen uyuşmazlık ve çelişkilerin yükü altında kendiliğinden yıkılır, ne de reformcuların inandırmak istedikleri gibi tekelci devlet kapitalizminden sosyalizme hemen hemen göze çarpmayan, sessiz, adım adım gelişen bir şekil değiştirme vardır. Emperyalizm ancak sınıf mücadelesiyle, işçi sınıfının Marksist-Leninist partisinin üretim ve politik güç ilişkilerini sosyalist anlamda yeniden şekillendirmek amacıyla bilinçli, örgütlü ve amaca dönük hücumlarıyla alt edilebilir. Bununla beraber ilke olarak maddi koşullara bağlı ve bunlarla ilişki halinde gözönünde bulundurulan —sınıf mücadelesi— ancak adım adım, diyalektik biçimde, kapitalist çelişkilerin derinleştikleri ölçüde geniş emekçi tabakalarının bilincine girer ve politik uygulamaya dönüşür. Devrimci süreç —Lenin'in kanıtladığı gibi— kapitalist ilişkilerin olgunlaşmasıyla «dolaysız bir orantı» halinde gelişmez[41]. Sınıf mücadelesinin bir toplumun değişmesi için gereken olgunlaşma durumu ile kendiliğinden ve aşamasız olarak el ele yürümesi gerekmez[42]. Bilindiği üzere bu durum bir dizi gelişmiş kapitalist ülkelerde görülmektedir.

Tekelci devlet kapitalizminin gelişmesi sınıf mücadelesi için ikili bir eğilimin oluşması sonucunu doğurur[43]: yeni ve daha uygun olanaklar ortaya çıkar, emperyalist sistemi kıracak ve onu yenecek güçler büyümektedir. Bu, temel ve belirleyici eğilimdir. Fakat aynı zamanda yeni nesnel engeller de oluşurlar. Bunlar gerek tekelci devletin nesnel gelişiminde, gerek emperyalist ülkelerdeki egemen çevrelerin öznel stratejisinde temelde bulunan ögeleri güçleştirir. Sınıf mücadelesinin olanakları ve özellikle işçi sınıfının devrimci gücü artar, aynı zamanda mücadele da-

ha karmaşık bir durum alır. Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri mücadelelerinde her iki yanı da gözönünde bulundururlar. Ara aşamalar, geniş kütlelerin sosyalist devrime yaklaşmaları ve adım adım yöneltilmeleri böylece daha da ivedi bir duruma gelir.

Merkezileştirilen emperyalist egemenlik sistemindeki güçlendirilen siyasal kudret; yüksek derecede örgütlenmiş oluşu, azımsanmayacak manevra yeteneği, farklılaştırılmış uzun süreli anti-sosyalist, gerici şekillendirme ve bütünleştirme stratejisi burjuva parlemantarizminin işlevlerinin otoriter bir yoldan değiştirilmesi, etkili güç merkezlerine karşı-tekelci güçlerin girmesine ve el koymasına karşı şiddetlenen direnç; aynı şekilde, belli başlı emperyalist ülkelerin uluslararası alanda ekonomik, politik ve askeri bakımlardan içli dışlı oluşları, yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülkelerde bile bir sıçramada proletarya diktatörlüğüne, sosyalizme varmanın olanaksızlığının kesin nedenleridir. Bugün endüstrileşmiş kapitalist ülkelerdeki, sosyalist devrimi başlatmanın güçlükleri üzerine Lenin tarafından yapılan saptamaların doğruluğu tam olarak ve bütünüyle kanıtlanmıştır. RKP(B)'nin VII. kongresinde Lenin bu konuda şunları söylüyordu: «Avrupa'daki sosyalist devrim üzerinde düşünmüş olan herkes için, Avrupa'da devrimi başlatmanın son derece güç, bizde son derece kolay olduğu, fakat devrimi sürdürmenin oradan daha güç olduğunun anlaşılmış olması gerekir»[44].

İkinci olarak, kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri oy birliği ile şu hususu belirtmektedirler: yeni sosyalist toplum düzenine geçişi sağlayan yolu savaşarak adım adım açan, halkın çoğunluğunu kapsayan bir anti-emperyalist harekete gereksinme vardır.

ABD Komünist Partisinin yeni programında bu konuda şöyle denilmektedir: «Bu denli derine giden bir dönüşüm (sosyalist devrim gibi, yazarın notu) bir hükümet dar-

besi, ya da bir komplo ile gerçekleştirilemez. Böyle bir dönüşüm ancak afro-amerikalıların ve beyaz amerikalıların birleşmiş halk kütlelerinin aktif bir katılışı ile gerçekleştirilebilir. Böyle bir dönüşüm, genellikle politik süreç karşısında ilgisiz bulunan ya da olsa olsa pasif bir katılım gösteren milyonlarca insanın, aktif bir şekilde politika hayatı ile ilgilenmesiyle ve ancak o zaman gerçekleşebilir»[45].

Finlandiya Komünist Partisi şu hususları saptamaktadır: «sosyalizme geçiş, yalnızca bir durumda, Fin halkının büyük çoğunluğunun ve herşeyden önce işçi sınıfının sosyalizme doğrudan doğruya bir gereksinme duyduğu ve gericiliğe karşı sosyalizm için kararlı bir sınıf mücadelesi vermeye hazır olduğu durumda olanaklıdır»[46].

İşçi sınıfı partileri, bu görüşleri ileri sürerken, Lenin tarafından formüle edilen devrimci stratejinin temel fikirlerine dayanırlar: «yalnızca öncü güç ile zafere ulaşılmaz, bütün işçi sınıfı, geniş yığınlar, öncü gücün doğrudan doğruya destekleyen, ya da hiç olmazsa ona karşı iyi niyetli bir tarafsızlık uygulayan ve öncü gücün düşmanına her türlü desteği reddeden bir tutum takınmadıkça öncü gücü yalnız başına kesin savaşa sokmak sadece bir ahmaklık değil aynı zamanda bir suçtur. Bütün bir sınıfın, geniş emekçi kütlelerinin ve sermaye tarafından baskı altında bulundurulmaların gerçekten bu duruma gelebilmeleri için, yalnız propaganda, yalnız ajitasyon çok yetersizdir. Bunun için söz konusu kütlelerin kendi politik deneylerine gerek vardır. Bu, bütün büyük devrimlerin temel yasasıdır»[47].

Bugünkü tekelci kapitalizmin yüksek derecedeki örgütlenmiş durumu, ancak anti-tekelci güçlerin son derece yüksek örgütlenmişlik durumu ve bilinçliliği ile bozulabilir. Bunun için özellikle devrimci işçi hareketinin bütünlüğünün kurulması ve tutarlı bir şekilde savunulması, de-

mokratik halk güçlerinin geniş bir anti-emperyalist ittifakının yaratılması ve işçi sınıfının partisi aracılığıyla bu halk güçlerinin siyasal gücün ele geçirilmesine adım adım yöneltilmesi gerekir.

Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri yüksek derecede örgütlenmiş tekelci devlet kapitalizminin yenilgiye uğratılmasının geniş bir ittifakı gerektirdiğinin tam bilincine sahiptir ve bu göreve çok büyük özen göstermektedir. Ortak platform bu arada ilkin ancak —program belgelerinde oy birliğiyle bu durum belirtilmiştir— ileri, anti-tekelci bir demokrasi uğruna mücadele olabilir.

Nesnel olarak gerekli, geniş ve istikrarlı bir anti-emperyalist hareketin başlangıç noktası, temel ve çekirdeği en tutarlı demokratik ve sosyalist güç olan işçi sınıfının öncü rolüdür. İşçi sınıfının bu öncü rolü —Lenin buna işaret etmişti ve kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin bütün pratik deneyimleri bunu göstermektedir— buna karşılık adım adım gerçekleştirilebilir, sağlamlaştırılabilir, kurulabilir ve önce, ancak güncel sosyal ve ekonomik çıkarların, demokratik hakların korunması ve genişletilmesi için, üretimdeki demokratik denetimleri için, temelli karşı-tekelci şekil değiştirmeler yönünde sürdürülen mücadeleyi yol açan yakın amaçlar için yapılabilir. Bu alanda, bilimsel sosyalizmin ve işçi hareketinin birliğinin bir sembolü olan emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri, onların zekice formüle edilmiş strateji ve taktiği, onların bilinçlendirici faaliyeti kesin bir önem kazanır.

Üçüncü olarak, işçi sınıfı ve öteki emekçi sınıf ve tabakalar çoğunlukla kapitalist düzenin yetersizliklerini ve tarihsel eskimişliğini önce kendi güncel, temel hayati çıkarları ve gereksinmelerinde duyarlar[48]. Burada emperyalizmin çelişkileri ve bunların nedenleri, bugün her şeyden önce bir dizi çelişkilerin hareket şekillerinin değişmesine, yenilerinin ortaya çıkmasına, yüzeyden bir bakış-

la kendini ele vermeyen çelişkilere ve bunlardan hiç de daha önemsiz olmayan burjuvazinin aldatma faaliyetlerine dayalı olarak eskisine göre göze daha az görünür olmaktadır.

Birçok kapitalist işletmedeki kapitalistlerin gözden kayboluşu bazılarına sermayenin kaybolması gibi gözükür. Tekelci mülkiyetin ve kâr azamileştirilmesinin devlet tarafından güvence altına alınması, yüzeysel olarak tüm toplumun çıkarlarının gözetilmesi gibi görünmektedir[19]. Artan sömürü belirli sosyal ödünlerle, saldırganlık görünüşdeki barış stratejisiyle birbirlerine bağlı bulunur. Bu durum geniş tabakaların temelde yatan toplumsal ilişki ve bağları derhal ve bilinçli bir şekilde anlamasını güçleştirir. Bunlar çoğunlukla, ancak bilimsel sosyalizme dayalı olan devrimci öncülükle tamamen su yüzüne çıkarlar. Öznel etmenden yeni ve daha yüksek taleplerde bulunulur. Karşı-tekelci güçlerin derin bir yargıya, yüksek bir bilince ve örgütlenmişliğe gereksinmeleri vardır.

Bununla birlikte tekelci devlet kapitalizmi kendisine özgü çelişkileri ne kadar maskelenmeye, ne kadar kapamaya çalışırsa çalışsın bunları ortadan kaldıramaz, çünkü sistemden ileri gelen esas nedenleri bertaraf edemez. Bunlar etkilerini sürdürmekle kalmayıp derinleşirler. Özellikle hergünkü yaşam alanında, çok akıllıca tertiplenen bir aldatmacanın bile ancak kısmen gizlenebildiği alanlarda ortaya çıkarlar. Bu çelişkilerin derinleşmesi bütün kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfının ve diğer emekçi halk tabakalarının sürdürdüğü mücadelede görülen ilerlemenin temelini oluşturur. Değişmeleri gerçekleştirmek arzu ve iradesi, nihayet bunlara hazır olma zorunlulukla önce kısmî çözümlere, güncel gereksinmelerin karşılanmasına yönelir, daha yüksek ücretler, daha kısa çalışma süresi, tam istihdam daha iyi sosyal faaliyetler ve hizmet faaliyetleri daha fazla sosyal adalet, servet dağılımının düzenlenme-

si, demokratik hakların genişletilmesi, aşırı sağ ve yeni-nazi partilerinin ve örgütlerinin yasaklanması, faal bir barış ve anlaşma politikası... bu taleplerin çoğunluğu kapitalist toplumun belirli yanlarına yönelir, sisteme tüm olarak karşı çıkmaz. Bu talepler esasında sosyalist olmaksızın anti-emperyalisttir.Bak ışlar kısmî çözümlere erişmeye istekli olma durumundan, elde edilen kısmî başarıların pekiştirilmesine ve güvence altına alınmasına yönelir. Çözümün göreceliği anlaşılınca az ya da çok hızlı bir biçimde yetersiz duruma düşerler. O andan sonra, tekellerin egemenliğine karşı temelli bir savaş ilanı yönünden hareket eden, mevcut sistemin içindeki değişikliklerden, sınıflı kapitalist toplumun değiştirilmesine kadar varan geniş alanlara yayılan talepler ileri sürülür. Emperyalizm çok çeşitli araç ve yöntemlerle bu çabaların karşısına çıkarsa bu durum sınıf mücadelesinin sertleşmesine zorunlu olarak yol açar. Emperyalist sınıf düşmanları bu arada daha iyi tanına bilir, toplumun gerçek karakteri daha derinden görülebilir. Mücadelede kazanılan özdeneyimler ile işçi sınıfı partilerinin iktidar ilişkilerini gösteren kuramsal, bilinçlendiren faaliyetlerinin diyalektk bütünlüğünde şu devrimci bilinç ve bilgi bu süreç içinde giderek oluşur: temelli toplumsal değişiklikler zorunludur. Bu arada işçi sınıfının bilinci, örgütlenme derecesi ve mücadele gücü artacaktır. Bu bilgi ve özellikler bugün, karşı-tekelci alternatif çözüm yollarını başarıya ulaştırma mücadelesinde özellikle ortaya çıkmaktadır.

Amerikan komünistleri bu konuda isabetli saptamalar yapmışlardır: «Kapitalizm öylesine zorlu bir engel durumuna gelmiştir ki bu sorunların çözülmesi (emekçilerin maddi ve kültürel gereksinmelerinin karşılanması —yazarın notu) kapitalizm bertaraf edilmeksizin artık olanck dışıdır. Bunun sonucu olarak bugünkü kavgaların gelişmesi, sistemin değişme zorunluluğunu bugün açıklığa ka-

vuşturmak ve Birleşik Devletlerde sosyalizm hareketini bugün başlatmak için bir temel oluşturmaktadır. Bugün bu amaçlar için çaba göstermeyen kimse devrimci yapı değişikliğine hiç bir zaman hazır olamaz»[50].

Sosyalist devrime giden yol bu anlamda sömürüye, emperyalist genişleme politikasına karşı, devlet ve toplumda demokratik haklar, için karşı tekelci üretim denetiminin yanında, onun totaliter tekelci egemenliğine karşı hergün biraz daha kararlı, biraz daha kapsamlı bir mücadele yürütme yoludur. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki bilimsel sosyalizm stratejisinin en kesin amaçlarından biri bu nedenle bugün, önce henüz sosyalist olmayan, aksine demokratik karaktere sahip ara aşamalarına götüren geniş anti-emperyalist eylemleri adım adım gerçekleştiren araçları bulmaktır. İşçi sınıfı, devrimci partisi tarafından kullanılan bu araçlarda tam kurtuluşu yolunda yeni dayanak noktaları bulacaktır. Sosyal ve demokratik çıkarları için yürüttükleri bu kavgayla ve ancak bununla işçi sınıfının çoğunluğu devrimcilerin öncülüğünde sosyalist mevzilere yöneltilebilir. Bu durum herşeyden önce doğal olarak, işçi hareketinin, tekellerin gücünü sınırlamak ve nihayet yenmek için desteklerine gereksindiği öteki emekçi tabakalar için söz konusudur. AKP'nin tezlerinde söz konusu durum aşağıdaki biçimde nitelendirilmektedir:

«Sosyalizm ancak bizzat işçi sınıfının ve halk kütlelerinin mücadelesinin sonucu gerçekleştirilebilir. Bu nedenle AKP'nin politikası işçi sınıfını ve öteki karşı tekelci güçleri kendi güncel sosyal ve politik çıkarları için mücadeleden temel karşı tekelci şekil değiştirmeler için gösterilen çabalar üzerinden sosyalizmin zorunluğu bilincine ve sosyalist devrime yönelmektir»[51].

Fransa, İtalya, Finlandiya, Belçika komünist partileri de çabalarını —tekellere karşı eylemler yoluyla, bu eylemlerde emekçilerin kazandıkları öz deneyimlere da-

yalı olarak, işçi sınıfının ve öteki anti-tekelci güçlerin adım adım iktidar ve sosyalizm kavgasına yöneltilmesi üzerinde yoğunlaştırmaktadırlar— kapitalist ülkelerdeki kardeş partiler gibi —Bu uzun süren, karmaşık demokratik— anti-tekelci mücadele sırasında sosyalist devrim için zorunlu olarak gelişen öznel faktör— güçlü bir Marksist-Leninist parti—, işçi sınıfının buna uygun yüksek düzeyde bir bilince sahip olması ve örgütlenme durumu, tekelci sermayeye karşı zafer kazanmak için aktif eyleme hazır bulunuşu ve geniş bir anti-tekelci ittifak oluşur. Toplumun sosyalist bir şekil değiştirme süresine girmesi için daha uygun nesnel koşullar —güç ilişkilerinin karşı tekelci halk güçleri lehine değişmesi, işçi sınıfı tarafından topluma gerçek karşı mevzilerin ele geçirilmesi, sosyal, politik çelişkilerin derinleşmesi— ortaya çıkar. Sosyalist devrim için gerekli olan bu koşulların yaratılmasında geçiş aşamalarının zorunluluğu böylece sınıf kavgasının somut akışından, bununla ilişki halinde bulunan öznel faktörün, tekelci devlet kapitalizminin bugünkü koşulları altında süreç karakterli oluşmasından ortaya çıkar.

Aynı zamanda şu noktaya değinmek gerekir: emperyalizmin özünde bulunan her alanda gericilik, demokrasiyi kısma, saldırganlık eğilimi gelişmiş tekelci devlet kapitalizminde güçlenmiş bir şekilde ortaya çıkar, barış ve demokrasi kavgası temel sorun olarak güçlenmiş bir biçimde siyasi mücadelenin gündemine girer. Bunun sonucu olarak tekelci devlet kapitalizmi çözüme kavuşturulmaları hemen sosyalizm anlamını taşımayan sorunları sınıf çatışmasının merkezine getirir. Bu gelişme bütün demokratik güçler için eşgüdümlü anti-emperyalist stratejiyi ivedi bir gereksinme durumuna getirir.

Dördüncü olarak: dolaysız devrimci sıçrama, toplumsal nitelik değişimi sorunu söz konusu edilmeden önce sosyal ve politik durumun «devrim durumuna» girmesi

gerektiğinin kanıtlanması da Lenin'in devrim kuramının bir temel bölümüdür[52]. Devrimci durum sorununda, sosyalist devrimin tarihsel zorunluğunun kanıtlanması değil, aksine nesnel ve öznel ön koşulların bir devrimin başlangıcı için ne kerte olgunlaştıklarının araştırılması ya da saptanması söz konusudur. Devrim durumu olmaksızın, devrim olanak dışıdır. Lenin bu konuda şu saptamada bulunmaktadır: «Marksistler için şu nokta hiç bir kuşku götürmez: devrim durumu olmaksızın devrim olanaksızdır, bu arada her devrim durumu devrime yol açmaz»[53]. Tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu ülkelerde sosyalizm için gitgide daha hızlı bir biçimde oluşan maddi ön koşullar, bilindiği üzere anti-emperyalist, sosyalist devrimin başlaması için bütün nesnel ve öznel ön koşulların ortaya çıktığı anlamını henüz taşımazlar. Marksistler, anarşist güçlerin, tekelci devlet kapitalizminin bizzat ve sürekli olarak «devrim durumu» gösterdiğini ileri süren yanlış tezlerini reddeder.

Devrim durumundan, tekelci sermayenin o zamana kadar olduğu gibi egemen olmak durumunda bulunmaması ve halk çoğunluğunun bu egemenlikle uzlaşmaya hazır olmaması ve artmış olan politik faaliyete katılmasıyla karakterize edilen ve toplumun devrimden önce oluşan sosyal ve politik durumu anlaşılmalıdır. Lenin, «Sol radikalizm, Komünizmin Çocuk Hastalığı» yapıtında bu durumun özünü aşağıdaki biçimde karakterize etti: «Ancak alt tabakalar eskiyi artık istemedikleri ve üst tabakalar eski şekilde devam edemedikleri zaman, ancak o zaman devrim başarı kazanabilir. Diğer sözcüklerle bu gerçek şöyle belirtilebilir: Devrim tüm ulusu içine alan bir bunalım (sömüreni ve sömürüleni kapsayan) olmaksızın olanaksızdır»[54].

Bir devrim durumunun tek tek belirtileri, belli karakteristikleri ve formları üzerinde her türlü tadilin yapılma-

sına karşın, bu toplum olgusunun mahiyeti devrimci değişme süreci bakımından bugün de güncelliğini korumaktadır. İşçi sınıfı partilerinin demokrasi ve sosyalizm mücadelelerinin tüm strateji ve taktiği açısından Lenin'in şu gözlemi özel bir öneme sahiptir: Yalnız nesnel faktörlerin etkisi bir devrimin başarıyla yürütülmesi için yeterli değildir, Lenin bu konuda şu gözlemi yapıyordu: «Her devrim durumundan bir devrim çıkmaz, aksine yukarıda sayılan nesnel değişikliklere, öznel bir değişiklikliğin katıldığı, yani devrimci sınıfın eski hükümeti yıkmak (ya da sarsmak) için yeterince güçlü devrimci eylemler yeteneğinde bulunduğu bir durumdan çıkar. Bu hükümet bir bunalım döneminde «düşürülmezse» hiç bir zaman «düşmez»[55].

Emperyalizmdeki çelişkilerin tam anlamıyla doruk noktasına gelmiş olmasına karşın, emperyalizmin demokrasiyi kısması, otoriter ve hatta açık faşist egemenlik yöntemlerine yönelmesi, kendi bunalımı derinleştirmesi, birkaç yıldan beri işçi hareketinde nitel bir gelişmenin oluşması —yani devrim durumunu oluşturan tohumları taşıyan eğilimler— göz önünde bulundurulduğunda bugün (hâlâ) gelişmiş kapitalist ülkelerde had bir devrim durumunun bulunduğu söylenemez. Bu nedenle de bugün devrime doğrudan doğruya ve ara aşamasız bir geçiş olanak içinde değildir. İşçi sınıfı savaşçıları —çok çeşitli sınıf kavgalarından ve devrimlerden kazandıkları tarihsel ve güncel deneyimlerine uygun olarak— bugün bile yeniden sol radikal güçler tarafından daha kuvvetle propaganda edilen her zaman ve yapay olarak devrim koşulları yaratılabileceğini (bunu dış mücadele ile yaratılması olasılığı en son akla gelen değildir) ileri süren anarşist kavramını reddederler. Darbecilik ve kör eylemcilik ile sonuçlanan bu kavramlar bugüne kadar —nerede ortaya çıkarsa çıksın— devrim sürecinin güçlerine ağır zararlar vermiş,

milyonlarca insanı yanlış yönlere sürüklemiş, cesaretini kırmış ve düşmana yardımcı olmuştur. Bu kavramlar nesnel eğilim ve güçlerden devrimci kavga için tam anlamıyla yararlanmayı engellemektedirler. Buna karşın işçi sınıfı partileri aynı zamanda daima aşağıdaki noktaları göz önünde bulundururlar: «devrim durumu nesnel faktörlere dayanır. Kimsenin canının isteğine göre yaratılamaz. Bir devrim durumunu olgunlaştıran nesnel ön koşullar mevcut olursa, o zaman kararlı bir eylem olgunlaşmayı çabuklaştırır»[56]. Devrimci mücadelede nesnel ve öznel faktörlerin arasındaki ilişkinin gerçek —ve somut gelişmeler aracıyla sürekli olarak yeniden incelenmesi gereken— bir çözümleme nesnel faktörlerden örgütlü devrimci güçler tarafından yararlanma biçiminin çözümlenmesi söz konusudur. İşçi sınıfı partisi nesnel faktörlerden tam anlamıyla yararlanma yeteneğine sahiptir. Bilimsel sosyalistler sadece had bir devrim durumu olmadığını saptayıp böyle bir durumun otomatik olarak ortaya çıkmasını elleri boş pasif bir şekilde beklemezler. Anarşizm ve öznelliğe tapmamakla beraber, nesnel faktörlere gereğinden fazla önem vermeyi, sağ oportünizminin her biçimini, her türlü bekleme ve umutları «büyük bunalıma» bağlama kavramını reddederler ve atılımcı, yapıcı, ileriye götürücü devrimci eylemlere girişirler. Lenin bu konuda «sosyalistlerin görevi», «kapitalistlerin yıkılışını çabuklaştırmak için», «bunalımdan yararlanmak» olduğunu isabetle saptamaktadır[57].

Lenin bu sorular üzerinde sadece kavramsal alanda düşünceler ileri sürmedi, devrimci faaliyetinin birçok dönemlerinde bu cesur devrimci taktiğin örneklerini verdi. Örneğin, çifte iktidar dönemindeki politikası devrimci bunalımı teşvik etmek ve onu ileriye doğru çekmek için nesnel güçlerin tüm enerjisinden nasıl yararlanmak gerektiği konusunda parlak bir örnektir.

Gerici tekelci gücün sınırlanması, sonunda ortadan kaldırılması görevinin artan iveliliği karşısında her türlü pasif bekleyişin üstesinden gelmek gerekmektedir. Sürekli, taarruzi bir anlamda ileriye doğru sürülen, adım adım daha yüksek bir düzeye ve genişleyen bir basamağa doğru gelişen, devrimci dönüşüm sürecini harekete getiren, ya da ona neden olan alternatif demokratik çözüm yollarını başarıya ulaştırmak için geliştirilen bir mücadele strateji ve taktiği gereklidir. **Bu mücadele bizzat bir devrim durumunun oluşmasında temel bir dürtü olabilir.** Bu alanda gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfı partileri, şu noktadan hareket ederler: değişen uluslararası güç ilişkisi, egemen tekelci burjuvazinin sosyal temelinin daralması, emperyalist çelişkilerin derinleşmesi koşulları altında ve buna uygun olarak karşı tekelci güçler tarafından girişilen faaliyet karşısında bu güçler **durumda olağanüstü dönüşümler olmaksızın ya da bu tür dönüşümlerin başlamasından önce, durumun koşulsuz bir biçimde âni olarak «bunalımlı doruğa erişme»si söz konusu olmadan,** sosyal ekonomik ve politik alanda demokratik —karşı tekelci kavgada giderek başarılara erişebilirler. Bu durum devrimci sürecin bu anında yavaş yavaş, fakat derine inen şekil değiştirmelerin söz konusu olmasına bağlıdır. Bu arada, gelecekte de devrim durumlarının —esasları korunarak— meydana gelmesinin tarzı, şekilleri, süresi, devrim durumlarının çalışma mekanizmasının, demokratik ve sosyalist devrimin strateji ve taktiği üzerinde dolaysız etkide bulunabilecek tadillere uğrayabileceği göz önünde tutulur. Burada herşeyden önce şu nokta söz konusudur: kapitalizmin genel bunalımı temeli üzerinde oluşan ve sürekli olarak büyüyen, **emperyalizmin daimi kaypaklığı,** kapitalist çelişkilerin temeli üzerinde etkide bulunan kısmî bunalımlar, sürekli bir şekilde etkide bulunan devrim faktörlerinden bunlar gerçi birbirlerine bağlı fakat zaman ba-

kımından birbirinden ayrı duran ve koşulsuz olarak her zaman patlayıcı bir özellik taşımayan bir saikler zinciri olarak ortaya çıkabilir[58]. Kapitalist toplumun, adım adım gelişen, giderek oluşan fakat taarruzi karaktere sahip demokratik ve daha sonra sosyalist dönüşümünde yararlanılabilir.

Bununla beraber devrimci dönüşüm sürecinin bu saiki tek yanlı olarak kesinleştirilmemeli ve ayrıntılarına kadar saptanan katı bir strateji ve taktik halinde genelleştirilmemelidir. Çelişkiler hızlı bir şekilde de üst üste yığılabilirler ve birden patlak verebilirler. Fransa'daki 1968 Mayıs'ı olayları[59], kısmen 1969 «sıcak güzü»ndeki İtalyan İşçi Sınıfının tüm ulusu kapsayan, derine inen grev ve mücadele eylemleri ve —hiç de bu yoğunlukla olmamakla beraber— Federal Almanya'da 1969 Eylül'ündeki grevler bu durumu özellikle göstermektedirler. Buna göre devrimci güçler strateji ve taktiklerinde iki olanağa göre de vaziyet almış olmalıdırlar: Adım adım verilen sürekli bir mücadelede kavramı geliştirmek zorundadırlar, süprizlerle karşılaşmamak, aksine sosyalist çözümlere yol açan temelli demokratik, anti-emperyalist şekil değiştirme olanaklarından yararlanmak için olanak içinde bulunan hızlı bir doruklaşmaya, ani dönüşümlere de hazır olmalıdırlar.

ABD Komünist Partisi programında bu konuya dikkati çekmektedir. Programda şöyle denilmektedir: «aynı zamanda, bunalım durumlarının ara aşamasız devrimci karşılaşmalara yol açması olanağını da hesaba katmak gerekir. Uzun süren bir savaştan, gerici bir hükümet darbesi girişiminden ya da ekonomik bir depresyondan ortaya bir bunalımın çıkması bizim tekelci kapitalist toplumumuzda tam anlamıyla olanak içindedir. Fakat strateji böyle öngörülmeyen olayların beklentisine bağlı kılınamaz. Tekellere karşı demokratik savaş stratejisi birdenbire ortaya çıkan bunalımlara karşı en iyi hazırlıktır. Mücadelenin

tarihsel yönünü bilen ve git gide daha büyük insan kütlelerini devrimci dönüşümün zorunluluğuna ikna eden devrimci bir partinin varlığı doğal olarak ön koşuldur.»[60]

Bununla beraber demokrasi ve sosyalizm mücadelesi sürecinde sınıf çatışmalarının somut oluşumundan bağımsız olarak —bu soru üzerinde daha ayrıntılı bir biçimde duracağız— şu husus gittikçe daha açıklıkla ortaya çıkmaktadır: bugün ve gelecekte işçi sınıfının ve onun devrimci partisinin yönetiminde anti-tekelci güçlerin demokratik alternatiflerini başarılı kılmak için giriştikleri yapıcı mücadele —emperyalist çelişkilerin nesnel bir şekilde derinleştirilmesine dayalı olarak— günümüz koşullarında bir devrim durumunun ortaya çıkması ve buna yol açılması için sağlam bir kaynak olabilir.

Emperyalist ülkelerdeki devrimci gelişme, bugün sadece öznel faktörlerin tam atkisini göstermesiyle, bir devrim durumu için nesnel olanaklar gerçekleştirilebildiğini ortaya koymaktadır; gerçekten öznel faktörlerin büyük bir faaliyeti aracıyla —bu, özellikle işçi sınıfı partisinin harekete geçirici, örgütleyici, bilinçlendirici faaliyeti için doğrudur— bir devrim durumu, anti-emperyalist ve sosyalist değiştirmi için bir dizi nesnel koşullar oluşur. (Sosval politik çelişkilerin derinleşmesine, egemen güçlerde ve onların politik uygulamalarında bunalımların keskinleşmesi, en geniş halk tabakalarının politik faaliyetlerinin artması gibi). Bugünkü emperyalizmde yeni gelişme saiklerini göz önünde bulunduran bu kavram, sınıf çelişkilerinin hızlandırılması ve doruklaştırılmasında örgütlü kütlelerin devrimci güç olarak bilinçli rolü ile ilgili Leninist kurama dayanır.

Devrim kuramıyla ilgili bu görünümler de işçi sınıfı partisinin işlevinin ve onun tarafından geliştirilen geçiş aşamaları, sosyalizme giden yol üzerindeki engelleri kaldıran karşı-tekelci şekil değiştirmeler mücadelesi ile ilgili

strateji ve taktiğin bugün ne büyük bir önem kazandığını göstermektedir. Bundan başka, bu araştırmalar bize, sosyalist devrime yaklaşma sürecinde geçiş ve ara aşamalarının nesnel zorunluluğunu, sosyalist dönüşüm için karşı tekelci kavganın önemini göstermektedir.

Bugün, devrimci sürecin geçiş aşamalarında siyasi iktidar sorununu işçi sınıfı lehine kesin olarak çözmek için gerekli olan nesnel ve öznel koşulları yaratma söz konusudur.

Buraya kadar yapılan açıklamalarda, tekelci devlet kapitalizminin sosyalizme geçiş için en yüksek maddi kademeyi oluşturduğu ve kendisinde kendini yenecek sosyal ve politik ön koşullar geliştiği halde, bu kademeden bugün ara aşamasız olarak doğrudan doğruya bir sıçrayışta sosyalizme varılamayacağı böylelikle açıkça ortaya çıkmıştır. Tekelci devlet kapitalizminin egemenliği ile proleterya diktatörlüğünün kurulması arasında işçi sınıfının öteki anti-tekelci sınıf ve tabakalarda ittifak halinde, yolu sosyalizme açan derin demokratik, anti-tekelci şekil değiştirmeler için sürdüreceği mücadele yatmaktadır.

TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİNDE TOPLUMSAL ÇATIŞMADA DEMOKRASİ MÜCADELESİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Kapitalizmin egemen olduğu ülkelerdeki toplumsal gelişmenin göstrediği gibi emperyalizme özge olan politik gericilik, burjuva-parlamenter demokrasinin sınırlanması, günümüzün gelişmiş tekelci devlet kapitalizminin artan saldırganlık eğilimleri güçlü bir şekilde ortaya çıkmış ve demokrasi ve barış kavgasının etken bir biçimde siyasal mücadele gündemine girmesine yol açmıştır.

Gerek Moskova Toplantısının temel belgesinde, gerek gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri liderleri-

nin söylevlerinde bugünkü emperyalizmin artan otoriter ve gerici gelişme eğilimlerine dikkat çekilmiş, bunların nedenleri ortaya konulmuş, işçi sınıfı ve bütün demokratlar birleşik ve kararlı eylemlerle buna karşı çıkmaya ve emperyalizmi geriletmeye çağırılmış bulunmaktadır.

Waldeck Rochet Moskova Toplantısındaki konuşmasında bu konuda —Fransa'daki gelişme üzerinde durarak— şunları belirtmiştir: «Tekeller politikada her gün biraz daha fazla demokrasiyi devreden çıkartmak, yığınların devlet işlerine katılmasına ve bunları denetlemeye ilişkin bütün şekilleri ortadan kaldırmak, sendikaların haklarını kırpmak ve geleneksel kurumların yerine büyük sermayeye uyan ve onun özel çıkarlarının yüksek egemenliğinin emekçi kütlelerin ve ulusların çıkarları aleyhine güvence altına alan yapı ve kurumlar (tüzel kişilikler) geliştirmek çabası içindedirler»[61].

Uluslararası işçi sınıfı hareketinin bu dünya forumu önünde İtalyan Komünist Partisi kendi ülkesinin bu alandaki durumunu aşağıdaki şekilde belirtti: «Kapitalist büyük burjuvanın kütlevi baskısı yanında, tipik bir şekilde faşist damgasını taşıyan kışkırtmalar ve zor kullanma eylemleri artmaktadır. Amaçları, «güçlü hükümet» yanlılarına eylem ve grev dalgasına karşı şiddet tedbirleri almak için bahane çıkaracak bir huzursuzluk ve karışıklık havası yaratmakdır, bu arada otoriter ayaklanma çabaları da açığa çıkmaktadır. NATO hizmetleri ve çevreleri ile bağları olan belirli güçler bunun üzerinde çalışmaktadırlar. Bu nedenle hiçbir düşe kapılmıyoruz. İtalyan toplumunun egemen sınıflarının belirli bir tabakasının çabalarını aynı zamanda ABD emperyalistlerine ve NATO'ya bağlılığın demokrasi için ifade ettiği tehlikeyi bilmekteyiz. Gerici tehditlerinin ortaya çıkardığı tehlikeyi de görüyoruz, bu tehlikeyi açığa vuruyor ve son 15 yıl içinde üç kez başardığımız gibi otoriter çabaları defetmek için —hangi

alanda mücadele etmek zorunda kalırsak kalalım— kütleleri uyanık olmaya ve birleşmeye çağırıyoruz... Gerçekte partimiz yığınların arasında çalışmakta ve onlara en büyük sınıf çatışmaları sırasında ve anti-emperyalist ve demokratik savaşta da yön vermektedir»[62].

Büyük Britanya Komünist Partisinin temsilcisi John Gollan, büyük tekellerin temsilcilerinin devlet kurumlarındaki kilit mevkileri hergün daha büyük bir güçle ele geçirdiklerini ve «parlamenter sisteme hücum ettiklerini» bildirdi. Sonra kelimesi kelimesine —demokratik güçlerin mücadelesine değinerek— şöyle diyerek konuşmasını sürdürdü: «ekonomik ve politik kudretin bu yoğunlaşma süreci, artan bir ölçüde işçilerin değil, aynı zamanda en geniş halk kütlelerinin de düşmanı olarak tanınan tekellere karşı mücadelenin genişletilmesi için bir fırsat oluşturmaktadır. Lenin'in sosyalizm kavgasının bir temel bölümü olan çok yanlı, ısrarlı bir demokrasi kavgasının sürdürülmesi zorunluluğu ile ilgili sözleri hiç bir zaman bugünkü kadar isabetli olmamıştır. Büyük Britanya'da demokratik hakları sınırlandırmak ya da yok etmek ile ilgili her türlü girişime, bu hakları geniş savunma ve genişletme kavgası ile cevap vermekteyiz ve bu arada demokrasinin tam gelişmesinin sosyalizmin zaferi ve sınıflı toplumun sona ermesiyle sıkı sıkıya ilişkili olduğunu göstermekteyiz»[63].

Tasarlanmış olan sendikalar aleyhindeki kanunu engellemek için bu günlerde İngiliz işçi sınıfı hükümet ve onu destekleyen tekelci sermaye güçleriyle sert tartışmalar içindedir.

Anti-demokratik, gerici ve genişleyici eğilimin tekelci devlet kapitalizminde güç bulması, böylece sorunları sınıf çatışmasının merkezine doğru iter. Bu çatışmada başarılı olmadıkça sosyalist şekil değiştirme olanak dışıdır,

fakat bu sorunun çözüme kavuşturulması sosyalizmi dolaysız olarak getirmez, doğaldır ki ancak sosyalizm ile sosyalist şekil değiştirme gerçekleşebilir.

Emekçilerin, demokrasinin sınırlandırılmasını ve tekelci sermayenin en gerici kısmının açık bir diktatörlüğünün kurulmasını engellemek, çalışan insanların karar mekanizmasında rol almalarını sağlamak yoluyla demokratik hakların genişlemesi, barışçı bir arada yaşama ilkeleri nin başarıya ulaştırılması ve nitelik bakımından yeni toplumsal yeniden üretim koşullarının gerçekleştirilmesi için sürdürdükleri zorunlu mücadele özellikle bu çabalar arasındadır. Bu mücadelenin diyalektiğini temelden inceleyen Max Reimann bu konuda isabetli saptamalarda bulunmaktadır. «Barış, demokrasi ve karşı tekelci reformlar için yürütülen kavga buna göre sosyalizm kavgamızın ayrılmaz bir parçasıdır. Fakat aynı zamanda yüksek bir bağımsız değere sahiptir. Hiç bir sosyalist atom savaşının, bir olağanüstü durum diktatörlüğünün ve yeni bir nazizmin kurulmasının engellenmesine ya da engellenmemesine ilgisiz kalamaz... Biz daha çok demokrasi istiyoruz, azını değil»[64]. Bilindiği üzere Lenin, emperyalizmi çözümlerken, her şeyden önce kapitalist tekellerin oluşması ile belirlenen kapitalist gelişmenin bu aşamasında, demokrasi sorununun yeni boyutlar kazandığını bilimsel olarak kanıtladı.

Lenin emperyalizmi kısaca tekelci kapitalizm olarak belirledi. Emperyalist aşamada toplumsal sistemin niteliği kapitalist ekonomiye özge tekeller aracıyla her alanda nüfuz etmesidir[65]. Toplumsal egemenlik ilişkisi olarak, tekel kendi mahiyetine özge egemenliğe, siyasi kudrete sahip olma çabasının, şiddetin, toplumsal hayatın bütün alanlarının kendi, gösterdiği hedeflere uymasının, halk çoğunluğunu baskı altına almanın belirtilerini yaymak, politik üst yapıda kendini göstermek, kendini toplumun tü-

müne kabul ettirmek ve sürekli olarak yeniden üretmek suretiyle ve ancak bu şekilde kendini sürekli olarak gerçekleştirebilir ve en yüksek kâra ulaşabilir. Tekelin ekonomik egemenliği tekelci burjuvazinin politik gücüne dönüşür ve bu da tekrar tekelin ekonomik hareketine, pekleştirici bir şekilde karşı etkide bulunur. Buna göre tekelci kapitalizm bizzat kendini iki yanlı olarak koşullandıran ve karşılıklı olarak etki altında bulunduran ekonomik ve politik güç ilişkilerinin birliğidir. Lenin tekelci sermayenin mahiyetinin toplumsal egemenlik ilişkisi olduğunu saptadığı çözümlemesinden harekede şu gözlemde bulundu: «Yeni ekonominin, tekelci kapitalizmin (emperyalizm tekelci kapitalizmidir) üzerindeki politik üst yapı demokrasiden politik gericiliğe dönmüştür. Demokrasi serbest rekabete tekabül eder. Siyasi gericilik tekele tekabül eder... Gerek dış politikada, gerek iç politikada emperyalizm demokrasiyi yaralamağa, gericiliğe çaba gösterir»[66]

Otoriter egemenlik biçimleri, faşist eğilimler, içte ve dışta saldırganlık zorunlu olarak tekelci kapitalizmin mahiyetinden ortaya çıkar ve bunlar rastlantısal görünümler değildir. Buna göre demokrasi için yürütülen her türlü mücadele anti-tekelci bir biçimde yürütülmelidir.

Emperyalist ülkelerin işçi sınıfı partileri demokrasi mücadelerinde bu noktadan hareket etmektedirler. Finlandiya Komünist Partisinin programında örneğin şöyle denilmektedir: «Finlandiya K.P.'si vatandaşların yaşam standartlarını yükselten, politik ve sosyal durumlarını düzelten ve özgürlüklerini arttıran her türlü yenileşmeyi destekler. Bu yenileşme karşısında bir engel büyük tekelci sermayedir. Halkın haklarının genişletilmesi ve savunulması tekellerin elinden devlet ve toplumdaki kilit mevkilerin alınmasını gerektirir»[67].

Bu temel noktadan hareket eden işçi sınıfı savaşçıları, —Fransız, İtalyan, İngiliz işçi sınıfı partileri temsilci-

lerinin 1969 Moskova toplantısında yaptıkları konuşmaların gösterdiği gibi— emperyalizmin demokrasiyi gerilettiğinin kanıtlanmasının işçi sınıfı için yeterli olmadığına dikkati çekmektedirler. Marksistler Lenin'in özellikle aşağıda belirtilen gerçek tarihi diyalektiği kucaklayan düşüncelerini unutmamaktadırlar: «Genellikle kapitalizm, özellikle emperyalizm demokrasiyi bir düşe dönüştürür, kapitalizm aynı zamanda yığınlarda demokrasi çabalarını oluşturur, demokratik düzenler yaratır, demokrasiyi inkâr eden emperyalizm ile demokrasi için çaba gösteren yığınlar arasındaki karşıtlığı doruklaştırır»[68].

Emperyalizmin özünde bulunan tekelci sermaye ile demokrasi arasındaki çelişki gelişmiş tekelci devlet kapitalizminde yeni bir derinlik, yeni bir nitelik kazanır. Tekelci devlet kapitalizminin tam oluşmasıyla tekellerin gerici özü devletin yardımıyla daha olaysız olarak bütün topluma aktarılır. Demokrasi mücadelesi —devrimci işçi hareketi faaliyetinin burjuvazi ile olan tartışmada başından beri izlediği strateji ve taktiklerin önemli bir sorunu— bugün güçlenmiş bir biçimde, tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinde her türlü politik tartışmanın odak noktasına gelmekte, daha geniş bir sosyal kapsam kazanmakta ve daha etraflı şekiller almaktadır.

Bu gelişmenin temelinde diyalektik bakımdan birbirine bağlı iki süreç yatmaktadır: bu saikler bir yandan burjuva-parlemanter demokrasisinin içeriğini yitirmesi ve gerilemesi, tekelci devlet kapitalizminin egemenlik mekanizmasının kusursuz bir şekilde kurulması; öte yandan, işçi sınıfının devlet, ekonomi ve toplum üzerinde etkili olmak için mücadele edemediği zaman, normal kendini yeniden üretim ve varlık koşullarını güvence altına alamaması nedeniyle bu mücadelenin ekonomik ve politik saiklerinin daima birbirine bağlanmasıdır. Demokrasi, karara katılma, politik güç ilişkilerinin temel değişikliklere uğra-

nası için yapılan mücadele, toplumsal gelişmeyle ilgili bütün köklü sorunlarda olduğu gibi işçi sınıfının sosyal sorunlarının çözüme kavuşturulmasında da bir anahtar olmuştur.

Tekelci devlet kapitalizmine geçişin tamamlanmasıyla güçlenen demokrasiyi kısıtlama ve politik gericilik eğilimleri yalnızca büyük burjuvazinin öznel arzularının sonucu değildir, aksine tekelci devlet sistemi, sürekli olarak burjuva parlemanter demokrasisini, tüm politik güç kompleksinin yapısını otoriter bir şekilde yeniden biçimlendirme eğilimini ortaya koymaksızın gelişemez. Emperyalizmin tümüyle eskimiş olması hiç de azımsanmayacak bir önemle burada kendisini ifade eder. Birbirleriyle sıkı ilişki durumunu sürdüren karmaşık, sisteme özge toplumsal ekonomik ve politik faktörler bu gelişmenin temelinde yatarlar. Burada özellikle emperyalist sermaye ve gücün yoğunlaşması, egemen tekelci burjuvazinin toplumsal temelinin hızla daralması, devletin artan ekonomik faaliyetine bağlı olarak tekelci devlet kapitalizminin artan kararsızlığı, emperyalist çelişkilerin derinleşmesi, emperyalizmin yayılma ve saldırıya karşı duyduğu hırsın güçlenmesi etkili olmaktadır. Örneğin Federal Almanya'da daha altmışlı yılların başından beri egemen güçlerin politik egemenlik sistemini yeni koşullara göre yeniden şekillendirme çabaları bu geri plan üzerinde uygulanmaktadır[69]. Bu gelişme değişik bir biçimde ABD ve Fransa'da da görülmektedir.

Politik egemenlik sistemi tekelci devlet oligarşisi diktatörlüğünün aracı olarak «verimli», «işlevsel» ve «etkili» bir şekilde biçimlendirilmelidir. Böylece devlet, yeni koşullar altında kapitalist yeniden üretim sürecinde artan işlevini daha iyi gözetebilecek, sosyalizme karşı mücadelede ekonomik etkenliğini yükseltecek, bütün ekonomik ve politik güçleri yoğunlaştıracak ve merkezileştirecek bir

duruma getirilmelidir. Böylece devlet ve tüm politik egemenlik mekanizması her türlü demokratik etkilerden daha iyi korunacaktır. Çünkü bugün devlet üzerindeki nüfuz, tüm yeniden üretim sürecini, tekelci devlet kapitalizminin ekonomik temelini daha büyük ölçüde etkilemek demektir. Gerçek güç merkezleri demokratik, anti-tekelci güçlerden tam olarak uzak tutulmalıdır. Bununla içerde sınıf çelişkileri engellenmeli, anti-emperyalist hareketler kanalize edilmeli ve halkın büyük kısmı olanaklar oranında emperyalist amaçların gerçekleştirilmesi için harekete geçirilmelidir.

Burada yalnızca emperyalist devletin «kurulması» değil, aynı zamanda tekelci devlet kapitalizminin tüm politik üst yapısının «etkinleştirilmesi» söz konusudur; yani partiler ve seçim sisteminde anti-demokratik değiştirmeler, bütünleştirme ve propaganda mekanizmasının mükemmelleştirilmesi, emperyalist uygulamanın bütün örgüt ve kurumlarının daha güçlü bir biçimde kapsanması söz konusudur.

Tekelci egemenlik ile burjuva-parlamenter demokrasisi arasındaki çelişkinin derinleşmesi bugün çeşitli şekiller altında ortaya çıkmaktadır. Federal Almanya'da bu alanda gözlenen tipik olaylardan şu örnekler verilebilir: emperyalist devletin şiddet aracının ve baskı işlevinin kurulması (olağanüstü durum kanununun kabulü, askeri-endüstriyel kompleksin kurulması ve bu kompleksin dolaysız kudret politikası etkisinin artması, federal ordunun özel olağanüstü durum birliklerinin kurulması «olağan üstü durum parlamentosu» ve federal başbakanlık ofisinde bir «bunalım kurmayı» kurulması, grev yapan işçilere, dövüşen öğrencilere, çıraklara ve öğretmenlere karşı politik zorlama araçlarının yığın şeklinde ileri sürülmesi; özellikle emperyalist devletin, ekonomik rolünün de arttırılması amacıyla (İstikrar Kanunu, orta süreli finans-

man planlaması, büyük finans reformu) icra organı yetkilerinin genişletilmesi ve tüm devlet gücünün merkezileştirilmesi, buna karşılık burjuva parlamentosunun ve öteki parlamenter kuruluşların işlevlerini kaybetmesi (bütün önemli kararlar artık parlamento öncesi aşamada tartışılıp saptanmaktadır), tekellerin, tekel birliklerinin ve devlet organlarının artan bir şekilde içiçe girmeleri. Bu gelişme aynı zamanda tekelci devlet bütünleştirme ve propaganda me kanizmasının yoğunlaştırılmasında da ideolojik propaganda ağının kurulması, emekçilere egemen olmak için ekonomik bağlantılar, tekelci devlet sosyal politikası ve diğer yöntemler, işçi kuruluşlarını «düzenin faktörü» ne dönüştürme deneyimleri) tutucu ve aşırı sağ güçlerin hızla kurulmasında ve hiçte önemsiz bir faktör olmayan burjuva demokrasisinin yıkılışında, (öteki nedenler arasında anayasanın 80'den fazla değişiklikle gerici bir biçimde içeriğini yitirmesi) ifadesini bulmaktadır.

Bununla beraber bu sürecin bir belirtisi, emperyalizmin değişen varlık koşulları altında politik gericilik yönündeki nesnel eğilimin eskisinden çok daha güçlü bir şekilde karşıt etkilere maruz kalmasıdır. Özellikle sosyalist demokrasinin gelişmesini gerçekleştirdiği sosyalist ülkelerdeki gelişim, emperyalist ülkelerde bilimsel-teknik devrimin belirli toplumsal istemleri ve halk kütlelerinin artan demokratik direnci bu yönde etkiler oluşturmaktadır. Bu etmenler önceki dönemlere göre daha güçlü bir biçimde emperyalist politikayı etkilemekte ve egemen çevreleri manevralar çevirmeye ve siyasal güçlerini kullanmada yeni yöntem biçimleri aramaya zorlamaktadır[70]. Bu süreçleri anlamak için gerekli anahtarı, burjuvazinin iki temel egemenlik yönetiminin diyalektiği ile ilgili Lenin öğretisinde bulmaktayız. Lenin'in belirttiğine göre bütün kapitalist ülkelerde burjuvazi «kaçınılmaz bir biçimde iki tür hükümet sistemi, çıkarlarını ve egemenliğini korumak için

iki mücadele metodu oluşturmaktadır. Bu iki yöntem bazan birbirlerini değiştirir, bazan çeşitli formüllerle iç içe bulunurlar. Birinci yöntem şiddet yöntemidir. İşçi hareketine her türlü taviz vermekten kaçınma, bütün eski ve modası geçmiş kurumları ayakta tutma, reformları koşulsuz olarak yadsıma yöntemidir... İkinci yöntem «liberalizm» politik hakların gelişmesi, reformlar, ödünler v.b. yönünde adımlar atma yöntemidir»[71]. Lenin başka bir yerde şunları yazmaktadır: «Emperyalist burjuvazi aldatma, yaltaklanma, safsata, milyonlarca vaad, değersiz sadakalar, önemsiz şeylerden tavizler, önemli olanların korunması yöntemlerini»[72] işçi sınıfının kapitalizmi devrimci yoldan yenmesini engellemek için, en yüksek mükemmeliyet derecesine çıkarmıştır.

Tekelci burjuvazinin politik gücünü korumak, işçi hareketine karşı mücadele için başvurduğu ikinci yöntem bugüne kadar şiddet yönteminin ayrılmaz bir korelasyonu olmuştur. Bu yöntem de birincisi gibi sistemi güvence altına almaya ve istikrara kavuşturmaya yönelmiştir. Kapitalizmin «dönüşüm» ünün bir ifadesi değildir, aksine tekelci sermaye gericiliğinin, emperyalizmin derinleşen sınıf karşıtlıkları karşısında büründüğü belirli bir şekildir.

Değişen uluslararası güçler ilişkisi ve kapitalist metropollerde işçi hareketinin yükselmesi koşulları altında emperyalizm bugün eskisinden daha güçlü bir şekilde egemenlik yöntemlerini daha dolambaçlı yollardan saptamaya zorlanarak, egemenlik uygulanmasının iki temel yöntemini yeni bir biçimde birbirine bağlamayı ve egemenlik uygulamasının ve tekniğinin yeni, «çağa uygun» formüllerini kullanmayı denemektedir[73].

Belirli egemenlik yöntemlerini değiştirme, bugünkü koşullara intibak ettirme konusunda nesnel zorlama tekelci burjuvazide ve onun politik temsilcileri arasında artan

bir şekilde yeni çelişkilerin ve tartışmaların kaynağı olmuştur[74].

Temel emperyalist hedef saptamada ve yukarıda karakterize edilen devlet gücünün kendisine hedef olarak aldığı fonksiyonda Federal Almanya tekelci sermayesinin bütün çevreleri ve onların politik temsilcileri, sağcı SPD sevk ve idaresi dahil aynı fikirdedirler. Farklı kavramlar, değişen iç ve dış koşullar altında ortak hedefin gerçekleştirilmesinde somut yollar, araçlar, yöntemler ve öncelikler üzerinde, reform politikasının nasılı üzerindedir. Tekelci sermaye içindeki çeşitli ekonomik ve politik çıkar manzumeleri bu alana önemi azımsanmayacak bir şekilde yansırlar.

Federal Almanya sosyal demokratlarının en yüksek sevk ve idare kademesinin politik egemenlik mekanizmasını değişen koşullara intibak ettirmek için uyguladığı program ve pratik politika temel çizgilerinde bu alandaki tekelci devlet politikasının aralıksız bir devamıdır. Aynı zamanda bu arada belirli birkaç nokta da ortaya çıkmaktadır. Sosyal demokratlar burjuvazinin bütün öteki politik temsilcilerinden daha güçlü bir şekilde sosyal, politik demogoji ile belirli tavizlerle ve tekelci devlet reformlarıyla çalışırlar, zorlamayı olanaklar oranında gizli, üstü örtülü bir şekilde kullanmaya çaba gösterirler.

Marksistler tekelci sermaye ve demokrasi arasındaki çelişkinin daima somut hareket ve görünüş biçimlerini çözümlerler. Bunlar gerek emperyalist gelişmenin münferit aşamalarında, gerek çeşitli ülkelerde farklı şekiller alabilirler. Böylece söz konusu gelişmenin ABD'de, Fransa'da, Federal Almanya'da ve Yunanistan'daki oluşumunun karşılaştırması sağlanır. Bu karşılaştırmadan somut olarak yürütülen bir demokratik mücadelenin strateji ve taktiği için önemi hiç de küçüksenmiyecek sonuçlar çıkar. Örneğin günümüzde Federal Almanya'da bu çelişkinin hareket

şeklinin bir saiki aşağıdaki olaylarda kendini göstermektedir: otoriter egemenlik şekillerine olan nesnel eğilim uzun süreli bir süreç olarak gerçekleşmiştir, ilerleyen gerici —bürokratik merkezileştirme süreci, mevcut burjuva demokratik kurumları ve burjuva demokrasisinin öteki kurumlarının şeklen korunmasıyla, fakat içerik bakımından işlevlerinin değiştirilmesiyle bir arada bulunur. Böylece sosyal demokrat yöneticiler belirli reformlar üzerinden egemenlik mekanizmasını tekelci devlet bütünleştirme ve yetiştirme eğiliminin çerçevesi içinde, yeni devlet ve parlamento kurumları yaratarak (örneğin «karara katılma komisyonları, «anlaşma ile düzenlenen eylem», «Federal Meclis Komisyonlarında dava dinlemeleri» genişletmeye, daha esnek bir şekil vermeye ve demokratik bir görüntü ile süslemeye çaba sarfetmektedirler. İşçi sınıfının geniş bölümlerini tekelci devlet sistemiyle bütünleştirmek demokratik talep ve haraketleri durdurmak için burjuva demokrasisinin çeşitli şekillerinin kurulması (vatandaşın «sorumluluğa katılması», «devlet kararlarının saydamlığı» vb.) vaad edilmektedir. Bu arada da siyasal ve askeri iktidar mekanizmasının güçlendirilmesine devam edilmektedir. Bu gelişme eğilimleri, öznel faktör üzerine yüksek talepler yüklemekte ve demokrasinin korunmasını, karşı tekelci şekil değiştirmelerle genişletilmesini, işçi sınıfının sürekli, karmaşık ve bilinçli bir biçimde örgütlendirilmiş bir mücadele vermesini ve bütün burjuva parlamenter düşlerin tasfiye edilmesini gerektirmektedir.

Bu arada bilimsel sosyalistler işçi sınıfının tekelci egemenlik ilişkilerinden oluşan antidemokratik, otoriter, faşist gelişme eğilimlerine kaderci bir şekilde teslim edildiğini ileri süren kurumlara karşı çıkarlar. Bu tür kuramlar, ekonomi ve politika ilişkilerinin, sınıf ilişkilerinin çok yönlü bir karmaşığı olduğunu gözden uzak tutarlar. Bu nedenle sınıfların güç ilişkisi iletici bir ara halkası olarak

nesnel ekonomik kanuniyetlerin politikaya aktarılması, politikanın (özellikle devletin) ekonomi üzerindeki etkisi bakımından kesin bir önem taşımaktadır. Emperyalist ülkelerdeki somut toplumsal gelişme eğilimleri ve yönleri kural olarak her zaman var olan sınıfsal güç ilişkilerinin etkisi altında oluşur. Anti-emperyalist güçlerin mücadelesi ve emperyalizmin iç kanuniyetlerinden çıkan gelişme eğilimlerini geriletmek, onlara karşı çıkmak, gelişmelerini engellemek ve kendi anti-tekelci mevzilerini savaşarak elde etmek, böylece barışçı, demokratik-anti-tekelci ve sosyal gelişmenin yolunu açacak koşulları yaratmak için gerekli hareket noktası burada bulunmaktadır. Bu mücadelerler doğal olarak emperyalizmin politik güç temellerine yöneltildiği zaman ve ancak o zaman başarılı olabilir[75]. İtalya'da otoriter bir darbeye engel olunmasında İtalyan işçi sınıfının mücadele gücünün önemi azımsanmamalıdır.

Bu arada çeşitli emperyalist ülkelerdeki anti-tekelci güçler işçi sınıfı ve onun partisi demokratik haklar ve özgürlüklerin kısıtlanması ve sınırlanması sonucunu doğurabilecek her türlü şekle ve yöntemlere karşı mücadele ederler. Eylemlerini gerek açık şiddet ve politik baskıya gerek işçi sınıfının «önemsiz alanlarda verilen ödünler» «üstten gelen reformlar»la disiplin altına alma ve temsil etme çabalarına karşı yöneltirler.

İşçi sınıfının, tekelci burjuvazinin egemenlik yöntemlerine karşı durumuyla ilgili bir sorun özellikle bu sınıfın burjuva devleti ve onun çeşitli şekilleri karşısındaki temel durumu ile ilgili bir sorundur. Lenin «Burjuva devletlerinin şekilleri son derece çeşitlidir, fakat onların özü bir ve aynıdır» demiştir: «Bütün bu devletler şu ya da budur, fakat son çözümlemede koşulsuz bir burjuva diktatörlüğüdür»[76] Bilindiği üzere Lenin birçok kez şu noktaya dikkati çekmiştir: devletin hangi somut bir politik form içinde ortaya

çıktığı sorusu işçi sınıfı için büyük öneme sahiptir, işçiler için kapitalizm koşulları altında «en iyi devlet biçimi demokratik cumhuriyet»dir[77]. Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri, bugün burjuva demokratik hak ve özgürlüklerin savunulması ve kurulması için verilen mücadelenin anlamsız olduğunu, hattâ ancak bütünle birleştirici etki yapabileceğini ileri süren sol radikal ve anarşist grupların vardıkları sonuca katılamazlar. Bu anlayış, örneğin Federal Almanya gözönünde bulundurulursa, tekelci sermayenin en gerici güçlerinin anayasayı içeriğinden yoksun bıraktıkları, otoriter güç yapılarını sağlamlaştırmaya ve kurmaya devam ettikleri ve bütünüyle otoriter bir biçimde kurulmuş bir politik güç mekanizmasına doğru çabalar gösterdikleri bir anda tamamen yanlış yollara sürükleyici bir rol oynar. Sosyalist ve tüm demokratik güçlerin bu mücadelesi bugün gelişmiş tekelci devlet kapitalizminin bir temel eğilimine, bir bakıma, gerici tekelci devlet egemenlik mekanizmasının tam etkili olmasına, işlevselliğine karşı yöneltilmiştir.

Lenin'in burjuva demokrasisi ile ilgili çözümlemesi, yani bir yandan bu demokrasinin sosyal, sınıfsal ve sınırlı karakteri, öte yandan demokratik haklar uğruna mücadele etme zorunluluğu ile ilgili çözümlemesi işçi sınıfı partilerinin doğru bir şekilde yönlendirilmesinde temeli oluşturur.

Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri demokratik hakların korunması ve genişletilmesi hareketlerinin başına geçerler. 1969 Moskova Toplantısı'nın temel belgesinde bu konuda şöyle denilmektedir: «İnsanın temel özgürlüklerini ezmek için çaba sarfeden emperyalizme karşı sürdürülen mücadelenin başarısı; konuşma, basın, toplanma, gösteri ve örgütlenme haklarının elde edilmesi ve korunması, bütün vatandaşların eşit haklara sahip olması, **toplumsal hayatın bütün alanlarının demokratlaştı-**

rılması için yorulmak bilmez bir savaşın verilmesini gerekli kılar. İnatçı sınıf mücadelelerinde elde edilmiş olan demokratik hak ve özgürlükleri yok etme amacına yöneltilen bütün gerici girişimler ve bunlar aracıyla çıkarılan halk düşmanı yasalar kesin olarak yok edilmelidir.»[78] AKP ayni zamanda şu hususu saptamaktadır: «İşçi sınıfı ve onun müttefiklerinin çıkarları, demokratik temel hakların savunulması ve bunların genişletilmesi uğruna mücadele verilmesini gerekli kılar... bugün ne kadar sınırlı ve biçimsel olurlarsa olsunlar bu hak ve özgürlükler işçi sınıfı tarafından sürdürülen mücadele silâh olarak kullanılabilirler, kullanılmalıdırlar da.»[79]

İşçi sınıfı partileri, işçi sınıfının kapitalizmde demokratik hak ve özgürlüklerin en yüksek derecesine nesnel olarak ilgi duyduğu görüşünden hareket ederler:

— Çünkü burjuva-parlementer demokrasisi işçi hareketi için ayni zamanda bir mücadele koşuludur. İşçi sınıfı bu koşul altında elverişli politik eylemle sınıfların güç ilişkilerini değiştirir, kurtuluşunun dayanak noktaları olarak gereksindiği belirli hakları ve karşı mevzileri elde etmek için dövüşür.

— Çünkü bu şekilde en mükemmel biçimde örgütlenmek ve eğitilmek olanağı vardır;

— Çünkü işçi sınıfının devrimci partisi bu koşullar altında, çeşitli hukukî olanakları kullanarak ajitasyon ve propagandasını, bilinç oluşturan eylemini göresel olarak daha rahatlıkla sürdürebilir;

— Çünkü bu şekilde dolaysız toplumsal, ekonomik çıkarlarını ifade edebilir, talepler halinde biraraya getirebilir ve bunların kabul ettirilmesi için —meşru sendikalar için yapılan mücadelenin burada önemli bir yeri vardır— mücadeleye girişebilir, sınıf mücadelesini çeşitli biçimleri altında en iyi şekilde yürütebilir, çalışan insanların büyük kısmını yakın amaçlar için adım adım mücadeleye ve ora-

dan da daha ileriye giden alternatif çözüm yollarına, siyasal iktidar sorununa yöneltilebilir.

— Çünkü demokratik hak ve özgürlükler mücadelede kazanılmalı ve tekelci burjuvazinin saldırılarına karşı savunulmalıdır. Emekçiler kapitalist sistem içinde sürdürülen bu çekişme sırasında kazanılan demokratik hakların halkın iktidarıyla, gerçek demokratik iradenin oluşumu ve demokratik iktidarın uygulanmasıyla hiçbir ilişkisi olmadığını ve yalnızca bu sistemi yenerek gerçek demokrasinin kurulabileceğini ve özellikle güvence altına alınabileceğini hissetmelidirler.

— Çünkü demokrasi mücadelesinde —daha önce belirtildiği gibi— sosyalist devrim için öznel ve çeşitli nesnel koşullar oluşmaktadır.

Kapitalizmde demokratik hakların savunulması ve genişletilmesi ne kadar önemli olursa olsun, marksistler burjuva demokrasisinin herşeyden önce sermayenin bir egemenlik biçimi olduğunu, toplum üyelerinin mutlak çoğunluğu üzerinde bir azınlık diktatörlüğü olduğunu, bu çoğunluğun ekonomi, devlet, kapitalist demokraside gerçek karara katılma, karar verme ve denetleme süreçleri dışında bırakıldığını, sınırlı, dar, iki yüzlü olduğunu, tekellerin kâr ve kudret elde etme çabalarına göre yönlendirildiği için asıldan gelme içeriklerini bile hergün biraz daha kaybettiğini, otoriter gerici, faşist eğilimler tarafından içeriğinden yoksun bırakıldığını ve sürekli olarak tehlike ile karşı karşıya getirildiğini hiç unutmazlar. İşçi sınıfı —sağ sosyal demokrat ve revizyonist anlayışlara özge olduğu üzere— bu devlet şekliyle bir arada görülebilir mi? Bu soruyu bu şekilde ortaya koymak bunu zaten cevaplandırmak demektir. Bununla beraber işçi sınıfı partileri legalist düşlerin, bu tür mücadele şekillerinin (örneğin seçimlerin) burjuva demokrasisinin güçlerinin olduğundan fazla görülmesinin neden olduğu tehlikelerle ideolojik ve

politik alanda mücadele verme ve partinin devrimci etkenliğini yükseltme görevi ile tekrar tekrar karşılaşırlar. Bu konuda Kurt Hager şu saptamayı yapmaktadır: «revizyonistler, emekçilerin demokratik ve toplumsal çıkarları için yapılan kavgada parlamentonun kullanılmasında kazanılan bazı başarıları abartarak burjuva demokrasisi üzerinde tehlikeli düşler oluştururlar.»[80] İşçi sınıfı demokratik hakların savunulması ve genişletilmesiyle yetinemez. Tekelci devlet kapitalizmine karşı etkili bir alternatif ileri sürmek, burjuva demokrasisinin gerici ve otoriter gelişmenin neden olduğu bunalımını temelinden ortadan kaldırmak istiyorsa, toplumsal ve politik bakımdan daha gelişmiş demokrasi tipinin taşıyıcısı olma sorumluluğunu yerine getirmek, yani sosyalist demokrasiyi dövüşerek gerçekleştirmek zorundadır. Bu demokrasi temel ve üst yapıda yeni bir nitelik anlamına gelir, sadece —revizyonistlerin iddia ettikleri gibi— burjuva demokratik hak ve özgürlüklerin nicelik bakımından «genişletilmesi» değildir[81]. Kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı savaşçıları, «burjuva demokrasisi ile sosyalizm arasındaki nitel sınırları silen» herkes ile ideolojik tartışmalara girmelidirler[82]. Tekelci burjuvazinin demokrasi düşmanlığı herşeyden önce işçi sınıfına yöneltilmiştir, fakat hiçbir zaman münhasıran bu sınıfa karşı değildir. Tekelci devlet kapitalizminin artan gerici, otoriter gelişme eğilimleri emekçi köylüler, aydınlar gibi öteki tekelci olmayan sınıf ve tabakaların ve orta tabakaların temel çıkarlarıyla da nesnel bir biçimde çelişir. Tekelci devlet oligarşisinin anti-demokratik politikası tekelci olmayan bu güçlerin kendi politik çıkarlarını bağımsız bir şekilde savunma çabalarına, bağımsız politik eylem alanının korunmasına, bu sınıf ve tabakaların ekonomi, devlet ve toplumda karar sürecine demokratik bir şekilde katılma isteklerine karşı çıkmaktadır. Bu politika söz konusu sınıf ve tabakalara tekelci sermayenin ege-

men gruplarının kâr, silâhlanma ve yayılma ile ilgili çıkarlarına tam olarak bağlamayı amaç edinmiştir. Başlarında partileri olduğu halde işçi sınıfının örgütlenmiş kısmının, halkın demokratik haklarının korunması ve geliştirilmesi için antidemokratik gelişmeye karşı sürdürdükleri aktif kavga bu nedenle köylülüğün, aydınların ve orta tabakaların temel çıkarlarına uygundur, bu grup ve tabakalarda artan bir destek bulmaktadır. Burada Federal Almanya'da olağanüstü duruma karşı girişilen hareketin toplumsal genişliğini, yeni—naziliğe karşı girişilen eylemleri —ya da İtalya'da gerici faşist tertiplere karşı işçilerin, köylülerin, orta tabakaların ortak kavgalarını gözönüne getirelim. İşçi sınıfı partileri çeşitli demokratik hareket ve ittifakları tekelci devlet kapitalizmine karşı demokratik bir alternatif için, anti-tekelci demokrasi için adım adım ortak bir platform durumuna getirmeyi kendilerine bir görev olarak görürler. Çünkü yalnızca bu şekilde ortak demokratik temel çıkarlar gerçekleştirilebilir.

Bu bölümde buraya kadar yaptığımız açıklamalar işçi sınıfının «ancak» emperyalizmin otoriter, gerici, gelişmesine dayalı olarak demokratik mücadeleyi yürütmeye her zamandan çok zorlandığı şeklinde değerlendirilmemelidir. Halk kütlelerinin ve özellikle işçi sınıfının bu demokratik uğraşı gelişmiş tekelci devlet kapitalizmi ve sosyalizm ile emperyalizm arasındaki uluslararası sınıf çekişmesi koşulları altında yeni bir temel oluşturmuştur.

Bu karşıtlık gelişmiş kapitalist ülkelerdeki mücadeleyi gitgide daha büyük ölçüde belirlemekte ve işçi sınıfının tekelci devlet egemenlik sistemine karşı yürüttüğü sınıf mücadelesinin sürükleyici gücü olmaktadır.

İşçi sınıfı, demokrasi mücadelesinin kararlı yürütücüsü olmaktadır. Bu, özellikle işçi sınıfının temel çıkarlarının

hiçbir biçimde tekelci devlet toplumuna ve onun güç ilişkilerine bağlı olmadığı gerçeğine dayanmaktadır. İşçi sınıfı demokrasi kavgasını yürüttüğü zaman, ancak o zaman stratejik olduğu kadar güncel yaşam çıkarları için mücadelesini yürütebilir.

İşçi sınıfı gerçek demokratik etki için, ekonomide, devlette ve toplumda demokratik mevziler için savaşmazsa bugün normal çalışma ve yaşam koşullarını bile etkili bir şekilde güvén altına alamaz. Bu durum önce, tekelci devlet egemenlik sisteminin bugün dar anlamda ekonomiyi etkilemekle kalmayıp, ücret gelir yapısının ve dağılımının düzenlenmesine, devletin yatırım, vergi, finans, fiyat ve servet politikası üzerinde gittikçe daha güçlü bir şekilde ve aynı zamanda emekçilerin çalışma ve yaşam koşullarının kapsam ve yapısına (öteki koşullar arasında ücret miktarı, çalışma süresi, iş yerinin güvenliği, nitelik kazanma, eğitim, sosyal mevzuat, ulusal gelirdeki pay, boş zamanı değerlendirme) etkide bulunmaktadır. Buna göre işçi sınıfı gelişme gereksinmelerini, çalışma ve yaşam koşullarının biçimlendirilmesinde temel etkiye sahip olduğu zaman gerçekleştirebilir. Demokrasi, karara katılma için verilen mücadele böylece dolaysız olarak tekelci devlet kapitalizmine karşı sürdürülen mücadeleye bağlanır, bunun aksi de doğrudur[83]. Yeniden üretim koşulları ve böylece gereksinme yapısı her an biraz daha karmaşık bir durum aldığı için, işçi sınıfı kısmî ve geçici bir demokratik etkiyle yetinemez, buna kapsamlı bir şekil vermek zorundadır. Burada, işçi sınıfı partileri, emekçileri tüm politika (iç ve dış politika) üzerinde etki sahibi olmaya yöneltirler. Demokrasi kavgası kapsamlı bir karakter kazanır.

Fakat işçi sınıfının ücret talepleri ve sosyal haklar için sürdürdüğü geleneksel mücadele bu koşullar altında geçmiştekinden çok daha güçlü bir içerik kazanır, bugün

emperyalist devletin politikasıyla onun ücret, gelir politikasını ve sosyal politikayı tekelci devlete göre ayarlayan kurumlarıyla (ötekileri arasında devletin ücret direktifleri, politik hakemlik yöntem ve kanunları) çatışır. Bunun sonucu sosyal ve ekonomik taleplerin ve bunların gerçekleştirilmesi için sürdürülen mücadelelerin politik nitelik eğilimi kazanır, bu mücadelelerin emperyalist gücün gerilemesinde ağırlık, derimlik ve önemleri artar.

Böylelikle devlet hergün biraz daha fazla sınıf kavgasının her türlü biçiminin merkezi haline gelir. İşçi sınıfının şimdi her zamandan fazla sınıf kavramına uygun, stratejik - taktik bir şekilde yönlendirilmiş bir demokrasi kavramına gereksinmesi vardır. Burada değinilen gelişim eğilimi bilimsel-teknik devrim ile yalnızca nicel bir genişlik kazanmakla kalmaz, nitel olarak da yeni bir kademeye yükselir. Bilimsel ve teknik devrim ile üreticilerin nitel bakımından farklı yeniden üretim koşulları ortaya çıkar. Bunlar işçi sınıfında yeni sosyo-ekonomik ve sosyal politika gereksinmeleri ve bunlarla birlikte yeni talepler oluştururlar. Bunlar da tekrar güçlenmiş bir şekilde —eğilim olarak— işçi sınıfı kavgasının temel ve içeriğini belirler. Somut olarak bunun anlamı şudur: iş yerinin güvenliği, kapsamlı sosyal güvenlik, yeni endüstri kollarının yaratılması ve iş gücünün yeni meslekler, eğitim, okula devam ve nitelik kazanma için planlı maddî ve kültürel hazırlıklar, kollektif hizmetlerin gelişmesi sorunları sınıf çekişmesinin kesin sorunları durumuna gelir. Fakat bütün bunlar tekelin çerçevesi içinde gerçekleştirilemez, aksine tüm toplumu ilgilendiren çözümler, yani temelli demokratik, anti-tekelci şekil değiştirmeleri, işçi sınıfının devletin kararları üzerine etkisini, aranılan tekelci devlet «çözüm yolları»nın yerine demokratik seçenekleri getirmeyi gerektirir. **Üretimde demokratik denetim, toplumsal yaşamın her ala-**

nında karara katılma kavgası bu aşamada işçi sınıfının demokratik kavgasının temel bölümü durumuna gelir[84].

Emperyalist ülkeler işçi sınıfının mücadelesi üzerine sosyalizmin örnek olma etkisi, tüm toplumu ilgilendiren, temel değişmeler için sürdürdüğü kavganın bu koşulları altında artacak, bu demokratik kavgaya kesin bir atılım sağlayacak ve aynı zamanda tekelci burjuvazinin savaş durumunu kötüleştirecektir. Sosyalizm uygulamada bilimsel-teknik ilerlemeye, eğitim sorununa egemen olacak, sosyal güvenliği sağlayacaktır.

Burada ortaya atılan sorunu genelleştirerek bir arada görelim: Tarafımızdan gösterilen bu gelişim eğilimleri, demokrasi mücadelesinin tekelci sermaye ile halk kütleleri arasındaki bütün toplumsal çelişmelerin merkez noktasını doğru güçlenmiş bir şekilde yöneldiğini, başlangıçta sunulan tezin **gerçekliğini doğrulamaktadır. Demokrasi mücadelesi gitgide daha belirgin bir anti-tekelci içerik kazanmaktadır. Toplumsal içeriği genişlemekte, şekilleri çoğalmaktadır.** Demokrasi mücadelesinde bugün gitgide daha büyük ölçüde tekelci devlet sisteminin ekonomik temeli söz konusu olmaktadır. Bu kavganın iç kanuniyeti, ekonomik ve politik alanda güç ilişkilerinin karşı tekelci yönde değişmelerini zorlar. Bu alanda önce otoriter ve gerici gelişme eğilimlerinin geriletilmesi ve bir demokratik gelişimin adım adım sunulması söz konusudur. Demokrası kavgasının toplumsal içeriği bugün işçi hareketinin, çeşitli alanlarda demokratik hak ve özgürlüklerden, seçimlerden, parlamenter ve kamusal kurumlarda yararlanma için sürdürdüğü geleneksel mücadeleyi, tekelci kuruluşlarda sendika kurma, üretimde demokratik denetim hakkının kazanılması için sürdürülen sınıf kavgası ile sıkı sıkıya bağlar. Burada —örneğin 1969 yılındaki İtalyan işçi sınıfının genel grevi sırasındaki gelişmenin gösterdiği gibi— iki kavga alanı arasında birbirini karşılıklı olarak et-

kileyen ve bir üst kademeye çıkaran yeni ilişki biçimleri ortaya çıkar. Proletaryanın demokratik hareket ve devrimde nesnel toplumsal hegemonyaya sahip olma gereksinmesi bugün daha da güçlü olarak ortaya çıkmaktadır. İşçi sınıfının ve onun devrimci partisinin öncü rolü başarılı bir demokrasi kavgasının temeli ve teminatçısıdır. Bugün işçi sınıfının dolaysız ve ekonomik çıkarları, demokrasi kavgasına sıkı sıkıya bağlanmıştır. Bunlar emperyalist ülkelerde işçi sınıfının devrimci mücadele partisinde en önemli anlamını bularak, **halkın ezici bir çoğunluğunun genel demokratik ve insancıl çıkarlarına tamamen uygun düşmektedir.** İşçi sınıfının demokratik mücadeledeki bu nesnel durumu münferit emperyalist ülkelerin farklılıklarını daha çok belirleyici bir öznel açıklıkla ortaya çıkarmakta ve kısmen çok farklı demokrasi tasavvurlarına yansımaktadır. Bunun da işçi sınıfındaki yapı değişiklikleriyle, çeşitli emperyalist çelişkilerin bugünkü hareket ve belirme şekilleriyle, burjuva ve reformist demokrasi anlayışlarıyla ilişkisi önemsiz değildir[85].

Demokrasi mücadelesi tarafımızdan açıklanan sosyal içeriği ile ve işçi sınıfının öncü rolü koşulları altında burjuva parlamenter demokrasisinin savunulmasıyla yetinemez, aksine sosyalizme giden yolu düzleyen ileri, anti-tekelci bir demokrasinin kurulması amacıyla bu mücadeleyi devrimci-demokratik gelişmeye doğru adım adım yöneltmeye devam edilmelidir. Burada da Lenin'in yargıları, günümüzün emperyalist ülkelerindeki işçi sınıfının mücadelesinde kuramsal ve pratik-politik bir şekilde doğrulanmaktadır.

Tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinin işçi sınıfı partileri sosyalizme giden yolun demokratik anti-tekelci ilişkilerin adım adım gerçekleştirilmesi yolundan geçebileceği noktasından hareket etmektedirler. Bu nedenle söz konusu ülkelerde demokrasi savaşı işçi sınıfı mücadelesinin

çok önemli bir sorunu olmaktadır, çünkü bu mücadele sosyalizme geçişin ön koşullarını yaratır ve bizzat sosyalizm mücadelesinin bir kısmı ve onun devrimci strateji ve taktiği için temel ögedir.

Böylece Fransız Komünist Partisi bildirisinde, stratejik temel yöneliminde ileri bir demokrasi için mücadele sosyalizm mücadelesi arasında çok sıkı bir ilişki bulunduğu görüşünden hareket ettiğini belirtmektedir: «Tüm eylemimiz bu sağlam temele dayanmaktadır». Yurdumuzda sosyalizme giden yolu açacak en iyi yöntem, kütlelerin kişisel güce karşı kavgalarını ilerici, demokratik bir rejim için örgütlenmekten büyük sermayenin ulusal hayattaki durumunu zayıflatmaktan ve sosyalizm için bir çoğunluk hareketi yaratmaktan ibarettir[86].

Tekelci sermayenin mevzilerini ve etkisini geriletmek ve dayandığı temeli çökertmek amacına yönelik önemli başarılar sosyalist devrimin baş düşmanına karşı sürdürülen demokratik mücadelede kazanılmıştır. Bunlar savaşılarak elde edilmiş yakın amaçlar için geçerli olmakla beraber, dolaysız olarak tekelci sermayenin kâr ve güç alanlarını sınırlayan derinlere inen anti-tekelci şekil değiştirmeler, anti-tekelci demokrasi ve sosyalizm yolunda atılan adımlar anlamına gelmektedir. Demokratik ve sosyalist kavga sosyal içerik (anti-tekelci), baş düşman (tekelci sermayenin en gerici güçleri) ve temel sürükleyici güç (işçi sınıfı) bakımından birbirlerine yaklaşmaya devam etmekte ve nesnel olarak diyalektik bir birlik oluşturmaktadır, fakat bu birlik pratik-politik mücadelede işçi sınıfı partisi tarafından bilinçli olarak gerçekleştirilmek zorundadır. ABD Komünist Partisinin programında bu konuda şunlar saptanmıştır: «Çünkü bu mücadele (sosyalist mücadele, yazarın notu) karşı tekelci kavgadan sonra gelişmez, aksine onunla beraber, doğrudan doğruya onun merkezinde gelişir. Karşı tekelci mücadele sosyalizm mü-

cadelesinin yerini alamaz. Aksine sosyalizm mücadelesi —son amaç— bu amacın baş düşmanı olan tekelci sermayeye karşı sürdürülen mücadelenin içindedir. Küçük ya da büyük olsun, tekelci sermayeden koparılan her avantaj sosyalizmin gücünü arttırır. Gerçekte karşı tekelci ittifakın temel güçleri aynı zamanda sosyalizm mücadelesini kazanmada temel güçlerdir.»[87]

Demokratik ve sosyalist mücadele arasındaki sıkı ilişki her aşama ya da her kademenin bir özelliği olmasına, bunlar için nitel bakımdan farklı görevler saptanmasına karşı çıkmayı gerektirmez. Demokratik ve sosyalist mücadelenin karşılıklı ilişkilerini düzenleyen bu önemli sorunda da böylece tekelci sermaye ülkelerindeki işçi sınıfının demokrasi ve sosyalizm için mücadelesiyle ilgili Leninist kuram ve strateji yeniden genel geçerliğe sahip olacak biçimde doğrulanmaktadır.

ANTİ-TEKELCİ DEMOKRASİ - SOSYALİZM MÜCADELESİNİN BİR BÖLÜMÜ

Emperyalist ülkelerde sosyalizmin maddî ön koşulları uzun zamandan beri olgunlamış bulunmaktadır. Bu ön koşullar devrimci, sosyalist dönüşümün yakın olduğunu göstermektedir. Buraya kadar yaptığımız açıklamalar —özellikle S.51'deki bölümündekiler— çeşitli nesnel ve öznel etmenlere, sınıf mücadelesinin bugünkü somut koşullarına dayalı olarak bu ülkelerde tekelci devlet kapitalizminden sosyalizme aralıksız bir geçişin hemen hemen olanak içinde bulunmadığını da göstermiştir. Devrimci süreç içindeki nesnel olarak zorunlu geçiş kademeleri ve ara çözüm yolları atlanamaz.

Sonuçları tekelci devlet oligarşisinin egemenliğine karşı çıkan demokratik anti-tekelci talep ve amaçlar için mücadeleyi sürdürmek özellikle kaçınılmaz nesnel bir zo-

runluktur. İşçi sınıfı ve müttefiklerinin, kapitalist toplumun toplumsal yaşamının her alanında gelişen bu somut mücadele olmaksızın sosyalizme doğru hiçbir toplumsal ilerleme, gelişme olamaz. Bu mücadele sosyalizm çabasının, sosyalist devrime yaklaşmanın bugünkü somut biçimidir. Bilimsel sosyalistler için sosyalizm soyut bir formül olmadığı, aksine tüm pratik ve kuramsal faaliyetlerin amacı olduğu için, onlar sınıf mücadelesinin gelişmesinde ara halkaları, gerçek yol geçitleri bulmayı görev sayarlar. Söz konusu aşamalar ve yöntemler işçi sınıfının çoğunluğunu sosyalizm mücadelesine yöneltecektir. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin ezici bir çoğunluğu **sınıf mücadelesinin bugünkü koşulları** karşısında, işçi sınıfı ve öteki demokratik güçlerin demokratik, anti-tekelci reformlar, anti-tekelci demokrasi için sürdürdüğü mücadelenin sosyalizm yolunu açmada en uygun olduğu görüşünden hareket eder[88]. 1969 Haziranında yapılan Moskova toplantısı da bu düşünü içermektedir. Anti-tekelci demokrasi için sürdürülen bu mücadelede toplumun sosyalist yönde şekil değiştirmesi için gerekli olan nesnel ve öznel etmenler (Bakın: S. 55-56) tam anlamıyla oluşabilir, duruma uygun olgunluğa erişir. Bugünkü emperyalizm koşulları altında işçi sınıfının demokratik - anti-tekelci mücadelesinin öneminin arttığının saptanması, bu mücadelenin devrimci aşamasının tam bir gelişmeye kavuştuğu belli bir basamağında sosyalizme somut, dolaysız bir geçişin çeşitli biçimlerinin olanak içinde bulunmadığı şeklinde anlaşılamaz, çeşitli ülkelerde sosyalizme yol açan gelişmeleri, sosyalizme geçişin şekillerinin nasıl gerçekleşeceğini, o zaman ortaya çıkan somut nesnel ve öznel koşullar, sınıf mücadelesi kararlaştırır. Anti-tekelci demokrasi uğruna yapılan mücadele bu anlamda sosyalizme yanaşmanın, sosyalizme giden yolu açmanın optimal biçimidir. Söz konusu biçim sınıf mücadelesinin bugünkü

somut nesnel koşullarından ortaya çıkar. Bununla beraber sınıf kavgası koşullarının tümü yalnızca genellikleri değil, aksine özel, somut şeyleri de kapsar. Fakat somut mücadele koşulları her zaman aynı değildir. Değişirler. Buna göre anti-tekelci demokrasi (sosyalizme geçişin toplumsal-politik şekli, işçi sınıfının bugünkü demokratik kavgasının sınıfsal içeriği değil) sosyalizme giden yol üzerinde olasılıklı bir geçiş aşamasıdır. Bu aşama olasılıkla araya girer (bugünkü mücadele koşullarına dayalı olarak) fakat buna da sınıf kavgasının bütün aşamaları için ve bütün koşulları altında tarihsel bakımdan kaçınılmaz bir kanuniyet söz konusu değildir. İşçi sınıfı partilerinin strateji kavramının temelinde diyalektik karşılıklı etkiler içinde tüm nesnel ve öznel mücadele koşullarının kapsamlı bir çözümlemesi bulunur. Anti-tekelci şekil değiştirmeler, anti-tekelci bir demokrasi için yapılan mücadele bu partiler tarafından işçi sınıfının tarihsel görevinin gerçekleştirilme yolu üzerinde sürdürülen mücadelenin ara amacı olarak görülür, devrimci genel süreç içinde düzenlenir. Nesnel gelişme demokratik-karşı tekelci şekil değiştirmenin bu aşamasını yalnızca zorunlu kılmaz, aynı zamanda bir anlamda olanak içine sokar. Bu kısım ve aşama hedefi, tekelci sermayenin mutlak kudretine karşı mücadeleye, demokratik potansiyelin geniş çevrelerinin dahil edilmesi ve harekete geçirilmesi için temel teşkil etmektedir. İşçi sınıfı partilerinin demokratik alternatif programları —çok çeşitli demokratik istemlere el atan, onları koordine eden ve onlara birleşik bir amaç sağlayan— işçi sınıfının güncel ve perspektif çıkarlarının yansıtılması, çeşitli demokratik çaba ve hareketlerin birleşmesi için gitgide daha büyük ölçüde ortak bir platform oluşturur.

1969 Haziranında yapılan Moskova toplantısının temel belgesinde stratejik aşama hedefi sorunu hakkında

şu hususlar belirtilmiştir: emperyalist ülkelerdeki işçi hareketi mücadelesi «tekellerin, ülkenin ekonomik yaşamındaki rolünü kesin olarak sınırlamak, büyük sermayenin kudretine bir son vermek ve sosyalizm mücadelesi için uygun şartları yaratacak temel politik ve ekonomik reformları uygulamaktır.»[89] Moskova toplantısının değerlendirilmesinde SED tarafından şu hususlar saptanmıştır: «Tekelci devlet kapitalizminin değişmesi gündemdedir. Tekelci devlet diktatörlüğü yerine, toplumun demokratik şekil değiştirmesini gerçekleştiren ve sosyalizme barış ve güven içinde bir yaşama yolu açan —işçi sınıfı tarafından yönetilen halk güçlerini en geniş ittifakı tarafından taşınan— gerçek, ilerici demokrasi geçmelidir. Buna göre bugün sermaye ülkelerinde emperyalizme karşı genel demokratik mücadele zorunlu ve kaçınılmaz bir biçimde dolaysız olarak, daha yüksek bir düzeyde, sosyalist toplum düzeni için sürdürülen mücadelenin içinde büyük.»[90] AKP ilkelerinin açıklamasında demokratik güçlerin yürüttükleri mücadelenin hedefi olarak «Federal Almanya'nın gerçek ilerici bir demokrasi haline dönüşümünün» gerçekleştirilmesi olarak formüle edilmiştir[91]. Bu kısmî ve aşamalı hedef AKP Düsseldrof toplantısındaki tezlerle daha da geliştirilip açıklığa kavuşturuldu. Söz konusu tezlerde şu saptamalar yapıldı: «Sınıf kavgasının bugünkü koşullarına dayalı olarak, işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin mücadelesi... sosyalizm yolunu açmada... karşı tekelci bir demokrasi için en uygun yoldur.»[92] FKP Merkez Komitesi beyannamesinde şöyle denilmektedir: «Bugünkü aşamada temel hedef, tekelci De Gaulle rejiminin yerine, sosyalizm yolunu açan ilerici politik ve ekonomik demokrasinin konulmasıdır ve bu hedef böyle kalmaktadır.»[93] FKP'nin 1960 XX. Kongresinde kabul edilen tezlerle bu stratejik aşama hedefi güçlenmiştir[94]. FKP'de ülkenin ge-

leceği için sosyalizm yolunu açan ilerici anti-emperyalist bir demokrasinin kurulması için mücadele vermektedir[95].

JKP'de sosyalist devrimi ilk stratejik hedef olarak gören anlayışlara karşı çıkmaktadır. «Japon devriminin öncelikle amaçları, ABD emperyalizminin egemenliğini ortadan kaldırmak ve böylece ulusal bağımsızlığa kavuşmaktan ibaret olan ulusal hedeften, aynı zamanda Japon tekelci sermayesinin egemenliğini yoketmek olan demokratik hedeften oluşmaktadır. Bunun sonucu olarak ülkemizde anti-emperyalist karşı tekelci demokratik devrimden sosyalist devrime sürekli gelişme oluşmaktadır.»[96] JKP'nin 1971 Temmuz'undaki kongresinde kararlaştırılmış olan ilkeler belgesi bu stratejik temel anlayışını, kapsamaktadır[97]. AKP ilkelerini açıklarken Federal Almanya'da «Devlet ve Toplumun Yenilenmesini» şöylece karakterize etmiştir: «Demokratik yenilenme yeni-nazizmi yoketmek ve askerî büyük devlet politikasına son vermek, tekelci sermayenin gücünü sınırlamak ve nihayet ona karşı galebe çalmak, Federal Almanya'yı gerçek, ilerici bir demokrasiye dönüştürmek anlamına gelmektedir. Demokratik yenilenme bir barış ve güvenlik politikasının yürütülmesi, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin tanınması, demokratik hakların savunulması,... demokrasinin kurulması, demokratik karara katılma ve denetimin gerçekleştirilmesi, ilerici bir eğitim ve kültür politikasına gerçekleştirilmesidir.»[98]

Bu anti-tekelci demokrasinin biçimsel burjuva demokrasisi, onun genişletilmesi ya da sadece tekelci sermayenin «sınırlı» egemenliğiyle hiçbir ilgisi yoktur. Özüne ve sınıf karakterine göre bu demokraside —Lenin'in geliştirdiği gibi— işçi sınıfının öncülüğünde emekçi halkın devrimci-demokratik iktidarı, mülkiyet ve iktidar ilişkileri ile ilgili temel anti-tekelci reformlar söz konusudur.

Anti-tekelci demokrasinin ilkelerini, sınıfsal karakterini ve sosyalizm kavgasıyla sıkı ilişkisini göstermek gerekir.

Gerici tekelci güçler ekonomik ve politik güç mekanizmasının önemli mevkilerinden uzaklaştırılacak, tekelci sermayenin egemenlik sistemi yenilgiye uğratılacak, tekelci endüstrinin önemli kolları demokratik bir şekilde ulusallaştırılacaktır, bu arada kapitalizmin üretim ilişkileri ve basit meta üretimi henüz korunmaktadır. İşçi sınıfı ve öteki demokratik güçler ekonomi ve politikada —özellikle devlet gücünde— gerçekten etkili mevziler kazanacaklar ve yerlerini sağlamlaştıracaklardır. FKP Merkez Komitesi'nin bildirisinde şu nokta üzerinde açık olarak durulmuştur: «Önemli sosyal kazançları zorlayarak elde etmek ve bu kazançları sürekli olarak güven altına almak için, tekelci rejimi bozguna uğratmak gereklidir. Tekelciliği gerilemeye zorlamak ve tamamen bertaraf etmek zorunludur.»[99] DKP anti-tekelci bir demokrasinin sınıfsal karakterini aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır: «anti-tekelci bir demokrasi, politik güçler ilişkisinde temel değişimleri, işçi sınıfı tarafından yönetilen ve bütün karşı tekelci güçlerle ortaklaşa taşınan devlet iktidarının ele geçirilmesini ön koşul olarak gerçekleştirir. Temel mallarla ilgili endüstrilerin, anahtar endüstrilerin, pazara egemen olan teşebbüslerin, bankaların ve büyük sigorta şirketlerinin, basın tekellerinin ve kültür kurumlarının toplumun mülkiyetine geçirilmesi suretiyle —işçi sınıfının ve öteki anti-tekelci güçlerin ve onların örgütlerinin demokratik denetiminde— tekelci sermayenin ekonomik gücü kırılır. İşçi sınıfı ve öteki karşı tekelci güçlerin yürüttükleri kavga yoluyla tekelci devlet kapitalizmi yenilgiye uğratıldığı ölçüde kapitalist sömürünün en keskin şekilleri, tekeller ve tekelci devlet tarafından gerçekleştirilen sömürü yok edilir.»[100] İleri anti-tekelci bir demokrasi için yürütülen kavganın, stratejisi

adım adım ilerleyen, derinlere inen, emperyalist mülkiyet ve iktidar ilişkilerinin özünde devrimci şekil değiştirmeler olarak anlaşılan ve uygulanan, büyük kütle hareketlerine neden olan ve bu hareketleri yeniden canlandıran sol revizyonist tezlere açıkça karşı çıkar. Bu tezlere göre söz konusu politika gûya «sistemi istikrara kavuşturucudur», siyasî iktidarın «devrimci yolla ele geçirilmesinden» vazgeçmektedir ve işçi sınıfına kapitalizm içinde «düzenin fonk siyonlarını» getirmektir. Bu tür tezleri ileriye sürenler kuramsal olarak demokratik ve sosyalist mücadele, reform ve devrim, parlamento içi ve parlamento dışı mücadele, sınıf mücadelesinde kendiliğindenlik ve bilinç, örgütlenmişlik diyalektiği karşısında tam bir anlayışsızlık göstermektedir. Bu, aynı zamanda bu kimselerin «büyük çekinme (Marcuse)», kapitalist toplumdan «inme» ya da «kışkırtıcı eylemler» feryadının dışında emperyalist ülkelerdeki işçi hareketinin sistem dışı güçler yoluyla kurtulma ümidine hiçbir yapıcı, gerçekten devrimci bir anlayış sunamamış olmasının önemli bir kaynağıdır. Sosyalizmi göstermeyen ve genel sosyalist üretim ilişkileri yaratmayan anti-tekelci demokrasi sosyal ve politik içeriğine ve iç kanuniyetlerine göre artık emperyalizm değildir ve kapitalizmin «son aşaması» olarak da tanımlanamaz[101]. Lenin bu devrimci-demokratik devlet hakkında şunları yazmaktadır: «henüz sosyalizm değildir, fakat artık kapitalizm de değildir. Anti-tekelci demokrasi sosyalizme doğru güçlü bir adımdır, öyle bir adımdır ki —tam demokrasinin korunması koşuluna bağlı olarak— kütleler üzerinde işitilmemiş bir şiddet kullanılmaksızın bu adımdan kapitalizme dönülemez.»[102]

Anti tekelci demokrasi, ,kapitalizm ile sosyalizm arasına bir toplum düzeni «üçüncü yol» ve «ara toplumu» değildir. Geçiş karakterinde toplumsal-politik bir düzen,

kapitalizm ile sosyalizm yolu üzerinde olasılıklı bir geçiş aşamasıdır.

Karşı tekelci bir demokrasi mücadelesinin öneminin belirtilmesi, sosyalist devrimin sorumluluğunun küçültülmesine ve göreselleştirilmeye yol açmamalıdır. Ancak sosyalist devrim, öteki emekçi sınıflar ve tabakalarla ittifak halinde işçi sınıfının politik gücünü ilk olarak proletarya diktatörlüğü şeklinde oluşturur. Buna göre iktidar sorununun nihai olarak çözüme kavuşturulması için kesin bir çözüm yolu getirir ve sömürüden arınmış yeni bir toplumu ortaya çıkarır. **Esasında bir tek diyalektik, sürekli ve tek düze devrimci sürecin iki aşaması söz konusudur.** İşçi sınıfı partileri bu mücadele hedefinin gerici tekelci sermayeye karşı ancak adım adım şiddetli, pek çok şekillere bürünen sınıf çatışmasıyla gerçekleşebileceği ve bu gelişmenin süreç niteliği taşıdığı bilgisinden hareket ederler. Gerek FKP gerek AKP ve Amerika Birleşik Devletleri KP'si bu noktaya birçok kez dikkati çekmişlerdir. Anti-tekelci bir demokrasi için verilen kavganın, bunun toplumsal özünün ve sınıfsal karakterinin temel anlamının ayırdedici niteliği, devrimci güçlerin mücadelelerinin daha kapitalizmin ve tekelci iktidar makinesinin sert direncini hesaba katma zorunda olduklarını ortaya koymaktadır. Bu devrimci sürecin parlamenter reformlar yoluna indirgenebileceği kabul edilmek istendiği zaman revizyonist düşlere kapılmak açıkça olanak içindedir. Demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin stratejisi şu noktadan hareket etmelidir: bugün tekelci kapitalizme karşı yürütülen kararlı mücadeleden devrimci şekil değiştirme sürecinin birinci aşamasında bulunmaktadır, bu nedenle mümkün her türlü mücadele şekillerinden yararlanan ve bunları birleştirmedevrimci yığın mücadelesi, yığın grevi, ulusal düzeyde grev ve parlamenter kavga biçimleri dahil daha da ivedi bir durum almaktadır. Sınıf mücadelesinin uluslararası ka-

rakterinin güçlendiği bugünkü koşullar altında bu kavga, ancak tekelci devlet kapitalizmi ülkelerindeki bütün ilerici ve anti emperyalist güçler tarafından bilinçli biçimde, uluslararası sınıf mücadelesinin bir kısmı olarak anlaşıldığı, yürütüldüğü ve özellikle uluslararası sosyalizme dayandırıldığı zaman başarılı olabilir.

Böylelikle, demokrasi mücadelesinin sosyalizme geçiş için zorunlu bir yol olduğunu ve bugünkü koşullar altında sosyalizm, demokrasinin vücut bulmasında en yüksek form olarak her zamandan çok evrensel bir öneme sahip olduğunu ileri süren Leninist kuram ve strateji her bakımdan kendini göstermektedir. Sosyalistler demokrasiden hareket etmektedirler, çünkü emperyalizmin gelişmesi ve sosyalist devrime geçiş ile ilgili kanunlar buradan gelmektedir ve bu gelişme eğilimleri vardıkları sürece strateji ve taktiğin kanuniyetleri pratik önemini korur. Aynı zamanda işçi sınıfı partileri, bilimsel sosyalizmin temel strateji ilkelerin yaratıcı bir biçimde bugünkü ilişkilere uygulamakta, geliştirmeye devam etmekte, onlar sağ ve sol revizyonist tahriflere karşı savunmayı ve böylece pratik uygulamaya bir giriş olarak bilimsel-sosyalizm ilkelerin sürekliliğini ve bunların fonksiyonunu güvence altına almaktadırlar.

III

İŞÇİ SINIFININ SOSYALİZM YOLU ÜZERİNDEKİ MÜCADELE STRATEJİ VE TAKTİĞİ

DEMOKRATİK ANTİ-TEKELCİ ALTERNATİF PROGRAM VE POLİTİKANIN KARAKTERİSTİK ÇİZGİLERİ

Tekelci devlet kapitalizminden sosyalizme doğrudan doğruya geçişin bugün hemen hemen hiç mümkün olmaması gerçeği, emperyalizmdeki otoriter, saldırgan ve neofaşist gelişmeye karşı önce sosyalizme giden yolu açan, anti-tekelci bir demokrasi için mücadele verilmesi zorunluluğu, işçi sınıfının Marksist-Leninist partilerini tutarlı demokratik anti-tekelci politikalarını nesnel olarak gerekli kılmaktadır. Bugün demokratik ve sosyalist mücadele arasında bir «Çin Duvarı» (Lenin), her zamankinden daha az sıkı ve aksine dolaysız bir ilişki daha çok söz konusu olduğu için, demokratik anti-tekelci seçeneklerin tasarlanması ve bunları gerçekleştirme mücadelesi, aynı zamanda sosyalist devrime doğru yaklaşmanın strateji ve taktiğinin ve sosyalist perspektifleri gerçekleştirmenin dolaysız bir parçasıdır. Demokratik alternatiflerin temel anlamı eskiden beri işçi hareketinin önünde duran çifte görevi birbirine bağlamada bulunmaktadır: Emekçilerin durumunu daha sermayenin egemenliği altında iken düzeltmek ve aynı zamanda bu egemenlik sistemini parçala-

mak, anti-tekelci şekil değişikliklerini mücadele ederek başarmak, zaman bakımından ilk ağızda çürütülen eylemi ondan sonraki stratejik aşamanın amacıyla birleştirmek.

Tekelci devlet kapitalizminin egemenliği altında bulunan ülkeler işçi sınıfı partileri tarafından son yıllarda geliştirilen ve değişen koşullara uygun olarak sürekli bir biçimde somutlaştırılan seçenekler tekelci devlet kapitalizmine ve onun gerici stratejik ve taktik anlayış ve «çözüm yollarına» karşı antagonist, işçi sınıfının ve tüm tekelci olmayan sınıfların ve tabakaların nesnel çıkarlarını ve gelişme gereksinmelerini ifade eden bir karşı programı tanımlarlar. Demokratik seçenekler, kâr ilkesine, **toplumun tümünün çıkarlarını;** ekonominin toplumun ve devletin özel kapitalist bir yolla yönetilmesine, toplumsal denetim ve çalışanların demokratik bir şekilde karar sürecine katılmasını; biçimsel demokrasiye, **gerçek demokrasiyi;** toplumsal hayatın her alanında karşı çıkarmak ve nihayet tekellerin gücünün yenilgiye uğratılmasıyla olanak içine giren bunları kabul ettirmek amacına yönelmişlerdir. Demokratik seçeneklerin kabul ettirilmesi —ABD Komünist Partisinin saptadığına göre— emperyalizmin temel çelişkilerinin gözlerden uzak tutulması ya da atlanmasına değil, aksine bu çelişkilerin derinleşmesine yol açar. Bu da son çözümlemede çelişkilerin ilerici bir biçimde çözülmesine bir temel oluşturur[1]. İşçi sınıfı partilerinin demokratik alternatif programları böylelikle stratejik aşama hedefinin adım adım kabul ettirilmesinde bir manivelâ, bir araçtır. Bunların kabul ettirilmesi için yapılan mücadelede antitekelci koalisyon için, güç dengesinin işçi sınıfı yararına adım adım değiştirilmesi, tekelci sermayenin gücünün sınırlandırılması, yeni dayanak noktalar, ve toplumda yeni mevziler kazanılması söz konusudur. Bundan başka çelişkilerin derinleştirilmesi, emperyalist sistemin gerici niteliğinin ve iç istikrarsızlığının ortaya serilmesi devrimci

bilincin geliştirilmesi söz konusudur. Böylece mücadele, yolu sosyalizme açan ilerici anti-tekelci demokrasinin elde edilmesiyle sonuçlanabilir. Demokratik seçeneklerin temel fonksiyonunun ve stratejik hedefifnin belirlenmesi, tekelci devlet kapiptalizminin egemen olduğu ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin demokratik anti-tekelci alternatif politikasının doğru anlaşılması için hareket noktasıdır.

Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin güncel ve stratejik politikasının, programlarının ve belgelerini çözümlenmesine dayalı olarak demokratik seçeneklerin ve demokratik anti-tekelci alternatif politikanın özellikleri aşağıda olduğu gibi saptanabilir. Birinci olarak, demokratik anti-tekelci alternatif politika toplumsal hayatın bütün alanlarını kapsar. Bu politika ayrı ayrı alanların iç diyalektik ilişkisinden, özellikle ekonomik temelin ve —bu temel üzerinde— politik üst yapının her toplum formasyonunu belirleyici ögeleri olduğu noktasından hareket eder.

Anti-tekelci mülkiyet stratejisiyle işçi sınıfının ve onun müttefiklerinin tutarlı bir demokratik devlet gücünü yaratma stratejisi, birbirleriyle sıkı sıkıya bağlı olarak anti-tekelci demokrasi ve sosyalizm kavgasında merkezî noktayı oluştururlar. Bu alanda —politikanın üstünlüğüne uygun olarak— politik mücadele, her devrimci dönüşümün temel sorunu olan politik iktidar sorununun çözülmesi temel öneme sahiptir.

Alternatif politika; «İşçi hareketi, bugün tekelci burjuvazinin **genel stratejisine** karşı kendi mücadelesinin bütün ögelerini ve kademelerini bir **genel stratejiye** bağlarsa, ancak bu durumda karşı koyar (koyabilir)»[2] noktasından hareket eder.

İşçi sınıfı partilerinin seçeneklerini tüm olarak gözönünde bulundurursak burada birbirine bağlı ve birbirine tâbi bir istemler ve amaçlar bütününün söz konusu oldu-

ğunu görebiliriz: barışçı dış politika devletin demokratlaşmasını gerektirir. Demokratlaşma tekelci gücü geriletmeksizin olması bu işe emekçilerin demokratik denetimi olmaksızın olanak içinde değildir. Demokratik alternatiflerin nesnel bakımdan veri olan bu bağlamı sürekli bir biçimde, bilinçle işçi sınıfı partisi tarafından gözönünde bulundurulmalı, geliştirilmeli, mücadele içinde oluşturulup gerçekleştirilmelidir. Ancak kapsamlı bir alternatif politika ile devrimci parti, ayrı ayrı istemleri, hedefleri, mücadeleleri toplumun şekil değiştirmesi görüş açısı altında bir araya getirebilir, kararlaştırabilir ve koordine edebilir, yani seçeneklerden anti-tekelci yol açma araçları olarak yararlanabilir. Öte yandan —sadece genel global seçenekler sunulduğu zaman— bu durum, kütlelerden ayrı düşmeye varabilir. Seçenekler işçi sınıfı partileri tarafından kapsamlı bir toplum kavramı olarak ve tekelci devlet egemenlik sistemine karşı mücadelenin tüm toplumu kavrayan politik bir stratejisi halinde bir araya getirilir. Ancak böyle bir birlik içinde demokratik seçenekler gerçekten etkili olabilirler. Kendi başlarına ele alınan, devrimci hareketin temel kavga hedefiyle olan ilişkisinden koparılmış olan tek tek, seçenekler, tekeller ve onların egemenlik mekanizması tarafından fonksiyonlarından uzaklaştırılma, kendi bünyesi içine alınma ve emilme tehlikesiyle karşı karşıya kalır. Devrimci güçlerin strateji ve taktiği için ortaya çıkan kapsamlı toplumsal çözüm yolları arama zorunluluğu, bilimsel-teknik ilerleme ve sosyalizm ile emperyalizm arasındaki uluslararası sınıf çatışması koşulları altında daha da ivedi bir duruma gelmiştir. İkinci olarak, seçenekler bütün olarak da, somut biçimlerinde de, tekellere hiçbir zaman yardım etmezler, örneğin tekelci sermayenin egemenlik ilişkilerini tümden «rasyonalleştirmek» ve «tamamlamak» için öneriler ileri sürmek ve tekeller tarafından sunulan birkaç «taviz» vermekle işçi sınıfını bu

sistemin bir parçası haline getiremezler —revizyonist ve sosyal demokratik kavramlarda görüldüğü gibi—. Demokratik seçenekler daha çok, bu emperyalist politik güç ilişkilerini açığa çıkarmak, temelini soruşturmak ve devrimci-demokratik tedbirlerle şekillerini değiştirmek amacına yönelmişlerdir. Seçenekler bu anlamda somut bir biçimde iktidar sorunları olarak anlaşılmalı, ortaya konulmalı ve mücadele içinde gerçekleştirilmelidir. Bu durum dereceli bir farklılıkla toplum, ekonomi, fakat aynı zamanda sosyal politika ve ücret politikası alanındaki bütün seçenekler için geçerlidir. Çalışan insanlar kütlesi, işçi sınıfının güncel ve perspektif çıkarları arasında bu şekilde sunulan somut bir dolayımla, somut alternatifler aracıyla, uygulamada adım adım iktidar mücadelesine yöneltilebilir. Böylece ayrı ayrı istemler gerçekten demokratik ve sosyalist bir içerik kazanırlar, devrimci sürecin bir dürtüsü olurlar ve böylece demokratik güçlerin daha büyük bir bölüğünde anti-emperyalist bilinç gelişir.

Böylelikle işçi sınıfı alternatif istemlerin ve çözümlerin bir taşıyıcısı olarak ortaya çıktığı zaman, özerk, yani, politik bakımdan bağımsız karşıt bir güç, karşıt bir politik güç olarak, mevcut emperyalist güç ilişkilerinin yenilgiye uğratılması, çalışan insanların egemenliği için mücadele eder.

Demokratik seçeneklerin kabul ettirilmesi sonuç olarak iktidar ilişkilerinde gerçek bir değişmeye yol açmalıdır, yani tekelci sermayenin politik gücünü geriletmek ve nihayet tamamen yenmek ve işçi sınıfına müttefikleriyle birlikte toplumsal gelişme üzerinde belirleyici bir etki sağlamak zorundadır. Gerçek demokratik değişimlerin temel sorunu burada bulunmaktadır.

Üçüncü olarak, işçi sınıfı partilerinin alternatif programlarında güncel görevleri, toplumun zorunlu temel şekil

değişilikleri ve sosyalist hedef saptamaları sıkı sıkıya birbirine bağlı bulunmaktadır.

Bugün sosyalist stratejinin önemli görevlerinden biri, «temel anti-tekelri reformları içeren sosyal ve ekonomik istemlerin kabul ettirilmesi mücadelesini toplum ve devlet hayatının tüm alanlarının demokratik anlamda yenilenmesi görevi ile birleştirmekten, yani sosyalizm yolu üzerinde ara kademeler olarak geçerli olabilecek hedef saptamalarıyla birleştirmekten ibaretir»[3]. Uzak ve yakın hedefin, somut ve özellikle eylem içinde kendisini gösterir bir şekilde dolayımının kurulması işçi hareketi kavgasında eskidenberi zor bir görev olmuştur. Bu görev bugün bir yandan gelişmiş ülkelerdeki işçi sınıfında yeni türden temel istemler oluşmasıyla önemli ölçüde, kolaylaşır[4]. Bunların gerçekleştirilmesi temel anti-tekelci toplumsal değişmeleri gerektirir. Öte yandan, daha önce belirtildiği gibi, sosyalizm bu zorunlu toplumsal çözüm yollarını göstermekte, böylelikle sosyalist örneğin kudreti kapitalizm altındaki işçilerin kavgasına devrimci bir şekilde etkide bulunmaktadır.

İşçi sınıfı partileri alternatif politikalarında bu tür nitel yeni temel gereksinmeleri gözönünde bulundururlar ve bu arada sermaye ülkelerindeki emekçilere işçi sınıfının politik gücüne ve sosyalist üretim ilişkilerine dayalı olarak bu gereksinmelerin kapsamlı bir şekilde karşılanmasının olanak içine girdiğini gösterirler.

İşçi sınıfının tekelci devlet kapitalizmine karşı yürüttüğü mücadele işçi sınıfı partilerinin **sosyalizm mücadelesinde topyekün bir strateji geliştirdikleri** zaman kesin başarıya ulaşabilir. Bu stratejide temelli bir şekilde işlenmesi gereken demokratik seçenekler, arada bulunan kısım ve aşamalar sosyalist amaç içinde ve ona bağlı olarak organik bir biçimde düzenlenirler. Demokratik seçenek hareketi günlük mücadele eylemine ne kadar derinliğine girerse

sosyalist hedef saptaması ile ilişki kurmayı buna yönelmeyi zorunlu olarak o kadar çok gereksinir. Bu ilişkiyi gözönünde bulundurmazsa sosyalist ilkeleri sulandırmaya, «çağdaş» revizyonizmde görüldüğü gibi bu ilkeleri günlük hareketlerle özdeş tutmaya eğilim gösterir. Bunun sonucu olarak da temele inen bir dönüşümü amaçlayan ciddi anti-tekelci bir hareket olmaktan çıkma tehlikesine düşer. Sosyalizmin temel ilkeleri böylelikle yalnızca kuramsal bir gelecek değerine sahip olmakla kalmamakta, aksine demokratik alternatif politikası için, demokratik reformlar yönünde verilen günlük mücadele için nişan noktası olarak dolaysız bir önem taşımaktadır. Bu ilkeler demokratik mücadelenin tutarlılığı, ya da tutarsızlığını esas olarak tayin ederler[5]. Lenin bu konuda şunları yazmaktadır: «İlerlemiş emperyalist ülkelerde hiçbir temel demokratik istem sosyalizm bayrağı altında verilen devrimci mücadeleler dışında, bir dereceye kadar kapsamlı da olsa sürekli bir biçimde gerçekleştirilemez.»[6]

Dördüncü olarak, anti-tekelci seçenekler sosyal, ekonomik ve toplumsal alanda en geniş anlamda uygulanabilir olmalıdır. Bunun anlamı da, bunların, —üretim güçlerinin somut— tarihsel gelişme durumuna ve işçi sınıfının politik, ideolojik gelişme düzeyine dayalı olarak uygulanabilen istemlerden oluşmasıdır. Böylelikle demokratik seçeneklerle nesnel olarak **«zorunlu» ve «mümkün»** olan (az önce belirtilen yönde anlaşılan, buna göre tekelci devlet kâr azamileştirilmesi ve kapitalist üretim ve tüketim modeliyle ilişkisi olmayan) istenir. Bu politika aynı zamanda, nesnel toplumsal istemleri geniş emekçi halk tabakalarına görünür kılmak ve ortaya koymak için nesnel zorunlu olanı kapsamalıdır.

Öznellik ve keyfiliğe karşı yönetilen bu alternatif politika gerçekten olgunlaşmış sorunların optimal bir çözümüne doğru, fakat —temli oluşturan budur— çalışan in-

sanların, gerçek bir demokrasinin, barışın güvence altına alınmasının ve ekonominin sürekli gelişmesinin yararına yönlendirilmiştir. «En modern» kapitalist çözüm yollarıyla —tarihsel bakımdan ömrünü doldurmuş ve bozulmuş toplumu kısmen sisteme yabancı araç ve yöntemlerle koruyacak ve istikrara kavuşturacak— tartışmaya girer. Tekelci burjuvaziye her alan ve düzeyde karşı çıkar, onunla anti-tekelci güçlerin yapıcı seçenekleri aracıyla boy ölçüşür. Bu şekilde anlaşılan ve uygulanan demokratik alternatif politika tekelci devlet sistemine sağ oportünist yönde intibak etmeye, yardımlarıyla kapitalist kâr toplumunu daha etkili ve daha rasyonel duruma getirecek, işçi sınıfını «sosyal ortaklık»ın çok değişik çeşitlemeleri üzerinden tekelci devlet kapitalizminin emri altına sokacak «çözüm reçetelerine» karşı çıkar. Öte yandan da otomatik olarak patlayan devrimci bunalımlara verimsiz, yıkıcı bir umut beslemeyi ve kapitalist toplumda yapıcı olarak etken olmaktan vazgeçmeyi (Marcuse) öğütleyen sahte sola da karşı çıkar. Bu anti-tekelci kavramlar, kapitalizmde sadece «kışkırtıcı» istemler ve ancak daha sonraki ütopik —bu kavramların yandaşları tarafından üstelik daha da idealist bir şekilde parlatılan— «geleceğin toplumunda» gerçekleştirilebilen istemler ileri sürülebileceğini söyleyen sol radikal, anarşist kavramlarla uzlaştırılamaz. Demokratik seçenekler yalnız «anti» değil, aynı zamanda bir şeyden «yana»dırlar. Ucuz, tümüyle demagojik ve seçim taktiği icabı çözümleri reddederler. Devrimci sınıf kavgalarının bütün tarihi en son tecrübelere kadar gerçekçi olmayan istemlerin ve parolaların, ya da devrimci hareketin gerçekten olanak içinde bulunan adımlarıyla ilişkisi olmayan istem ve parolaların pek yakın zamanlarda gerçek hiçbir bilinç oluşturan etkileri olgunlaştırmadığını, sonunda halk yığınlarından ayrı düşmeye yol açtığını göstermektedir.

Bütün seçeneklerin anti-tekelci karakteri sadece propagandacı etkilere yansımakla kalmamalı, aksine, alternatif istemlerin kabul ettirilme mücadelesi herşeyden önce, tekelci sermayenin gücünün sınırlandırılmasına yol açmada kendini göstermelidir. Lenin bu konuda isabetli olarak şu hususları saptamaktadır: «Sosyalizm için yapılan bütün ajitasyon soyut ve genelden somut ve doğrudan doğruya, uygulamalı şeylere dönüşmelidir»[7]. Eylemler tam oluştuğu sırada daha geniş tabakaların tekelci devlet güç ilişkileri üzerindeki bilgileri dahada artar. Kapitalizmin temel çelişkilerinin kendi çerçevesi içinde yenilgiye uğratılamıyacağı görüşleri gitgide daha büyük ölçüde anti-emperyalist bilinç halinde gelişir.

Beşinci olarak, tekelci devlet kapitalizmi ile sosyalizm arasında —çeşitli revizyonist kavramlarda iddia edildiği gibi— sakin, statik bir ara modeli inşa edilemez. Söz gelişi tekelden arınmış, demokratik bir «sosyal kapitalizm», bir ara toplumu olamaz. Aksine bu aşama, sosyalizme yolu açan bir anti-emperyalist demokrasinin kurulması mücadelesiyle karakterize edilir. Bu nedenle anti-tekelci alternatiflerin, toplumun alacağı en son görünüm ile hiçbir ilişkisi yoktur. Bunlar daha çok, kabul ettirilmeleriyle toplumun şekil değiştirme sürecinin sona ermediği, aksine zorlandığı, ya da değiştirilmeye girişildiği mücadele alternatifleridir.

İngiliz Komünist Partisinin XXXI. Kongresinde Genel Sekreter John Gollan konuşmasında partisinin alternatif programını açıkladıktan sonra bu konuda şöyle demekteydi: «Bu istemler ancak yığın eylemiyle kabul ettirilebilir. Bunların kabul ettirilmesi İngiltere'de politik güçlerin ağırlık noktasını sola doğru iter... Bu istemlerin kabul ettirilmesi tekellerin güç çevresi içine doğru kuvvetli bir yarma hareketidir... İşçi sınıfının ve ilericiliğin muhafazakarlara ve zenginlere karşı... Önemli bir gücüdür... Bu

amaçla sürdürülen mücadele bu nedenle dolaysız politik hedefler için mücadele İngiltere'de bir sosyalist devrim için sürdürülen mücadele arasında bir ara halkasıdır. Bunu işçi sınıfına anlatmak ve bu konuda onun anlayışını kazanmak işçi sınıfı partisinin özgül görevidir.»[8] Demokratik alternatifler bu tür süreçlerin harekete geçmesini sağlamalıdır. Bu nedenle kapitalist toplumun nesnel çelişkilerinden hareket etmek zorundadırlar. Söz konusu çelişkiler emperyalizmi kırıcı mekanizmalar olarak nitelendirilebilirler. Bununla beraber ancak işçi sınıfının —onun devrimci mücadele partisi tarafından yöneltilen— bilinçli bir eylem: içinde ve bu eylem aracıyla gerçekleştirilebilir. Böylelikle demokratik alternatif politika genellikle kapitalist çelişkilerin, özellikle temel çelişkinin somut hareket ve görünüm şekillerinin sürekli bilimsel çözümlemesini gerektirir. Devrimci perspektifler kapitalizmin çelişkilerinden ortaya çıktığı için bunların özgül biçim ve karakter özelliklerinin incelenmesinden vazgeçme, gerçek bir devrimci strateji ve taktikten vazgeçmeye eşittir.

Bu arada demokratik anti-tekelci alternatif politika çelişkileri keskinleştiği, çoğu zaman açıkça ortaya çıktıkları, büyük gerginlikler yarattıkları, tekellerle çatışan halk grupları arasında ilkelere dayanan çıkar karşıtlıklarının patlak verdiği her türlü durumdan yararlanmak zorundadır. Uygulanabilir, aydınlatıcı, hedefleri belirlenmiş seçeneklerle her düzey ve alanda siyasi rakiplere, deyim yerindeyse hiç rahat vermemek, sürekli olarak onların nefesini kesmek ve savaşa zorlamak —tekelci devlet kapitalizminin zayıf taraflarına çatmak söz konusudur—. Alternatif politika taarruza dayanmalı, dinamik ve savaşçı olmalıdır. Tekelci devlet kapitalizminin kapsamlı bir çelişkisinin bir parçası olarak toptan ele alınırsa, özellikle sınıf mücadelesinin yoğunlaşmasına yol açar.

Tekelci devlet gelişiminden güçlenmiş olarak ortaya

çıkan şekil verme ve bütünleştirme eğilimleri, işçi sınıfı partilerinin demokratik anti-tekelci alternatiflerini-politik eylem ve kütlelerin bağımsız hareket görevleri olarak anlaşılan— her zaman biraz daha somut, daha anlaşılabilir, daha kavranılabilir bir şekilde çalışan insanların belirli demokratik yönelim ve istemlerine bağlayarak formüle etmelerine neden olmaktadır. Şekil verme ve bütünleştirme eğilimlerine karşı etkili bir şekilde mücadele edilecekse, bu eğilimlerin geniş kütlelerin çıkarlarına çelişki teşkil ettiğini ortaya çıkaran noktaları ele almak —CDU/CSU'nun hukuksal düzenlemeleri, yönetime katılmanın reddedilmesi, Federal Almanya'da ücret ve kârın gelişmesi arasında atanan uçurum gibi— bu eğilimlere karşı olumlu alternatif istemler için girişilecek mücadeleyi örgütlendirmek ve bu noktadan ileriye doğru yürümek önem kazanmaktadır. İşçi sınıfı partilerini devrimci strateji ve taktiği, Marcuse türünden sahte sol kuramcıların tüm inkârla ve bu toplumdan «sıçram» olanağı ile ilgili kavramlarını reddeder. Bundan çok Lenin,in, bütün sınıf kavgaları ve devrim uygulamalarının doğruladığı şu temel düşününden hareket ederler: Sosyalist devrimi hazırlayan ve bu amaca doğru yönelten kapitalist toplumda yürütülen sınıf mücadelesi baskı altına alınan öteki tabaka ve grupların kavgalarıyla bir araya gelir, birçok şekiller alır, zikzak bir yön izler ve hiçbir zaman savaş düzeninde sıralanmış iki ordu arasında geçmez[9].

Bu günlük savaş verilmeksizin sermaye ve emek arasındaki nihai, tayin edici çatışmaya gidilemez, demokrasi ve temel anti-tekelci reformlar için kavgaya girişilmeksizin sosyalist devrime ilerleme olanağı bulunamaz. Bu nedenle anti-emperyalist alternatif politika, somut bir durumda zorunlu gelişme süreçlerini devreye sokabilecek şekilde formüle edilmelidir. Bu yüzden de dar görüşlü olamaz. Bu politika bütün halkın temel hayatî çıkarlarından

hareket etmeli, geniş kütlelere iletilebilmeli, özellikle sosyal demokrat işçilerle eylem birliğini ve geniş bir anti-emperyalist ittifakın oluşturulmasını özendirmelidir. Proleter olmayan çeşitli sınıf, tabaka, politik hareket ve grupların demokratik ve sosyal istemlerini —henüz açık olmayan bir şekilde, düşler içinde ifade edilseler bile— ele almalı, koordine etmeli, onlara amaç ve yön göstermeli ve böylece nitel olarak bir kademe daha yukarıya çıkarmalıdır.

Son çözümlemede geniş yığınlara hitabetmeyen seçenekler, onları harekete geçirmeyn, onları sarmayan alternatifler, demokratik harekete yardım etmez. Öte yandan, geçici bir zaman için bu güçler potansiyelini harekete geçirebilen, fakat tekellerin gücünde bir delik açamayan «reformlar» da bunlara yardımcı olmazlar. Bunlar demokratik alternatif politikasının sürekli olarak kaçınması gereken iki çapraşık yoldur. **Demokratik anti-tekelci seçenekler, yığınlar üzerindeki etkenlik postülası ile sistem değişikliği postülası arasındaki kesişme noktasında bulunmak zorundadırlar.** Emekçi halk tarafından anlaşılmaları ve desteklenmeleri için, onların bilinçinden, tecrübelerinden, hayat koşullarından ayrılmamalıdır; aynı zamanda içerikleri bakımından sistemi değiştiren, yani demokratikleştiren, tekellerin gücünü gerileten bir dinamikte olmalıdır. Ya da böyle bir dinamiğin oluşmasına olanak vermelidirler.[10] Bütün toplumsal alanlarda bu kesişme noktalarını sürekli ve sistemli bir şekilde bulma görevi, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri tarafından gözlenen ve bu partilerin demokratik kısmî ve tüm alternatiflerinde daima daha çok görülebilir biçimde ifadesini bulan bir görevdir.

Altınca olarak, gerçek seçeneklerin hazırlanması nekadar önemli olursa olsun, bunlar gerçek şekillerini, ancak demokratik hareket içinde ve bu hareket aracıyla al-

malıdır. Yalnız işçi sınıfı ve onun devrimci öncülüğünde yönetilen geniş demokratik bir kütle hareketi seçeneklerin anti-tekelci potansiyelinin serbest bırakır ve toplumu değiştiren bir manivelâ olarak demokrasi ve sosyalizm kavgasında etkili olur. Demokratik güç potansiyelinin harekete geçirilmesi bir yandan kesin olarak seçeneklerin içeriğine ve seçimine bağlı olduğu gibi, öte yandan alternatif politika doğrudan doğruya eylemde, gerçek harekette —burada kazanılan tecrübeler, bu arada ortaya çıkan sorunlar yoluyla— daha da geliştirilir, somutlaştırılır ve bazı bakımlardan da düzeltilir. Bu nedenle seçenekler katı bir şema oluşturmazlar. Mücadelede kazanılan tecrübeler sürekli olarak bilimsel sosyalizm temeli üzerinde sürekli olarak işlenilmeli, genelleştirilmeli ve devrimci strateji ve taktik için bundan sonuçlar çıkarılmalıdır.

Böylelikle demokratik alternatif politika işçi sınıfı partilerinin çözümleyici, genelleştirici, örgütlendirici ve yöneti ci faaliyeti (fonksiyonu) üzerinde büyük istemler ileri sürer ve tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinde somut mücadele koşullarında bilimsel sosyalizmin sağlam ilkeli ve yaratıcı bir biçimde uygulanmasının gerektirir.

DEMOKRATİK ALTERNATİFLER VE BUNLARIN GERÇEKLEŞTİRİLMELERİ İÇİN İŞÇİ SINIFININ MÜCADELESİ

İşçi sınıfı partilerinin demokratik, anti-tekelci seçenekleri ve sosyalizme doğru yürüyüş programları tekeller üzerinde adım adım ilerleyen kamu kontrolu istemlerinden kilit teşebbüslerin demokratik anlamda ulusallaştırılmasına, tekelci devlet düzenleme girişimlerine alternatif olarak demokratik planlama ve programlamaya, özellikle ekonomi ve toplumun bütün alan ve düzeylerinde demokratik anlamda karara katılmaya kadar uzanan istemleri, bir öz halinde içe-

rir. Bu istemler çalışan insanların demokratik haklarının genişletilmesini, devletin demokratik anlamda yeniden şekillendirilmesini, demokratik eğitim ve kültür politikasını, demokratik toprak politikasını, barışçı dış politika istemlerini içerir. Emekçilerin hayatı çıkar ve gereksinmelerine göre yönlendirilmiş olan sosyal, politika ücret, vergi ve gelir politikaları ile ilgili istemler bu demokratik anti-tekelci alternatif programın hiç de önemsiz olmayan esaslı yönlerini oluşturur. Bütün bu istemler somut ulusal ve tarihsel koşullara uygun olarak farklı şekil, sıra ve ağırlıkla saptanmış olsalar bile, bu ülkeler işçi sınıfı partilerinin strateji ve taktiğinin parçalarını oluştururlar.

Bununla beraber bu seçenekler emperyalist memleketlerin emekçi halkının, ilk planda işçi sınıfının, yeterli güçler geliştirmeyi ve güç ilişkisini değiştirmeyi, ekonomi ve devlette sermayenin hegemonyasını geriletmeye ve çeşitli istm ve programları sunmayı, kabul ettirmeyi ve denetimini kendi ellerine almayı başardıkları oranda, adım adım kabul ettirilebilir. Burada bir yandan işçi sınıfı ve müttefikleri, öte yandan tekelci sermaye ve tekelci devlet sermayesinin egemenlik sistemi arasında uzun, karmaşık, en çeşitli şekiller içine giren bir mücadelenin söz konusu olduğu açıktır.

Aşağıda, emperyalist ülkeler[11] işçi sınıfı partilerinin programları, ilke açıklamaları, belgeleri vb. ve bu ülkelerde gerçek olarak oluşan demokratik anti-tekelci hareket genelleştirici bir şekilde dayalı olarak sosyal, ekonomik ve devlet politikası alanındaki demokratik seçenekleri birbirleriyle ilişkilendirip sistemleştirilmiş bir şekilde, devrimci strateji ve taktiğin, aynı zamanda işçi sınıfı ve müttefiklerinin sosyalizme giden yolu düzleyen anti-tekelci bir demokrasi kavgasının temel içeriğini ve esasını tanımlamak istiyoruz.

MADDİ - SOSYAL ALANDA ANTİ-TEKELCİ ALTERNATİF POLİTİKANIN TEMEL ÇİZGİLERİ

Bu demokratlaşma süreci, işçi sınıfı partilerinin anti-tekelci koalisyonun koordine edici ve önderlik edici gücü olarak— geniş emekçi yığınlarının dolaysız sosyal, ekonomik ve politik istemlerini birleştirmeleri ve buradan başlayarak hareketi daha ileriye giden adımlarla temel demokratik anti-tekelci şekil değiştirme kavgası şekline dönüştürülmeleriyle başlayabilir. AKP'nin ilkelerinin açıklanmasında bu konuda şunlar saptanmaktadır: «Toplumun ilerlemesine yolu açmak için, çalışan yığınların günlük sosyal ve politik istemleri için yapılan kavga ile daha çok hak, daha büyük etki ve temel demokratik değişimler için verilen uğraşı birleştirmek gereklidir.»[12] Birçok temel istemlerin bugün emekçilerin demokratik anlamda karara katılmaları ve denetimleri için yapılan kavga ile somut bir şekilde sonuçlanmaları kapitalist endüstri ülkelerindeki sınıf kavgası gelişiminin karakteristik bir çizgisidir. Emekçilerin dolaysız, temel hayati ekonomik ve sosyal çıkarları için sürdürülen mücadele, bir yandan karşı tekelci bir demokrasiyi gerçekleştirmek için bir koşul ve varsayım olduğu gibi, öte yandan «emekçi kitlelerin temel istemlerini adım adım gerçekleştiren ileri bir sosyal politika» —FKP'nin bildirisinde belirtildiği gibi— yeni bir demokrasinin temel özelliğidir[13]. Komünistler her yerde, işçi sınıfının ve öteki emekçi tabakaların haklı sosyal istemleri için yapılan kavganın başına geçerler.

Bu savaşın zorunluluğunun artması tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinde sermaye ile emek, tekelci sermayenin egemenliği ve üreticilerin toplumdaki yerleri arasındaki çelişkinin derinleşmesinden kaynaklanır. Bu sırada söz konusu mücadele kısmen değişik şekiller alır. Sermaye ile emek arasındaki derin karşıtlık önceden olduğu

gibi en dolaysız bir biçimde ekonomik ve sosyal alanda görülmektedir. Gelişmiş tekelci devlet kapitalizmi sürekli olarak emekçilerin sosyal, maddi çıkarlarının zedelenmesi, hücuma uğraması eğilimini oluşturur. **Ücret ve öteki maddi-sosyal uyuşmazlıklar gelecekte de bilimsel sosyalistler tarafından gözönünde bulundurulan devrimci uyuşmazlık konularının önemli bir temel alanı ve böylelikle sınıf kavgasının merkezî bir sorununu teşkil edecektir.** Grev eylemlerinin, sosyal çatışmaların sermaye dünyasında gelişmesi bu saptamayı, altını çizerek doğrular. 1970'de yuvarlak hesap 64 milyon insan grev yaptığı zaman —bu sayı uluslararası işçi hareketi tarihinde yıl başına en büyük grev kitlesini gösterir— bu hareketin, temel nedeni çoğu zaman maddi-sosyal alanda bulunmaktaydı ve bu noktadan hareket ederek politik özellikler kazanmaya başladı. Belirtilen bu iki eğilim —en çok kâra dönük tekelci çabadan ve sermayenin karakterinden kaynaklanan— bugün özellikle iki alanda kendini gösterir.

Bir kez, işçi sınıfı ve sendikalarının mücadele sonucu elde ettikleri ücret artışları, emek verimliliğinin gelişmesinin ve önemli ölçüde yoğunlaşan emeğin, somut tarihsel-sosyal gereksinmelerin gerisinde kalmakta ve özellikle tekelci kârlarının patlama haline yükselmesiyle hiç bir ilişki halinde bulunmamaktadır. Ücret ve kârın gelişmesi arasındaki bu artan çelişki gelişmiş bir çok kapitalist endüstri devletinde işçi sınıfının yanında sınıf kavgası nın saiki olmaktadır[14]. Bu arada işçi sınıfının ulusal gelirdeki payı ile ilgili sorun —bu pay elde edilen gerçek ücret artışlarına karşın gerilemektedir[15]. Ozellikle bilimsel-teknik ilerleme koşulları altında yeniden ve bütün keskinliğiyle ortaya atılmıştır. Öte yandan otomasyon, fiyat yükselmeleri, çok yüksek ev kiraları, yükselen vergi yükleri vb. sürecinde, emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfının sosyal durumunda belirli kısımların (örneğin iş yoğunlaşma-

sının, artan işyeri güvensizliğinin) kötüleşmesi eğilimlerinden bu tür anlaşmazlıklar ortaya çıkar[16]. Tüketim hacmi yükselse de, işçi sınıfının sosyal durumu kapitalist temel çelişkinin derinleşmesiyle kötüleşmektedir. İşçi sınıfı her geçen gün biraz daha fazla sömürülmektedir. Tekelci sermayenin değerlendirme koşul ve iddialarına tabiliği sürekli olarak ve genişleyen ölçekte yeniden üretilmektedir. Bilimsel-teknik ilerlemenin tekelci devlet yönünde uygulanmasıyle genel yaşayış, özellikle işyeri güvensizliği artmaktadır.

Bilindiği üzere Karl Marx, ilk olarak bilimsel bir kesinlikle kapitalizmde işçi sınıfının durumu sorusunu cevaplandırdı —artı değer ve birikim üzerindeki öğretisiyle dolaysız ilişki halinde—. Marx sermayenin sürekli olarak proleteryanın durumunun kötüleşmesi eğilimini oluşturduğunu kanıtladı[17]. Marx ve Engels aynı zamanda, burada alın yazısı türünden bir kaçınılmazlığın söz konusu olmadığını, aksine işçi sınıfının örgütlülüğü ve sürdürdüğü mücadele ile kapitalist birikimin bu genel kanununun işçi sınıfı üzerindeki etkilerini değiştirdiğine, bu eğilime karşı koyduğuna dikati çektiler[18]. Sermayeye karşı sürdürülen sınıf mücadelesinde, işçi sınıfı maddi ve sosyal tavizler elde edebilir ve hayat standardını yükseltebilir. Bu durum, uluslararası sosyalizmin gelişmesi ve uluslararası sınıf çatışması yoluyla, tekelci sermayeyi belli sosyal ödünlere zorlamada işçi sınıfı için yeni olanakların ortaya çıktığı günümüzde özellikle geçerlidir. Lenin bu iki çelişik eğilime çeşitli biçimlerde dikkati çekmiştir[19].

Bu arada klasikler, kapitalizmin temellerini ortadan kaldırmadan etkilerinin yok edileceğini ileri süren oportünist sağ düşlere, aynı zamanda işçi sınıfının kapitalizme çare bulunamaz bir şekilde teslim edildiği şeklindeki bütün kaderci iddialara karşı çıkmışlardır. Emperyalist ülkelerdeki işçi sınıfı partileri, klasiklerin işaretlerine uydu-

lar ve bu arada özellikle, işçi sınıfının sadece acı çeken bir sınıf değil, aynı zamanda mücadeleci bir sınıf olduğu hakkındaki düşüncelerini gözönünde bulundurdular. İşçi sınıfı partileri kapitalizmde çalışan insanların maddi-sosyal durumunu düzeltme mücadelesinin ön safında bulunmuş ve bulunmaktadırlar ve bunu gerçekleştirme, elde edilen sonuçları güven altına alma yollarını göstermektedirler. ABD Komünist Partisinin yeni programında bu konuda şöyle denilmektedir: «Biz komünistler sınıfımızın temel gereksinmeleri için kapitalizmin kötülüğüne karşı mücadele ediyoruz. Onun hayatının sorunları bizim de sorunumuzdur. İşçi sınıfının durumunun burada ve bugün iyileşmesi için çalışıyoruz. Bu, çoğu zaman bir ölüm dirim sorunudur. Aynı zamanda şu kanıdayız ki, sosyalizm sömürü ve baskı zorunlarının biricik sürekli ve temel çözüm yoludur ve sadece sosyalizm insan hayatında sınırsız bir iyileşmeye giden yolun kapısını açmaktadır. Bu nedenle devrim için kavga daha iyi bir hayat için yapılan kavganın mantıkî bir sonucudur.»[20]

Komünistler çalışan insanların sosyal çıkarlarının savunulması için bugün büyük yığın eylemleri, grevler, gösteriler örgütlemekte ve yönetmekte, parlamentolara öneriler, kanun tasarıları sunmaktadırlar.

İşçi sınıfı mücadelecileri aktif bir ücret politikası için inatçı bir kavga yürütmektedirler. Bu politikanın amacı çalışan insanlara, kendileri tarafından yaratılan değerlerde kârın aleyhine daha yüksek bir pay sağlamak ve gerçek ücretleri yükseltmektir. Söz konusu politika işçi sınıfının örgütlenmiş tüm havga gücünün sermaye ile ve tüm tekelci devlet sistemiyle çatışmaya sokulmasına, sendikaların toplu pazarlık özerkliğini elde etmelerine ve geliştirmelerine ve kendi ücret politikalarıyla tekelci devletin yöneltici verilerinin «ücret direktiflerinin» «ahenkleştirilmiş eylemlerinin» emri altına girmemelerine neden olur.

Bu münasebetle şçi sınıfı savaşçıları işçi sınıfı ve sendikalar içinde tekelci kârların daha büyük ölçüde vergilendirilmesi, kâr genişlemesinin devlet tarafından özendirilmesine karşı alınacak tedbirler yönünde gittikçe güçlenen istemleri desteklemektedirler. Bu arada işçileri ve bütün öteki emekçi tabakaları, tekelci devletin ulusal gelir dağılımı mekanizmasını sonsuza dek geçerli olarak kabul etmemeye ve yeni özellikleri, ağırlık noktaları, amaçları olan sosyal bakımdan saptanmış, demokratik bir programı formüle etmeye ve bu programın gerçekleşmesi için mücadele etmeye çağırmaktadır. Burada işçi sınıfı yalnızca geleneksel sosyal alanda hareket edemez, aksine genişleme ve silâhlanma politikasının geriletilmesi, tekelci devlet ekonomi, finans, yatırım ve sosyal politikasının tümünün değişmesi, işçi sınıfı için demokratik hakların kabul ettirilmesi için bu düzeyin üstünde mücadele etmek zorundadır. Ekonomik kavga politik kavgaya doğru genişler, onunla karışır. Sosyal tartışmalar siyasallaştırılır. Devlet ve politikası bu düzeyde sınıf tartışmalarının dolaysız konusu durumuna gelir.

Bilimsel-teknik devrim henüz dar tutulmuş maddi-sosyal alana, alternatif politika için nitel bakımdan yeni sorunlar getirir. Burada kısaca aşağıdaki noktalara değinelim: Bilimsel teknik devrim koşulları altında işçi sınıfı, işgücünün yalnızca sermayenin değerlendirilmesi amacıyla, yeniden üretilmesini sağlayacak istemlerle artık yetinemez. İnsan kişiliğinin gelişmesi ve her bakımdan oluşması için tüm gereksinmelerinin karşılanması sorunlarını, bunun için gerekli zenginliğin, maddi olanakların bilimsel-teknik devrimin güçleriyle gerçekleşebileceğini, fakat gerçekleşmesine tekelci sermayenin egemenliği yüzünden engel olunduğunu belirterek ortaya atmalıdır[21]. Kişiliğin tam olarak gelişmesi için —insanın kendisini gerçekleştirmesinin temelini oluşturan— gereksinmelerin karşılan-

ması ise ancak sömürüye, kâr azamileştirilmesine ve yabancılaşmaya dayanan kapitalist sistemin yenilgiye uğratılmasiyle, sosyalizmin kurulmasıyle gerçekleştirilebilir.

İnsanların sosyal sorunu sağ oportünist postülaların zıddına hiçbir biçimde kapitalizmde çözülemez.

İlk planda söz konusu olan ücret ve tüketim sorunları yanında, işçi sınıfının pratik-politik kavgasında fiyat artmalarına, enflasyona karşı etkili tedbirler, tüm sosyal ve sağlık sorunlarının iyileştirilmesi için demokratik anlamda maliye ve vergi reformu, düşük kiralı sosyal konut yapımının genişletilmesi, ilerici bir çırak eğitimi ve genç işçiyi koruma yasası, «eşit değerdeki işe eşit ücret» ilkesinin kabul ettirilmesiyle ilgili istemler her alanda hergün biraz daha fazla önemli bir yer kazanmaktadır[22]. Bu istemler etrafında son yıllarda, örneğin İtalya ve Fransa'da, hatta aynı zamanda Federal Almanya ve İngiltere'de işçi sınıfı büyük eylemlere girişmiştir. İşçi sınıfı çoğu zaman sert mücadelelerden sonra bu alanlarda da beili sosyal iyileşmeler elde etmiştir[23]. Orneğin İtalya'da 1969 ve 1970 yıllarında ev kiralarının yükselmesine karşı, konut yapımında ve kira hukukunda demokratik bir reform için milyonlarca işçi ve memur tarafından güçlü grev eylemleri oluşturulmuştur. 1969 Ekimi sonunda Paris Postası'nın 10.000 kadın işçisi çocuk kreşlerinin yapılması için greve gitmiştir.

İngiltere KP'sinin XXXI. kongresine (1969) sunulan faaliyet raporunda İngiltere'nin çalışan halkı arasında son yıllarda sendikalar aleyhindeki kanuna ve tekelci devlet gelir politikasına karşı, kadınlara eşit ücret için, hızlı kira artışlarına karşı, eğitim ve sosyal güvenlik alanlarında temel iyileştirmeler için güçlü eylemlerin ortaya çıktığı belirtilmiştir[24]. İsveç Sol Komünist Partisinin XXII. kongresi kira bedelleri, fiyat yükselmeleri, hakça olmayan vergi sistemi sorunlarının İsveç'te sosyal tartışmaların her gün

biraz daha fazla odak noktasına geldiğini saptamaktadır. Gelir dağılımı ve üretim alanında sermaye ve emek arasındaki tartışmalarda strateji ile ilgili sorunlar çeşitli emperyalist ülkelerin demokratik hareketinde önemli bir rol oynamaktadır. Sol radikaller, sözüm ona anti-otoriter güçler, demokratik seçeneklerin zorunlu olarak «sistemi aşıcı» olması gerektiğini söyleyerek gerçek bir ilkeyi dogma durumuna getirir ve konusu, dolaysız bir biçimde —örneğin ücret artışları, iş saatlerinin azaltılması istemlerinde olduğu gibi— kapitalizmi derinden sarsmayan her türlü sosyal tartışmadan bu bahaneyle çekilmeyi isterken temelli bir hata işlemektedirler. Hatta bu kimselerden Batı Almayan'da bulunan bazıları iddialarına şu şekilde ağır bir eda vermektedirler: AKP'nin sosyal istemleri, onu «sosyal demokrat» parti olarak nitelendirmektedir, böylelikle bu parti «sistemi koruyan sendika hırdavatı» için döğüşmektedir. Kapitalizmin «insana yakışmayan ve dayanılmaz» olduğu işçilerin bilincine işleneceği yerde, güya işçilere «kapitalizmde hayat tatlı gösterilmektedir.»

Bu konuda önce şu husus belirtilmelidir ki, «sendika hırdavatı» olarak gösterilen şey işçi sınıfının hayatını büyük ölçüde koşullandırır. İşçi sınıfı savaşçılarının işçi ve memurları hareketsiz kalmaya çağırmaları ya da daha devrimci olacağı umuduyla kitlelerin hayat koşullarının kötüleşmesini arzulamaları Marksizmle acı bir alaydır. Emekçilerin sosyal hayat koşullarının iyileştirilmesi için mücadeleden vazgeçmek emekçileri kapitalizmin tuzağına terketmek, umutsuzluk ve kayıtsızlığı teşvik etmek ve onların bir kısmını sağcı demagogların etki alanına sürüklemek demektir. Bunun anlamı, politik iktidar için kesin kavgada biricik temeli oluşturabilecek günlük kavgadan vazgeçmek, çalışan insanların kavgasının karşısında yer almak, fakat yalnızca «entellektüel» bir kurgu olarak varolan «saf» devrim yanlısı olmak sonucuna varmaktadır.

Marksizm, işçinin ne kadar sefalet içinde yaşarsa o kadar devrimci olacağını, sürekli bir şekilde sefilleşmenin, proleter yığınlarının yıkıma uğramasının kapitalizm karşısında zafer kazanmanın koşulu olduğunu hiçbir zaman iddia etmemiştir. Marksistler her zaman işçi sınıfının durumunun iyileşmesi için ön safta savaşmışlar, devrimci güç olarak lumpen proletarya yerine işçi sınıfına güvenmişlerdir. Bugüne kadar yapılan devrimler ve sınıf kavgaları bu bilimsel sosyalist kavramın gerçekliğini doğrulamışlardır. ABD Komünist Partisinin yeni programında bu konuda şöyle denilmektedir: «Dolaysız mücadele yoluyla işçiler örgütlenirler ve kavgayı sürdürmenin zorunluluğunu anlarlar. Düşmanın kim olduğunu ve sosyalist devrime kadar kavganın nasıl götürüleceğini öğrenirler. Her başarılı sosyalist devrim bugüne kadar işçi sınıfı tarafından yürütülmüş, zengin deneyimler, dolaysız istemlerin yerine getirilmesi için yapılan mücadelelerde elde edilmiştir. Günlük mücadeleyi son amaçla ilişkilendirmek bilimsel sosyalizmin dolaysız gürevidir.»[25] İşçi sınıfı yığınları ile devrimci öncülük bağı günlük kavgada kurulabilir, sağlamlaştırılıp geliştirilebilir. Çalışan insanların çıkarlarını tutarlı bir şekilde savunan işçi sınıfı savaşçıları, ücret ve kâr gelişmesi, sosyal politika ile silahlanma politikası arasındaki ilişkiler gibi, kökü derine inen ilişkilerin, ücret sorunlarını sermaye ve emek arasındaki temel çelişkiye götürdüğünü ve böylelikle protesto eden, mücadele eden, sosyal gruplar ile tekelci egemenlik arasındaki esaslı çıkar farklarını açığa çıkardığını gösterirler.

Böylelikle anlaşmazlığı salt nicel bakımdan derinleştirmezler, anlaşmazlık nitel bakımdan da değişmeye uğrar. Aynı zamanda, kârların sınırlanmasına, tekelci devlet iktisat politikasının yöneliminde bir değişikliği hedef edinen sistem karşıt bir ücret politikası ve bir sosyal politika için uğraş verirler. Gerçi kişisel tüketim alanları, var

olan büyük toplumsal sorunları çözmede işçi sınıfı için sonuca etki yapacak bir mücadele alanı değildir, gene de bilimsel sosyalistler bu alanların emekçiler için büyük önemini hiçbir zaman ihmal etmezler. Bundan başka ücret kavgalarında sınıf tartışmaları için önemli hareket gücü elde edilebilir. Başlangıçta henüz dar bir sosyal alanda yürütülen birçok tartışmalar tekelci devlet kapitalizmi ile tümden bir çatışmaya yol açarlar. Bu eğilim Fransız işçi sınıfının 1968 Büyük Mayıs kavgalarında ve 1969 sonbaharında İtalyan emekçilerinin güçlü eylemlerinde son derece keskin bir şekilde ortaya çıkmıştır.

Böylece, çeşitli açılardan bakıldıkça —emekçilerin maddi— sosyal durumunu iyileştirmek için sürdürülen bu mücadele konunun kendisinde önceden mutlaka bulunması gerekmeden toplumsal politika boyutları kazanabilir[26]. Buna ek olarak, devrimci davranışın motivasyonu ilk planda tarihî bağlamı içinde görülmelidir. Çalışan insanların sosyal, ekonomik ve politik alanda temelli değişmeler için çaba gösterme dürtüleri, bir yanda özellikle bilimsel, teknik ilerleme koşulları altında görülen, somut olarak tarihsel karakter taşıyan ve üretici güçteki gelişmeyle nitel olarak yükselen gereksinmelerini karşılama olanakları[27] ile, öte yanda sermaye ilişkilerinin belirlediği fiilî yaşama ve çalışma koşulları arasındaki çelişkiden önemli ölçüde kaynaklanır. Fakat bu çelişki karmaşası (kompleks) da bilimsel-teknik ilerleme ile ilişkili olarak nitel bir derinleşme gösterir Bu karmaşa en erken ve en belirgn bir biçimde işçi sınıfının en ileri kısımlarına bilinçli olarak yansır. Genel olarak şu nokta saptanabilir: Bilimsel-teknik devrim, onun sosyal ekonomik ve toplumsal sonuçları kapitalizme emekçilerin yeniden üretim ve hayat koşullarını etkilemektedir.

Böylece bilimsel-teknik devrimle birlikte üreticilerin yeniden üretim koşullarında nitel olarak yeni görüntüler

ortaya çıkar. Bunlar da işçi sınıfında yeni sosyal-ekonomik toplumsal politika ile ilgili gereksinmeler ve bununla birlikte yeni istemler doğrururlar. Söz konusu istemler de —eğilim ifade eden bir biçimde— işçi sınıfı mücadelesinin temelini ve içeriğini gittikçe daha güçlü bir biçimde belirlerler. Daha yüksel ücretler ve daha kısa çalışma saatleri istemlerinin yanında nesnel sürüçlere dayalı olarak işyerinin ekonomik durumun iyi olduğu evrelerde bile sağlanamayan güvenliği, kapsamlı sosyal güvenlik, yeni endüstri kollarının yaratılması ve işgücünün yeni meslekler öğrenmesi, planlı maddi ve kültürel alanda hazırlanması ve planlı bir şekilde işe yerleştirme sorunları bugünkü emperyalizmde sınıf tartışmalarının önemli sorunlarındadır. Bu münasebetle bilimsel yetişme, nitelik kazanma ve eğitim, ortak hizmetlerin sosyal, sağlık ve boş zamanı değerlendirme hizmetlerinin gelişmesi, özellikle işe ve yakın dinlenme yerlerine gitme ve gelme için ulaşım hizmetlerinin tamamlanması, kentlerin kapsamlı bir biçimde şekillendirilmesi ve konut yapımı sorunları, çevre koşulları, üretimin içinde ve dışında insan vakarına saygı, kişiliği geliştirici, faaliyetlerin boş zaman faaliyetlerinin düzenlenmesi, diğerleri arasında işçi sınıfı, onun çalışma gücünün yeniden üretimi için hergün biraz daha artan bir önem göstermektedir. Bunun anlamı şudur: Ücret kavgasının sınırlarından dışarıya doğru uzanan, fakat hergün biraz daha büyük bir ölçüde işçi sınıfının varlığı sorunu haline gelen ve bir tekelin sınırları arasında artık çözülmesinde olanak bulunmayan yeni türden temel istemler vardır. Bunların gerçekleşmesi yüksek derecede toplumsal araçları, tüm toplumu kapsayan tedbirleri gerektirmektedir. Tekelci devlet kapitalizmi her türlü intibak çabalarına ve sunduğu kısmî çözümlere karşın sonunda bu sorunlarda da gerçek sosyal güvenliği garanti edecek ve sözü edilen temel gereksinme ve istemleri kapsamlı bir

biçimde karşılayacak durumda değildir. Özellikle şu nedenle değildir: Çünkü kâr azamileştirmesi temeli üzerinde gelişmektedir. Çünkü üretimin sosyalleştirilmesiyle üreticilerin —toplumun zenginliğinin yaratıcıları— iktidardan uzak tutulmaları ve böylece toplum süreçlerinin dayandığı planma, yönetim ve denetimden uzak tutulmaları arasındaki çelişki üzerinde gelişmektedir. Bu yeni temel gereksinmelerin gerçekleşmesi için sürdürülen mücadele geleneksel ücret istemlerinden çoğu zaman daha uzaklara yayılan etkilere sahiptir. Sözü edilen mücadele tüm toplumda temel demokratik, karşı tekelci şekil değiştirmeleri gerektirir. Bu gereksinmelerin gerçekleştirilmesi herşeyden önce —işçi sınıfı partilerinin demokratik anti-emperyalist alternatif programlarında kendisine doğru yöneldiği— emekçilerin karara katılmasını, demokratik bir ekonomi ve yapısal politikayı, demokratik planlama ve anahtar endüstrilerin demokratik bir anlamda ulusallaştırılmasının başarılmasını, temelli bir karşı-tekelci eğitim reformunu gerektirir. Yeni temel istemler için sürdürülen mücadele böylelikle tekelci devlet kapitalizminin çerçevesine çarpar. Potansiyel olarak bir çerçeveyi kırma eğilimini taşır. İşçi sınıfının bu sosyal-ekonomik ve toplumsal politika ile ilgili gereksinmelerinin gerçek bir biçimde karşılanması emperyalizmin yokedilmesini gerektirir. Bu çerçeve içinde günlük ve perspektif kavga ile ilgili olarak yeni çizgiler belirir. Yeni temel istemlerin gerçekleşmesi için sürdürülen mücadele şimdiden tekelci devlet kapitalizminin adım adım yenilgiye uğratılmasını gerektirmektedir. Bu dolaysız istemler emperyalizmin çerçevesi içinde artık temelli bir şekilde gerçekleştirilemedikleri için ve stratejik hedef saptama ölçüsünü de gitgide daha büyük ölçüde potansiyel ve kısmî bir şekilde kapsadıklarından söz konusu dolaysız istemler stratejik anti-tekelci özellik kazanmaktadırlar. Günlük ve perspektif kavga artık ko-

şulsuz olarak birbirlerinden çok uzak değillerdir, aksine sıkı bir diyalektik karşılıklı ilişki oluştururlar. Dolaysız istemin ve devrimci perspektiflerin bu birleşmesiyle kapitalizmde işçi sınıfının devrimci gücü de büyür.

Fakat bu durum işçi sınıfı partilerinden beklenilenleri arttırır. Bu süreçler hiçbir zaman otomatik bir şekilde oluşmazlar, yüksek kademede bir sınıf tartışması işçi sınıfından kapitalist toplumun gelişmesi üzerinde daha derinlere inen bir bilgiye sahip olmasını bekler. İşçi sınıfı savaşçıları, tüm işçi sınıfının yeni temel gereksinmelerini, ortaya çıkarmaya, onları somut eylem parolalarına çevirmeye ve alternatif politika içinde düzenlemeye[28] ve geniş bir demokratik hareket örgütleyerek siyasal güç ilişkilerini karşı tekelci güçler lehine çevirecek hedefe götürmeye yönelirler.

SINIF MÜCADELESİNDE DEMOKRATİK EKONOMİ ALTERNATİFLERİ (ÜRETİMİN DEMOKRATİK KONTROLU, DEMOKRATİK PLANLAMA, DEMOKRATİK ULUSALLAŞTIRMA)

Demokratik alternatif politika, ileri anti-tekelci bir demokrasi için sürdürülen mücadele doğal olarak emekçilerin dar anlamda, dolaysız maddi-sosyal durumlarının düzeltilmesi çabalarına, günlük kavgaya indirgenemez. Emekçilerin maddi durumlarının temelli bir şekilde düzeltilmesi bile —yukarıda kanıtladığımız gibi— ekonomi ve toplum alanında derinlere giden demokratik anti-tekelci şekil değiştirmeleri gerektirir. Tekelci devlet kapitalizmi, ülkelerindeki işçi sınıfının sosyal istemlerinden birçoğu bugün, üretimin demokratik denetimi, emekçilerin kararа katılmaları istemleri olarak somut bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu istemler demokratik seçenekleri, sosyo-ekonomik ve politik alana sokarlar.

Gerçekten, ileri bir demokrasi için yürütülen kavga-

nın stratejisi şu noktadan hareket etmelidir: Döğüşülerek elde edilecek böyle bir demokrasi —dayanıklı olacaksa— maddi olarak kurulmalıdır. Tekellerin gücüyle devletin gücünün birbirine karışmasıyla ekonomik ve politik kavga da gittikçe daha büyük ölçüde birbiriyle birleşir. Ekonomik amaçlar politik. politik amaçlar da ekonomik olmaktadır. Tekelci egemenliğin geriletilmesi ve emekçilerin iktidarı için sürdürülen mücadele, iki düzeyde de yürütülürse başarılı olabilir[29]. Egemen tekellerin politik gücünün kırılması, işçi sınıfı için politik güç mevzileri kazanılması için yürütülen mücadele toplumun, hem zaman olarak oluşturulan, adım adım gerçekleştirilen sosyal-ekonomik şekil değiştirmesine —FKP'nin belirttiği gibi— bağlanabilir, bağlanmalıdır[30]. Bu son öneri (şekil değiştirme) doğal olarak, ancak siyasal gücün temelden değişmesiyle derinlemesine gerçekleştirilebilir, güvence altına alınabilir ve tamamlanabilir. Öte yandan devlet ve tekellerin bir egemenlik mekanizması halinde birbirine kaynaştığı bir ülkede, devletin ekonomik faaliyeti çerçevesi içinde demokratik denetim haklarını kazanmak için işçi sınıfının giriştiği mücadele, politik mevzileri ele geçirme kavgası olarak tanımlanabilir. Bu kavga, işçi sınıfının tam olarak politik gücü eline almasından önce yürütülmelidir, hatta karmaşık olarak sürdürülmesi gereken iktidar kavgasının bir bölüğünü oluşturmalıdır. Sosyo- ekonomik alandaki demokratik alternatifler böylece artan bir ölçüde derin bir politik önem kazanmaktadır. Bunun nedenleri aşağıda belirtilmektedir: Bilimsel-teknik devrim, üretimin temerküzü, sosyal ve ekonomik yapı değişiklikleri ve devletin ekonomik faaliyeti tüm toplumu kapsayan çözüm yolları gerektiren nesnel süreçlerin ifadesidir ve bu nedenle bazı «sol radikaller»in arzu ettikleri gibi geri çevrilemez. Daha çok, karşı tekelci kavgayı örgütlendirmek, onu adım adım emekçilerin çıkarlarına, tüm olarak topluma bağlı

olarak düzenlemek ve toplumu tekelci sermaye mülkiyet ilişkilerinin sıkan ve bozucu kılıfından kurtarmak için bir koşul haline getirmek söz konusudur. Tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinde bugün varolan nesnel ve öznel koşullar karşısında böyle bir amaç bir kezlik bir eylemde gerçekleştirilemez.

Bunun için, işçi sınıfı partilerinin üzerinde anlaşmaya varmış oldukları görüşe uygun olarak, yoğunlaşma sorununa rasyonel demokratik bir çözüm yolu olarak anahtar girişimlerin ve pazara egemen olan girişimlerin demokratik yoldan ulusallaştırılmasına kadar tekeller üzerinde adım adım ilerleyen bir kamu denetimi, emekçilerin ekonomi ve toplumun her alan ve düzeyinde karara katılma haklarının, aynı zamanda demokratik planlama ve programlamanın, genellikle yeni bir demokratik ekonomik ve yapısal politikanın kabul ettirilmesi gereklidir. Bu araçların ancak ortak bir şekilde gerçekleştirilmesi ekonominin demokratlaşmasını sağlayabilir. Gerçekten demokratik bir ekonomi politikasının gerçekleştirilmesi için temel koşul, gerici tekelci mülkiyet ve politik güç ilişkilerinin yenilgiye uğratılmasıdır.

Somut koşullara uygun olarak ayrı ayrı emperyalist ülkelerde farklı şekiller gösterse bile bu temel istemler bugün bütün devrimci işçi partileri tarafından ileri sürülmektedir. Sovyet toplum bilimcisi V.A. Winogradov bu konuda şunları yazmaktadır: işçi sınıfı partilerinin tekelci devlet düzenlemelerine karşı çıkardıkları demokratik programların ekonomik ve sosyal gelişmeye en büyük katkısı üç istemde özetlenebilir: Demokratik ulusallaştırma, demokratik planlama ve üretimin demokratik denetimi. Bu hareket gelişmiş kapitalist ülkelerde proletaryanın, kendi sınıf çıkarları, sosyalizm için sürdürdüğü kavgada yeni bir taktiğidir. Söz konusu hareketin başarısı ilk planda bu kavganın ne ölçüde yığın karakterine sahip

olduğuna, iyi örgütlendirilip örgütlendirilmediğine, günü gününe ve her tarafta yürütülüp yürütülmediğine bağlıdır[31].

Sosyo-ekonomik alandaki demokratik seçeneklerin çeşitli yönlerinde önce emekçilerin üretim üzerinde demokratik denetime ulaşmaları söz konusudur[32]. Üretimin demokratik denetimi konusundaki bu istem 1969 Moskova toplantısı Temel belgesinde de bulunmaktadır[33]. Söz konusu istem gelişmiş kapitalist ülkelerin bütün işçi sınıfı partilerinin programlarında önemli bir yer tutar. Avusturya K.P.'nin XXI. kongresindeki «Avusturya'nın politik yeri ve partinin görevleri» (1970)[34] başlıklı kararda şöyle denilmektedir: «Büyük sermayenin gücünün, çalışan insanlar tarafından ekonomi, politika ve eğitimde demokratik denetim ve karara katılma yoluyla sınırlandırılması ve geriletilmesine taraftarız. Böyle derinlere inen bir yenilik sosyal ortaklık politikasıyle gerçekleştirilemez. Bunun için her türlü demokratik mücadele aracımız —parlamento içi ve dışı— kullanılması zorunludur. İsviçre Çalışma Partisi 1971 Haziranında kabul edilen tezlerinde de aynı biçimde «personelin, işletmelerin çalışması üzerinde gözetim, denetim, mücadele hakkını» talep etmiştir[35]. Belçikalı komünistler de 1971 Mart'ındaki XX. kongrelerinde «işçilerin ücretler ve istihdamla genel bir biçimde ilgilenmeleri ve demokratik denetimlerini» adım adım gerçekleştirmeleri için emekçilerin arasında güçlü eylemler örgütlendirmeye karar vermişlerdir. Bu arada, işçilerin demokratik bir denetim için yürüttükleri mücadele sosyalizme giden aşamalı yolda bir ara aşaması olarak görülmektedir[36].

Vinogradov'un bu sorunlarla ilgili aşağıdaki saptamalarıyla büyük ölçüde görüş birliği içinde olma zorunluluğu vardır: «Üretimin demokratik denetimi, kapitalist ülkeler işçi hareketini birçok yeni sorularla karşı karşıya

bırakan, pratik olduğu kadar kuramsal anlamda yeni karmaşık bir görevdir.»[37]

İşçi sınıfı partilerinin bu konudaki temel davranışları Lenin'in üretim ve dağıtım üzerindeki işçi denetimi anlayışına dayanmaktadır. Lenin bunu hem her türlü gerçek devrimci şekil değişikliğinin zorunlu bir koşula, hem de proletarya devriminin hazırlanması ve geliştirilmesinin sürdürülmesi için bir araç olarak görmüştür. Bu türden bir işçi denetimi için, proletarya tarafından politik gücün tam olarak elde edilmesinden önce, mücadelenin sürdürülmesinin olanak içinde olduğunu belirtmiştir[39]. Buradan hareketle Rus işçi sınıfını —özellikle 1917 Şubat Devriminden sonra— burjuvazi tarafından geliştirilen ve uygulanan ekonominin denetimi yöntemlerine, bunların ekonomik mekanizmasına adım adım el atmaya ve kendi denetimi altında düzenlemeye doğru yöneltti. Lenin işçi denetiminin kurulmasının ve bunun pratikte uygulanmasının, emekçilerin politik bakımdan eğitilme girişimlerini geliştirmede katkısı olacağını, devrimci şekil değiştirmenin —siyasi gücün ele geçirilmesinin— temel amacının yerine getirilmesi için sınıf kavgasının diğer bütün şekilleriyle ilişkili olarak onlara ekonomik tecrübeleri aktaracağını tekrar tekrar belirtmiştir. Proletarya diktatörlüğünün kurulmasıyla birlikte işçilerin uyguladıkları denetimin fonksiyon ve anlamı temelden değişir, bu denetim her yerde sosyalist bir tedbir olarak uygulanır.

Bugün tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinde ekonomide demokratik haklar için sürdürülen mücadelede, işçi sınıfının üretimde sosyal durumunun düzeltilmesi, işletmeden devlet politikasına kadar toplumun bütün düzeylerinde demokratik bir denetimin kabul ettirilmesi söz konusudur. Bu mücadele, emekçilerin ve örgütlerinin güçlerini geliştirmelerini, ekonominin ve toplumun çeşitli alanlarında ekonomik ve sosyal gelişmenin saptanması-

na yetkili bir şekilde katılmalarını ve bu arada çalışan insanların çıkarlarını geçerli kılmayı olanak içine sokan saptanmış hakları ve yeni dayanak noktalarını kaldıraçları vb. ele geçirmeleri için sürdürülmektedir. Bundan başka ekonomi politikası ve devletle ilgili kesin tedbirlerin ortaya konulması, kamu oyunda tartışılması ve söz konusu tedbirlerin geliştirilmesine geniş halk tabakalarının dahil edilmesi, bunların uygulanması ve denetiminde etkili olabilmeleri söz konusudur. ABD KP'nin saptadığı gibi «programlar ve düzenlemelerden dolaysız bir şekilde etkilenen insanlara, politika ve yönetimin saptanmasında kesin bir söz hakkı tanınması» ilkesinin kabul ettirilmesi söz konusudur. «Bu hak, sosyal hizmetten yüksek okullara, endüstride işin korunmasından oturma bölgelerinin yeniden şekillendirilmesine kadar uzanan alanlarla ilgilidir.»[39].

Bu şekilde anlaşılan bir karara katılma hakkı için sürdürülen mücadele AKP, IKP ya da ABD KP'sinin belirttiği gibi, işçi sınıfının tekelci sermaye ile sürdürdüğü tartışmaların ağırlık noktasını oluşturmaktadır. Emekçilerin bu mücadelesi daha altmışlı yıllarda gelişmiş kapitalist ülkelerde güçlü bir şekilde gelişmiş ve yeni bir nitel kademeye ulaşmıştır. Üretim ve ekonominin demokratik denetimi için yapılan mücadelede değişen kavga koşulları arasında somut-tarihsel şekilde **işçi sınıfının ve bütün demokratik güçlerin sosyal ve toplumsal politika bakımından durumlarının değişmesi istemi** belirtilmektedir. Toplum hayatının her alanında demokratik denetim, yani siyasal güç mevkileri üzerinde demokratik etki ve bu mevkileri kazanma çabasıyle beraber **işçi sınıfı bugün büyük sorumluluğunu gerçekleştirme mücadelesine somut bir şekilde başlamıştır**[40]. Tekelci devlet kapitalizmi ülkelerindeki somut sosyal-ekonomik ve politik koşullardan, işçi sınıfının belirli durumundan, işçi hareketinin o

zamanki gelenek ve deneyimlerinden, ekonominin ve üretimin demokratik denetimi için sürdürülen mücadelenin çok çeşitli şekil ve yöntemlere ve demokratik bir ekonomik seçeneğin millî programlar içinde gösterdiği belirli farklar da ortaya çıkar.

Örneğin Fransa'da işçilerin işleme komiteleri yoluyla üretimin idaresine katılma hakkı elde etmeleri için güçlü bir akım vardır .Nüfuzlu ilerici CGT Sendikası, komitelere işletmenin tüm ekonomik ve malî bilgilerin elde etme hakkının verilmesi için çaba sarfetmeyi görevlerinden biri olarak görmektedir. Söz konusu sendika endüstri grupları esası üzerinden merkezi işletme komitelerinin yaratılmasına büyük bir önem vermektedir. Bu komitelerin tekelci birliklerin genel bilançosunu incelemesi hakkını elde etmeleri için çaba sarfetmektedir. Toplu sözleşmeler CGT bu çabanın önemli bir şekli olarak görmektedir. Söz konusu konfederasyon müteşebbislerle işçiler arasında işletme, reyon ve endüstri kolu çerçevesi içinde bütün ilişkileri kapsayan (sadece ücret ve çalışma koşullarını değil), işçi sınıfına gerçek tartışmalara katılma ve denetim hakları sağlayan sözleşmeler yapmaya çaba sarfetmektedir. FKP ve CGT aynı zamanda tekelci devlet ilişkileri içinde karara katılma kavramları (particaption) yoluyla işçileri kapitalist sistemle kaynaştırma yönündeki her türlü çabaya karşı çıkmaktadırlar.

İtalya'da komünist partisi, diğer istemler arasında büyük tekellerin ulusallaştırılması yoluyla demokratik bir denetimi gerçekleştirmeyi ileri sürmektedir. Bu istem işçilere işletmelerde daha büyük demokratik haklar tanınması yolunda sürdürülen mücadele ile tamamlanmaktadır. İşletme içi komisyonlar (bütün işletme personelini temsil eden kurullar) bu kavgada önemli bir yer işgal etmektedirler. Son yıllarda sendikaların belirli başarılar el-

da otikleri bir alan olan toplu sözleşmeleri de bu amaca hergün biraz daha fazla uydurulmaktadır.

Ekonomide demokratik bir denetim isteminin İngiltere'de eski bir geleneği vardır. Buna orda «endüstriyel demokrasi» ve «işçi denetimi» denilmektedir. Bunun tipik bir şekli shop-stewards (işletme temsilcileri) hareketidir. 1963 yılından bu yana Büyük Britanya'da «işçi denetimi»nin kuramsal ve uygulama sorunlarıyla ilgili yıllık konferanslar toplanır. 1968'de bir ulusal merkez kurulmuştur. —İşçi Denetimini Gerçekleştirme Enstitüsü—[41]. Federal Almanya'da uzun zamandan beri —özellikle sendikalarda— işçi temsilcilerinin denetim kurullarında ve teşebbüsün sevk ve idare organlarında haklarının artması ve genişletilmesi, aynı zamanda ilerici bir işletme anayasasının kabul ettirilmesi yönünde bir hareket geliştirilmiştir. AKP Federal Almanya Sendikalarının, emekçilerin tekelci işletmelerde demokratik haklarını elde etmelerine yönelttikleri önerileri desteklemektedir. Karara katılma yönündeki demokratik istemler prensip olarak demokratik denetim ve işçi denetimi ile ilgili daha ileriye giden istemle çelişmemektedir, aksine bu istemler onun belirgin tarihsel olarak zorunlu, işçilerin ve memurların somut bilinçlenme durumlarını karşılayan ifadesidirler. AKP'nin karara katılma önerileri içerik bakımdan doğrudan doğruya sermayenin denetim altına alınması amacını gütmektedir. AKP aynı zamanda karara katılmanın, düşsel (hayali) sosyal ortaklığın bir aracı olmadığını ya da bir «sınıf ahengi» biçimi olmadığını belirtmektedir. AKP karara katılma uğraşını, —Federal Almanya'da sürdürüldüğü gibi— işçi sınıfının hayat ve mücadele koşullarının iyileştirilmesinde, işçilerin demokratik haklarının genişletilmesi ve derinleştirilmesinde bir araç, büyük sermayenin kudretinin sınırlanmasında bir silah olarak görmektedir. Tezlerinde, «AKP her düzeyde etkili bir karara katılma ve

demokratik denetim yanlısıdır, demokratik kontrol işyerinden, işletme ve teşebbüs üzerinden geçerek devletin ekonomik, sosyal ve toplumla ilgili politikasında etken bir karara katılma sürecine kadar uzanmalıdır» denilmektedir[42].

Üretimin ve ekonominin demokratik denetimi mücadelesi özellikle işletme düzeyinde (işyeri, işletme, teşebbüs, ekonomik faaliyet dalı) ve işletme üstü düzeyde (devletin ve uluslararası makamların ekonomi, sosyal politika ve toplum politikası) sürdürülmektedir. İşletme düzeyinde özellikle iş ilişkilerinin bütün ögelerinin sözleşme yoluyla saptanmasında, demokratik tartışma ve denetim haklarının ekonomi politikasının ve sosyal politikanın tekelci teşebbüs çerçevesinde geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesi söz konusudur. Emekçiler ve onların işletmelerdeki temsilcilikleri iş koşulları, iş örgütlemesi, ücretler, çalışma saatleri, çalışma hızı, işletmenin sosyal hizmetleri izin, teknik yenilikler ve öğrenim alanını değiştirme, mesleki eğitim konularında işverenlerle gerçek konuşma, tartışma ve onları denetleme haklarını elde etmelidir. Bundan başka yatırımların, kârın dağıtımının, üretim programına şekil verme ve bütün öteki ekonomik konuların saptanmasıyle ilgili haklar söz konusudur. Demokratik hakların elde edilmesi işletme düzeyinde tekelcilerin egemenliğini geriletmede demokratik alternatif vaziyet alışların gerçekten bir aracı durumuna gelecekse birkaç tekelci teşebbüste personelin ve sendikaların birkaç temsilcisinin bir yer sahibi olması işçi sınıfı partilerinin ittifakla belirttikleri gibi söz konusu olamaz. Bu durum çeşitli reformist ve burjuvaların sosyal ortaklık kavramlarına uygundur. Bu kavramlar aracılığıyla işçiler ve onların örgütleri mevcut tekelci devlet sistemiyle bütünleştirilirler. Marksistler için herşeyden önce işçi sınıfının, iktidar için yeteneklerinin geliştirilmesi, çalışan insanların

geniş tabakalar ve onların sendikaları tarafından üretiminin demokratik denetimi ve bunun somut bir şekilde kabul ettirilmesi için sürdürülen mücadeleyle sokulması söz konusudur. Bu nedenle Büyük Britanya, İtalya, Fransa ve Federal Almanya Komünist Partileri ve bu ülkelerdeki çok sayıda sendikalar, sendika mütemetlerinin ve işletme kurullarının (komiteler) haklarının güvence altına alınmasını, işçi ve memurların bu temsilcileri ve bunun yanısıra personel toplantıları için demokratik haklar istemektedirler. Çeşitli denetim ve karara katılma mevkilerindeki temsilcilerin seçimle gelmesinin, hesap verme sorumluluğunu ve bunların, personelin kararlarına, verdiği görev ve talimata bağlı kalmalarını, faaliyetlerinin koordine edilmesini istemektedirler.

İşletmede demokratik hakların genişliğine ve derinliğine arttırılması, işçilerin, memurların, teknikerlerin denetiminin ve iradenin oluşması sürecine optimal bir biçimde dahil edilmelerini, sendika içi demokrasinin sürekli olarak genişletilmesini, gittikçe daha büyük sayıda işçi yığınlarının bilinçlerinin politize edilmesinin gerektirir.

Gelişmiş tekelci devlet kapitalizminde, emperyalist devlet, ekonomik faaliyetleri yerine getirmek, emekçilerin tüm hayat ve çalışma koşullarını merkezden ayarlamak için çeşitli organ ve metodların oluşturmaktadır. Bu koşullar altında, bilimsel ve teknik ilerlemeye bağlı olarak, kapitalizmin, çalışan insanların durumu üzerindeki sosyal ve politik etkileri karşısında işçi sınıfının ve onun örgütlerinin, devletin merkezî kararları, ekonominin sevk ve idare mekanizması üzerinde yaptıkları etki sorunu bugüne kadar büyük önem kazanmamıştır.

Sadece işyerine ya da işletmeye yöneltilen demokratik denetim (burada ne kadar önemli olursa olsun) bu

gelişmenin karşısında kapitalist değer üretimi sürecinin temel koşullarına dokunmayacaktır. Bu nedenlerle de demokratik-karşı tekelci seçenekler işletmeye ve doğrudan doğruya üretim alanlarına yöneltilen bir «üreticiler demokrasisi»nin «modeline» doğru —birçok çeşitle revizyonist kavramların temelinde yattığı gibi— yol almayacaktır.

Bu arada tekelci devlet ekonomi politikasının temel içeriği ve fonksiyonu, son çözümlemede her zaman egemen kapitalist özel mülkiyet ilişkileri, kapitalist yeniden üretim yasaları tarafından belirlenir. Temel karakteri ancak tekelci devlet kapitalizm mülkiyet ilişkilerinin değiştirilmesi sırasında ortadan kalkabilir. İlke olarak, sınıflar tarafından saptanan ekonomi politikasının çerçevesi içinde devletin ekonomik faaliyetiyle ilgili tedbir ve yönler, sınıfların kavgasına ve güç ilişkilerine tâbi olur. Tekelci devlet ekonomi politikası bugün gittikçe daha büyük ölçüde şiddetlenen sosyal ve politik tartışmalar alanına dökülmektedir. Bu alanda işçi sınıfının ve egemen tekelci grupların dolaysız maddi çıkarları ve temeli oluşturan siyasal güç sorunları rakip bir şekilde karşı karşıya dururlar. Doğaldır ki, plana uygun, sürekli ve herşeyden önce emekçilerin çıkarlarına hizmet eden bir ekonomik gelişmeyi olanak içine sokan koşulları yaratan ancak sosyalist devrimdir. Bununla beraber kapitalist ülkeler komünist partileri Leninist yaklaşım içinde aşağıda belirtilen hususları zorunlu görürler: **Ekonominin demokratik denetimi parolasıyle işçi sınıfını ve bütün emekçileri seferber etmek, tekelci devlet düzenleme mekanizmasının yönlendirilmesini ve uygulama faaliyetini etken bir şekilde etkilemek**[43]. Bu alanda somut tekelci devlet tedbirlerine, uygulanabilir ve yapıcı demokratik karşı-tekelci seçenekleri karşı çıkarmak, demokratik denetim haklarını tüm toplumsal çerçeve içinde elde etmek, ekonomik

sevk ve idare, yönetim mekanizmasını ele geçirmek, zapt etmek söz konusudur[44]. Bu, özellikle yatırım, finans ve yapısal politikasıyla, fakat aynı zamanda devletin sosyal politikasıyle, eğitim politikasıyle ilgili olmalıdır. Bu düzeyde işçi sınıfının kavgası doğrudan doğruya demokratik planlama uğraşına doğru büyür. Sosyal-ekonomik gelişmede tüm toplumun hergün biraz daha karmaşıklaşan sevk ve idaresinde başarılı olmak gibi bir nesnel zorunluluk karşısında demokratik planlama ve programlama istemi tekelci devlet ekonomik faaliyetine karşı bir seçenek olarak artan bir ağırlık kazanır. Bu seçenek kapitalizmin kendiliğinden olan, özel sermayeci karakterini değiştirmez, onu sınırlar, kural olarak sadece iyi etki bırakan karakterini taşır ve temelinde kârı en yüksek derecesine çıkarıcı ve optimalize edicidir. Bugün ekonomide demokratik planlamanın kabul ettirilmesi devrimci işçi hareketinin demokratik-karşı tekelci ekonomik seçeneklerinin temel bölümlerini oluşturur. FKP bildirisinde bu konuyla ilgili olarak şu saptamalar yapılmıştır: «Aynı zamanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi öngören bir planın yapılması ve kabul ettirilmesi gereklidir. Bu plan ulusal ekonomiyi ahenkli bir şekilde kurmaya, halkın hayat standartını sürekli bir şekilde yükseltmeye ve buna uygun bir yatırım politikasını gerçekleştirmeye doğru yöneltilen bir plandır.Bu hareketin kütlelerin karar verme gücünü arttırmada ve paranın gücünü sınırlamada katkısı olacaktır»[45]. Kapitalist ülkelerdeki sosyalist demokratik güçler için sorun, biraz daha çok ya da daha az planlamada, «toptan» ya da «ayrıntılara inen» sevk ve idarede değildir. Çözüm yolu —bu şekilde belirtiliyor— ancak amaçların, planlamanın belirleyici desteklerinin ve tüm ekonomi politikasının ilke bakımdan değiştirilmesinde bulunmaktadır. Kanunun,özellikle işçi sınıfının ve onun sendikalarının denetimi altında bulunan, kapsamlı ve de-

mokratik olarak şekillendirilmiş ulusal ekonomi planlaması söz konusudur. Böylece yeni bir sosyal, barışçı demokratik ekonomi politikasının adım adım gerçekleştirilmesi temel sorunu oluşturmaktadır. Bu ise, temelli bir demokratlaşma politikasıyle ilgili olarak, yani tekelci kapitalist mülkiyet ve siyasal güç ilişkilerinin adım adım yenilgiye uğratılmasıyle olanak içine girmektedir. Böylelikle sadece kısmî çözüm yollarına erişilmekle yetinilmeyecekse, aksine ekonomik gelişmede demokratik anlamda yeni bir yöneliş kabul ettirilecekse, herşeyden önce ekonomi politikasının aşağıda belirtilen türden yeni amaç ve saikleri söz konusu edilmelidir: Ekonomik planlama ve ekonomi politikası artık genişleme politikasının hizmetine verilemez, aksine gerçek bir barış stratejisinin temelini oluşturmalıdır. Ulusal ekonominin askerî karakteri adım adım kaldırılmalıdır. Ekonomik planlama herşeyden önce işyerlerinin güvenliğini, sürekli bir ekonomik büyümeyi, hayat standartlarının ilerleyen bir tempoda yükseltilmesini, topluluk (cemaat) görevleri denilen görevlerin gerçekleştirilmesini, teknik ilerlemeden halkın refahı için yararlanılmasını odak noktası yapmalıdır. **Bu, devletin tüm yatırım politikası üzerinde emekçilerin demokratik denetimi ve karara katılma hakkı için mücadele sürdürmelerini gerektirir. Bunun yanısıra milyarlar tutan vergi gelirlerinin büyük şirketlere akmasını önlemek tekelci kârlarının, askeri ve genişleme amaçlı giderlerin de sınırlanmasıyle birlikte ulusal gelirin emekçiler lehine yeniden dağıtımını sağlamak, yeni bir demokratik yapı ve mekân düzenlemesi politikasını gerçekleştirmek için gereklidir.** Bununla beraber bu amaç karşı-tekelci güçlerin böyle bir demokratik ekonomi politikası karşısındaki temel engeli —tekellerin gücünü— ekonomi ve devlet düzeyinde geriletmek, işçilerin tüm ekonomi ve toplum üzerinde denetimlerini sağlamak, bunun sonucu

olarak ve özellikle güçler ilişkisini kesinlikle işçi sınıfı ve onun müttefikleri lehine değiştirmek ve böylece yeni bir politik yön sağlamak konularındaki başarıları ölçüsünde gerçekleştirilebilir. Ozellikle politik güç alanında temelli politik değişmeler için sürdürülen mücadele burada kesin bir öneme sahip olmaktadır. Üretim üzerinde gerçek demokratik denetim şekillerinin, bir demokratik ekonomik planlamanını ve kapsamlı karşı-tekelci şekil değiştirmenin gerçekleştirilme yolu —komünist partilerinin programlarında belirtildiği üzere— anahtar teşebbüslerin, üretime ve pazara egemen olan şirketlerin, büyük bankaların, kitle haberleşme araçlarının demokratik bir şekilde ulusallaştırılması istemi ve mücadelesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Bu yol gerçekten demokratik karakterini, işçi sınıfının baskısı altında, onun mücadelesi aracıyla ve onun denetimi altında oluştuğu zamanı kazanır[46].

Bu nedenle komünist partileri demokratik bir ulusallaştırmayı, yani tekelci teşebbüsleri özel kapitalist mülkiyetten kamu mülkiyetine ve onun demokratik sevk ve idaresine, işçilerin, memurların, teknisyenlerin, aydınların ve sendikaların aktif katılmasıyle geçmesini isterler. Buna göre «(ileri bir demokrasinin) birinci tedbiri büyük bankaları ve tekelleşmiş endüstri kollarını ulusallaştırmaktır... Bu arada yeni ve daha önceden mevcut ulusal işletmelerin demokratik bir şekilde yeni emekçilerin temsilcilerinin aktif bir katılmasıyle ve onların denetimi altında yönetilmeleri esastır. Ulusal toplumları, bugüne kadar olduğu gibi tröstlerin çıkarlarını artık güvence altına almamalarını, sağlayacak aksine halkımızın ulusal üretim güçlerinin gelişmesine ve gereksinmelerine hizmet edecek şekilde yönetmede bu koşul temel ön koşuldur.»[47]

Bu türden demokratik bir ulusallaştırma —politik güç değişiklikleriyle bir arada— tekellerin egemenliğini tam olarak yok edebilir, işçi sınıfının ekonomi, politika ve dev-

lette etki sahibi olması için toplumda yeni mevkiler sağlayabilir ve bunlardan daha az önemli olmamak üzere sosyalist devrim için daha uygun koşullar yaratabilir.

Tekelci devlet sisteminin etkenliğini arttırmayı ve işçi sınıfını bu sistemle bütünleştirmeyi amaç edinen karara katılma sorununda reformcu ya da burjuva kavramlarıyla çelişki halinde olan, ekonominin demokratik denetimiyle ilgili Marksist kavram «sosyal ortaklık» ve «sınıf ahengi» ile birleştirilemez.

Bu kavram kendi başına bir amaç değil, sınıf mücadelesinin ve karşı tekelci stratejinin kısmî bir alanı, bir saiki, her şeyden önce büyük sermayenin üretim araçları üzerindeki tüm tasarruf gücünü ve onun tek başına sürdürdüğü ekonomik ve politik egemenliğini sınırlandırmak için bir araçtır. Tekelci sermayenin gücünün denetim altına alınması ve sınırlandırılması, bu süreçler bugünkü tekelci devlet kapitalizminin gerçek güç merkezlerinde uygulandıkları zaman, ancak o zaman gerçekleşebilir. Büyük endüstri ve ticaret teşebbüsleri, büyük bankalar ve sigorta şirketleri (hukuki şekillerinden bağımsız olarak) fakat özellikle girişimcilerin birlikleri, karteller, devletin düzenleme mekanizması ve doğrudan doğruya politik güç karmaşası buraya dahildir. Demokratik denetim ve karara katılma fonksiyonu sadece dar anlamda üretim alanıyla (örneğin ayrı ayrı teşebbüslerle) sınırlı kalırsa, büyük sermayenin gücünü sınırlamak olanak içine girmez. Bu nedenle etken bir demokratik denetim uygulamak için işçi sınıfının, özellikle sendikaların işletme üstü düzeyde örgütlenmesi zorunludur. Karşı tekelci şekil değiştirmeler için sürdürülen mücadele temeldeki işçi denetimi ile üretim ve dağılım üzerindeki toplumun tümünü kapsayan demokratik denetim arasında gerçek bir bağ kurulmasını gerektirir.

Üretim ve ekonominin demokratik anlamda denetimi,

karara katılma fonksiyonları işçi sınıfı ve bütün demokratik güçler için siyasal güç mevkilerinin kazanılması, emekçiler ve örgütleri için ekonomik alanda demokratik hakların genişletilmesi ve derinleştirilmesine doğru yönelmiştir. Üretimin demokratik anlamda denetimi mücadelesi, ekonomide demokratlaşma sürecinin kabul ettirilmesi doğrudan doğruya adım adım değişmeyi, yani işçi sınıfının toplumdaki politik yerinin iyileştirilmesini, tekelci sermayenin kârcı, egoist çıkarlarının sınırlandırılmasını, çalışan insanlara daha yüksek bir hayat standardı ve en az bir sosyal güvenlik ölçüsü sağlayan koşulların yaratılmasını hedef alarak almalıdır. Üretimin demokratik anlamda denetim altına alınması ve karara katılma fonksiyonlarının bir temel sorunu emekçilerin güncel çıkarları mücadelesini onların tarihsel sınıf çıkarlarıyla bağdaştırmak sorunudur. Her iki yönün birleştirilmesi sermayenin kâr alanında, çalışan insanların yararına derine inen müdahalelere yönelmekle gerçekleştirilir. Bunlar, artı ürünün kullanılması temel sorunuyla ve böylelikle ekonomik ve politik güç sorunlarıyla ilgili olan, buna göre yeni değerin ücret ve kâra dağılımı üzerinde etki yapan tarife politikasını hedef alan, fakat kârın esasını ilgilendiren bir kullanımına uzanmıyan müdahalelerdir. Bu yönlendirme ile çalışan halkın en geniş tabakalarının ilgileri, üretimin demokratik anlamda denetim altına alınması ve karara katılma fonksiyonlarına doğru çekilebilir, böylece onların somut gereksinmelerine bağlanır.

Özellikle ekonomi politik seçeneklerinde, her türlü demokratik şekil değiştirmenin temel sorununun, mülkiyet ve siyasal güç ilişkilerinin değişmesi olduğu açıktır. Üretim ve ekonominin demokratik anlamda denetimi işçerik bakımından siyasal güç mevkileri için sürdürülen mücadele olarak belirlenmelidir. Ancak böylelikle bütünleşme saiki zayıflatılabilir, sosyal ortaklık düşlerinin ortaya

çıkması engellenebilir ve sınıf bilincinin gelişmesine olumlu etkilerde bulunulabilir: İşçi sınıfı tarafından kazanılmış olan alternatif mevkiler ve politik güç mevkileri hiçbir zaman «politik güce eşit hakla katılma» olarak anlaşılamaz; bu, karşıtlıklara, sömürüye dayanan sınıflı toplumda baştan başa olanaksızdır. İşçi sınıfı ancak özerk politik ideolojik ve örgütsel bakımdan bağımsız bir güç olarak demokratik denetimi tekelci kapitalizme karşıt bir güç olarak kullanabilir. Bu arada ekonomide demokratik hakların ele geçirilmesi, daima bir süreç olarak, tekeller ve onların siyasal temsilcileriyle olan tartışmalarda, güç ilişkilerinin değiştirildiği ve tekelci sermayenin ekonomik ve politik gücünün geriletildiği ölçüde, egemen sınıfların çok yanlı olan ve keskinleşen karşı hücumlarına karşı savunulması ve güvence altına alınması gereken ve sonucunda tekelci iktidarı kaldırma gibi bir amaçla sürekli olarak geliştirilmesi gerekli olan bir şey gibi anlaşılmalıdır. Demokratik denetim «siyasal güçün ikamesi» değildir, mülkiyet ve siyasal güç sorununun çözümü anlamını henüz taşımaz. Daha çok işçi sınıfının tam kurtuluşu yolunda bir ara kademedir. Demokrasi ve sosyalizm kavgasının genel stratejisi içindeki yerine oturtulmalıdır. Herşeyden önce demokratik ulusallaştırma, demokratik mülkiyet kavgasıyle birlik halinde ve yeni karşı tekelci bir devlet gücü için sürdürülen mücadelenin bir parçası olarak anlaşılmalıdır. Bu arada şunu eklemek gerekir ki doğal olarak ancak sosyalizm yaşadığımız dönemin sorunlarını çözmede zorunlu olan tutarlı bir demokrasi için, bütün demokratik haklar için gerekli sosyal, ekonomik ve siyasal temelleri sağlayabilir. İşçi sınıfı mücadele ederek elde ettiği oranda denetim ve karara katılma hakları elde eder. Burada demokratik-karşı-tekelci eylem karar verici etmendir ve öyle kalacaktır. İşçi sınıfının toplum hayatının bütün alanlarında demokratik denetim için sürdürdü-

ğü mücadele günlük kavga ile perspektif kavga arasında önemli bir birleştirme şeklidir.

DEVLET POLİTİKASI ALANINDA DEMOKRATİK ALTERNATİF İŞÇİ SINIFI ÖNCÜLÜĞÜNDE DEMOKRATİK-ANTİ-TEKELCİ BİR DEVLET İÇİN SÜRDÜRÜLEN MÜCADELE

Kapitalist ülkeler işçi sınıfı partilerinin karşı tekelci alternatif politikalarının buraya kadar yapılan çözümlemesi, tekelci devlet kapitalizmi ülkelerindeki politik güç ilişkileri demokratik güçler lehine değişmedikçe, tekelci sermayenin gücü geriletilmedikçe ve sonunda yenilgiye uğratılmadıkça, işçi sınıfı müttefikleriyle birlikte karara etki yapan güç mevkilerine erişmedikçe, ulaşılmaya çalışılan seçeneklerden hiçbirinin gerçekleşemiyeceğini önemle ortaya koymuştur. Devletin demokratik-anti-tekelci bir anlamda yeniden düzenlenmesi, çalışan halkın bütün politik ve ekonomik karar merkezlerindeki sağlam bir demokratik denetimi, bütün demokratik seçeneklerin tüm demokratik alternatif politikasının temel öğesine doğru adım adım ilerleyen politik güç değişmesi de buna bağlıdır.

Lenin şöyle yazıyordu: «Devlet gücü sorunu, ne kenarından geçilecek, ne de ileriye atılacak bir sorun değildir, çünkü bu sorun devrimin gelişmesinde, onun iç ve dış politikasında herşeyi belirleyen temel sorundur.»[48] Başarıya ulaşan her sosyal devrim kendisiyle birlikte, devrimde zaferi kazanan sınıf tarafından, yeni üretim ilişkilerini maddeleştiren politik gücün devralınmasına yol açar. Siyasal güç ele geçirilmeksizin toplumsal ilişkilerde gerçek, temele inen bir değişme olmaz. Bu durum genellikle politikanın ekonomi ve politik gücün ekonomik güç karşısındaki üstünlüğü ile açıklanır. Lenin'e göre «ekonominin yoğunlaşmış bir ifadesi» olan politika, son çözüm-

lemede toplumda egemen olan, her dönemdeki üretim ilişkilerini temsil eden ve savunan bir kurumdur. Bu nedenle kapitalist ülkeler işçi sınıfının önünde, politik gücün tüm amacının sosyalizmin gerçekleştirilmesi için ulaşılması gereken bir amaç olarak durmaktadır. Kapitalizmde egemen sömürücü sınıf olan burjuvazi, devlet üzerindeki sınıfsal egemenliğini zora dayanarak sürdürmek için, egemenliği süresinde geliştirdiği ve tamamladığı bir baskı mekanizması kurmuştur. Kapitalist sömürünün ve sınıf egemenliğinin ortadan kaldırılması, burjuvaziden devlet gücünün alınmasını ve öteki emekçi sınıflar ve tabakalarla ittifak halinde işçi sınıfının siyasal gücünün kurulmasını gerektirir. Marx ve Engels proleterya diktatörlüğünü yeni sosyalist toplumun kuruluşunda kesin bir koşul ve en önemli araç olarak görmüşlerdir. «Komünist Partisi Bildirisi»nde bu konuyu inandırıcı bir şekilde işlemişlerdir Paris Komünasiyle pratik-politik sınıf savaşında, siyasal güç sorununun, proleterya diktatörlüğünün kurulmasının, sosyalist devrimin temel sorunu olduğu ve işçi sınıfının —Marx'ın «Louis Bonaparte'ın 18. Brümeri» başlıklı kitabında kanıtladığı gibi— eski devlet mekanizmasını devralmakla ve onu işletmekle yetinmemek, fakat bunu parçalayıp kendi devlet mekanizmasını kurmak zorunda olduğu açıkça görülmüştür.

Emperyalizmin kurulması koşulları altında politik güç için sürdürülen kavga —Lenin'in kesin olarak geliştirdiği gibi— işçi sınıfı için üstün bir öneme ulaşır. Lenin aynı zamanda bunun için gerekli olan stratejinin anahtarlarını geliştirdi, revizyonizmin proleterya diktatörlüğü kuramına karşı yönelttiği hücumları püskürttü ve nihayet sevk ve idaresi altında ilk sosyalist devlet kuruldu.

Proletarya diktatörlüğü, eski devlet mekanizmasını bütünüyle yıkmak, düşünülen, fakat kesin olarak yenilgiye uğratılamayan sömürücünün kaçınılmaz direncini

kırmak ve özellikle emekçi yığınlarını kazanmak, onları yönetmek, örgütlendirmek ve sosyalist toplumun kuruluşunu tamamlamak için nesnel olarak zorunludur. Proletarya diktatörlüğü başlangıcından itibaren ve artan bir kapsamda yaratıcı, yapıcı özellikleriyle belirir. Proletarya diktatörlüğü sosyalist devletin bilimsel olarak ispatlanmış ve Sovyetler Birliğindeki ve öteki sosyalist ülkelerdeki uygulama ile denenmiş kesin şeklidir.

Tekelci devlet kapitalizminin bugünkü koşulları altında, modern revizyonistlerin ve reformizmin postulatlarına karşı, klasiklerin çıkardıkları sonuç her zamankinden daha günceldir. Tekellerin gücü devletin gücüyle bir bütün oluşturan mekanizma halinde birleştikten sonra, tekelci devlet kapitalizmi tüm toplumu kapsayan uzun süreli stratejiler ve eğitme, bütünlentirme, aldatma, açık ve kaba baskı tedbirleriyle devrimci işçi hareketini bastırmayı dener. Ekonomiyi ve tüm toplumu daha büyük ölçüde askerileştirir, burjuva parlamentarizminin fonksiyonlarını değiştirir. Tekelci sermayenin uluslararası ölçekte ekonomik, politik ve askerî bakımdan birleşmesinden bu yana, tekellerin bu gücü sınırlanmaz ve bertaraf edilemezse, çalışan halkın demokrat-devrimci gücü ve sosyalist devrime geçiş süreci içinde pproleterya diktatörlüğü kurulmazsa demokratik ve sosyalist bir dönüşüm söz konusu olamaz.

Siyasal güç sorununun bu açık tanımıyla, devrimci güçler, özellikle siyasal güç sorununu şu ya da bu biçimde bilmezlikten gelen, onun kenarından geçen, önemsiz göstermeye çalışan, ya da siyasal güç sorununun «çözüme ulaştırılması» için ütopik, küçük burjuva-liberal kavramlar ileri süren («siyasal gücün pluralist bir biçimde paylaşılması», «özerk» politik güç, merkezî politik gücün reddedilmesi «temeli» üzerine oturtulan ademi merkezi-

yet ve meclis modelleri, burjuva demokrasisi çerçevesi içinde «sol parlamento çoğunluğu» vb) bütün sağ ve sol revizyonist gruplardan ayrı düşerler. 1969 yılı Moskova toplantısının temel bölgesinde siyasal gücün ele geçirilmesi konusunda şunlar denilmektedir: «Kapitalizmle mücadele koşulları altında bulunan bir komünist partisinin sosyalizm davasına ve proleter enternasyonalizmine en büyük katkısı siyasal gücün işçi sınıfı ve müttefikleri tarafından ele geçirilmesidir.»[44]

Her devrimin temel sorunu olan politik güç sorunu anti-tekelci ileri bir demokrasinin kabul ettirilmesi aşamasında bile temel, stratejik bir önem kazanır. Burjuva -parlamenter demokrasisi çerçevesi içinde gerçekleştirilemeyen mülkiyet ve politik güç ilişkilerinin karşı-tekelci anlamda temelli bir biçimde yeniden düzenlenmesi bu aşamada temel stratejik önem kazanır. **Bu aşamada politik güç sorununun prensip olarak çözüme kavuşturulması, tekelci sermayenin ekonomik ve politik gücünü adım adım geriletmekten ve sonunuda tam olarak kırmaktan, sınıfsal karakterine göre en geniş halk güçlerinin ittifakıyle işçi sınıfının öncülğü altında devrimci-demokratik bir gücü temsil eden bir devleti kurmaktan ibarettir.** «Sosyal Demokrasinin Demokratik Devrimde İki Taktiği» başlıklı yapıtın ortaya koyduğu Leninist öğretiler bu sorunda da en güncel öneme sahiptir. Bu devrimci demokratik güç, bir yandan toplumdaki daha önceki demokratik-karşı tekelci değişim sürecinin sonucudur, öte yandan bütün toplumun tutarlı, derine inen karşı tekelci şekil değiştirmesi, devrimci süreçte öncülüğünü sürdürülmesi, sosyalizme geçişin ön koşullarının yaratılması için gerekli kamusal-politik temeldir. Bu devrimci-demokratik güç sosyal temeline, fonksiyonuna ve tarihsel yerine göre, proletarya diktatörlüğüne giden yolda ancak geçiş dönemi

siyasal gücü, bir gelişme aşaması-nesnel bir şekilde zorunu olan atlanamayandır.

Bölüm II'de (S. 51) devrimci süreçte ara kademelerin zorunluluğunu belirten gerekçelerle ilgili olarak açıklanan nesnel ve öznel koşullardan, politik güç için sürdürülen mücadelenin, ara kademesiz meydana gelen, bir defalık devrimci eylem olarak tamamlandığı sonucu bugün her zamankinden daha düşük ölçüde bir olasılık olduğu ortaya çıkmaktadır. Politik güç için sürdürülen kavga bir sıçramada gerçekleştirilemez, aksine —tümüyle gözönünde bulundurulduğu zaman— **adım adım ve tekelci sermaye ile her düzeyde girişilen acı bir sınıfsal tartışmada sonucu tamamlanan uzun ve karmaşık diyalektik bir süreçtir. Bu sürecin yöntemleri, yönleri ve şekilleri somut tarihsel ve ulusal koşullara göre değişebilir.** Politik gücün işçi sınıfı tarafından elde edilmesinden önce bunları içeren birçok mücadeleler ve ara kademeleri gelir. Bunlar önce her zaman sosyalist karakterli değildir, fakat tekellerin gücünü sınırlar, işçi sınıfının eylemlerin, örgütlenme durumunu ve politik etkisini geliştirir. Bu olayda emperyalist egemenliğe karşı sürdürülen mücadele için ve kendi kurtuluşu için dayanak noktaları ve araç bakımından zorunlu bir şekilde gereken haklar, kurumlar ve karşı mevziler ele geçirilir.

Tekelci devlet kapitalizmi ülkeri de **emekçi halkın devrimci demokratik gücü ile sürdürülen mücadele** —işçi sınıfı partilerinin anlayışına göre— işçi sınıfının ve öteki demokratik güçlerin, mücadeleci partisinin öncülüğüyle, ekonominin ve toplumun tümünde demokratik denetim için, halkın demokratik hakları için, devlet mekanizması ve çeşitli parlamenter kuruluş ve kurumlar üzerinde etki sahibi olmak için, politika ve toplumda karşı mevzilerin kurulması, geliştirilmesi için ve özellikle merkezi politik gücün kırılması için, **demokratik bir hükümet ve bütün**

karar merkezlerinde tekellerin gücünün yokedilmesi için **diyalektik bir uğraş süreci olarak gelişen açık bir mücadele olacaktır.** Bu devrimci süreçlerin derinliği, dinamiği, başarısı işçi sınıfının mücadele gücünün gelişmesine, partisinin anti emperyalist hareketteki öncü rolünün kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesine, işçi sınıfının eylem birliğinin kurulmasına ve devrimci-demokratik bir programa dayalı olarak karşı tekelci halk güçlerinin geniş bir itifakına bağlıdır. Burada özellikle devrimci öncünün, bu mücadelenin politik gücün işçi sınıfı tarafından ele geçirilmesine doğru yöneltildiği zaman başarılı olacağı konusunda hiçbir kuşkusu yoktur. Aşağıda, işçi sınıfı partilerinin ve devrimci işçi hareketinin program belgelerin çözümlenmesine dayalı olarak bu strateji ve taktiğin içerikle ilgili bazı yönlerini inceliyeceğiz.

Politik güç ilişkilerinin adım adım karşı-tekelci bir şekil değiştirmesini öngören bu mücadele emperyalist ülkelerde karmaşık, ağır koşullar altında yürütülür, fakat aynı zamanda söz konusu mücadele için yeni olanaklar da ortaya çıkmaktadır. Tekellerin gücünün devletin gücüyle birlikte merkezileştirilmiş, sıkı bir şekilde örgütlendirilmiş bir egemenlik mekanizması halinde birleşitirilmesi, burjuva parlamentarizminin içeriğinden yoksun bırakılması ve fonksiyonunun saptırılması, tekelci sermayenin uluslararası düzeyde politik ve askerî bakımdan birleşmesi demokratik güçlerin gerçek güç merkezleri üzerinde etkiye sahip olmalarını engeller. Bu gelişmenin gözönünde bulundurulmaması güç sorununun çözüme ulaştırılması ve bunun için gerekli olan adımları atmak konusunda revizyonist düşlere yol açabilir.

Siyasal iktidar mücadelesi tekelci kapitalizme karşı sürdürülen inatçı, uzun süren ve derinleşen bir tartışmadır. Bu tartışma sırasında tekelci sermayenin ve onun politik temsilcilerinin direnci işçi sınıfının devrimci şiddetiy-

le ancak yavaş yavaş kırılabilir. Bu arada işçi sınıfı kurtuluşu için sürdürdüğü mücadelede yararlanmak üzere tekelci devlet kapitalizmindeki bütün olanakları, dayanak noktalarını ve bütün «zayıf» noktaları dener. Emperyalist devletin sınıfsal karakterinin derinleşmesiyle iç dengesizliği de arttığı için siyasal güç karmaşasında olduğu gibi, politikanın ayrı ayrı yönlerinde, bölge ve alanlarında etkide bulunma konusunda demokratik güçler için belirli yeni olanaklar ortaya çıkar. Burada sınıf mücadelesinin geliştiği ve tekelci gücün geriletildiği ölçüde gerçek bir şekil alabilen olanaklar söz konusudur. Tekelci burjuvazinin egemen tabakasının sosyal temelinin daralmasiyle, politik gücü güvence altına almak için maliye, yatırım politikalarını ve sosyal politikayı ve böylelikle yükselen aleniyet derecesini ve göresel bağımsızlığını düzenlemek ve etkilemek için devletin fonksiyonuyla ve ona bağlı olarak yeni kurumların, organların, düzenlerin (kısmen tekelci burjuvazinin dolaysız alanı dışında) kurulmasiyle politik güç karmaşasındaki belirli bir çelişiklik ve farklılıkla, çalışan insanların ve onlar etrafında sürdürülen mücadelelerin sosyal istemlerinin politik bir nitelik kazanmasıyla emperyalist devletin dengesizliğinin artması sıkı bir ilişki halinde bulunur[50]. Burjuva devletin, tekelci burjuvazinin sınıfsal bir aracı olduğunu tam olarak kabul eden işçi sınıfı partileri şu noktadan hareket ederler: «Belirli koşullar altında bütün bu etmenler işçi hareketinin ve demokratik hareketin devletin, ya da onun organlarının işlemesi üzerinde daha güçlü bir etkide bulunması için uygun olanaklar yaratırlar.»[51] Halkalarından, manivelalarından, düğümlerinden bazıları emekçilerin denetimi altına girebilir ve böylece demokrasi mücadelesi için yararlı olabilir. Bunun için herşeyden önce işçi sınıfının başında yapıcı bir alternatif programı olan etkili bir partinin bulunduğu mütecanis bir politik iradeyi ifade etmesi, tekelci olmayan

tüm halkın büyük kısmının bu mücadele için harekete geçirilmesi gereklidir.

Bu çerçeve içinde işçi sınıfı partileri devletin, anti-tekelci şekil değiştirmesi amacıyla demokratikleştirilmesi istemini de ileri sürerler. Bunun anlamı, anti-tekelci demokrasi ve sosyalizm için sürdürülen mücadele süreci içinde tekelci devletin dolaysız güç ve baskı araçlarının sınırlanması, kırılması ve giderek devrimci-demokratik bir şekil değişikliğine uğraması, ekonomik ve sosyal politika alanında toplum bakımından zorunlu olan fonksiyonların genişletilmesi ve emekçilerin bu alanda adım adım artan etkiye ve gerçek bir denetime ulaşmalarıdır. Doğal olarak işçi sınıfı savaşçıları, tekellerin dolaysız politik güç mekanizmasında belirli demokratik değişmeleri kabul ettirmek için ısrarlı bir mücadele sürdürürler (örneğin IKP grevci işçilerin karşısına polisin çıkarılmasının yasaklanmasını, Parlamentonun haklarının arttırılmasını, ordu, polis ve adalet üzerinde demokratik denetimi ister; AKP nazilerin ve intikamcıların devlet mekanizmasından, polisten, adalet hizmetlerinden ve ordudan uzaklaştırılmasını, icrayı güçlendiren diktatörlük yetkilerinin kaldırılmasını öne sürer: FKP öteki istemleri arasında «Fransız ordusunun demokratlaştırılması için çeşitli önerilerde bulunmuştur.»[52] Buna karşın tekelci sermayenin dolaysız güç ve şiddet araçlarının sonunda devrimin şeklinden bağımsız olarak —klasiklerin kapsamlı bir şekilde gösterdikleri gibi— kırılması gerektiği üzerinde bilimsel sosyalistlerin herhangi bir kuşkusu olamaz. Bunun anlamı şudur: Bu araçlar işçi sınıfı tarafından gelişi güzel kabul edilip, eyleme sokulamaz, aksine bunlar devrimci bir şekilde sona erdirilmeli, «kaldırılmalı» ve yeniden şekillendirilmelidir. Bu arada herşeyden önce tekelcileri ve onların temsilcilerini bütün mevkilerden uzaklaştırmak gerekir. Bu görev daha ileri demokrasi kavgasında ele alınmalı ve devrimin

gelişme süreci içinde tam anlamıyla gerçekleştirilmelidir[53].

Emekçiler için gerçek denetim ve karara katılma hakları ve egemen tekelci grupların belirleyici etkilerinin, özellikle emperyalist devletin ekonomik faaliyetinin genişletilmesiyle ilgili her devlet makamı, kurumu ve organında vb. geriletilmesi kavgası karşı tekelci alternatif politikasında merkezî bir yere sahiptir.

Anti-tekelci şekil değiştirme sürecinin derinleşmesi sırasında tüm toplumda ekonominin sevk ve idare ve ayarlama mekanizmasını, sosyal hizmetler ve sağlık sorunları alanını vb. yi içerik, fonksiyon, yapı, personel bakımından giderek demokratik anti-emperyalist ve sonra sosyalist anlamda değiştirmek söz konusudur. Burada herşeyden önce, belirli şekiller, düzenler önce kabul edilir ve işçi sınıfının demokratik ve sosyalist kavgasının hizmetine koşulurlarken, sınıfsal politik içeriklerinin değiştirilmesi zorunludur. İşçi sınıfı partileri bu yönlendirme ile Lenin'in işçi sınıfının burjuva devletindeki yeri hakkındaki işaretlerini yaratıcı bir şekilde bugünkü kavga koşullarına uygulamaktadırlar[54].

Bu görüş açısı bakımından komünistler demokratik hakların yeniden kurulması, savunulması, fakat herşeyden önce genişletilmesi için mücadelelerini sürdürürler. Bu mücadele —anti-tekelci bir anlamda yürütülen ve geniş bir parlamento dışı hareket şeklinde düzenlenen— tekelci devlet kapitalizminin yenilgiye uğratılması önkoşullarını yaratır. Ve bizzat onun bir parçasıdır.

AKP demokrasi kavgası için üç kesin görev formüle etmektedir:

— Otoriter politik güç yapılarına ve neofaşist tehlikelere, bir olağanüstü durum diktatörlüğü kurmak yolundaki her türlü eğilim ve planlara ve her türlü olağanüstü durum uygulamalarına karşı savunma savaşı,

— Bugünkü siyasal güç ilişkilerinin ortaya konması,

— Halkın demokratik haklarının genişletilmesi ve tamamlanması mücadelesi[55].

Demokratik hakların yeniden kurulması ya da savunulması mücadelesinde Batı Almanya'da olağanüstü durum hukukunu kaldırmak, olağanüstü durum kanunlarını yürürlükten kaldırmak söz konusudur. Anayasa'da öngörülen bütün (Batı Almanya'nın toplumsal gerçeğinde hiç sonuçlandırılmamış ya da ancak kısmen sonuçlandırılmış) biçimsel demokratik temel hakları yeniden kurmak, bunları demokratik bir anlamda yorumlamak ve herşeyden önce uygulanabilir duruma getirmek, bütün militarist, neonazist ve intikamcı örgütleri menetmek ve her türlü savaş kundakçılığını, ırk ve uluslar arasındaki kini önlemek ve cezalandırmak; eğitim ve haber almaya çok derin demokratik bir içerik vermek ve Springer ortaklığı gibi gerici basın ve kamuoyu tekelini kamulaştırmak söz konusudur[56].

FKP «kişisel güç ile ilgili Anayasa hükümlerinin değiştirilerek» «Fransız halkının egemenliğinin yeniden tesisini» istemektedir. Böylece «ulusal meclis» kanunlar çıkarabilecek ve hükümeti denetleyebilecek» toplumsal-politik bir durumda olacaktır[57].

Bundan başka emperyalist ülkeler komünistleri demokratik hakların genişletilmesi kavgasının başında bulunurlar. Örneğin DKP bu anlamda şu önerileri ileri sürmektedir:

— Büyük şirket sermayesinin egemen etkisinin ve işveren birliklerinin kanun yapımı ve yönetim üzerindeki etkilerinin yenilgiye uğratılması, bu güç gruplarının hükümet ve devlet bürokrasisiyle olan bütün temaslarının, kanun önerilerinin ve tartışmalarının açığa çıkarılması, Bundestag'da (Federal Meclis), Landtag'larda (Federe Devlet Meclisleri) ve bakanlıklarda, yüksek yöneticilere, yerleşik parti fraksiyonlarına dayanmayan, aksine üyeleri, sendi-

kalar ve öteki demokratik dernekler tarafından görevlendirilen uzmanlık komitelerinin kurulması. Böylece halk kanun yapımında etkili olabilir.

— Belediyelerin demokratik özerkliklerinin güçlendirilmesi ve bütün federe devletlerin anayasal haklarının korunması,

— Grev hakkının ve lokavt yasağının Anayasaya alınması,

— Referandumların yapılması ile ilgili bütün önemli kanun tasarıları ve saptamalar üzerinde açık tartışma.

Finlandiya Komünist Partisi seçilmiş organların her düzeyde yetkilerinin daha da genişletilmesi, yasama ve yönetimin demokratlaştırılması için müdahalede bulunmaktadır[59]. FKP emekçiler için radyo ve televizyonda konuşma ve toplumun çeşitli organlarında temsil edilme haklarını istemektedir. IKP yıllardan beri bölgelerin oluşturulması, emekçilerin belediyeler, iller ve bölgelerde demokratik anlamda karara katılma sürecinin geliştirilmesi, parlamentonun karar yetkilerinin genişletilmesi ve Anayasaya karşıt gerici, güç organlarının ortadan kaldırılması için inatçı bir mücadele sürdürmektedir. 1970 yılında Hristiyan Demokrat Parti tarafından 22 yıldan fazla bir süredir engellenen bölge kuruluşları gerçekleştirilmiştir. Böylece tekelci devletin merkezî gücünü sınırlandırma, emekçilerin ve onların seçilmiş temsilcilerinin karar sürecine belirli katılma şekillerini gerçekleştirmek, öteki demokratik alternatif ve reformları, aynı zamanda sol güçlerin birleşmesini zorlayarak kabul ettirmek için yeni olanaklar ortaya çıkmıştır. Üç bölgede (Emilia, Toskana, Umbria) komünistler, sosyalistler, proleter birliği sosyalistleri bölgeleri ortaklaşa yönetmektedirler. Demokratik hakların genişletilmesiyle birlikte emekçilere ABD KP'sinin yeni parti programında belirtildiği gibi politikanın saptanmasında ve yönetimde kesin bir tartışma hakkı sağlanacaktır[60]. AKP

bu kavganın amacını şöyle tanımlamaktadır: «Politika ve devlet hayatının her düzeyinde karşı tekelci güçlerin etkisini arttırmak, egemen büyük sermayenin bütün kurum ve makamlarda çalışan insanların istemleriyle karşı karşıya bırakmak; politik ve toplumsal karşı mevzilerin kurulması ve tamamlanması yolundaki bütün olanaklardan yararlanmak ve nihayet siyasal güç ilişkilerinin işçi sınıfı ve bütün emekçilerin yararına olarak değişmesini mücadele ederek sağlamak»[61]

Demokratik güçlerin, politik güç ilişkilerinin karşı tekelci bir anlamda şekil değiştirmesini öngören bu uğraşlarında **hemen gerçekleştirilmesi istenen demokrasi için yapılan mücadele merkezî politik gücün kırılması, demokratik anti-tekelci bir devlet için yapılan mücadeleyle birleşmektedir.** İşçi sınıfı partileri stratejilerinde ikisinin birbirinden ayrılmayacağı, ikisinin karşı karşıya gelemiyeceği, fakat politik gücü ele geçirme mücadelesinde temel sorunun emperyalist güç mekanizmasının belkemiğini kırmak olduğu noktasından hareket ederler. Emekçilerin çeşitli düzey ve alanlarda demokratik tartışma, karara katılma hakları şeklinde, ya da mahalli toplulukların özerkliğini güçlendirme, halk isteği ve halk oylamasının kabul ettirilmesi biçiminde sürdürülen dolaysız demokrasi mücadelesini destekler ve yürütürler. Bu tedbirleri, emekçi halkın geniş tabakalarının politize edilmesi, bu tabakaların demokratik şekil değiştirme kavgasına yöneltilmesi ve tekelci gücün geriletilmesi kavgasında bir araçlar kompleksi olarak kullanılabilecek belirli mevzi ve hakların kazanılmasında bir araç olarak görürler. Aynı zamanda André Gorz, Ernst Mandel, Henri Lefèbvre ve diğerleri tarafından yayılan ve Ernst Fischer ve Roger Garaudy gibi revizyonistlerce desteklenen küçük burjuva «özerklik», «kurullar demokrasisi» kavramlarındaki «Dolaysız demokrasiye» tek taraflı olarak mutlak bir anlam verilmesine

karşı çıkarlar[62]. Bu kavramlarda, temel öge, merkezî politik güç —burada sağ ve sol revizyonist düşün adamları yeniden birleşirler— korunmuş bulunmaktadır. Sınıfla ilgili bulunmayan bir politik güç kavramından, soyut bir insan portresinden hareket eden, devrimci demokrasinin ve sosyalist politik gücün niteliğini anlamak yeteneksizliğiyle belirlenen bu kimseler her türlü politik gücü insancıl olmayan «kötü» bir öğe olarak sunarlar ve her türlü güce, her türlü otoriteye karşı çıkılması düşününü yayarlar ve hemen «efendisiz» bir topluma «geçilmesini» isterler. Bu kimseler ütopik, küçük burjuva kavramlarıyla, «özerk güç mevzileri», «kurul modelleri» vb. üzerinden okullarda, işletmelerde ve belediyelerde bir dereceye kadar aşağıdan yukarıya doğru giderek devletin (merkezileşmiş ve emperyalist) varlığına son verilebileceğine, özerk «sosyalist adacıklar»ın kurulacağına, bunların da nicel bakımdan adım adım genişleyebileceğine ve «efendisiz» toplumu oluşturacağına herkesi inandırmak isterler. Bu arada, son yıllarda demokratik-antiemperyalist harekette yayılan, yüksek okullardaki «öğrenciler gücü», fabrikalardaki «üreticiler gücü» parolalarına başvururlar. Bu parolalarda, şu noktalar belli olmaktadır: Gitgide daha çok sayıda emekçi, politikada politik güç sorununun söz konusu olduğunu ve politik gücün de kapitalizmde, tekelci sermayenin, onun politik temsilcilerinin, tekelci devlet oligarşisinin elinde halkın görebileceği ve uzanabileceğinden uzak bir yerde bulunduğunu anlamaktadırlar. Bunlar emekçilerin dolaysız bir şekilde bağımlı olduğu kurumlar ve alanlarda karara ve yönetime katılma konusunda artan isteğin bir ifadesidir[63]. Bu istemlerin demokratik gücü, fakat aynı zamanda sınırları burada bulunmaktadır. Tekelci gücün yıkılmasında her duruma uyan bir araç olarak kullanılamazlar. Bu konuda ABD Komünist Partisi programında isabetli olarak şu hususlar belirtilmiştir: «Halkın gücü da-

ğınık ise tekelci gücün merkezileştirilmesine karşı başarılı bir biçimde hücum edilemez. Halk gücünün yerel temellerinin büyük önemi vardır, fakat söz konusu olan bu temellerin federal devlet, federe devlet ve tüm ülke çerçevesi içinde kudretli hareketler halinde birleştirilmesidir. Böylelikle tekelci bir kapitalist toplumda sonuca belirleyen gücün kavgasından bahsedilebilir.»[64]

Demokratik güçlerin bölgelerde, komünlerde, kent ve belediye idarelerinde elde ettikleri mevziler için de aynı şey söylenebilir. Yerel ve bölgesel yönetimler —tekelci devlet kapitalizmi mekanizmasına bağlı olan— ve burada elde edilmiş olan yerler gereğinden fazla değerlendirilemez ve tekelci gücün yerine konulabilecek bir güç olarak anlaşılamaz, aksine işçi hareketinin tekelci sermaye egemenliğini bozguna uğratma, politik gücü ele geçirme kavgasında daha iyi hareket noktaları olarak, bir manivelâ niteliğinde görülebilir. Lenin politik gücün belediyeden belediyeye, kentten kente elde edilebileceği noktasından hareket eden «belediye sosyalizmi» ile ilgili reformcu kavramlarla tartışmaya girmişti. Öte yandan demokratik karşı tekelci güçler yerel, hattâ bölgesel ölçüde —buna uygun bir güçte— tekelci gücün daha yüksek ölçüde vergilendirilmesini, sosyal hizmetlerin ve eğitimin iyileştirilmesini sağlarlar. Bu tür tedbirler, geniş halk kitlelerinin devrimci güçlerini birleştirmesine ve «kızıl bölgeleri»in tekelci sermayeye karşı sürdürülen kavganın sağlam dayanak noktaları durumuna gelmesine katkıda bulunurlar. Böylelikle «Kızıl Emilia» İtalya'nın politik tarihinde ve Paris etrafındaki «kızıl kuşak» Fransa'da özel bir rol oynamıştır[65]. Bugün özellikle İtalyan Komünist Partisi (1970'de İKP bölge meclislerine 2 başkan, 257 üye, 8 il meclisi başkanı, 757 il meclisi üyesi, 26750 kent meclisi üyesi ve 610 belediye reisi) Fransız, Finlandiya, Japonya ve Lüksemburg Komünist Partileri bu tür mevkilere sahiptirler[66]. Mücade-

lede başarının kesin olarak bağlı bulunduğu politik gücü ele geçirme çabasında sonucu saptayan sorun, öznel faktörün, onun olgunluk derecesinin gelişimidir. Bu, politik gücün karşı tekelci ve sosyalist dönüşümünün hem temeli, hem de bir parçasıdır.

Emperyalist politik güç ilişkilerinde köklü bir değişiklik için devrimci güçler tarafından sürdürülen mücadele işçi sınıfının politik gücünü, toplumsal hayatın bütün alanlarındaki etkisini yükseltmek için sarfettiği çabayla geniş anlamda hazırlanmaktadır. Bunun amacı işçi sınıfının eylem birliğini ve politik partilerinin işbirliğini ve ortak demokratik bir alternatif programa dayalı olarak halk güçlerinin geniş birkarşı tekelci ittifakını sağlamaktır. (FKP stratejisinin temel yönü) İşçi sınıfının, kapitalist toplumdan başlayarak politik ağırlığının artmasında hareket noktası, her alan ve her düzeyde yürütülen politik kavgaya günü gününe katılmasıdır. Burada işçi sınıfı tekelci devlet kapitalizmi karşısında daima karşıt, özerk ve yapıcı bir alternatif güç olarak görünmek zorundadır. Bu ise doğal olarak ancak onun partisi aracıyla gerçekleştirilebilir. Açık bir stratejik-taktik programla yürütülen bu mücadele politik güçler ilişkisi üzerinde etki sahibi olmak ve bu ilişkiyi işçi sınıfı ve onun müttefikleri yararına değiştirmek, yeni dayanak noktalarını, yeni manivelaları, araç serileri ve kurumlarını, mukabil mevzileri ele geçirmek, sermayenin taarruzuna karşı koymak, gücünü sınırlamak, böylece devrimci bir sıçrama için daha geçerli bir temel kurmak olanaklarını yaratır. Ekonomi ve politikanın diyalektiğinde bir zincirin halkası olarak, sınıf güçleri ilişkisinin politikanın somut biçimde yönlendirilmesindeki rolü önemsiz değildir ve aynı zamanda somut güç manzumesine de etkide bulunmaktadır. Politik güçler ilişkisinde oluşan temelli değişiklikler güç manzumesinin değişmesinde bir öğe olabilirler: Birincisinin değişmesi sürecinde

ikincisi değşebilir. İşçi sınıfının devrimci faaliyetiyle politik gerçeklerin anti-tekelci güçler yararına sürekli değişimini sağlamak, işçi sınıfı partileri tarafından uygulanan alternatif politikanın bir amacıdır. Bu arada işçi sınıfı mücadelesini o şekilde yürütmeli ve istemlerini o şekilde ileri sürmelidir ki, tekelci sermaye tarafından karşılanmak ve benimsenmek olanakları büyük ölçüde ortadan kaldırılmış olsun[67].

Bu koşullar altında sosyo-ekonomik ve politik alanda demokratik alternatiflerin kabul ettirilmesi kavgası yığınların bilincini ve örgütlerini geliştirebilir ve aynı zamanda —Lenin'in yazdığı gibi— «alanların burjuvazinin elinden arkası arkasına alınması»[68] için gerekli ön koşulları yaratabilir; güçlerin ilişkisini anti-tekelci güçler yararına değiştirebilir ve işçi sınıfı için, politik güç mevzileri durumuna dönüşebilen mevziler yaratabilir. Lenin bir keresinde, «Yeni politik gücün gökten inmeyeceğinin, fakat eski gücün yanında, ona karşıt olarak, onunla kavga içinde büyüyeceğinin ve yaşamaya başlayacağının» unutulmamasını öne sürmüştü[69].

PARLAMENTO İÇİ VE PARLAMENTO DIŞI MÜCADELE

Demokrasi ve sosyalizm için sürdürülen devrimci bir yığın mücadelesinin genel stratejisi içinde yerini alan işçi sınıfı partileri, parlamentodan da yeni bir demokratik düzene doğru ileri yürüyüş için yararlanmaya yönelirler. Parlamentonun fonksiyonları ve önemi —tarafımızdan daha önce kanıtlandığı üzere— emperyalizmde hergün biraz daha fazla sınırlandığı ve bu yönden yararlanma olanakları azaldığı halde, parlamento tamamen kapatılmadığı sürece, parlamenter-demokratik hak ve kurumlar varolacaktır. Bu görüş açısı altında, devrimci güçler bu kurumdan antiemperyalist kavganın geliştirilmesinde ya-

rarlanmayı, özellikle toplumsal ilişki ve bağların açıklanmasında, antiemperyalist bilincin geliştirilmesinde demokratik güçlerin sevk ve idaresinde demokratik eleştiri ve kamusal denetimde bir araç olarak yararlanmayı denerler. Parlamento dışı eylemin gelişmesine, işçi sınıfının politik partilerinin işbirliğine, geniş bir anti-tekelci cephenin oluşturulmasına, politik güç ilişkilerinin değişmesine tekelci burjuvazinin yalnız bırakılmasına ve oportünizmin geriletilmesine dayalı olarak, bazı işçi sınıfı partileri, işçi sınıfının belirli koşullar altında parlamentoda bir çoğunluk sağlamak, bunu, karşı tekelci kavganın bir aracı haline çevirmek; bundan, mücadelede yararlanmak olanağını görürler. Bu arada henüz hiçbir parlamenter çoğunluk siyasal gücü sağlamamıştır (bütün revizyonist ve sosyal demokrat postülalara karşın), (fakat bu çoğunluk hükümeti oluşturmada biçimsel hakkı verir ve kendisinden politik güç için ,fakat politik gücün değil) bir araç olarak yararlanılabilir. Bu konuda demokratik ve sosyalist mücadelenin ilerde belirtilen strateji ve taktik sorunları gibi, Şili devrimci güçlerinin deneyimleri de —bu gelişmedeki bütün özelliklere karşın— büyük önem taşır. Bu arada her zamanki somut-tarihsel ilişkiler, ulusal özellikler karşı tekelci mücadelede belirli bir gelişme yolu için küçümsenmeyecek bir önem taşırlar[70].

FKP Merkez Kurulunun bildirisindeki şu değerlendirme genel bir geçerliğe sahiptir: «Sosyal ve politik güçler ilişkisi herşeyden önce işiçi sınıfının ve en geniş halk tabakalarının demokrasi ve sosyalizm yararına sürdürdükleri sayısız kitle eylemleriyle değiştirilebilir. İşçi sınıfı savaşları hiçbir zaman seçilmiş kurullarda başarılan işleri küçük görmezler. Bileşimi halkımızın gerçek iradesini yansıtan böyle bir parlamentonun işçi sınıfının yararına olan reformların kabul ettirilmesindeki rolunü küçümse-

mezler. Fakat kapitalizmden sosyalizme geçişteki belirleyici ögenin halk kitlelerinin mücadelesi olduğunu belirtirler.»[71]

Münhasıran ya da herşeyden önce parlamenter kavgaya doğru yapılan bir yönlendirme, anti-emperyalist muhalefeti bugün her zamandan daha çok tekelci devlet kapitalizminin «oyun kuralları»nın ve mekanizmasının emri altına sokmak ve sonunda onu mücadeleyi sürdüremez duruma getirmek sonucunu verecektir. Bilimsel sosyalistler parlamento dışı mücadeleye parlamento içi mücadeleden öncelik tanınması görüşünden hareket ederler. 1969 Moskova toplantısının temel bölgesinde bu anlamda şu sözler söylenmektedir: «Parlamento faaliyetlerinin bütün olanaklarından yararlanan işçi sınıfı savaşçıları aynı zamanda işçi sınıfının ve bütün emekçilerin yığın hareketlerinin gelişmesinin demokrasi ve sosyalizm kavgası için belirleyici öge olduğunu belirtirler.»[72]

Parlamento dışı kavganın önceliği herşeyden önce halk kitlelerinin tarihe biçim veren rolünden oluşur. Ancak geniş halk hareketleri, politik güç ilişkilerini değiştirecek, kapitalist toplumun çelişkilerini sosyal ve toplumsal ilerleme yararına çözecek, tekelci sermayenin gücünü (iktidar) yenilgiye uğratacak anti-emperyalist ve geleceğin sosyalist devlet gücünü (iktidar) kuracak durumda bulunurlar. Parlamento dışı eylemde, faal ve kendiliğinden hareket içinde, işçi sınıfı özellikle bilinç, örgütlenme yeteneği ve kavga gücü geliştirir ve kendi eylem birliğine öteki karşı tekelci güçlerle ittifaklar kurma noktasına ulaşır, emekçiler toplumda demokratik ve sosyalist şekil değiştirmenin zorunlu olduğu kanısına varırlar ve bunun için gerekli olan özellik ve yetenekleri kazanırlar.

Son olarak, parlamento dışı kavganın önceliği, tekelci devlet iktidar uygulamasının tüm mekanizması içinde

parlamentonun bugünkü yeri, fonksiyonu ve rolünden, parlamentodaki ilerici güçlerin, demokratik ve sosyalist hareket tarafından yürütülen parlamento dışı faaliyetin kendilerine sağladığı etki oranında etki yapabildikleri gerçeğinden ortaya çıkar.

SINIF MÜCADELESİNİN VE ŞEKİLLERİNİN DİYALEKTİĞİ

Emekçilerin kısmî amaçlar için, bu amaçların genişletilmesi için sürdürdükleri kavga, tekelci burjuvazinin emekçilerin bu tutumlarını fonksiyonsuz kılmak, ya da şiddetle bastırmak yönünüdeki tepkileri, bunlara bağlı olarak geniş halk kitleleri çevrelerinde bugünkü güç ilişkileri hakkında artan bilgiğ bütün bunlar er yada geç sınıf mücadelesinin yanlı bir şekilde keskinleşmesine zorunlu olarak yol açacaktır. Politik gücün değişmesi ve şekil değiştirme mücadelesi böyle bir değişme sürecinden geçer. Çalışan halkın demokratik haklarının savunulması ve genişletilmesi için tekellerin ayrıcalıklarına karşı girişilen istem ve eylemlerden, tekelci sermayenin mutlak egemenliğine karşı bir ilkeler savaşı ilanına kadar, politik ve ekonomik alanda ayrı ayrı mevzilerin ele geçirilmesinden, sürekli iktidarın ele geçirilmesine kadar, mevcut sınıflar ilişkisinin içindeki değişikliklerden, emperyalist toplumun bir bütün olarak devrimci şekil değiştirmesine kadar bu süreç uzanmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi, işçi sınıfının eylem birliği ve anti-emperyalist güçlerin devrimci işçi partisinin öncülüğü altında geniş bir savaş ittifakı bu kavganın ön koşulu ve sonucudur. Burada önemli olan ve önemli olarak kalacak olan öge, birçok şekillere bürünebilen yığın mücadelesinin gelişimidir.

Varlığı ciddi bir şekilde tehlikeye giren tekelci devlet egemenlik sistemine karşı işçi sınıfının her yönden sürdürdüğü mücadelenin yapıcı politik ağırlığının, egemen

tekelci sermayeyi sarsacak, onu derin bir siyasal bunalıma sürükleyecek ve tüm olarak hareket etme durumunda olduğu zaman onu yıkacak kadar artabileceğini, son zamanlardaki 1968 Mayıs/Haziranda Fransa'da meydana gelen güçlü grev hareketleri ve eylemleri göstermiştir. Başlangıç aşamasında «yalnızca» emekçilerin ve öğrencilerin sosyal, ekonomik ve eğitim politikasıyle ilgili en güncel ve en şiddetli sorunların çözülmesi söz konusu oldu, gerçek sınıf mücadelesi tartışması içinde eylemler çabucak başlangıçta saptanan hedefleri aştılar, gerici egemenlik sisteminin kaldırılması ve gerçek bir demokratik düzenin kurulması istemine bağlandılar. 1969 Moskova Toplantısı'nın temel belgesinde bu konuda şu saptamalar yapılmıştır: «Kapitalizmin sosyal politika alanındaki istikrarsızlığı artmıştır. Birçok ülkelerde politik ve sosyal bunalımlar çıkmaktadır. Bu bunalımlar sırasında geniş emekçi yığınları derine inen kesin değişmelerin zorunlu olduğu bilincine varmaktadırlar.

İşçi sınıfı savaşçılarının önemli bir rol oynadıkları ve emekçilerin hatırı sayılır sonuçlara eriştiği, 1968 Mayıs/Haziranında Fransa'da meydana gelen olaylar sırasındaki güçlü grev hareketleri bunu göstermektedir. Bu olaylar sırasında işçi sınıfı, aydınların büyük bir kısmı ve öğrenci kitlesiyle De Gaulle rejimi, tekellerin iktidarı arasında ciddi çatışmalar çıkmıştır. Tartışmalar demokrasi ve sosyalizm kavgasında yeni olanaklara yol açmıştır.»[73] Bu arada 1968 Mayısında Fransa'da tüm ulusu kapsayan bir genel grev çıkmıştır. Bu grev bazı temel çizgileriyle 1969'da İtalya'da tekrarlanmış ve tekelci devlet iktidarı sisteminde gedikler açılmasında büyük öneme sahip olmuştur. Bu genel grev bir dizi yeni içerik karakteristikleri, aynı zamanda yeni mücadele araç ve yöntemleriyle belirlenmiştir[74]. İşçi sınıfının siyasal genel grevi çerçevesini aşmıştır. Köylülerin büyük bir kısmının, aydınların, devlet

memurlarının, el sanatları ve küçük sanat mensuplarının grevleri yada işlerine ara vermeleri, hatta küçük ve orta burjuvazi mensuplarından bir kısmının işyerlerini ve fabrikalarını kapatmaları sonucunu doğurmuştur. Amacı devlet iktidarının mekanizmasını, tüm tekelci devlet egemenlik sistemini felce uğratmaktır. Fransa'da Mayıs/Haziran olaylarından elde edilen deneyimlerin gösterdiği gibi söz konusu grev (aynı zamanda İtalyan işçi sınıfının 1969 büyük sonbahar eyleminin) işletmelerin ve diğer kurumların emekçiler tarafından işgali ve tekelci devlet kapitalizmine karşı kısmî karşı-iktidar organlarının oluşturulmasıyle ilgilidir. Tüm ulusu içine alan bu grev geniş bir anti-tekelci cephenin oluşturulduğunu ifade etmektedir.

İşçi sınıfının gelişmiş kapitalist ülkelerde tekelci devlet kapitalizmi iktidarının yıkılması, emekçi halkın devrimci-demokratik iktidarının kurulması için verdiği mücadele aralıksız bir şekilde oluşan bir kezlik devrimci eylemle gerçekleşmeyen, aksine uzun süren karmaşık, adım adım ve her düzeyde gerçekleşen bir süreç olacaktır. Fakat bu, durum, politik iktidarın parça parça devrimci bir yoldan, farkedilmez bir şekilde ve aşağı yukarı «sosyalist adacıklar»ın meydana getirilişi biçiminde devralınacağını ifade etmez. Bu son görüşlerin gerçek sınıf çelişkileri ve yüksek derecede örgütlendirilmiş ve merkezileştirilmiş tekelci devlet egemenlik sisteminin dünyasıyle hiçbir ilişkisi yoktur. Bu sistem her türlü iktidar ve şiddet araçlarına tasarruf eder —bugüne kadarki sınıf mücadelelerinden ve devrimlerinden elde edilen deneyimlerin doğruladıkları gibi— ve bu araçları iktidarını güvence altına almak ve devrimci işçi hareketini bastırmak uğruna kullanır, fakat hiçbir zaman bir mevziin, bir diğerinin arkasından gönlüyle elden gitmesine razı olmaz.

Fakat hazırlayıcı devrimci eylemlerle (dönüşüm sü-

recinin başlaması) ve son olarak girişilen kesin hareket (devrimci sıçrama, nitelik değişimi) arasında birinciler lehine yeni ilişkiler ve ağırlıklar oluşmuş bulunmaktadır. İşçi sınıfının iktidarı ele geçirmesinden önce, amaçları herşeyden önce tekelci sermayenin gücünü geriletmek, işçi sınıfının bilincini ve örgütlenme durumunu daha da geliştirmek, hakları, kurumları, karşı mevzileri elde etmek, güçler ilişkisini demokratik güçler lehine değiştirmek, böylece sosyo-politik çelişkilere el atmak, onları derinleştirmek ve iktidar sorununun kesin bir şekilde çözülmesi için nesnel ve öznel ön koşulları yaratmak olan birçok mücadeleler ve ara adımları gelir. Emperyalizmi her düzeyde tehlikeye sokan, sisteme zıt olan ve onu yenilgiye uğratma eğilimini gösteren ögelerin işçi sınıfının kavgası aracıyla biriktiği devrimci süreçte, önceleri adım adım gerçekleştirilen bu gelişmede, sınıf tartışmasının keskinleşmesi nedenine bağlı olarak, belli bir anda devrimci durum öyle bir doruklaşır ki, iktidar sorununun işçi sınıfı ve müttefikleri yararına olarak hızlı bir çözüme kavuşturulması ivedi bir zorunluluk olur.

İşçi sınıfı partileri sınıf mücadelesinin bütün yönlerini bütün savaş şekillerini iyi bilmenin, bunları birbirleriyle birleştirme ve nesnel tarihi koşullara, öznel faktörlerin olgunluğuna göre uygulamanın önem kazandığını açıkça bilmektedirler. Ancak mücadele şekillerini iyice bilmek, onları zamanında ve hızla değiştirmek yeteneği sayesinde sınıf mücadelesinde ani dönemeçlerin üstesinden gelinebilir. Özellikle gerçek hareketten yeni savaş şekil ve yöntemleri çıkarmak ve genellemeler yapmak Marksistlerin temel ilkelerindendir.

İşçi sınıfı sosyalizm yolu üzerindeki kesin tartışmayı bugün açıkça demokratik-anti-tekelci dönüşüm aşamasında tekelci sermayeye karşı yürütmektedir. Tekellerin gücünün yenilgiye uğratılmasiyle bugünkü kapitalizmin

belkemiği kırılacak ve kapitalizm pratik olarak toplumsal bir düzen olmaktan çıkacaktır[75].

AKP'nin stratejisi de bu düşüncenin özelliklerini taşır. 1971 Temmuzunda yapılan 9. Parti Yönetim Kurulu toplantısında şu noktalar belirtilmiştir: «Tekeller siyasal ve ekonomik güce sahip oldukları sürece, bu gücü iktidarlarının korunması için de kullanacakları görüşünden hareket etmemek gerçeğe aykırı olur. Bu nedenle sosyalizm yolu üzerinde duruma etkide bulunan tartışmanın, demokratik dönüşüm aşamasında bile tekelci sermayeye karşı yöneltilmesi zorunluluğu vardır.»[76]

ABD K.P'sinin programında bu hususta şunlar söylenilmektedir: «Karşı tekelci ittifak, hükümet gücünü elde etsin etmesin, er yada geç demokratik amaçlar için sürdürdüğü kavgada şu kesin soru ile karşılaşacaktır: Ya söz konusu ittifak tekelci sermayeyi yok edecektir, ya da tekelci sermaye tarafından yok edilecektir. Bu sınıf mücadelesinin iç mantığı, dinamiğidir.»[77] Proletarya diktatörlüğünün ön koşullarını yaratan, karşı tekelci şekil değiştirmeler ve emekçi halkın devrimci-demokratik iktidarı için sürdürülen mücadelede, kuşkusuz karşı-tekelci güçler, iktidarının ve varlığının korunması için uğraş veren tekelci burjuvazinin ve tekelci devlet mekanizmasının şiddetli bir direnciyle karşılaşacaklardır. Gerici güçlerin bu direnci, bugüne kadar toplumsal ilerleme için verilen her türlü ciddi uğraşın zorunlu bir ögesi olan ve böyle kalacak olan, işçi sınıfının ve onun müttefiklerinin —halkın ezici çoğunluğunun— devrimci şiddeti yoluyla geriye püskürtülmek, kırılmak ve yenilgiye uğratılmak zorundadır.

Devrimci şiddet sorunları, devrimci şekil değiştirmenin barışçı ya da barışçı olmayan gelişmesi[78] ile ilgili sorunlar böylece işçi sınıfının kavgası için daha, demokratik-anti-tekelci aşamada, gelişmiş kapitalist ülkeler işçi

sınıfı partilerinin strateji ve taktiği için söz konusu edilirler. Sosyalist dünya sisteminin oluşması ve büyümesiyle, dünya devrimci sürecinin artan ve genişleyen gücüyle, tekelci egemenlik ile halk arasındaki çelişkinin derinleşmesi ve işçi hareketinin gösterdiği atılım ile, sermaye ülkelerindeki tüm karşı tekelci hareketlerle oluşan yeni sınıf kavgası koşulları —işçi sınıfı partileri böyle saptamada bulunuyorlar— derinlere giden devrimci değişmelerin, şiddetin en had biçimlerine başvurulmaksızın —silâhlı başkaldırma ve iç savaş— kabul ettirileceği olasılığını ortaya çıkarmaktadır. İşçi sınıfı savaşçıları devrimci şekil değiştirmenin bu tür yolunu daima daha çok yeğ tutmuşlardır. Fakat bu hiçbir zaman yalnızca işçi hareketine bağlı kalmamıştır. Ortadan kalkmaya mahkûm olan egemen sınıf, zorunlu toplumsal değişiklikleri önlemek için her zaman silaha sarılmıştır.

Bu nedenle olasılık taşıyan anti-tekelci demokrasi ve sosyalizme göresel olarak barışçı bir geçiş —başarıldığı gibi— tekelci burjuvaziyi içte ve dışta yalnız bırakmaya bağlı olacaktır. Bunun sonucu olarak halkın ezici, kavgacı çoğunluğuna karşı —uluslararası işçi sınıfı ve onun sağlam temeli olan sosyalist devletler topluluğu tarafından desteklenen— silahlı harekete girişecek bir durumda olmayacak ve de kendi kendini yoketmek korkusuyla böyle bir harekete cesaret edemiyecektir. Bu olanağı gerçeğe çevirmek için, a priori olarak varolmayan, fakat anti-emperyalist güçler tarafından karşı tekelci kavgada oluşturulup gerçekleştirilmesi gereken bir dizi koşulların varlığı zorunludur. Tekelci burjuvazinin —yukarıda belirtilen— yalnız bırakılması yanında, işçi sınıfının ve onun partisinin öncülüğünde karşı tekelci güçlerin istikrarlı bir ittifakının kurulması, işçi sınıfının devrimci gücünün varlığı, toplumsal hayatın bütün alanlarında karşı tekelci güçlerin gerçek demokratik hakları ve güç mevkilerini ele

geçirmiş olmaları, silahlı karşı devrimin ithaline engel olan, onu hareketsiz kılan uluslararası koşulların varlığı burada zikredilebilir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, bu koşullar baştan beri tamamen bulunmadığı, tekelci burjuvazi iktidarı kendi istediğiyle terketmeyeceği ve henüz önemli ekonomik, siyasal, askeri güce sahip olduğu için, karşı tekelci sosyalist şekil değişikliğinin barışçı bir yolla sağlanması olanaklarının tek yanlı olarak mutlaklaştırılması, bir veri olarak kabul ve devrimci sürecin barışçı yoldan gelişmesi güvencesinden hareket edilmesi, aldatıcı ve işçi hareketi kavgası için zararlı olur. İşçi sınıfı partileri strateji ve taktiklerinde devrimin iki gelişme yolunu da gözönünde bulundururlar.

Örneğin FKP bildirisinde bu nokta açık bir şekilde saptanmıştır: «Fakat sömürücü sınıflar halka karşı hareket geçerlerse, doğal olarak işçi sınıfı diğer bir perspektifi (göresel olarak barışçı bir geçişten başka: yazarın notu) göze almak ve sosyalizme geçişi barışçı olmayan araçlarla sağlamak zorunda kalırlar.»[79]

Moskova Toplantısının temel belgesinde bu sorun hakkında şöyle denilmektedir: «İşçi partileri çok farklı özel koşullar altında çalışmaktadırlar. Bu koşullar somut görevlerin yerine getirilmesi için duruma uygun bir yaklaşım isterler. Her parti, bilimsel sosyalizm ilkelerine uyarak ve somut ulusal koşulları gözönünde bulundurarak politikasını tam anlamıyla bağımsız bir şekilde geliştirir Kavganın yönlerini, biçim ve yöntemlerini saptar, her zamanki koşullara bağlı olarak sosyalizme geçişin barışçı olan ya da olmayan yollarını ve ülkesindeki sosyalizmin kuruluş biçim ve yöntemlerini seçer.»[80]

İşçi sınıfı partileri, karşı tekelci şekil değişiklikleri ve sosyalizm için sürdürülen mücadelede mücadele biçimi ve yöntemlerinin hızla değişmesine karşı hazırlıklı olmak

gerekliliğinden, bu şekil değiştirmede her iki temel gelişim biçimlerinden ögelerin bulunabileceği görüşünden hareket ederler.

İŞÇİ SINIFI MÜCADELESİNİN ULUSLARARASI YÖNLERİ

Kapitalist ülkelerdeki devrimci işçi hareketi için demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin uluslararası yönleri üstün bir önem kazanmaktadır[81]. Bu mücadele bugün çifte sonuca bağlıdır: Bu mücadele önce sosyalizm ve emperyalizm arasındaki sınıf tartışmasının ayrılmaz bir parçası durumuna gelmiştir ve ikinci olarak artık yalnızca içerik bakımından değil, aynı zamanda şekil bakımından da hergün daha büyük ölçüde uluslararası bir mücadele olmaktadır. Bu mücadelede sınıfsal rakip, sosyalizme ve devrimci işçi hareketine karşı uluslararası ölçekte birleşmiş bulunan ve faaliyeti çok büyük ölçüde koordine edilmiş olan tekelci burjuvazi olmuştur. Bundan, anti-emperyalist mücadelenin strateji ve taktiği için temel oluşturacak sonuçlar çıkarılabilir.

Gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfının mücadelesi, mücadelenin emperyalizme karşı sürdürülen dünya çapındaki kavganın ayrılmaz bir parçası olarak anlaşılmasına ve buna uygun olarak yürütülmesine gittikçe daha büyük bir ölçüde bağlı olmaktadır. Uluslararası düzeyde örgütlenmiş ve faaliyete geçmiş olan rakibe karşı yalnızca ulusal düzeyde sürdürülen kavga başarısızlığa uğramaya mahkumdur.

Waldeck Rochet Moskova toplantısında bu konuyla ilgili olarak şu noktaları belirtti: «Partimizin ulusal sorumluluğunu uluslararası sorumluluğundan nasıl ayırmıyorsak sınıf mücadelesinin de ulusal yönlerini uluslararası yönlerinden ayırmıyoruz.»[82] ABD Komünist Partisinin Genel Sekreteri Gus Hall, aşağıdaki dikkate değer

değerlendirmeyi yaptı: «Anti-emperyalist mücadelenin her bölümünün, her kesiminin sürekli olarak değişen bu toptan meydan okumayla (emperyalizmle; yazarın notu) yalnız başına başa çıkacağını düşünen kimse, tehlikeli bir yanılgı içinde bulunmaktadır. Bu tür düşler emperyalizmin esnekliliğinin, inceliğinin ve son kerte saldırgan karakterinin küçümsenmesinden oluşmaktadır[83].

Tekelci sermayenin uluslararası ekonomik, politik ve askerî alanda bütünleşmesi, (çok önemli içe dönük karşı devrimci bir fonksiyona sahip olan AET, NATO) anti-tekelci şekil değiştirmeler için sürdürülen mücadelenin doğrudan doğruya uluslararası sermayenin çıkarları ile çatıştığını ve onun ortak direncine neden olduğunu tam olarak açıklığa kavuşturmaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkelerdeki devrimci mücadele bu koşullar altında, ülkelerin sınırlarından ötede örgütlendirilen işçi sınıfının uluslararası kavga niteliğiyle, uluslararası ortak bir stratejiye dayalı olarak sürdürüldüğü zaman, ancak o zaman başarılı olabilir. Bu ortak strateji ve taktik —bu ülkeler komünist partilerinin mücadele deneyimlerinin öğrettiği gibi— özellikle iki gereği karşılamalıdır[84].

İlk olarak emperyalist bütünleştirme sürecine karşı ortak bir uluslararası seçeneği gereksinmektedir ve uluslararası tekelci sermayeyi yenilgiye uğratma yollarını göstermelidir[85], bunlar öncelikle uluslararası mücadele alanlarını, gerekli uluslararası örgütlenme biçimlerini, işçi sınıfının eylem birliğinin oluşturulması yollarını ve uluslararası düzeyde geniş bir karşı tekelci ittifakı içermektedir. Ikinci olarak, en yüksek ölçüde bir uluslararası proleter dayanışmasını sağlamak ve bir ülkede sınıf mücadelelerinin birdenbire doruklaşması durumunda emperyalist sınıf dayanışmasını iş göremez duruma getirmek, kapitalist ülkeler işçi sınıfı partilerinin strateji ve taktiklerinin çok ivedi ortak görevidir. Bunun önemi özellikle şuradan da

gelmektedir: Gelişmiş kapitalist ülkelerde devrimci süreç eşit olmayan bir biçimde gelişmekte olduğu için, devrimci durum farklı zaman aralıklarında oluşabilir. Uluslararası proletarya sermaye karşısında başarı sağlamak için bu durumlara hazır olmalıdır. Sosyalist ülkelerin aynı zamanda kapitalist ülkeler devrimci işçi hareketinin uluslararası ortak kavgasıyle emperyalist burjuvazinin karşı devrim ihraç etmeyi engellemeleri önemlidir. Sovyetler Birliği ve sosyalist devletler topluluğu ile sıkı bir ittifak kapitalist ülkeler işçi hareketinin ilerlemesi için kesin koşullardan biridir. Avrupa'daki birbirine karşıt sosyal düzene sahip ülkeler arasında barış içinde birarada yaşama ilkelerinin kabul ettirilmesi ve bir Avrupa güvenlik sistemine erişilmesi için emperyalist askerî ittifakları yenilgiye uğratmak ve sosyalist ülkelerle birlikte sürdürülen ortak mücadelede ilerlemeler kaydetmek anti-tekelci demokrasi ve sosyalizm hareketinin başarılı bir şekilde gelişmesinde büyük önem taşımaktadır.

İşçi sınıfı partilerinin aşağıda belirtilen, dış politikayla ilgili demokratik seçenekleri —1969 Uluslararası Moskova Toplantısında ana hatlar halinde ortaklaşa hazırlanan ve karara bağlanan— başarılı bir demokratik-anti-tekelci dış politikanın kabul ettirilmesi için hem koşul, hem amaçtır: Emperyalist saldırı politikası yerine barış içinde birarada yaşama, Demokratik Alman Cumhuriyetinin ve onun sınırlarının uluslararası hukuk bakımından tanındığı bir Avrupa Güvenlik Sistemi için ABD topyekûn stratejisine karşı mücadele, atom silahlarının yasaklanması için çaba göstermek vb.

DEMOKRATİK REFORMLAR VE SOSYALİST DEVRİM İLİŞKİSİ

Tekelci devlet kapitalizmi ülkelerinde devrimci süreç önce adım ve aşama bakımından ilk gelişmelerini göster-

diği zaman ara kademelerin önemi arttığı ve karşı tekelci alternatifler için sürdürülen mücadele güncel olarak kesin bir öneme kavuştuğu zaman uygulama (praxis) reform ve devrim ilişkisi sorunu yeni bir temel üzerinde ve bütün keskinliği ile ortaya atar. Buraya kadar yaptığımız açıklamaların gösterdiği gibi demokratik alternatif istemlerin kabul ettirilmesi şekil bakımından önce derine inen karşıtekelci reformlar olarak ortaya çıkar. Demokratik reformların yerinin, fonksiyonunun ve devrimle olan ilişkilerinin saptanması, sürekli olarak gerçekleştirilecek güncel bir gereksinmedir. Marksizm - Leninizmin klasikleri kuram ve uygulamada her türlü sözde devrimcilerin sosyal ve demokratik reformlar için uğraş vermekten kaçınmalarına karşı çıktılar. —Bu kaçınma bugün radikal sol güçler tarafından da ileri sürülmektedir.— Aynı zamanda bütün kararlılıklarıyla devrim ve reforma bir ve aynı süreç olarak bakılmasına, sosyalist devrimin, günümüzde çağdaş revizyonistlerde görülen bir eğilim olan reformlara indirgenmesine karşı cephe aldılar. Proletaryanın sınıf mücadelesinin evrimci ve devrimci süreçlerin diyalektik bir bütünlüğü olarak oluştuğu, bu nedenle reform ve devrimin mekanik bir şekilde karşı karşıya konulamıyacağı görüşünden hareket ettiler. Gerek reformizm, gerek anarşizm, diyalektiğe aykırı reform-devrim kavramlarıyla işçi sınıfını yanıltmakta, sonuçsuz çabalara yöneltmekte ve kapitalist sistemin istikrar kazanmasına yardım etmektedirler.

Emperyalist ülkelerdeki komünist partileri kuram ve uygulamada, özellikle V.I.Lenin tarafından geliştirilen, reformlar için yapılan mücadelenin stratejik-taktik kavramını ve bu kavganın devrimle ilişkisini yaratıcı bir biçimde bugünkü koşullara uygulamaktadırlar. Demokratik reform ve sosyalist devrimin ilişkisi hakkındaki Lenin'in açıklamaları genelleştirilirse özellikle aşağıdaki ilkeler geliştirilebilir: İlk olarak Lenin, sosyalist devrimin emper-

yalizmde de ara kademesiz ortaya çıkmayan bir eylemde gerçekleşmediğini, aksine demokratik temel istemlerin gerçekleşmesinin demokratik ve sosyal reformlar için sürdürülen mücadelenin zorunluluğunu ve artan önemini varsaydığını ispatlamıştır. Lenin bu konuda şöyle yazıyordu: «Doğrudan doğruya sosyalist devrimi başarabilmemiz için, reformlar için sürdürülen mücadeleyi bırakmamız gerektiğini ya da bırakabileceğimizi kabul etmek tam anlamıyla hatalıdır. Kesin olarak böyle birşey olmaz. Devrimin ne zaman gerçekleşeceğini, nesnel ilişkilerin buna ne zaman olanak tanıyacağını bilmeyiz. Her iyileşmeyi, kitlelerin durumundaki her gerçek iyileşmeyi desteklemeliyiz.»[86]

Lenin, reformlar için sürdürülen devrimci mücadelenin, işçi sınıfının kavga koşullarını ve sosyal ve siyasal durumunu iyileştirecek, onun siyasal örgütlenme durumunu ve bilincini yükseltecek, çalışan kitleleri demokratik ve sosyalist mücadeleye kazanacak ya da onları faal duruma geçirecek bir araç olarak görüyordu. Bu öyle bir araç idi ki, onunla devrimci parti işçi sınıfının ve onun müttefiklerini hergün biraz daha iyi bir biçimde devrime götürme yeteneğine kavuşurdu.

İkinci olarak, demokratik reformlar mücadelesi, sosyalist devrim mücadelesine, sosyalizmin kuruluşu mücadelesine bağımlıdır. Reformlar için sürdürülen mücadele devrimin ön koşullarını yaratır. Devrime doğru ilerlemeye, onun hazırlığını yapmaya hizmet eder. Yalnız devrim derine inen reformların gereğini, her yönden yerine getirebilir ve güvence altına alabilir. Reform ve devrim ilişkisinde ikincisi, öncelik sahibidir. Çünkü ancak devrim, politik güç sorununun —toplum düzenindeki her köklü dönüşümün temel sorunu— çözebilir. Bu nedenle reformlar için sürdürülen mücadelede temel sorun işçi sınıfı için, bu re-

formları sınıf mücadelesinin stratejik amacına bağlamaktır.

Üçüncü olarak, Lenin, demokratik reformları herşeyden önce devrimin hazırlanması için bir araç olarak görmesine, reform ve devrim arasında kesin bir ayrım yapmasına karşın, onun için reform ve devrim arasında mutlak bir karşıtlık yoktu. Daha çok, birçok yapıtlarında reform ve devrim arasındaki sıkı ilişkiyi, diyalektiği ve esnekliği belirtti. İşçi sınıfının kavgasında burjuvaziye karşı kazanılan reformlar Lenin'e göre uygulamada çoğu zaman devrime doğru atılmış bir adımdı. Başka bir yerde Lenin şöyle demektedir: «Bu tür reformlar her zaman bir devrimin işareti, habercileridir.»[87] Lenin, reform ve devrimin karşılıklı sıkı ilişkisi konusunda şunlar yazmıştır: «Bununla beraber bu karşıtlık (reform ve devrimin karşıtlığı; yazarın notu) mutlak değildir, bu sınır ölü bir sınır değildir; aksine her somut durumda yeniden saptanması gereken canlı, oynak bir sınırdır.»[88] 1905 ve 1916 Şubat devrimi öncesinde ve özellikle bundan sosyalist Ekim Devrimine geçişte Lenin ve bolşevikler, Rus proletaryasının uygulamalı sınıf kavgasında devrim sürecinin temel bölümleri olan kapsamlı demokratik istem ve reform programları (ulusallaştırma, işçi denetimi, toprak reformu gibi) ileri sürdüler. Lenin bu tür şekil değişikliklerin: «Henüz sosyalizm olmayan, fakat artık kapitalizm de olmayan, devrime giden derinlemesine adımlar, ciddi reformlar olarak belirledi.»[89]

Dördüncü olarak, kapitalizmdeki reformların çifte karakterin Leninist çözümlemesi emperyalist ülkelerdeki sosyalist güçlerin strateji ve taktiği için büyük anlam taşır[90]. Bu çifte karakterin esaslarını Lenin kapitalist toplum düzeninin nesnel koşullarında, fakat aynı zamanda burjuvazinin egemenlik uygulamasındaki özel, bütünleştirici yöntemlerde görmüştür. Tekelci burjuvazinin çabala-

rını, reformların yardımıyla belirli koşullar altında işçi sınıfının devrimci mücadelesini felce uğratmaya ve parçalamaya, aynı zamanda kapitalizm hakkında reformcu düşler beslenilmesine, ya da işçi sınıfı tarafından elde edilmeye çalışılan reformları kendi sınıf çıkarları için kullanmaya, bunların fonksiyonlarını sisteme istikrar getiren reformlar şeklinde deiştirmeye doğru yönelttiğini ispatladı.

Öte yandan devrimci işçi hareketi bir burjuva reformu aracıyla ortaya çıkan her olanaktan (burada da reformların çifte karakteri ifadesini bulur) sınıf mücadelesinin geliştirilmesi için yararlanacak ve bu «yarım ve ikiyüzlü reformları, bugünkü düzenin zemini üzerinde» işçi sınıfının bu mücadelesi için «dayanak noktaları»na dönüştürmeye çalışacaktır[91]. Bu arada Lenin işçi hareketini, burjuvazinin gerici bürokratik yoldan egemenliğini güvence altına almak için uyguladığı reformlarla, işçi sınıfının mücadelesinde egemen sınıfın direncine karşı başarılan reformları ayırt etmeye yöneltti ve işçi hareketinden kendi demokratik reform istemlerinin geliştirilmesini ve savunulmasını istedi.

Burjuvaziye karşı elde edilen demokratik reformlar bile uygulamada —sınıfların güç ilişkilerine bağımlı olarak— işçi sınıfının gelecekteki mücadelesi için dayanak noktalarını içerdiği gibi, egemen sınıfın, sistemi istikrara kavuşturmak için yararlanabileceği saikleri de içermektedirler. Ancak tartışmaların sürdürülmesi reformlardaki iki ögeden hangisinin belirleyici saik olacağını kesinlikle saptayacaktır.

Beşinci olarak, Lenin şunu da ispatlamıştır ki, reformlar devrimci kavganın çeşitli aşamalarında farklı bir rol oynayabilirler. Burada işçi hareketini pratik-politik deneyimi şu şekilde yansır: mücadele şekillerinin yeri, önemi

ve içeriği sınıf mücadelesinin çeşitli aşamalarında değişebilir.

Reform ve devrimin ilişkisi ile ilgili Leninist çözümleme günümüzde reform ve devrim diyalektiğinin gerçek bir şekilde saptanmasında temel teşkil eder.

Emperyalist ülkeler işçi sınıfı partileri bugün temel demokratik reformlar için sürdürülen mücadeleye verdikleri önemi hep bir ağızdan belirtmektedirler. İşçi sınıfı partilerinin ulaşmaya çalıştıkları derine inen demokratik reformlar ilke olarak reformist kavramlardan ve tekelci devlet reform çabalarından ayrılırlar. Bu sonuncular tekelci iktidarı yeni nesnel koşullara uyduracaklar; böylece bunlar emperyalizmi kâr azamileştirmeyi uygulama yönünüde güçlendireceklerdir.

İşçi sınıfı partileri —Lenin öğretisini izleyerek ve yeni koşulları çözümleyerek— bu tür demokratik, karşı-tekelci reformlar için mücadeleye girişirler, işçi sınıfının durumunu ve mücadele koşullarını iyileştirirler, tekelci sermayenin iktidarına hücum ederler ve onu sınırlarlar, toplumsal ilişkileri temel şekil değiştirmelerine doğru adım adım yöneltirler ya da bunlara yaklaştırırlar, emekçi yığınlarını seferber ederler, egemen tabakanın bunalımını derinleştirirler ve toplumda kapsamlı bir şekil değişikliğine giden yolu açarlar[92]. Bunlar gerçek hareket içinde kendilerini aşma özelliği bulunan reformlardır. Lenin şöyle yazmaktadır: «Egemen sınıfın iktidarını aşındırmayan aksine bu sınıfın egemenliğinin sürdürülmesi karşılığı onun tarafından bir ödün olan bir değişiklik, reformcu bir değişikliktir. Devrimci öge, iktidarın temelini aşındırır.»[93]

DKP 1971'deki 8. Yönetim Kurulu toplantısında yerleşik partilerin «reform politikası»yle kendi karşıt durumundaki reform istemleri arasındaki belirleyici farkın, büyük sermayenin gücünün geriletilmesi sorunundan iba-

ret bulunduğunu belirtmiştir. «SPD liderliğinin ve bütün öteki yerleşik güçlerin reform politikasıyle bizim reformlar için sürdürdüğümüz mücadele arasındaki kesin ayrılık burada bulunmaktadır. Yerleşik partiler, reformları tekelci devlet sisteminin istikrara kavuşturulması için isterlerken,bizim için çalışan halkın durumunu düzelten büyük sermayenin gücünü gerileten, sonunda toplumun çözüme ulaştırılmamış temel sorunlarını çözüme ulaştırabilecek sosyalizm kavgası için daha iyi ön koşullar yaratan, işçi sınıfını etkili kılan reformlar söz konusudur[94]. ABD KP'sinin parti programında, FKP Merkez Kurulu'nun bildirisinde ve Lüksemburg Komünist Partisi belgelerinde buna benzer saptamalar yapılmış bulunmaktadır.

Bu ayırım özellikle önemlidir, çünkü reformlar için sürdürülen mücadele, tekelci burjuvaziye karşı gelişen bir sınıf mücadelesinin ifadesi olduğu gibi, tekelci burjuvazinin sınıf mücadelesi stratejisinin bir halkası da olabilir. Sadece devrimciler değil, ayni zamanda gericiler de bugünkü reformlara güçle sahip çıkmaktadırlar. Bu son gözlem, tekelci devlet kapitalizmini, üretici güçlerin hızla gelişmesi ve uluslararası güçler ilişkisinin sürekli olarak değişmesi nedeniyle duruma intibak etmek için büyük bir zorlama ile karşı karşıya kaldığını ifade etmektedir. Bu ise onun, modası geçmiş sistemini bir dereceye kadar işler kılabilmek için artan örçüde bir reform —savunma karakterli— politikası izlemeye zorlamaktadır[95]. Oysa bu, reformların ancak, üretim güçlerinin toplumsal karakterini belirli ölçüde gözönünde bulundurmaları durumunda olanak içine girmektedir. Böylece reformlar belirli bir biçimde iki yanlı olmaktadır, sadece tekelci iktidarı sağlamlaştırmakla kalmamakta, ayni zamanda sistemin istikrarsızlığını derinleştirmektedir. Buna göre reformlar için sürdürülen demokratik mücadelenin alanı genişlemekte, bu düzeyde de reformlar için dayanak noktaları ortaya çık-

maktadır. Fakat ayni zamanda bu nedenlerle tekelci devlet sisteminin anti-tekelci reformlara el atmak, onların aslında sisteme karşıt olan işlevini sonunda sistemi istikrara kavuşturan bir işleve dönüştürmek yeteneği artar.

Başka bir münasebetle belirttiğimiz gibi, işçi hareketinin bugün genel bir strateji ile donanmış ve uluslararası düzeyde birleşmiş, örgütlü, merkezileşmiş ve şekillenmiş bir egemenlik mekanizması ile karşı karşıya kalması sonucu olarak demokratik reformlar için sürdürülen mücadeleye karşı yeni engeller oluşmaktadır. Demokratik reformları sistemi istikrara kavuşturan reformlardan ayırmak kuramsal bakımdan göresel bir kesinlik göstermektedir. Bununla beraber pratik mücadelede bu sınır bugüne kadar olduğundan daha kolay bir biçimde kaybolabilir. Özellikle reformlar için sürdürülen mücadele önce —her zamanki güç ilişkilerine uygun olarak— hemen her zaman uzlaşmalarla sonuçlanır. Bu uzlaşmalarda demokratik istemler ancak kısmen ve münferit ögeler halinde gerçekleşebilir ve tekelci devlet sistemi de kendisi için dayanak noktaları bulur. Bu durum, Federal Almanya sendikaları tarafından elde edilmeye çalışılan karara katılmada gözlenebilir. Öğrencilerin karara kısmen katıldıkları, yeni tekelci devlet sisteminin şekil verme eğilimlerinin yüksek öğrenime daha büyük ölçüde girdiği yüksek öğretim reformunda benzer bir durumla karşılaşılabilir[96]. Fakat bu karmaşıklık ve potansiyel tehlike yüzünden aşırı solu izlemek ve reform kavgasından tamamen vazgeçmek işçi hareketi için zararlı olurdu. Bu tutum emperyalizmin otomatik olarak çökmesini, «büyük bunalımı» beklemek ve zorunlu günlük politik kavgadan çekilmek demektir. Fakat bugün reform mücadelesi emperyalist ülkelerin çoğunda sınıf tartışmasının başlıca alanını oluşturur. Öte yandan her türlü reformizmi bertaraf etmek için bu mü-

cadeleye bağlı olan rizikolar küçümsenmemeli, reformlar başlı başına bir amaç haline getirilmemelidir.

İşçi sınıfı partileri aynı zamanda derinlere inen reformların kabul ettirilmesinde yeni ve daha uygun olanaklar görmekte ve bunlardan pratik-politik tartışmada yararlanmayı denemektedirler. Bu uygun koşullar, tekelci devlet kapitalizminin sisteme zıt olan etkiler karşısındaki büyük duyarlılığından (emperyalist çelişkilerin derinleşmesinin, mülkiyet ve sınıf ilişkilerinin kutuplaşmasının tekelci burjuvazinin sosyal temelinin daralmasının, tekelci devlet sisteminin istikrarsızlığının ve devletin ekonomik gücünün artmasının sonucu), tekelci devlet kapitalizminin iç gelişmesinden ve bilimsel-teknik devrimden sonuç olarak ortaya çıkan, işçi sınıfının demokratik anlamda üretim desteklemesi, demokratik ekonomi, sosyal ve eğitim politikaları için mücadeleye girişmesi zorunluluğunun artmasından ileri gelmektedir. Bu koşullar, günlük ve perspektif istemlerden ya da mücadelelerden bir dizi emperyalist ülkede büyüyen öznel faktörden ve özellikle demokratik reform programları platformu üzerinde daha geniş halk kitlelerinin birleşmesi gerçeğinden de oluşurlar. Uluslararası sosyalizmin artan etkisi de son olarak zikredilmesi gereken bir faktör değildir. Bu genişlemiş ve daha uygun olanaklar sol revizyonist güçler tarafından inkâr edilmektedir, fakat bunun için, demokratik reformlar için sürdürülen mücadelenin anlamsız olduğu, çünkü bu mücadelenin ancak sistemin içinde kaldığı ve münhasıran bütünleştirici etkilerini olgunlaştırdığını ileri sürerek tekelci devlet kapitalizminin bütünleştirme yeteneği de mutlaklaştırılmaktadır.

Son çözümlemede reform kavgasının yürütücüsü kimse, reformların nasıl gerçekleştirileceği konusunda kim öncülük ediyorsa ve bu reformları denetliyorsa —bu

reformların gerçekleşmesinden sonra da— reformların karakteri üzerinde o karar verir. Marksistler bu reform kavgasını, emekçiler üzerinde «uyuşturucu» etki yapmayan, fakat onların bilinçliliğini, örgütlenme durumunu ve eylemlerini güçlendiren bir şekilde yönetirler. ABD Komünist Partisi bu konuda şu açıklamayı yapmaktadır : «Reformların etkisi ve onların devrimci şekil değişikliği ile olan ilişkisi böylece büyük ölçüde reformların içeriği, onlar için sürdürülen mücadelenin, kendisini bu kavgada gösteren ve onunla gelişen halkın bilinçlilik derecesi tarafından büyük ölçüde belirlenir»[97] Demokratik reformlar ancak yığınların tekelci devlet iktidarıyla karşı karşıya gelmeleri yoluyla kabul ettirilebilirler. Reformların içeriğini «tavsiye» ya da «red» değil, bu mücadele belirler. İşçi sınıfının ve özellikle onun devrimci partisinin başı çektiği geniş bir demokratik yığın hareketi yoluyla, ancak bu yolla karşı-tekelci güçler ilerici reformlar için serbest bırakılabilir. Yalnızca bu pratik-politik harekette bir reform, demokratik gerçekten elde edilebilir, güvence altına alınabilir ve genişletilebilir. Lenin bu noktaya birçok kez değinmiş ve bu konuda şu açıklamada bulunmuştu: «Çünkü reformlara hayat veren gerçek güç devrimci proletaryanın gücü, onun bilinçliği, birliği, bükülmez mücadele kararlılığıdır.»[98]

ABD KP'si programı bu yönde aşağıdaki saptamalarda bulunmaktadır: «Aralıksız mücadele ve baskı olmaksızın reformlar pek kolayca kaybolurlar»[99] Bu, kapitalist ülkeler komünist partilerinin ortak olarak katıldıkları bir anlayıştır. Bu arada önemli olan, özerk bir «reform stratejisi» geliştirmemek, aksine bütün reform istemlerini ve bu reformlar için sürdürülen kavgaları anti-tekelci ve sosyalist şekil değiştirmenin tümünü kapsayan birleşik bir toplum stratejisi içinde ve ona bağlı olarak düzenlemek ve bu saptanan amaca doğru yöneltmektir. Çünkü dev-

rimciler «son amaç her zaman gözönünde bulundurulduğu, 'hareketin' her adımı ve her reform genel devrimci kavganın görüş açısından değerlendirildiği zaman, hareketin yanlış adımlardan ve utandırıcı hatalardan korunabileceğini ve ancak o zaman korunabileceğini hiç unutmayacaklardır.»[100]

Bu, AKP'nin de Düsseldorf toplantısı tezlerinde saptadığı bir tutumdur: «AKP reformlar için sürdürdüğü mücadeleyi anti-tekelci dönüşüm ve sosyalizm kavgasının içinde düzenler. Reform stratejisi geliştirmez, aksine sosyalizm için genel bir strateji geliştirir.»[101]

Reformların karakteri, iktidarın ekonomik ve politik temellerine «yakınlığı», gerçekten tekelci sermayenin kâr ve güç alanlarına hücum edip etmediği ve bu alanların içine girip girmediği, işçi sınıfına toplumda, güç mevkileri olabilen mevkiler yaratıp yaratmayacağı ölçütleri esaslı bir şekilde saptanır.

Anti-tekelci güçler bu koşulları adım adım gerçekleştirdikleri, yukarıda belirtilen genişleyen olanaklardan yararlandıkları ve sınıf kavgası uygulamasına dönüştürmeyi başardıkları oran ve ölçüde (çünkü bunlar a priori (önsel) olarak verilmiş değildir ve otomatik olarak demokratik reformlara yol açmaz) emekçilerin durumlarını ve mücadele koşullarını iyileştirilmesini öngören, derinlere inen demokratik reformların gerçekleşmesine yol açılabilir, güçler ilişkisi olanların lehine değiştirilebilir, tekelci iktidara hücum edilebilir ve işçi sınıfının kurtuluş kavgasında yeni dayanak noktaları sağlanabilir. Böylelikle demokratik örgütler, işçi sınıfının bu reformları kabul ettirmek için giriştikleri eylemler toplumu değiştiren bir manivela etkisi yaparlar. Demokratik reformlar için sürdürülen kavga bu anlamda karmaşık ve farklılık gösteren bir sınıf mücadelesi sürecidir[102]. İşçi sınıfının büyük kısmının aşılmış ka-

pitalist toplum düzenine karşı gösterdiği direnç çoğu zaman önce, karşılanmayan maddi ve manevi gereksinmeler karşısında duyulan memnuniyetsizlik biçiminde ifade edilir. Bu direnç haksız ve değişmesi gerekli kabul edilen durumlar, tedbirler ve müdahalelere karşı protstolara dönüşür. Bundan da iyileştirme, demokratik haklar, demokratik reformlar ve amaçlar ile ilgili istemler ortaya çıkar. Bu tür istemler güçlenen bir eylemle mücadele istemlerine dönüşebilirler, kısmi başarılar elde edilebilir, fakat bunların kısa bir süre sonra yetersiz ve özellikle istikrarsız olduğu görülür. Demokratik güçler ileri gitmek, kazanılmış mevzileri güven altına almak, sağlamlaştırmak için mücadele edilmesi gerekliliğini anlamak zorundadırlar. Egemen sınıf kendi isteğiyle iktidarından vazgeçmediği ve mevzileri arka arkaya direnmeden «bırakmadığı» için bütün hareket ve istemlere karşı çıkar. Bu, az ya da çok dolaysız hücumlarla, kaba veya görünüşte iyi davranışı yansıtan araçlarla oluşur. Bu arada karşı hücumlar zorunlu olarak kitlelerin eylemiyle büyür. Bu tartışmada daha geniş halk çevreleri gerçek güç ilişkilerini daha iyi görürler. Böylelikle sınıf tartışması daha da derinleşebilir. Devrimci parti, amaç bilincine sahip bir taarruz politikası izlemekle, reformlar için sürdürdüğü mücadeleye sınıf ilişkilerini ortaya koymak ve en yakın stratejik hedeflere bağlamak suretiyle bu gelişmeyi çabuklaştırır. Reform istemleri ve reformlar için sürdürülen mücadele böylelikle gerçek hareket içinde nitel bir ilerlemeye kavuşur ve bir değişme süreci içinden geçer. Gelişme, tekellerin ayrıcalıklarına karşı istem ve eylemlerden, tekelci sermayenin mutlak iktidarına karşı bir savaş ilanına, bazı dayanak noktalarından ve güç mevkilerinden, sürekli iktidarın ele geçirilmesine, mevcut toplumda oluşan değişmelerden, toplumun bir bütün olarak temelden şekil değiştirmesine kadar uzanır.

Bu koşullar altında demokratik reformlar için sürdürülen kavga (örneğin yönetime katılma, demokratik denetim, domakratik ulusallaştırma vb.) —geniş bir kitle hareketi tarafından yürütüldüğü ve devrimci işçi partisi tarafından yönetildiği zaman— derinleşen bir anti-tekelci içerik kazanabilir, tekelci mülkiyet ve güç ilişkilerine hücum edebilir ve işçi sınıfına «tam kurtuluş yolu üzerinde dayanak noktaları» yaratabilir. Bu dayanak noktaları işçi sınıfına daha sonraki kavgası için bir platform hizmeti görebilir.Demokratik reformlar etrafında bu kadar geliştirilmiş olan bir mücadele, toplumun temelden şekil değiştirmesini öngören devrimci sürece hemen yol açacak ve bu reformları sosyalist devrim yolunda bir adım olmaya doğru götürecektir[103].

Fakat sosyalist reformun gerçekleştirilmesi bir reformdan ya da reformların toplamından daha fazla bir şeydir ve daima öyle olacaktır. Örneğin FKP Merkez Kurulu'nun bildirisinde şöyle denilmektedir: «Kapitalizm koşulları altında sürdürülen reform mücadelesi oportünistler için başlı başına bir amaçtır, işçi sınıfı savaşçıları için ise büyük sermayeye karşı onu geriletmek, zayıflatmak için ve bu arada son amaç olan sosyalizmi hiçbir zaman gözden kaçırmadan sürdürürler sınıf mücadelesinin bir kısmıdır[104]. Sosyalist devrim radikal bir dönüşümdür, yani bütün toplumsal ilişkileri kökünden kavrayan bir dönüşümdür. Sosyalist toplum düzeni politik iktidarın işçi sınıfı ve müttefikleri tarafından elde edilmesini öngörür. Çok derine inen reformların gerçekleştirilmesi bile tekelci mülkiyet ve güç ilişkilerinin kesin nitel değişimi sorununu henüz çözmemektedir. Anti-tekelci reformlar iktidar sorununa giden yolları açarlar, bu sorunun işçi sınıfı yönünden kesin çözümü yolunda atılan adımları gösterirler, güç ilişkilerini demokratik aşama içinde kısmen değiştirirler, fakat henüz bizzat iktidar kendisi değillerdir.

Reform ve devrimin bütün diyaletik ilişkisine karşın, reform hiçbir zaman devrimin yerini alamaz ya da onu kaldıramaz, aradaki sınırların her türlü esnekliğine karşın farklı nitelikleri silinemez. Sınıflı bir kapitalist toplumun içinde örnek niteliğinde «sosyalist adalar» oluşturacak ve onları adım adım sosyalist toplumun «kesin kuruluşu»na kadar genişletecek reformları nicel bir biçimde bir araya gelmesiyle evrimci ve kısmi olarak sistemi yenilgiye uğratmayı öngören yeni reformcu kavramlar çok önemli sorunları —iktidar ve mülkiyetle ilişkili sorunlar, sermaye ve emeğin oluşturduğu sınıf karşıtlığının bir platform üzerinde sürekli bir biçimde yeniden meydana getirilmesi olayı— gözden uzak tutmaktadır. Sömürüden kurtulmuş yeni sosyalist toplum, ancak emperyalizmin devrimci bir şekilde yenilgiye uğratılması, işçi sınıfının ve onun müttefiklerinin aracıyla politik iktidarı kazanması, sosyalist devrimin genel kanuniyetlerinin bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmesi sonucu olarak yaratılabilir.

GÜNÜMÜZDE KAPİTALİZMDEN SOSYALİZME GEÇİŞİN DEVRİMCİ SÜRECİ

Anti-tekelci demokrasi —sosyal ve siyasal içeriğine ve iç kanuniyetlerine göre— hiçbir zaman kapitalizm ve sosyalizm arasında bir ara yol, üçüncü yolun herhangi bir çeşidi olamaz. Daha çok, —açıklamalarımızda daha önce gösterdiğimiz gibi— tekelci devlet kapitalizminden sosyalizme giden devrimci yol üzerinde olasılıklı bir geçiş aşaması, tekelci sermaye iktidarının geriletilmesi kırılması ve sosyalist dönüşümün önkoşullarının yaratılması için şiddetli sınıf kavgası aşamasıdır. Örneğin AKP tezlerinde şöyle denilmektedir: «AKP, anti-tekelci ve sosyalist dönüşümün, kapitalizmden sosyalizme geçişin bütünlük gösteren devrimci sürecinde birbirine bağlı gelişme kademeleri olduğu

görüşünden hareket eder. Bu nedenle anti-tekelci demokrasi için sürdürülen kavga sosyalizm kavgasının bir parçasını oluşturur.»[105]

Bu geçişin karakterini onun temel ilerici belirtileri, kapitalizmden sosyalizme geçişin bugünkü tarihsel yeri ve sosyal fonksiyonu belirler. **Kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi olan dönemimizin devrimci süreci sosyalist devrime giden yolu pürüzlerinden arındıran ve onunla sıkı bir ilişki halinde bulunan bu demokratik anti-emperyalist dönüşümle, bugün henüz emperyalist olan ülkelerde de nesnel olarak hemen başlar. İlerici anti-tekelci demokrasi bu iletme sürecinin bir kısmıdır.** Bununla beraber, işçi sınıfının tam iktidarı ele geçirmesini, proleterya diktatörlüğünü kurmasını ve sosyalizmi kurabilmek için sosyalist devrimin nesnel kanuniyetlerden bilinçli bir şekilde yararlanmasını varsayan (yada bununla başlayan) gerçek anlamda geçiş dönemine girildiğini göstermez. Sovyet toplumu üzerinde bilimsel çalışmalar yapan V. Cheprakov bu münasebetle devrimci sürecin, nitel değişmelerin yeni bir niteliğe dönüştüğü iki «durum» ile karakterize edilebileceğinden söz etmektedir. Bilim adamı, kelimesi kelimesine sözünü şöyle sürdürmektedir: «Birincisi, işçi sınıfı ve müttefikleri aracıyla anti-tekelci bir demokrasi kurulmasından, ikincisi, kelimenin tam anlamıyla kapitalizmden sosyalizme bir geçiş döneminden, yani sosyalist toplum düzeninin doğrudan doğruya kurulmaya başlanmasından ibarettir.»[106] İleri, anti-emperyalist demokrasi, geçici ve süreç olma karakterine, içindeki sosyal sınıf zıtlıklarına karşın, olasılıkla belli koşullar altında geçici olarak göresel bir istikrara kavuşabilir. Fakat bu durum tek yanlı olarak mutlaklaştırılmamalıdır, anti-tekelci demokrasi sürecinin somut diyalektiği ve istikrarı zaman içindeki oluşması ve güçlenmesi ve sosyalist şekil değişikliğine götüren kademelerin özel şekillerinin ge-

lışmesi, çeşitli öznel ve nesnel koşul ve faktörlere bağlıdır. Burada özellikle sınıfların uluslararası ve ulusal ölçekteki güçler ilişkisinin gelişmesi, aralarında özellikle işçi sınıfı partisinin güç ve etkisinin; sosyal ve siyasal çelişkilerin derinliği, sınıf savaşının keskinliği, eskiye döndürücü güçlerin kuvveti ve her ülkenin ulusal ve tarihsel özelliklerinin bulunduğu öznel faktörün olgunluk derecesi sonuç üzerine etkili olabilecek niteliktedir. Burada, sınıfların güç ilişkilerinin uluslararası ve ulusal ölçekte gelişmesi, içinde özellikle işçi sınıfı partisinin güç ve etkisinin bulunduğu öznel faktörün olgunluk derecesi, sosyopolitik çelişkilerin derinliği; sınıf kavgasının keskinliği ve eskiyi iade edici güçlerin sağlamlığı, bunun yanısıra her ülkenin ulusal ve tarihsel özellikleri sonuç üzerinde etkili olacak niteliktedir. Kavganın anti-emperyalist demokratik aşaması uzunca bir zaman kapsayabilir ve duruma göre çalışan halkın devrimci-demokratik iktidarı tipinde geçiş karakteri gösteren göresel olarak istikrarlı bir düzen oluşturabilir, ya da böyle bir düzen uzun süre istikrar kazanmaksızın, —bugün olasılık içinde olan budur— (üretimin yüksek derecede sosyalize olması, sınıfların kutuplaşması, sınıf tartışması ve çelişkilerinin derinliği) hatta bunlar da oluşmadan göresel bir çabuklukla sosyalist biçim değiştirmeye yönelinebilir. Waldeck Rochet 1969 Moskova Toplantısında şu saptamaları yaparken bu son olasılığa dikkati çekiyordu: «Kapitalizmin çelişkilerinin derinliği ve keskinliği karşısında bu tür kavgaların (demokratik) anti-tekelci: yazarın notu) gerici büyük burjuvazinin yalnız bırakılmasına yol açabilir ve köklü demokratik şekil değişmeleri gerekli kılabilir, böylece yığınlar için kısa zamanda sosyalizme geçiş sorunu ortaya çıkar[107]. Buna göre işçi sınıfı partileri her durumda tam anlamıyla mücadele edebilir nitelikte olabilmek ve ortaya çıkan olanaklardan toplumsal ilerleme yolunda yararlana-

bilmek için esnek bir strateji ve taktiği gereksinmektedirler.

Böylelikle önce, demokratik anti-emperyalist bir dönüşüm çözümü üzerinde yoğunlaşma, sosyalist şekil değiştirmeden uzaklaşma, ya da onu ileriye atma anlamına gelmemekte, aksine **sosyalizm yolunun açılması anlamına gelmektedir. Mücadelenin demokratik, anti-emperyalist aşaması sosyalizm için zorunlu bir hazırlık ve geçiş aşamasıdır.** Tekelci devlet egemenlik sisteminin, emperyalizmin sosyo-ekonomik tekellerinin ortadan kaldırılmasıyle birlikte toplumsal hayatını demokratik kurum ve şekilleri de ortaya çıkar. İşçi sınıfı yeni toplumsal ilişkileri bilinçli olarak şekillendirmeyi gittikçe daha iyi öğrenmektedir. Onun yaratıcı gücü hergün biraz daha fazla geçerlik kazanmaktadır. Emekçi halk, ekonominin devlet ve toplumun doğrudan doğruya sevk ve idaresine doğru yönlendirilmektedir, işçi sınıfının sınıf bilinci daha yüksek bir niteliğe ulaşmaktadır. Bu temel değişiklikler sürecinde, işçi sınıfının politik-ideolojik birliğinin daha geniş bir düzeyde gelişmesi ve pekişmesi, işçi sınıfı partisinin öncü rolünün daha tam bir biçimde oluşması ve öteki emekçi sınıflar ve tabakalarla ittifakın daha da gelişmesini sağlayan temeller ortaya çıkar. Bütün bunlar sosyalizme geçiş için gerekli önkoşullardır. Ancak gerici tekelci güçlere karşı sürdürülen sürekli ve çok çeşitli biçimlere girebilen mücadele süreci içinde gerçekleştirilebilen bu adım adım gelişen anti-emperyalist şekil değiştirmeler sırasında demokratik güçler, demokratik başarıları güven altına almak ve genişletmek için gerekli değişmelerin henüz eksik olduğunu, istikrarsız bir durumda kaldığını, derinlere inen dönüşümlerin zorunlu olduğunu uygulama içinde öğreneceklerdir. 1969 Moskova Toplantısı'nın temel belgesinde bu konuda şu saptamalar yapılmaktadır: «İşçi partileri —sağ ve «sol» oportünistlerin aksine— derinlere

inen ekonomik ve sosyal istemlerin kabul ettirilmesi mücadelesini ilerici demokrasi için sürdürdükleri mücadeleyi sosyalizm mücadelesinin karşısına almazlar, aksine onu sosyalizm mücadelesinin bir parçası olarak görürler. Tekellere karşı, onların ekonomik egemenliği, politik iktidarına karşı sürdürülen mücadelede elde edilen köklü demokratik şekil değiştirmeler, gitgide daha geniş yığınların sosyalizmin zorunlu olduğu bilincine varmalarına katkıda bulunacaktır.»[108]

Bir yandan demokrasi sosyalizme gerekli bir geçiş olduğu gibi, öte yandan ancak sosyalizm demokrasinin ileri aşamalara götürülmesini sağlar. Lenin «Tutarlı bir demokrasinin bir yandan sosyalizme dönüştüğünü, öte yandan sosyalizmi gerektirdiğini» belirtmiştir[109]. Demokratik ve sosyalist şekil değiştirme arasındaki ilişki bugün daha da sıkı bir duruma girmiştir. Devrimci şekil değiştirme sürecinin daha birinci aşamasında tekelci sermayenin temel güçleri yalnız bırakılır ve sonunda yenilgiye uğratılır. İşçi sınıfının devrimci partisinin, anti-emperyalist devlet gücünün, demokratik ittifakın, demokratik ekonomi sektörünün ve demokratik planlamanın öncü rolüyle ortaya çıkan ögeler, sosyalist dönüşüme geçiş aşamasında ortadan kaldırılmayan, aksine kapsamlı ve tutarlı bir biçimde nitel bakımdan yeni bir kademede gelişmesini sürdüren, —daha sonraki sosyalist şekil değiştirme için— önemli koşul ve temelleri tanımlarlar. Bu devrimci dönüşüm sürecinde, Lenin'e göre «şu ya da bu dönüşümün kısmi ögeleri birbirleriyle içiçe girebilirler.»[110] Aynı zamanda anti-emperyalist aşamada temelde ve üst yapıda henüz çok çelişik ögeler vardır, (tekelci olmayan sermaye kesimi, kent ve kırda kapitalist küçük üretim ve basit meta üretimi kesimi, büyük burjuvazinin grupları, orta burjuvazi ve kısmen bu güçlerin siyasal temsilcileri, burjuva ideolojisinin yaygın etkisi, proleter olmayan çe-

şitli sınıf ve tabakaların siyasi iktidara katılması diğer ögeler arasında sayılabilir) ve böylece eskiyi canlanmaya ve karşı devrime zorlayan, uluslararası sermayeden tam destek gören, önemleri azımsanmayacak faktörler vardır. Anti-tekelci demokraside sınıf karşıtlığı ve sınıf kavgası kesinlikle ortadan kalkmaz, kısmen başka biçimler alır. Siyasal gücünden yoksun bırakılmış tekelci devlet oligarşisinin direncinin baskı altına alınması son kerte güç ve karmaşık bir sorundur"[11].

İşçi sınıfı partisi devrimci dönüşüm sürecinin geliştirilmesi mücadelesini her yerde ve her zaman bilinçli bir biçimde örgütlemek ve yönetmek zorundadır. Özellikle bu düzenin, sosyalist şekil değiştirmenin daha yüksek niteliğine devrimci bir biçimde dönüştürülmesi zorunluluğunu gözden uzak tutamaz. Bu devrimci sıçrama olmaksızın, proletarya diktatörlüğü kurulmaksızın, demokratik, anti-emperyalist ögeler ve sosyalist tohumlar ne güvence altına alınabilir, ne de gelişimleri sürdürülebilir, ileri, karşı-tekelci demokrasi, ekonomik ve politik alanda sürekli bir biçimde sosyalist topluma doğru geliştirilemez. Eskiyi canlandıran ögeler sınırlanamaz ve sonunda yenilgiye uğratılamaz. Bu arada sosyalizme geçiş olanakları ve bu olanakların biçimleri çok çeşitli ve zengin içerikli olurlar, bununla beraber ileri bir anti-tekelci demokrasinin kuruluşu ve varlığı koşullarında bile —revizyonistlerin inandırmak istedikleri gibi— politik iktidar tüm olarak işçi sınıfı tarafından ele geçirilmeksizin, proletarya diktatörlüğü kurulmaksızın bu geçiş tamamlanamaz. Bu tür revizyonist kavramlar pratik-politik alanda tutarlı, devrimci bir şekil değiştirmeden kaçınmayla aynı anlama gelirler, böylece sonunda tarihsel bakımdan ömrünü doldurmuş kapitalist toplum düzenini sağlamlaştırma sonucunu verirler. Bu nedenle FKP Merkez Kurulu bildirisinde aşağıdaki saptama yapılmıştır: «Şekiller ve araçlar bir yana bırakılırsa, ka-

pitalizmden sosyalizme geçiş daima yeni bir nitelik, devrimci bir sıçrama olacaktır. Çünkü bu geçiş büyük üretim ve tedavül araçları üzerindeki mülkiyet sisteminde bir değişme, siyasal iktidarın işçi sınıfı ve müttefikleri tarafından ele geçirilmesi, toplumun daha yüksek manevi ve kültürel gelişme derecesine ulaşması demektir.»[112] AKP'de ilkelerini açıklarken açıkça şu hususları belirtmektedir: «Sosyalist toplum düzeni siyasal iktidarın işçi sınıfının öteki emekçi halk tabakalarıyla ittifak halinde ele geçirilmesini şart koşar.»[113]

Anti-tekelci dönüşümün sağlamlaştırılması ve tamamlanması, sosyalist inşaya geçiş için uygun önkoşulların yaratılması ilk planda zorunlu olarak, sosyalizmin tohumları ve ögeleri durumuna gelen yönlerin karşı-tekelci aşamada bilinçli ve hedefe dönük bir şekilde güçlenmesi ve sistemli bir şekilde gelişmesi anlamına gelir; yani işçi sınıfının devlet (devrimci-demokratik) düzeyindeki mevzilerini geliştirmesi, işçi sınıfının ve onun devrimci partisinin öncü rolünün nitel ve nicel olarak genişlemesi, eylem birliğinin sağlamlaştırılması, anti-emperyalist ittifakın giderek sosyalist bir temel üzerinde geliştirilmeye devam edilmesi (ittifakın kayıt ve şartsız daralmasına gerek olmaksızın) demokratik —ulusallaştırılmış ekonomi sektörünün ve ekonomik planlamanın tamamlanması ve geliştirilmesi, toplumun gelişmesinin yeni gereklerine göre siyasal-ideolojik temel sorunların aydınlığa çıkarılması, işçi sınıfının sınıf bilincinin sürekli olarak gelişmesi demektir. Bu süreçte burjuvazinin henüz mevcut olan siyasal etkisi de adım adım geri çekilmeye zorlanmalı, her türlü eskiyi canlandırıcı, karşı-devrimci çabalar ve eğilimlere karşı hücuma geçilerek bunlar yenilgiye uğratılmalıdır. Bu sınıf mücadelesinde devrimci-demokratik devletin sağlamlaşması ve gelişmesi sonda gelen bir olay değildir. Nesnel olarak zorunlu olan sosyalizme dönü-

şüme doğru belirgin bir yönlendirme ve tutarlı bir enternasyonalist politika ile devrimci kavganın ilk başarısı sağlanabilir, yaşadığımız dönemin temel devrimci sürecine bugün hâlâ emperyalist olan ülkelerde emperyalizmin yıkılması için yardım edilebilir, sosyalizme geçiş bütüncü (bununla beraber birçok aşamaları kapsayan) şekil değiştirme süreci içinde tamamlanabilir.

IV

İŞÇİ SINIFI PARTİLERİNİN İŞÇİ SINIFINI EYLEM BİRLİĞİNİ VE GENİŞ ANTİ-TEKELCİ İTTİFAKI KURMADA STRATEJİ VE TAKTİKLERİ

Bugün, tekelci devlet kapitalizmine karşı sürdürülen kavgada işçi sınıfının önünde bulunan görevler, bütün öznel faktörlerin, yani sadece işçi sınıfı partisinden değil, aynı zamanda proleter olan ve olmayan bütün emekçi kütlelerinin ezici bir çoğunluğundan örgütlenme, bilinç ve kavga gücü bakımından yeni bir olgunluk niteliği beklerler.

Anti-tekelci hareketin artan nesnel olanakları örgütsel ve ideolojik alanda daha büyük bir faaliyet ve bilimsel sosyalizme dayalı olarak daha yüksek düzeyde kuramsal bir çalışma gerektirmektedir. Bundan başka nesnel ve öznel faktörlerin —buna göre nesnel koşulların ve bu koşullara egemen olmada öznel gücün— somut ilişkisi çok büyük ölçüde sıklaşmış karmaşık ve farklılaşmış bir duruma gelmektedir[1]. Bu, özellikle işçi sınıfı partisinden artan istemlerde, bütün işçi sınıfının devrimci bir karşı-tekelci politika için kazanılmasında genişleyen olanaklar, artan zorunluklarda ve yüksek derecede gelişmiş ülkelerde anti-emperyalist ittifakın yeni koşullarında ifadesini bulur.

İŞÇİ SINIFI PARTİLERİNİN DEMOKRASİ VE SOSYALİZM MÜCADELESİNDE BÜYÜYEN ROLÜ VE SORUMLULUĞU

İşçi sınıfının toplumdaki öneminin, bu sınıfın bir ülkenin toplam nüfusu içindeki nicel payından çok daha büyük olması konusunda elde edilen tarihsel deneyim proletaryanın siyasal öncüsü olan işçi sınıfı partisinin varlığını ve kapsamlı politika faaliyetini gerektirir. İşçi sınıfının bu nitel gücüne kuramsal, ideolojik-örgütsel ve pratik-politik ifade vermek; öncünün fonksiyonu bundan ibarettir, çünkü öncü «proleterlerin sınıf birliğinin en yüksek şeklidir.»[2]

Lenin'in temel çizgileriyle, «Ne Yapmalı», «Bir Adım İleri İki Adım Geri» ve «Sol Radikalizm, Komünizmin Çocuk Hastalığı» yapıtlarında, açıkladığı yeni tipte parti kuramı bir yarım yüzyıl içinde gelişmiş kapitalist ülkelerde de yaşama gücünü kanıtlamıştır. Bir yandan, işçi sınıfı, öteki emekçi sınıf ve tabakalar ile tekelci burjuvazi arasındaki günlük tartışmalar, tekelci devlet kapitalizmini karşı çıkacak devrimci, siyasal bir karşı güce olan gereksinmeyi sürekli olarak yeniden ortaya çıkarmaktadır. Bu karşı gücün esası ideolojik ve siyasal tutarlılıktan, bilimsellik ve uygulamaya bağlılıktan oluşur. Öte yandan, revizyonizm tarihsel perspektiften yoksunluğunu tarihin kesin dönüm noktalarında Leninizme belli başlı «alternatif» olarak siyasal bakımdan da açığa vurmuştur. Revizyonizm bugün etkisi altına almış bulunduğu parti ve örgütlerde, emperyalist sınıf çıkarlarının kuyruğu durumuna gelmiş bulunan bu yönün işçi hareketi içindeki ideolojik, moral ve nihayet politik iflasını sergilemektedir. İşçi sınıfı partilerinin yaşama gücü hertürlü burjuva ve küçük burjuva sosyal hareketleri karşısındaki bilinçli bağımsızlığından, örgütsel ve ideolojik özerkliğinden ileri gelmektedir. Devrimci harekete belli bir biçimde yakın

olan küçük burjuva kuramcıları tarafından, ittifak politikası, işçi sınıfı ve öteki emekçi sınıfların ve tabakaların çıkarlarının yaklaşması konusundaki yeni olanakların, işçi sınıfı partisinin özerkliğini belirtme ile bir anakronizm oluşturduğu sık sık ileri sürülmüştür. Lenin, aşırı «sol» ile KPD'nin kuruluşunun ilk yıllarında sürdürdüğü tartışmalarda bu konudaki temel gerçekleri dile getirmiştir. Lenin şöyle yazmaktadır: «Parti anlayışının ve parti disiplininin reddedilmesi, proleteryanın burjuvazi yararına tam olarak silahlarından yoksun bırakılması anlamına gelmektedir. Bu aynı zamanda kendilerine dizginler bırakıldığı zaman devrimci proleter hareketini kaçınılmaz bir biçimde uçuruma sürükleyecek küçük burjuva dağınıklığı, kararsızlığı, tutarlılık, birleşme, birleşik hareket konusunda yeteneksizlik ile aynı anlama gelmektedir.»[3]

Devrimci tutarlılık, devrimci işçi hareketinin işçi sınıfı partisi şeklinde sahip olduğu maddi ve manevi temel silahtır. Marksizmin açıklığı eklektisizmi değil, fakat ancak kuramda açıklık ve ilke sağlamlığı, «yığınlardan öğrenmek» parolasında esasını bulan bu süreci sürekli olarak yönlendirme ve ileriye götürmede işçi sınıfı partilerine olanak sağlamaktadır. Ancak devrimin bakış açısı, nesnel koşullar karmaşasından, tohum halinde bulunan ve çoğu zaman yığınların düşün ve duygularında ifade edilen öznel ilişkilerin yeni olanaklarını görünür duruma getirebilir. ABD KP'sinin Genel Sekreteri Guss Hall bu konuda şunları yazmaktadır: «Bu nedenle yeni düşünler ve kavga biçimleri için kavramlar denemek, yığınların yeni kavga alanlarına hazır olduğunu gösteren belirtileri uyanık bir şekilde aramak zorunludur. Sorun yeni belirtileri tanımaya indirgenemez. Uyanık olma kriteri, bunların gelişmesini çabuklaştırmak hususunda hazır bulunma ve yetenek sahibi olmadadır. Nesnel faktörlerle bunlardan yararlanma arasında gerçek bir ilişki kurmak için örgütlü

devrimci bir güçle kavgayı sürdürmek söz konusu olmaktadır.[4]

Tekelci kapitalizm ülkelerinde işçi sınıfı partilerine yöneltilen istemlerin artmasının başlıca nedenleri nedir? İlk planda bu nedenler emperyalizmin genel bunalımının niteliğinde ve anti-tekelci yığın hareketinin geliştirilmesinde, siyasal tartışmaların rolünün artmasında, bunlardan daha az önemli olmayan bir derecede egemen sınıfın yüksek manevra yeteneğinde, tekelci sermayenin örgütlenme ve merkezileşmesinin yoğunluk kazanmasında bulunmaktadır. Bundan başka söz konusu nedenler, bilimsel-teknik devrim tarafından ortaya atılan temel sorunlarda bulunmaktadır. Bu sorunları tanımak, teşhis etmek üretim güçlerinin gelişmesindeki temel eğilimleri uygun olarak bir işçi sınıfı stratejisi hazırlamak ve kabul ettirmek, bütün bunlar işçi sınıfı partilerinin pratik ve kuramsal çalışmalarında nitel bakımdan yeni yöntemler isterler. Aynı zamanda demokratik alternatif politikada ortaya çıktığı gibi çeşitli yeni kavga araçları ve şekilleri, karmaşık eylem ve kavga parolaları, ittifak ortaklarının politik hareketindeki farklılaşmaların artması ve egemen sınıf içindeki farklılaşma süreci, proletaryanın devrimci partisini yeni ve daha büyük görevlerle karşı karşıya bırakırlar.

Bugün işçi sınıfı ve öteki emekçi tabakalar karşısındaki yükümlülüklerin yerine getirilmesi, devrimci partinin sayı bakımından güçlü bir parti olarak gelişmesi halinde olanak içine girmektedir. Bunun anlamı emekçi yığınların eylemleri üzerinde kesin bir etki sahibi olmak, fakat aynı zamanda toplumdaki her uygulama alanında yığınların çıkarlarını savunabilecek sayıda nitelikli bir kadroyu el altında bulundurmak demektir. Sınıf kavgasının karmaşık yöntemi ve rehberliği, yığınlar içinde kök salmış bulunan, emekçilerle olan dolaysız ilişkisini tekelci sermaye-

ye karşı sürdürdüğü somut mücadelelere katılma yoluyla sağlayan devrimci bir partinin aktif bir şekilde çalışması koşuluna bağlıdır[5].

İşçi sınıfı partisinin en önemli görevlerini gözden geçirelim, partinin kuramsal çalışması bugün, gerek çözümleyici gerek birleştirici bakımdan, yani partinin strateji ve taktiğin hazırlaması ve sürekli olarak daha belirginleştirilmesi bakımından daha büyük boyutlar karşısında bulunmaktadır. Bunun nedeni sosyal süreçlerin yükselen dinamiğinde, karşı-tekelci hareketlerin kapsamının genişlemesinde, fakat aynı zamanda emperyalizmin bilinci yanıltma hareketlerine karşı korunma hususunda artan zorunlukta bulunmaktadır. Kapitalist ülkeler Komünist Partileri ve onların yönetim makamları bu yüksek sorumluluğun hakkını hergün biraz daha fazla vermektedirler. Bu partiler tarafından bilimsel sosyalizme dayalı olarak bugünkü emperyalizm koşulları altında oluşan sosyal ve siyasal süreçlerin ve onlardan demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin strateji ve taktiği için çıkarılan sonuçların mahiyeti ve somut görüntü biçimleri hakında derinlemesine yapılan çözümlemeler, bunlar tarafından gerçekleştirilen bilimsel ve kuramsal çalışmanın önemli bir bölüğü; böylece aynı zamanda bilimsel sosyalizmin uluslararası işçi sınıfı hareketi yoluyla kollektif bir şekilde zenginleştirilmesinin bir yönüdür. 1960 ve 1969 Moskova Toplantılarında kapitalist ülkeler işçi sınıfı partilerinin bilimsel, sosyalizm kuramına derinlik verilmesi ve yeniden geliştirilmesi (örneğin, özellikle emperyalizmin ve stratejisinin bugünkü uluslararası sınıf tartışmasının aşamasındaki çözümlenmesinde, bilimsel sosyalizmin devrim kuramında eylem birliği, ittifak politikası, mücadele şekilleri kuram ve stratejisinde) yönünde esaslı katkılarda bulunmuşlardır. Örneğin, V.İ.Lenin'in 100. doğum yıldönümü, Paris Komünü'nün 100. yılı münasebetiyle, bu ülke-

ler işçi sınıfı partilerinin siyasal yaşamlarının öteki büyük günleriyle ilgili olarak parti yönetici kademelerinin kuramsal faaliyetlerini değerli sonuçları dergilerde, ulusal ve uluslararası bilimsel konferanslarda sunulmuştur. Bundan başka işçi sınıfı partileri kendi bilimsel merkezlerini kurmuşlardır, diğerleri arasında Frankfurt/Main,-deki Marksist İnceleme ve Araştırmalar Enstitüsü, Paris'-teki Maurice Thorez Enstitüsü, Roma'daki Gramsci Enstitüsü bu türden merkezlerdir.

Kuramsal fonksiyonların yerine getirilmesi, bugün tekelci devlet kapitalizmi ülkelerindeki işçi sınıfı partilerinden olağanüstü derecede farklılaşmış bir çalışma istemektedir. Fakat böylelikle partilerin işçi sınıfı ve tüm anti-emperyalist demokratik hareket karşısındaki sorumluluğu da artmaktadır. Farklılaşmış, yoğun, bilimsel bir şekilde yönetilen bu faaliyet, partilerin pratik eylemi ile sıkı sıkıya birleştirilmek, ekonomik ve siyasal mücadelelerin istemlerine uymak zorunluğunda bulunduğu ölçüde soyut kuramcılığa kayamaz.

Partinin bilimsel-kuramsal faaliyetini, sınıf mücadelesi uygulaması ile ilişkisini gerçekleştiren temel kanallardan biri, işçi sınıfı partilerinin ideolojik-eğitsel fonksiyonudur. Günümüzde partinin bu görevi daha büyük bir kapsam kazanmıştır, söz konusu faaliyet yeni halk tabakalarına yöneltilmelidir; emperyalizme karşı kendiliğinden oluşan ekonomik ve siyasal yığın hareketinin büyümesiyle bilimsel-sosyalizm ideolojisinin yayılma olanak ve önkoşulları genişlemektedir. Lenin'in, bu, günlük, inatçı yığın faaliyetinden çekinen ya da onu görmemezliğe gelen oportünizm ile giriştiği tartışma bu bakımdan çok güncel öğretileri içermektedir. «Uluslararası işçi hareketinin, sınıf bilincine sahip öncülerinin, yani işçi sınıfı partilerinin, grup ve akımların bundan sonraki ilk görevi, geniş yığınları (şimdi çoğunluğu henüz uyuklayan, apatik, gelenek-

sel kavramlara bağlanıp kalmış, kayıtsız, henüz uyandırılmamış) bu yeni mevzilere çekmeyi, daha doğrusu sadece kendi partisini değil, aynı zamanda bu yığınları da yeni mevzilerine geçerken burada yerleşmelerini sağlamayı bilmesinden ibarettir.»[6] Lenin'in, yığınların parti aracıyla siyasal bakımdan eğitilmesi ile ilgili kuram ve uygulamasının gücelliği, özellikle yığınların nesnel koşullara dayalı olarak kendiliğinden, otomatik olarak bilinçlenmesini öngören her türlü tasavvura karşı radikal bir cephe almaya uygun düşmektedir. Lenin'in öğretisi, tarihsel olarak önemi artan, şu tezi içermektedir: Yığınların daha müsait nesnel mücadele koşullarına kavuşmaları ideolojik alanda kural olarak daha yüksek eğitim çabalarını gerektirmektedir. «Göresel sukûnet» dönemlerinde, kütlelerde yeni bir bilincin otomatik olarak geliştiği düşleri serpilme alanı bulurlar. Lenin bu münasebetle şunları yazmaktadır«...bir mücadele örgütünün kuruluşunda çalışmak ve politik ajitasyonda bulunmak» «rutin barışçı» bir durum bile söz konusu olsa her durumda: «devrimci ruh» çok gevşek bile olsa, her dönemde zorunludur; bundan da ötede, tam böyle bir durumda, böyle bir dönemde sözü edilen çalışma zorunludur; çünkü patlamalar dönemi böyle bir örgütü kurmak için çok geçtir, böyle bir örgüt eylemini derhal geliştirebilmek için el altında hazır bulundurulmalıdır.»[7]

İşçi sınıfının devrimci partisinin pratik-siyasal görevlerinin somut koşullarını gözönüne getirdiğimiz zaman Lenin'in işareti daha da anlamlı görülmektedir. Tekelci kapitalizmin işçi sınıfına karşı giriştiği hücumlara karşı pratik-siyasal savunma için ve devrimci parti tarafından girişilen hücumların hazırlanması ve adım adım yöneltilmesi için eskiden olduğu gibi işletmede, üretim çevresinde çaba göstermek kesin bir öneme sahiptir. FKP ve öteki partilerin olumlu deneyimleri, tüm partinin günümüzün

farklılaşmış genişlemiş kavga koşulları altında istikrar ve dinamiği, partinin endüstri proletaryasına yoğun bir şeklinde kök salmasına yüksek derecede bağlı olduğunu göstermektedir. İşçi sınıfı partilerinin bu yönelimi, revizyonizmin hücumlarına karşı sürekli olarak savunulmalıdır. Revizyonistlerin tasavvurlarına göre Marksizme güncel bir etki kazandırmak için üretim çevresinde örgütsel ve ideolojik çalışmaya yönelme öneminden kaybetmiştir. Sınıf kavgasının deneyimleri, bu Leninci temel ilkeden sapmanın işçi sınıfı partisini varlığını ve devrimci karakterini tüm olarak tehlikeye sokabileceğini kanıtlamıştır.

Dayanak noktaları, temel yönleri, daha önceki bölümlerde açıklanmış olan tekelci devlet kapitalizmine karşı demokratik ve sosyalist mücadelenin strateji ve taktiğinin geliştirilmesi, sınıf kavgasının her alanında pratik-siyasal deneyimlerin yaratıcı bir şekilde hazırlanması koşullarına bağlıdır. Tekelci devlet kapitalizminde, fonksiyon mekanizması anti-sosyalist anti-demokratik mücadelenin tarihsel deneyimlerini içeren ve bunları uygulamaya koyan tekelci burjuvazinin yoğunlaşmış iktidarı devrimci işçi hareketine karşı çıkar. Tekelci burjuvazi iktidarının örgütlenme durumu gelişmiştir, günümüz güç ilişkilerinin bu gerçeği karşısındaki bilgisizlik bilimsel sosyalizmin ruhuna aykırıdır. Ve düşsel bir strateji ve taktiğe yol açmıştır. Bilimsel sosyalizmin cevabı şöyledir: «Örgütlenmiş bürokratik halk düşmanı iktidarı bertaraf edebilecek biricik güç, halkın daha iyi örgütlenmiş gücüdür. Örgütsüz güç olamaz. Bu nedenle vazgeçilmez birlik ve örgütlenmeye ve demokratik bir örgütlenmeye çok büyük bir ağırlık vermekteyiz.»[8]

Siyasal uygulama alanında işçi sınıfı partilerinin önünde: tekelci burjuvazinin baskı politikasına karşı sürdürülen savunma savaşı, siyasal güç ilişkilerinin işçi sınıfı yararına olarak adım adım değiştirilmesi için uzun

süreli karmaşık yığın savaşı ile partinin, tüm işçi sınıfının, anti-tekelci demokratik harekete, tüm iktidar ve tekelci devlet kapitalizminin devrimci yoldan değişmesine hazırlanması arasında sıkı bir ilişki kurma görevi bulunmaktadır.

Devrimci işçi partisinin örgütlenme ilkesi açısından, bugünkü mücadelenin amaçlarından, demokratik merkeziyetciliği tutarlı bir şekilde kabul ettirmek, sağdan ve «sol»dan gelen her türlü hücum teşebbüslerini geri püskürtmek zorunluğu doğmaktadır. Mücadele koşullarının karmaşıklığının artması, parti üyelerinin demokratik irade oluşumu, siyasal çözümlemelerin ve kararların hazırlanması süreci ile nesnel olarak daha geniş, daha yoğun bir ilişki kurmalarını zorunlu kılmaktadır. Sosyal demokratlar ve revizyonistler yığın hareketlerinden ve parti üyelerinin politik çizginin saptanmasına katılmasından korkarlarken, Leninizm her üyenin parti içindeki yaratıcı işbirliği ile ilgili demokratik hakkını korumak yükümlülüğü ile üstünlük kazanır. Leninci parti bilgilenme politikası, öğretim sistemi, düzenli üye toplantıları ile üyelerin, partinin siyasal çizgisinin saptanması üzerinde faal bir etki göstermelerinin nitel önkoşullarını yaratır. Öte yandan, sınıf düşmanını örgütlü gücü, demokratik ve sosyalist mücadelenin sıkı sıkıya iç içe girmesi karşısında, devrimci işçi hareketinin artan uluslararası ilişkileri partinin her kararının ve eyleminin artan ağırlığıyla birlikte, seçilmiş yönetim kurullarının, aktif çekirdeğin ve herşeyden önce parti sevk ve idaresinin sorumluluğu da artar. Bu nedenle partinin siyasal gücü, fraksiyonlara bölünmesinde değil, ancak birliğinin artmasında bulunmaktadır. Bu bakımdan demokrasi ve merkeziyetçilik birbirini ortadan kaldırmazlar, aksine bunların diyalektik bir şekilde uzlaştırılması işçi sınıfı partilerinin sürdürdükleri

kavganın tarihsel deneyimlerinden elde edilen başarı vadeden biricik sonuçtur.

Buna göre yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sınıf mücadelesinin bugünkü döneminde işçi sınıfı partilerinin tarihsel sorumluluklarının nitel bir biçimde artması dikati çekicidir. Bununla beraber bu ülkelerdeki çeşitli partiler nesnel ve aynı zamanda öznel bir dizi engelleyici faktör nedeniyle ancak yığınları etkileme çabası aşamasından geçerek, devrimci bir yığın partisi olma yolundadırlar. Sağ ve «sol» türden revizyonistler bu gerçekten, Leninist parti kuramının ve Leninizmin tümüyle reddedilmesi zorunluluğunu sonuç olarak çıkarırlar, Leninizme karşı gerçek bir alternatif getirmemeleri bir yana, bu tartışmalarıyla tarihsel sürecin diyalektik çelişkilerine egemen olma yeteneksizliklerinin doğrulamaktadırlar. Nesnel koşullar ile sınıfların, grupların, kişilerin nesnel faaliyetinin ilişkisi evet-hayır ya da, ya o ya öteki formülüne indirgenemez. Tekelci kapitalist devletin çok çetin direncine, tekelci burjuvazinin aldatmaca politikasına, sosyal demokratların uygulama ve ideolojilerine karşı, gelişmesi belirli ulusal gelenek ve koşulların etkisi altında bulunan, devrimci bir yığın partisi kurmak karmaşık, uzun süren, çoğu zaman olumsuz olaylarla ya da duraklamalarda yarıda kesilen bir süreçtir. Bu sorunun revizyonist bir biçimde dejenere edilmesine karşı kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin deneyimlerinden şu sonucu çıkarabiliriz: ancak Leninizmin kuram ve uygulamada sağlam ilkeli ve yaratıcı bir şekilde kullanılması bu sürece egemen olma önkoşulunu sağlar.

İŞÇİ SINIFININ EYLEM BİRLİĞİ POLİTİKASININ ZORUNLULUĞU OLANAKLILIĞI, TEMEL İÇERİĞİ VE TEMEL İLKELERİ

Demokrasi ve sosyalizm kavgasının temel gücü ola-

rak işçi sınıfı, birleşik bir siyasal güç niteliğinde ortaya çıktığı zaman ve ancak o zaman nitel ve sayısal gücünü etki alanına sokabilir. Lenin 1915'de şöyle yazıyordu: «Proletaryanın birlik olması sosyalist olması sosyalist devrim kavgasında onun en güçlü silahıdır.»[9] İşçi sınıfının eylemde birlik hareket etme çabası, işçi hareketinin pratik-siyasal ve ideolojik bölünmesinin üstesinden gelme çabasıdır. İşçi sınıfı hareketinde bölünmenin varlığı kapitalizminde işçi sınıfının durumunun genel olarak geçerli koşullarından oluşmaktadır ve buna göre potansiyel olarak sürekli bir şekilde yeniden oluşturulur. Kapitalizmin emperyalist aşamaya girmesiyle, tutarlı olarak devrimci ve reformist yolda sol radikal hareketin çelişkisi zorunlu olarak keskinleşir; çünkü proleter devrimi pratik olarak tarihin gündeminde yazılıdır. Lenin 1915'de şu çözümlemeyi yapıyordu: «Büyük savaşın neden olduğu bunalım bütün örtüleri parçaladı, bütün görenekleri silip süpürdü, uzun zamandan beri olgunlaşmış olan çıbanı patlattı ve oportünizmin, burjuvazinin müttefiki olarak oynadığı gerçek rolünü ortaya koydu. Bu ögenin işçi partilerinden tam anlamıyla, örgütsel olarak ayrılması zorunluluk haline geldi. Emperyalist dönem, «kendi» ulusunun büyük devlet durumundan kendisine kırıntılar isabet eden işçi sınıfının yarı küçük burjuva aristokrasinin işçi sınıfının devrimci öncüsünün yanında bir ve aynı partide varolmasına katlanamaz. Oportünizmin «haklı bir nüansı olarak» birleşik ve bütün «aşırılıklar»a uzak duran parti kuramı işçiler için en kötü hile ve işçi sınıfı hareketi için en büyük engel olmuştur.»[10]

İşçi sınıfının bazı kesimlerinin siyasal hareketlerinin, bu sınıfın devrimci çekirdeğinden ayrılma nedenleri her şeyden önce proletaryanın çeşitli tabaka ve gruplarının durumundaki nesnel ve öznel farklardan ileri gelmektedir. İşçi sınıfının sosyo-ekonomik (öteki faktörler arasın-

da ücret ve maaş farkları, niteİik, bölge, konsantrasyon ayrılıkları) ve bilinçlenme bakımından farklı bileşimi (eğitim farkları, sınıf kavgasında farklı deneyim ve gelenekler) kendi içinde oportünist uygulamalar ve ideolojilere olanak hazırlar. Fakat ancak ikinci bir faktörün, burjuva ideoloji ve uygulamasının bilinçli olarak işçi hareketine sokulmasının etkisini göstermesiyle oportünizm ve onunula birlikte işçi sınıfının parçalanması gerçekleştirilmektedir. Bunun anlamı, işçi sınıfının parçalanmasının önlenmesi mücadelesinin bu ikinci noktada verilmesinin zorunlu olduğudur. Uzun süreli bir amaç olarak işçi sınıfının eylem birliği ve sonunda ideolojik ve örgütsel birliği için sürdürülen kavga buna göre işçi hareketi içindeki burjuva ideoloji ve uygulamasının etkisini geriletme kavgasıdır. Eylem birliğinin esası nedir? Eylem birliği çeşitli işçi örgütlerinin (partilerin, sendikaların, kooperatiflerin) bu örgütlerin üye ve sempazitanlarının farklı siyasal anlayışları ve dünya görüşlerinden bağımsız olarak, emekçilerin ortak çıkarlarının kabul ettirilmesi kavgasında bir arada çalışmasıdır[11]. Emekçilerin sosyal güvenlik, barış ve demokrasi için ortak düşman olan tekelci kapitalizme karşı daha güçlü bir mücadele sürdürülmesi zorunluğu ile ilgili ortak çıkarları, ağırlıklı bir şekilde düşün ayrılıklarına ve ideolojik farklara karşı çıkmaktadır. Tekelci devlet sisteminde sınıf kavgasının gelişmesi bugün eylem birliğini elde etme olanaklarını genişletmektedir. Fakat aynı zamanda işçi sınıfının, ortak eylemleri de bir zorunluk ve ivedilik durumu kazanmaktadır.

Tekelci devlet kapitalizmi koşulları altında işçi sınıfının eylem birliği zorunluluğu şu faktörlerden oluşur: a) işçi sınıfı ve bu sınıfın mensuplarının örgütlerinin bir bütün olarak ortak hareketi ekonomik, siyasal ve sosyal alanda tekelci burjavaziye karşı söz konusu sınıfın çıkar-

larının savunulmasında ön koşulları oluşturur, b) eylem birliğinin örgütlerin üyeleri ya da yandaşlarının farklı siyasal anlayışları ve dünya görüşlerinden bağımsız olması oranında, işçi sınıfının nihai birliğinin kurulmasında ilk adım atılmıştır[12]. c) Eylem birliği, işçi sınıfının birleşik eyleminin tüm demokratik, proleter olmayan tabakalarla karşı-tekelci ittifakın çekirdeğini oluşturması bakımından bir zorunluluktur. Bunla göre eylem birliği zorunluğu işçi sınıfının perspektif ve günlük amaçlarının gerçekleştirilmesi için sürdürülen birleşik mücadele stratejisinin de bulunmakta ve günlük mücadele taktiğinde ilk planda gelmediği ortaya çıkmaktadır. İşçi sınıfının emperyalizme karşı dünya ölçeğinde sürdürdüğü tartışmada artan sorumluluğu ile çeşitli işçi örgütlerinin, üyelerin ya da yandaşlarının ortak hareketlerinin ivedilik derecesi de kural olarak yükselmektedir. Bu arada —işçi sınıfının gelişmiş kapitalist ülkelerde sürdürdüğü kavgada, uluslararası yönleri kazandığı üstün önem karşısında— uluslararası eylem birliğinin oluşturulması zorunlulukdan da öteye gitmektedir. Uluslararası ölçekte örgütlendirilmiş olan ve faaliyet gösteren tekelci sermayeye karşı, ancak kapitalist ülkeler işçi sınıfının uluslararası ölçekte koordine edilen kavgası başarı sağlayabilir. Bu yolda ilk adımları Batı Avrupa işçi sınıfı partileri 50'li yıllarının sonundan itibaren ortak dayanışma toplantıları ve konferanslar şeklinde gerçekleştirmişlerdir. Sendika birlikleri tarafından somut işbirliği için gösterilen güçlü çabaları da kaybedebiliriz. (CGT, CGIL)

Eylem birliğine ulaşmayı sağlayan olanakların artması ayrı tekelci kapitalizm ülkelerine göre farklı olarak gözönünde bulundurulmalıdır. Demokrasi ve sosyalizm kavgasında geniş emekçi yığınlarının kazanılması için yeni olanaklar prensip olarak işçi sınıfının çeşitli gruplarının sosyo-ekonomik temel çıkarlarının aynı duruma geti-

rilmesi süreciyle, kapitalist çelişkilerin derinleşmesi, bunun yanı sıra tekelci burjuvazi ve tüm emekçiler arasında keskinleşen çelişkilerle oluşurlar. Bununla beraber söz konusu gelişme otomatik olarak cereyan etmez. Tekeller ve onların devlet örgütü, çeşitli emekçi grupları arasında yapay engeller çıkarmaya ve geleneksel farkları canlandırmaya çaba sarfederler. Bundan başka kavganın bugünkü aşamasında karşı-tekelci yığın hareketlerinin nitel olarak artmasıyla işçi sınıfı savaşçıları, işçi sınıfının öteki örgütlerinin üyeleri ve yandaşlarının ortak eylemleri için yeni olanaklar ortaya çıkar. Emekçilerin sosyo-ekonomik alanda, otoriter ve faşist eğilimlere, saldırgan dış politikaya ve silahlanma politikasına karşı, eğitim sisteminde reformlar yapılması için sürdürdükleri yığın hareketleri, çeşitli sendika birliklerine, sosyal demokrat partilere ve örgütlere, aynı zamanda dini duygulara bağlı olan emekçilere artan güçlerinin bilincini, demokratik ve anti-tekelci bilinci artan ölçüde vermiştir ve vermektedir. Bu eğilim özellikle, Fransız, İtalyan, kısmen Büyük Britanya işçi sınıfının mücadelesinde görülmektedir. Söz konusu mücadelede işçi sınıfının tüm toplumu içine alan hareketleri oluşturmuş ve her önemli işçi sınıfı örgütünün üye ve yandaşlarının katıldığı maddi ve politik başarıların yanında özellikle bilinçlenme açısından ileri bir adım atılmıştır[13]. Bu arada günümüzde emperyalizme karşı kendiliğinden oluşan ve işçi sınıfının siyasal partileri, örgütleri dışında gelişen protesto hareketlerinin eğilim gösteren bir biçimde artmasına önem vermek gerekmektedir. Komünist olmayan örgütlerin üye ve yandaşları arasında, komünistlerin rolüne karşı artan bir anlayış geliştiği gibi, «sınıf ahengi»ne, işçi sınıfının kapitalist sistemli bütünleştirilmesine yönelmiş oportünist, sosyal demokrat liderlerin siyasal uygulama ve ideolojilerine karşı kendi savaşçı güçlerinin bilincine varmaları

gelişmektedir.

Tekelci burjuvazi tarafından uygulanan artan ölçüde anti-komünist baskıya ve yığınların anti-komünist sloganlarla hız kazanan bir tarzda aldatılmalarına karşı, kapitalist ülkeler emekçilerinin saflarında işçi sınıfı partilerinin ve sosyalist kampın ideolojik etkisi artmaktadır. Bu süreç otomatik olarak oluşmaz, emperyalist ve oportünist ideolojiyi mevzi yerinden atmak gerekir. Bu ülkelerin işçi sınıfı savaşçılara fedakarca yürütülen tutarlı, günlük mücadele içinde tekelci devlet sistemine karşı her yandan giriştikleri rekabetin taktik bir manevra olmadığını, nesnel bir çıkarlar çelişkisine dayandığını kanıtlarlar. Uygulamadan gelen deneyimlerle kazanılan bu anlayış, Komünist olmayan emekçi yığınların Komünistlerle ortak eylemleri; bazı sendikaların ya da sosyal demokrat örgütlerinin sağcı liderlerinin direncine karşı bile olsa desteklemeleri için bir temel oluşturur.

İşçi sınıfının eylem birliğinin oluşumunda bugünkü olanakların ne dereceye kadar gerçekleşebileceği sorunu işçi sınıfı savaşçılarını, eylem birliğiyle ilgili bilimsel sosyalist temel strateji ve taktik ilkelerini yaratıcı bir şekilde kullanmak, sağ ve soldan gelen her türlü hücumlara karşı savunmak konusundaki güç ve yeteneklerine önemli bir ölçüde bağlıdır. Bu temel ilkeler nedir?

Birinci olarak, işçi sınıfı partisinin ideolojik ve örgütsel bağımsızlığı ve öncü rolünün kabul ettirilmesidir. Lenin 1905'de şöyle yazıyordu: «Proletarya partisinin ideolojik ve siyasal bağımsızlığını korumak sosyalistlerin sürekli, değişmez ve şaşmaz görevidir. Bu görevi yerine getirmeyen «sosyalist» kanaatleri (kelime kelimesine sosyalist) ne kerte içten olursa olsun gerçekte sosyalist olmaktan çıkar[14]. Bilimsel sosyalizmin klasikleri bu ilkeyi daima işçi sınıfının çoğunluğunu kazanmak stratejisinde ve geniş bir demokratik ittifaka ulaşmada yaptıkları ta-

nımlamaların başına koymuşlardır. İşçi sınıfı partileri işçi sınıfı hareketinde tutarlı devrimci sınıf çizgisinin güvencesidirler. Lenin 1917'de tasfiyeci görüşlere şöyle cevap vermişti: «Proleter çizgisini çekmezsek, proletaryanın davasına ihanet etmiş oluruz.»[15]

Bugün bilimsel sosyalizmin bu temel ilkesine sağdan olduğu kadar aşırı «sol»dan da yöneltilen oportünist hücumlar görülmemiş bir yoğunlukla sürdürülmektedir. Aynı amaçlı olmakla beraber, bu hücumlar —işçi sınıfı işçi sınıfının tümü üzerindeki etkilerini ortadan kaldırma çabası ve böylelikle emekçilerin her alanda oportünist «sınıf uhengi» politikasına tabi kılınması— soruna farklı biçimde yaklaşırlar. «Sol» revizyonizm, mevcut komünist ve işçi partilerinin, işçi sınıfını tekelci devlet kapitalizmiyle bütünleştiren özel mekanizmalar olduğunu ileri sürmekle ve geleneksel anarşist ya da anarko-sendikalist örgüt modellerini tekrar ele almakla, işçi sınıfı partisinin fonksiyonunu tam olarak inkâr etmektedirler. Orgütü oluşturan eylemin kendisidir: bu parolada, bütün işçi sınıfının ya da onun çoğunluğunun yoğun bir şekilde tekelci sermayeye karşı mücadele sürdürme olanağı reddedilmektedir. Geriye sadece kopuk, yığınlardan tecrit edilmiş bir mezhebi «sürekli tartışmalarla» yöneltmek ve bu «örnek» ile yığınlarda değişme iradesini oluşturmak gibi her zaman başarısızlığa mahkûm olan bir çaba kalmaktadır. Sağ revizyonistler tarafından Leninci tipten bir partiyi sosyal demokrasi normlarına uygun bir parti durumuna dönüştürmek işçi sınıfı içinde başarılı bir etki için ön koşul olarak ilan edilmektedir. Bunun anlamı partiyi ve onunla birlikte işçi sınıfının tekelci burjuvaziye ideolojik ve siyasal bakımdan teslim etmektir

Belirli toplum koşullarında işçi sınıfı partisinin işçi sınıfının ortak eyleminde öncü rolünü kabul ettirmek karmaşık, çelişkili bir tarihsel süreçtir. İşçi hareketindeki bu

hegemonya işçi sınıfı savaşçılarınca söylevlerle ya da buna benzer şeylerle elde edilmez, onlar söz konusu hegemonyayı pratik uygulamalarla elde etmek ve sürekli olarak da yeniden kazanmak zorundadırlar. Waldeck Rochet'nin FKP'nin özelliğini belirtirken söylediği sözler, kapitalist ülkelerdeki bütün işçi sınıfı partileri için ortak bir önem taşımaktadır: «İşçi sınıfının devrimci partisi bütün emekçi yığınların, bütün ulusun çıkarlarının temsilcisidir. Parti sosyalizm için dövüşmek isteyen herkesi, işçileri, köylüleri, memurları ve aydınları birleştirir. Fakat komünist parti bu role bağlanmak niyetinde değildir.» Sosyalist devrimi geliştirme tarihsel görevini yerine getirmek için gereksindiği şey lider mevkiidir. Halkın davası karşısında yüksek derecede uzak görüşlülüğünü ve davaya bağlılığını göstermekle ve özellikle müttefikleriyle namuslu bir ortaklık içinde bütün güçleri, sosyalizmi gerçek haline getirmek isteyen bütün devrimci güçleri birleşme ve isbirliği konularında eğitmekle bu rolü ele geçirerek ona layık olduğunu gösterecektir.[16]

İkinci olarak, işçi sınıfının eylem birliği diyalektik bir süreç olarak anlaşılmalıdır. Emekçi yığınların bilincli ve sürekli bir devrimci eyleme kazanmayı öngören bilimsel sosyalist strateji tarihsel deneyimlerden elde edilen şu kuramsal bilgiye dayanır: karşıt çelişkilerin yığınların bilincine yansımasının nesnel kanuniyeti ve buna uygun olarak değişme iradesinin oluşması ancak uygulamada yığınların hareketinde kendisini kabul ettirir. Devrimci hareketin diyalektiği, yani onun taarruz ve savunmada, günlük ve uzun süreli mücadelede, sosyo-ekonomik, siyasal ve ideolojik tartışmalardaki çelişkili birliği, işçi sınıfının emperyalist sisteme karşı giriştiği birleşik eylem çabası sürecinde zorunlu olarak çelişkili eğilimler, görünüş biçimleri ve harekete getirici güçler olarak yansır. Sınıf tartışmasının bütün düzeylerinde— ekonomi, politika ideoloji

ve bütün örgüt kademelerinde— işletme ve iskân alanının temel birimleridir cemaat sirliğinde, nahiye, ilçe örgütü ve merkezî yönetimde— bu mücadele aynı anda yürütülür. Uluslararası devrimci işçi hareketinin deneyimleri «aşağıdan gelen» eylem birliği ile «yukarıdan gelen» birliği mekanik bir biçimde karşı karşıya getirmenin Leninist strateji ve taktiğin esasına uymadığını göstermiştir[17].

Buna göre bir skala değil, aksine işçi sınıfının eylem birliği uğraşında egemen olunması gereken bir görevler kompleksi söz konusudur. Grevlerde gerçekleştirilen temel birlik şekilleri, çok belirli ortak eylemlerde, (demokratik reformların kabul ettirilmesinde, siyasal güç ilişkilerini değiştirmeye dönük otoriter ya da faşizan çabalara karşı savunmaya geçmede) komünistlerin, işçi sınıfının öteki örgütleriyle, seçimler konusunda, tekelci burjuvazinin partileriyle parlamentolarda yapılan tartışmalarda ve öteki siyasal gösterilerde geçici anlaşmalar ve uzun süreli ortak programlar için israrlı çabalar gösterilmelidir. Bunlar siyasal güçler ilişkisinin adım adım değiştirilmesi mücadelesinde kurulan stratejik ortaklıklardan (üretimin demokratik denetimi yerel, bölgesel ve merkezi düzeydeki hükümetlere katılma), tüm ulusal çerçevede sürdürülen ortak demokrasi ve sosyalizm mücadelesinden, emperyalizmi emekçilerin demokratik gücüyle devrimci bir biçimde ortadan kaldırmak, yığınları sosyalizme yöneltmek için yapılan ortak mücadele olanakları üzerinde varılan anlaşmaya kadar birbirleriyle birleştirilmelidir. Bu süreç tarihsel ve mantıksal bakımdan, işçi hareketinin bugün henüz ayrı ayrı ilerleyen bölümlerinin bilimsel sosyalizm tabanı üzerinde ideolojik, siyasal ve örgütsel birleşmesi ile sonuçlanacaktır. —Fakat bu, mücadelenin bugünkü aşamasında söz konusu değildir—. İşçi sınıfı içinde, dünya görüşü ve politik görüş bakımından çeşitli yönleri gösteren birçok parti ve örgütlerin varlığı günü-

müzde bertaraf edilmemiş bir gerçektir; fakat başarılı bir eylem birliği politikasıyla, karşıtlık aşamasından yanyana ve bir arada bulunma aşamasına geçilebilir. Burada da Fransız Komünist Partisi'nin anlayışı bu ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin çoğunluğunun düşünce tarzını yansıtmaktadır: «Kuşkusuz daha uzun bir tarihsel dönem için durum böyle olacaktır. Demokratik güçlerin ve işçilerin bir tek partide birleşmesi Fransa'da gündemde bulunmaktadır.»[18]

Üçüncü olarak, ortak nesnel çıkarlara dayalı ortak hareketi öngören eylem birliği politikası, bütün burjuva ve küçük burjuva ideolojileriyle, bütün reformcu ve revizyonist kavramlarla sürdürülen sürekli bir prensip tartışmasında politik uzlaşmalara girme anlamını taşır. Bu ideolojik mücadele kendi başına bir amaç değildir, aksine emekçi kütlelerin tutarlı anti-tekelci mücadeleye kazanılması amacına yönelmiştir. Bununla, Marksist - Leninist partilerin üye ve yandaşlarını reformist, dolayısiyle tekelci devlet sistemiyle bütünleşmeye yönelten kuram ve parolalara kendi devrimci strateji ve taktiğini karşı koymakla iş bitmemektedir. Burjuva ve küçük burjuva ideolojisinin emekçi yığınlar üzerinde yaptığı baskıya, işçi sınıfı partisi devrimci teorinin hücumlarıyla cevap vermek durumundadır, bu hücumlar sosyal demokrasinin, reformizmin ve revizyonizm türlerinin engelleyici rolünün kanıtlanmasını zorunlu olarak içerir.

İdeolojik alanda sürdürülen tartışmada tutarlılık ve ilke sağlamlığı, bu ideolojik savaşın şahıslar ve olaylar bakımından somut bir şekilde yürütüldüğü zaman elde edilir. İlkeler açısından yapılan eleştiri yığınlarla anlaşılır olmalıdır ve onları ikna etmelidir. Marksist olmayan görüşlere karşı yöneltilen ve pratikte sürdürülen kavganın somut çevresi ile gerçek ilişkisi olmayan genel hücumlar, sürekli olarak yapılan anti-hümanist beyin yıkama ope-

rasyonları, yığınları «sosyal ortaklık» ya da sol radikalizm ideologlarından uzaklaştıracak yerde onların kollarına atar.

Tekelci devlet kapitalizminin egemen olduğu çeşitli ülkelerde eylem birliğinin oluşturulması sürecinde son yıllarda önemli atılımlar yapıldı. İtalya'da komünistler PSIUP ve PSI ile hatta kısmen hristiyan demokrat örgütlerle çeşitli düzeylerde ortak eylemler uygulamayı başardılar. Bu tutarlı politika «orta sol» denilen grubun gerici politikasında derin bir bunalıma yol açtı ve siyasal güçler ilişkisinde nitel değişiklikler için önkoşulları sağladı. Fransız KP'si de 1968/1969'dan beri öteki işçi örgütleri karşısında uyguladığı ısrarlı politika sayesinde bu örgütlerle olan işbirliğinde nitel ilerlemelere ulaştı. Bu ilerlemeler sosyalist partiyle yapılan kuramsal diyalogda ve kısmen ortaklaşa yürütülen 1971 seçim kampanyasında çok açık olarak görülmektedir[19]. Japonya'da da komünist ve sosyalist partiler mücadele eylemlerini birbirleriyle ahenkleştirmektedirler. Federal Almanya'da komünistlerin, eylembirliğinin kurulması ve sağlamlaştırılması için sürdürdükleri kavga sağcı SPD liderlerinin militan ve keskin komünizm düşmanlığı ile önemli ölçüde güçleştirilmektedir. Bununla beraber burada da ilerlemeler olduğunu saptayabiliriz —özellikle sendikal çalışmalar alanında, parlamento dışı tedbirlerle (Kızıl nokta eylemi) barış hareketinde ve Avrupa Güvenlik Politikasında Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin uluslar hukuku açısından tanınmasında— henüz hiç de kapsamlı olarak güvence altına alınmamış olan bütün bu ilerlemelere, anti-komünizme karşı sürdürülen hücum niteliğine sahip tartışmalarla birlikte, emekçilerin nesnel ortak çıkarlarının tutarlı bir şekilde izlenmesi ile erişilmiştir. Mücadelenin, tüm işçi sınıfının baş düşmanına karşı— tekelci burjuvazi, onun otoriter ve faşitçe çabaları, savaş politikası ve insanlığa düşman

ideolojisine yöneltildiğini yığınların bilincine yerleştirmede başarılı olunduğu ölçüde, Marksist olmayan kuramlara karşı sürdürülen ideolojik tartışmalarla, ortak eylemlerin hazırlanma ve uygulanma sürecinde o ölçüde etkili gelişmeler sağlanır.

Dördüncü olarak, emperyalist ülkelerin çoğunluğunda eylem birliğinin nüvesini komünistlerle sosyalistlerin işbirliği oluşturur. Sosyal demokrat partilerde işçi sınıfının büyük bir bölüğü —İngiltere, Avusturya, İsveç, Federal Almanya'da olduğu gibi— örgütlenmiştir. Bunun anlamı şudur: sosyal demokrat partilerle olan ilişkilerin değerlendirilmesi ve stratejik yönlerinin çizilmesinde ülkedeki somut koşullara uygun olarak farklılaştırılmış bir görüş açısından hareket edilmelidir. Komünistler ve sosyal demokratlar arasındaki arkadaşça ve güvene dayanan işbirliğinin —AKP Başkanı Kurt Bachmann'ın formüle ettiği gibi— eylem birliği politikasının «temel sorunu» olarak önemi, burada herşeyden önce siyasal işbirliğinin, siyasal parti örgüt ve üyelerinin ortaklığının söz konusu olmasından ileri gelmektedir[20]. Siyasal mücadele bugün her zamandan fazla sınıf mücadelesinin öteki düzeyleri karşısında önceliğe sahiptir, çünkü siyasal mücadele iktidar sorunun kapsamlı olarak ortaya koymakta, çünkü tekelci devlet kapitalizmi sistemine bir bütün olarak hücum etmektedir. Buna göre yüksek derecede kapitalistleşmiş ülkelerde işçi sınıfı tarafından siyasal iktidarın ele geçirilmesi stratejisinin gerçekleştirilmesi kural olarak işçi sınıfının siyasal parti ve örgütlerinin ilkeler üzerine kurulan uzun süreli işbirliği yönünde atılan somut adımlara bağlıdır. Fakat komünistlerle sosyal demokratların bu uzun süreli stratejik eylem birliği zorunlu olarak sosyal demokrasi ideolojisine karşı mücadeleyi içerir.

Sosyal demokrasi, kapitalist toplumun emperyalist gelişme aşamasında işçi sınıfı içinde, bu sınıfı ve onun sos-

yal, ekonomik, siyasal ve ideolojik hareketlerini tekelci devlet sistemine doğru yöneltmeye ve bu bütünleşmeyi bütün araçlarla ileri götürmeye çaba sarfeden ve böylelikle devrimci çizgiye, bilimsel sosyalizme taban tabana zıt olan bir çizgiyi belirler. Buna göre sosyal demokrasi, sosyalizm ve marksizm ile hiçbir ortak tarafı olmayan belirli bir burjuva ideolojisi çeşididir. Üstelik de uluslararası tekelci burjuvazinin sosyalizme karşı, dünya işçi sınıfı hareketine ve Marksçılığa karşı harekete geçirdiği bir misyondur. Sosyal demokrasi, burjuva ekonomi-politiğinin politik ve felsefi kavramların eklektik halitasının ideolojik temeli ve temel ögesi; günümüzde süslenmiş, inceltilmiş olarak ve çoğu zaman sözde bilimsel bir şekilde yığınlara sunulan anti-hümanizmdir. Tekelci burjuvazinin hükümet işlerini yürüttüğü ülkelerde, ideolojilerinin yaygınlaştırılmasında geniş olanaklara sahiptir. Bu görüş açısından sosyal demokrasinin anti-hümanist temel içeriği başlıca ideolojik engeldir ve sağcı sosyal demokrat liderlerin, tekelci burjuvazinin sınıfsal işbirliği uygulaması, demokratik ve sosyalist kavgada komünist ve sosyal demokratların sürekli, etkili bir eylem birliğine karşı önemli bir siyasal engel olarak ortaya çıkar. Bu nedenle FKP 1968 bildirisinde çok açık olarak şu görüşleri formüle etmiştir: «Partimiz sosyal demokrasideki oportünist eğilimleri ilke olarak reddettiği halde, sosyalist bir Fransa'nın kurulması için işbirliğinin ve ittifakın siyasal temellerini atmak amacıyla bundan sonra da ortaklaşa olarak sosyalist partilerin görüşüyle ilgilenecektir. Doğal olarak böyle bir işbirliği demokrasi ve sosyalizm taraftarı olduğunu ileri süren parti ve grupların, özellikle sosyalist partinin, artık burjuvazi ile işbirliği yapmamalarını, aksine komünistlerle yan yana demokrasi ve sosyalizm için gerçek bir mücadele sürdürmelerini gerektirir[21].

Bilimsel sosyalizm bu değerlendirmeyi tam sorumlu-

luğunun bilincine sahip olarak emekçi yığınların önünde yapmaktadır; demir bir mantık ile, sekterliğe yol açabilecek her türlü yanlı düşünceyi ve karamsarlığı, eylem birliği olanağı karşısında reddetmektedir. Komünistlerin iyimserliği, komünist ve sosyal demokrat işçilerin temel çıkarlarındaki sosyo-ekonomik ve politik ortak noktalar bulunduğu ve tekelci burjuvazinin, sağcı sosyal demokrat liderlerin parçalama manevralarına karşın bu ortak noktaların kendilerini kabul ettirecekleri hususundaki bilimsel bilgiye dayanmaktadır. Tarih bu zorunlu sürecin kendiliğinden oluşmadığını, aksine geri tepmeler ve duraklamalar eşliğinde çok büyük çabalarla gerçekleştiğini göstermektedir. Fakat 2. Dünya Savaşı öncesi halk cephesi hareketlerinin ortak anti-faşist savaşın, İkinci Dünya Savaşından sonra muzaffer halkçı, demokratik ve sosyalist devrimlerin tarihi işçi sınıfının, örneğin daha sonraki Demokratik Alman Cumhuriyeti bölgesinde eylem birliği ve örgütsel birlik için başarılı çabası bu stratejinin pratik olarak olanak içinde bulunduğunu kanıtlamaktadır.

İşçi sınıfı savaşlarının sendikalardaki faaliyeti, sosyal demokrat partilere yönelmeyle beraber işçi sınıfının eylem birliği çabasının ağırlık noktasını oluşturur. Sendikalar işçi sınıfının sayı bakımından en güçlü örgütleridir. Bunların örgütsel yapısı (işletmelere kök salmaları), eğildikleri somut konular (işçi sınıfının durumuyla ilgili sosyo-ekonomik politika ve eğitim politikası koşulları) ve en önemli kavga araçları (grev, boykot, gösteri) alt ve orta kademe görevlilerinin emekçi yığınlarla dolaysız ilişkileri işçi sınıfı savaşçılarının sendikalarda bulunan öteki partilerin üye ve yandaşlarıyla, örgütlenmemiş emekçilerle işbirliği için son derece uygun önkoşullar yaratır. Günümüzde sendikaların sınıf mücadelesindeki fonksiyonunun önemli derecede arttığını gözlemekteyiz. Bugün günlük

amaç ve stratejik çıkarları, işçi sınıfının mücadelesine iletmekte nesnel olarak önemli bir rol oynamaktadırlar ve böylelikle hızlı bir şekilde tekelci devlet sistemiyle dolaysız bir çıkar çelişkisine düşebilirler. Üçüncü bölümde gösterdiğimiz gibi sendikaların istemleri bunun ötesinde demokratik alternatif program ile nesnel bir ilişki içinde geniş bir sosyal ve politik içerik kazanmaktadır. Bu yeni olanaklar günümüzde siyasal ve ideolojik parçalanmayla, bazı ülkelerde buna ek olarak sendika hareketinin örgütsel bakımdan parçalanmasıyla sınırlanmaktadır. Bu ülkelerde işçi sınıfı örgütünün çabası özellikle, işçi sınıfını emperyalizmle bütünleşmeye, «sosyal ortaklığa» yönelten reformist kanadın üstünlük kazandığı sendikalarda, bunları yeniden işçi sınıfının gerçek çıkarlarını temsile doğru yöneltmeye çevrilmiştir. Her ülkede geçerli olan farklı koşullar değişebilen strateji ve taktik çizgiler gerektirirler. Reformist sendika liderlerinin II. Dünya Savaşından sonra izledikleri anti-komünist politikayla sendikal hareketin birçok merkezi örgütlerinin siyasal-ideolojik yönelimlere göre parçalanmasıyla sonuçlandığı İtalya ve Fransa gibi ülkelerde işçi sınıfı savaşçıları sendikal hareketin yeniden kurulması yolunda büyük bir mesafe almışlardır. Bu ülkeler işçi sınıfının özellikle 60'lı yılların sonunda 70'lerin başındaki ekonomik ve politik yığın hareketleri ezici bir çoğunlukla büyük sendika merkezlerinin birleşik eylemleriyle yürütüldü. Buna dayanarak 1969 Moskova Toplantısı bu konuda bir genelleme yapabiliyordu: «Bazı liderler çeşitli yönelimlerdeki sendikaların eylem birliği yolu üzerine ulusal ve uluslararası ölçekte engeller koydukları halde, son yıllarda sendikal harekette bu eylem birliğine doğru baskı artmış bulunmaktadır. İşçi sınıfı örgütleri gerek her ülkenin çerçevesi içinde, gerek uluslararası düzeyde sendika birliğinin tutarlı yandaşlarıdır[22].

Federal Almanya, İngiltere gibi çoğunlukla tamamen ya da büyük ölçüde reformculuğun etkisi altında olan birleşik sendikaların bulunduğu ülkelerde sosyalistlerin sendika çalışmalarında stratejileri, birleşik örgütün, işçi sınıfının çıkarlarının kabul ettirilmesi mücadelesinde sunduğu daha uygun koşullardan sağlam ilkeli ve son derece esnek bir yararlanmaya ve bunları genişletmeye yönelmiştir[23]. Doğrudan doğruya bu koşullar altında işçi sınıfı savaşçıları Lenin'in, işçi sınıfının eylem birliği kuramı ve stratejisiyle çok esaslı olarak ve yaratıcı bir şekilde ilgilenmelidirler ve bunu sağ ve «sol» revizyonistlerin hücumlarına karşı korumalıdırlar. Sendikaların sistemle bütünleştiğini ileri süren ve sendikalarda faaliyet göstermenin artık anlamı kalmadığını, bu koşullar altında başlangıçtan beri oportünist bir çaba olduğu sonucuna varan, yanlış öneriler üzerine kurulan dar görüşler burada bir tehlike oluşturur. AKP Başkanı Kurt Bachmann 1969'da partisinin Essen toplantısında bu tür anlayışları eleştirdi: «Biz kendimizi sendikalarda muhalefet olarak değil, aksine bu örgütün nüvesine ait olarak görüyoruz ve sendika kararları alanında her bakımdan yapıcı bir biçimde sendikalarda işbirliği yapmak istiyoruz... Küçük sosyal iyileştirmeler etrafında dönse bile sendikaların mücadelesi sınıf mücadelesidir.»[24] İşçi sınıfı savaşçıları emekçilerin çıkarlarını tekelleri ve devlete karşı tutarlı bir şekilde savunarak yığınların güvenini kazanırlar. İşçi sınıfının eylem birliği çabasındaki nesnel lider rolünü öznele çevirebilirler ve aynı zamanda gerici sendika liderlerinin oportünizmini gözler önüne serebilirler.

Beşinci olarak, işçi sınıfı örgütlerini, üyelerinin yandaşlarının dünya görüşlerinden, hatta siyasal anlaşmazlıklarından bağımsız olarak giriştikleri ortak hareket, ortağın karşılıklı olarak saygınlığını ve bağımsızlığını içerir. İşçi sınıfının çeşitli parti ve örgütlerinin ilişkilerindeki bu

temel ilke gerici güçlerin işçi sınıfı savaşçılarına karşı izlediği yıkıcı kötüleme politikasına karşı sürdürülen mücadelede kabul ettirilmeli ve savunulmalıdır. Başarılı demokratik anti-tekelci değişiklikler için zorunlu olan nesnel faktörü bu derece olgunlaştırmak için, işçi sınıfının eylem birliği uğrunda sürdürülen uğraş işçi srnıfı partilerinin önemli bir görevidir. Bu nedenle işçi sınıfının öteki partileri ve örgütlerinin bağımsız iç gelişmelerine saygı ve bunların güvence altına alınması taktik bir oyun değil, aksine işçi sınıfının çıkarlarına uygun gerçek bir stratejidir. Çünkü ancak sosyal demokrat partilerin, sendikaların üye ve görevlilerinin tutarlı bir sınıf tutumuna doğru gelişmeleri, dolaysız günlük kavgada olduğu gibi sosyalist perspektifler için sürdürülen mücadelede de birleşik hareket etmek için gerekli önkoşulları sağlar. Bu alanda da yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülekelerin işçi sınıfı savaşçıları bugün Lenin'in partisinin, Komüntern'in ve kendi partilerinin deneyimlerini değerlendirmektedirler. —Örneğin Wilhelm Pieck'in KPD'nin 1935 Brüksel Konferansında— ki açıklamaları şöyledir: «Kendilerine cephe birliği kurulması için başvurduğumuz zaman sosyal demokrat işçiler şu konuya sahip olmalıdırlar: biz onlara partilerinin mensubu olarak saygı duymaktayız, onlara kendi açılarından doğru görünen bir görevi, bir mücadele görevini onlarla birlikte yerine getirmek istiyoruz.»[25]

Eylem birliği politikasının, işçi sınıfının tekelci devlet kapitalizmiyle «bütünleştirme»nin ideolojik ve politik uygulamasıyla ilgili tartışmaları zorunlu olarak içerdiğine daha önce değinmiştik. Burada ise şu nokta tam anlamıyla açıklığa kavuşmaktadır: işçi sınıfının parti ve örgütlerinin siyasal ve örgütsel bağımsızlığına karşılıklı olarak saygı gösterme ilkesi gibi genel bir demokratik ilkenin kabul ettirilmesi, işçi sınıfı partilerinin rolleri, sosyal demokrasi saflarında işçi sınıfı partisi düşmanlığının za-

rarı üzerinde ideolojik bir aydınlatma sürecini önkoşul olarak var sayar ve bunu ileriye doğru geliştirir. Fransa, İtalya, Finlandiya, Federal Almanya ve öteki ülkelerdeki işçi sınıfı partilerinin olumlu deneyimleri bunu göstermiştir.

Burada bir nokta daha açıklığa kavuşmaktadır: bütün emekçilerin çıkarına uygun olan eylem birliği politikası ile emperyalist amaçların kabul ettirildiği, eşit haklar ve sözde parlamenter oyun kuralları perdesi altında emekçilerin çıkarlarının ayak altına alındığı burjuva koalisyon politikası arasında büyük bir fark vardır. Bu nedenle eylem birliği politikası kesinlikle burjuva koalisyonlarının ölçekleriyle ölçülemez[26].

İşçi sınıfının ortak hareket eden örgütlerinin bağımsızlığına ilke olarak saygı gösterme, işçi hareketinin belirli bölümleri üzerindeki emperyalist politika ve ideolojinin geriletilmesi ve sonunda bertaraf edilmesi mücadelesinde ileriye götürücü bir faktördür. Bu saygı, günümüzde işçi sınıfına yabancı etkiler altında bulunan örgütlerin mevcut olduğu, bunları ya da bunların büyük bir kısmını sınıf bilincine sahip bir politika ve ideolojiye döndürme olanaklarının varlığının kabul edildiği anlamına gelmektedir. Bu olanakları görmemezlikten gelmek, demokrasi ve sosyalizm için başarılı mücadele olanaklarını reddetmek demektir.

GENİŞ BİR ANTİ-TEKELCİ İTTİFAKIN KURULMASININ KOŞUL VE YOLLARI

Emperyalizmin temel çelişkisinin derinleşmeye devam etmesi, tekelci devlet kapitalizmi ile çelişki halinde bulunan sınıf ve tabakaların nesnel olarak ve artan ölçüde daha da genişlemesine yol açar. Böylelikle işçi sınıfı partilerinin anti-tekelci bir ittifak kurma, bunu sağlamlaştırma ve daha da geliştirmeyi öngören strateji ve tak-

tikleri de zorunlu olarak önem kazanır. Köylüler, kent-soylu orta tabakalar, aydınlar nesnel olarak işçi sınıfıyla bir ittifaka ne kadar çok ilgi gösteriyorlarsa, işçi sınıfı anti-tekelci ve sosyalist kavgada müttefiklerden vazgeçmesi olanağı o kadar azdır. İşçi sınıfı bu müttefiklerin yardımı olmaksızın zafere ulaşamaz; bu sınıflar da işçi sınıfının ve onun devrimci partisinin sevk ve idaresi olmaksızın tekelci sermayeden kurtulamazlar. Tekelci kapitalizm ancak bütün anti-tekelci sınıf ve tabakaların işbirliği ile yenilgiye uğratılabilir.

Kapitalizmde sınıf ilişkilerinin gelişmesinin genel kanuniyetleri, demokrasi ve sosyalizm kavgasında bundan çıkarılması gerekli olan temel ilkeler Marks ve Engels tarafından araştırılmış ve tanımlanmıştır. Tarih, Manifesto'daki şu saptamadan ve istemden başlayarak Marks ve Engels'in bütün temel tezlerini doğrulamıştır: «Bir sözcük ile, komünistler her yerde mevcut toplumsal ve siyasal durumlara karşı her türlü devrimci hareketi desteklerler. Bütün bu hareketlerde, mülkiyet sorununu, ne kadar çok ya da az gelişmiş şekilde olursa olsun, hareketin temel sorunu olarak belirtirler, Komünistler... heryerde tüm ülkelerin demokratik partilerinin ilişki kurmalarına ve anlaşmalarına çalışırlar.»[27] 1848/1849[28] devrimlerinden, 1871 Paris Komününden ve[29] 19. yüzyıl işçi sınıfının en güçlü ulusal partisi olarak Alman Sosyal Demokrasisinden[30] elde edilen deneyimlerin bilimsel çözümlemesi bu genel ilkeleri derinleştiriyor ve bunların daha da gelişmeleri ve Rusya'daki Leninist Bolşevik Parti tarafından uygulanmasına olanak sağlayan kuramsal önkoşulları yaratoyordu. V.İ.Lenin bu temel üzerinde tekelci sermaye koşullarında işçi sınıfının bir ittifak politikası izleme zorunluğunu, olanaklarını ve temel ilkelerini belirleyen bir kuram, strateji ve taktik hazırladı[31].

Emperyalizm ve proleter devrimi döneminde sosyalist ve demokratik mücadele arasındaki karşılıklı stratejik ilişkilerin belirlenmesi ve somutlaştırılmasıyla sıkı bir ilişki içinde, demokratik, karşı-tekelci ittifakın stratejisi Lenin, Komünter ve kapitalist ülkeler işçi sınıfı partileri (özellikle KPD ve FKP) tarafından zorunlu olarak yeniden geliştirildi ve daha belirgin duruma getirildi. Bu arada Fransa ve İspanya'daki halk cephesi hareketleri II. Dünya Savaşı sırasında ve hemen savaşı izleyen dönemde çeşitli gelişme aşamalarındaki anti-faşist birlik cephesi deneyimleri (Fransa, İtalya, Almanya, Doğu ve Güney Avrupa'nın halk demokrasileri), genelleştirilebildi, böylece gelişmiş kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partileri bugün ittifak politikası hakkında stratejik-taktik ilkelere, sağlam ve kapsamlı kuramsal görüşlere sahiptirler. Bunlara dayanılarak mücadelenin bugünkü aşamasındaki belirli sorunların üstesinden gelinmelidir.

Gerçek bir ittifak politikası için belirleyici bir önkoşul —işçi sınıfı partileri bu görüşü ileri sürmektedirler— tekelci kapitalizmdeki sınıf ve tabakaların ekonomik ilişkilerindeki gelişme kanuniyetlerinin bilimsel çözümlemesidir. Ekonomik ilişkiler tüm sınıf ilişkilerinin çekirdeğini oluşturur. Sınıf ve tabakaların siyasal, ideolojik, fikri, kültürel güçler ilişkisinin gelişme yönü, yoğunluğu bu ilişkilerin gelişmesine bağlıdır.

Tekelci devlet kapitalizminde sınıf ilişkilerinin bugünkü gelişmesini, temelli bir şekilde bir yanda tekelci burjuvazi, öte yanda işçi sınıfının öncülük ettiği halk yığınları olmak üzere sınıf güçlerinin kanuniyet niteliğine sahip kutuplaşma süreci karakterize eder. Tekelci sermayenin çıkarları, sadece işçi sınıfının değil, aksine küçük ve orta burjuvazi dahil, bugünkü kapitalist toplumun bütün öteki sınıflarının çıkarlarıyla hergün biraz daha derinleşen ve üstesinden gelinemeyen bir çelişkiye düş-

mektedir[32]. Tekelci sermaye ile köylüler, kentsoylu orta tabakalar, aydınlar ve orta burjuvazinin bazı bölümleri arasındaki bu çıkarlar çelişkisi, birinci olarak, tekellerin bir dizi ekonomik ve idari tedbirlerle, diğer «bağımsız» denilen gruplar arasında küçük ve orta girişimcinin, ticaret erbabının kârından mutlak ve göresel olarak artan bir pay almalarıyla (özellikle ürün fiyatları arasındaki dengesizlikler, kredi politikası, ulusal gelirin vergiler ve devlet bütçesi aracıyla yeniden dağılımı yollarıyla); ikinci olarak, tekellerin ekonomik sistemdeki yerleri nedeniyle tekelci olmayan, şeklen bağımsız çevreleri kuvvetli bir ekonomik sulta altına almakla (tekelci devlet planlaması ve düzenlemesi, kooperatifler ve ticari girişimler zinciriyle) ve üçüncü olarak eskiden olduğu gibi —ekonominin belirli dallarında, özellikle tarımda hızlanan— küçük ve orta üretim araçları sahiplerinin yıkıma uğraması süreciyle keskinleşir. Bu ekonomik süreçler, bu tabakaların tekelci devlet kapitalizmi ile olan politik ve kültürel ideolojik çelişkilerinin oluştuğu, belirli durumlarda sıçramalar şeklinde keskinleşebildiği maddi temeli göstermektedirler. Küçük ve orta burjuvazinin tekellerle olan çelişkisini derinleştiren ekonomik, siyasal ve kültürel —ideolojik faktörlerin birliği, emperyalist devlet ve tekelci burjuvazi karşısında siyasal ve ideolojik ödünler veren eğilimleri gerçekçi bir şekilde değerlendirmeyi gerektirir ve buna olanak sağlar. Bilimsel-teknik devrimin nesnel süreçleri karşısında gizli burjuva ulusçuluğu, küçük burjuva romantizmi tehlikesi, kültür karamsarlığı tehlikesi, ekonomik ve siyasal bunalımlar karşısında her zaman varolan neo-faşist «düzen» partilerine doğru dönüş tehlikesi vb. bu konuda örnek olarak gösterilebilir.

Öteki bütün sınıf ve tabakalar gelecekteki gelişmeler hakkında işçi sınıfından farklı olarak, hayalperest ve tutarsız davrandıkları halde, işçi sınıfı örgütleri ittifak soru-

nuna yapıcı bir şekilde yaklaşırlar; bu sınıf ve tabakalara hiçbir zaman «gerici yığınlar» gözüyle bakmazlar.

Proleter olmayan sınıf ve tabakaların, tekelci devlet kapitalizmi sisteminde küçük ve orta üretim araçları üzerinde özel mülkiyetin çelişik durumundan ileri gelen yalpalayıcı tutumunu, her zamanki somut ifadesi içinde büyük ölçüde proletarya-tekelci burjuvazi güçler ilişkisinin gelişmesi belirler. Bu sınıf ve tabakalar toplumdaki hareketlerinde çoğu zaman kendiliklerinden, fakat daha sonraları siyasal partilerin ve örgütlerin etkisi altında aynı zamanda bilinçli bir şekilde kapitalist toplumun kendilerine öznel olarak daha güçlü görünen —bugün olduğu gibi ilerde de— temel sınıfına yönelirler. Proletarya ile tekelci burjuvazi arasındaki güç ilişkilerinin nesnel gelişme eğilimleri her ara sınıf ve tabakanın toplumdaki çıkarlarının prizmasında kırılır. Böylelikle bu sosyal grupların toplumsal bilinçlerinde, siyasal strateji ve taktiklerinde proletaryanın gücü azımsanabilir, çoğumsanabilir de, aynı şey tekelci burjuvazi için de söylenebilir. İşçi sınıfı partileri nesnel durumu ve bunun öznel yansımasını birbirinden ayrı bir biçimde gözönünde bulundurmak ve bunun yapıcı bir şekilde üstesinden gelmek için çalışma olanağına sahiptirler ve bu şekilde hareket etmelidirler de; fakat bu faktörü tam olarak ortadan kaldırmak olanaksızdır[1].

İşçi sınıfı partilerinin ittifak politikasının temel içeriği, işçi sınıfının köylülerin, kentsoylu orta tabakaların ve aydınların tekelci sermaye karşısındaki durumlarında mevcut olan ortak noktalardan, yığınların sosyalist devrime yöneltilmesinde önemli bir zincir halkası olarak anti-tekelci şekil değiştirmeler için sürdürülen ortak mücadeleden oluşur. Buna göre ittifakın stratejik bir içeriği vardır. İttifak, uzun süreli ittifak politikasını reddetmek için, aşırı «sol» kuramcılar tarafından ileri sürüldüğü gi-

bi, sadece tekelci burjuvazinin hücumları (saldırgan savaş politikası, faşist ve otoriter çabalar, emekçilerin sosyal kazançlarına karşı yapılan hücumlar, gerici yüksek okul ve eğitim politikası vb.) karşısında savunmaya yöneltilmiş değildir. İşçi sınıfının ittifak politikası yapıcı ve taarruzidir; bütün emekçilerin gerçek çıkarlarına uygundur. Bu politikanın temel prensipleri kural olarak, demokrasi ve sosyalizm mücadelesinin başarısı için uygulanan anti-tekelci ittifak politikasının stratejik temel içeriğinden ve kesin rolünden çıkar.

Geniş bir anti-tekelci ittifakın kurulması çabasının ilk ve kesin temel ilkesi işçi sınıfının demokrasi ve sosyalizm için ortak mücadelesinde hegemonyasının kabul edilmesi ve ettirilmesidir. Bu, proletaryanın Marksist-Leninist partisinin ideolojik ve örgütsel bağımsızlığını korumasının zorunlu olduğunu, eylem birliği çabasının ortak mücadelenin önkoşulu olduğunu, ifade eder. İşçi sınıfı demokratik anti-tekelci ve sosyalist hareketin en tutarlı itici gücüdür, hegemonyası onun sona ermesi için en kesin güvencesidir.

Işçi sınıfının hegemonyasının kabulü işçi sınıfı partisinin anti-tekelci ittifak politikasındaki kesin rolünün anlaşılmasını içerir. Böylelikle demokratik hareketin bütün diğer güçlerine sadece açıkça bir hedef verilmekle kalınmamıştır, aksine ittifak bu şekilde örgütlenme durumu bakımından nitel bir kazanç sağlar ve işçi sınıfı partisinin dünya işçi sınıfı hareketine ait olmasıyle güç ve uluslararası ağırlık kazanır[34].

İşçi sınıfının ve onun devrimci partisinin anti-tekelci ittifaktaki öncü rolünün siyasal alanda kabul ettirilmesinin şekil ve yöntemleri bugün her zamandan fazla gelişmiş durumdadır. Tarihsel ve ulusal özelilkler en çok, demokratik ve sosyalist devrim sürecine parti sisteminin somut bir şekillendirilmesi olarak yansır[35]. Kapitalist ül-

kelerdeki belirli parlamenter-demokratik gelenekler ve anti-tekelci ittifakın artan genişliği ve istikrarı işçi sınıfına karşı ilgi duyan bütün öteki sınıf ve tabakalarla siyasal işbirliğinin biçim ve yöntemlerini zenginleştirmektedirler.

Proletaryanın ittifak politikasının ikinci temel ilkesi ittifak sorununa sınıfsal bir yaklaşımdır. Bunun anlamı demokratik ve sosyalist hareketteki mücadele koşullarının. ittifak olanak ve yeteneklerinin bilimsel çözümlemesinin ve baş rakibin bilimsel sosyalizmin sınıf kuramı açısından somut bir şekilde belirlenmesinin gerekli olduğudur. Sadece Lenin'in sınıf kavramını tanımlaması sınıf çıkarlarının farklılıklarını, farklılaşma ve bütünleşme eğilimlerini bilimsel olarak kesinlikle kavrama olanağı vermektedir. Bu çözümlemede bir durum tasviri değil, aksine devrimin itici güçlerinin dinamiğinin aktif bir şekilde yönetilmesi söz konusudur[36]: «Bir proleter önderinin görevi şudur: Sınıf çıkarları farkını açıklığa kavuşturmak, küçük burjuvazinin belirli tabakalarını (örneğin fakir köylüleri) işçiler ve kapitalistler arasında bir seçim yapmaya ve işçiler yanında yer almaya yöneltmek.»[37] fakat proletarya partisinin sınıf güçlerinin hareketine aktif olarak müdahalesinin keyfiliğe kaçmaması ve serüven türünden eylemlerle sonuçlanmaması için, sınıfların çıkarlarının nesnel dinamiğinin bilimsel çözümlemesine dayanmalıdır.

Günümüz tekelci kapitalizmi koşulları altında, temel eğilimini proletarya ve tekelci burjuvazinin oluşturduğu sınıf ilişkilerinde gerçekleşen değişmeler, herşeyden önce köylülerin, kentsoylu orta tabakaların ve aydınların da durumunu ilgilendirir. Köylüler, birleşik bir sınıf olmadıkları halde, bugün de proletaryanın en yakın ve en sıkı bir müttefikidir. Köylüler birçok kapitalist ülkelerde dün olduğu gibi bugün de proleter olmayan en güçlü top-

lum grubudur. Tekelci burjuvazi tarımda basit meta üretiminin varlığını temelinden yıkmakta ve tahrip etmektedir. Buna karşın köylüler işçi sınıfı ile birlikte maddi üretimin temel üreticisi olarak kalmaktadır; buna karşın nüfusun, siyasal gücün ve ideolojik gelişmenin temelli bir faktörüdür ve böyle kalmaktadır. Buna göre işçi sınıfının köylülerle ittifakı hiçbir şekilde tarihsel olarak eskimiş değildir; köylülerin politik olarak hangi yöne yöneldikleri sorunu işçi sınıfı, onun devrimci partisi ve sendikaları için hiçbir şekilde ilgi dışında bırakılamaz[38].

Bütün kapitalist ülkelerde kentsoylu orta tabakalar tekellerin güçlü bir baskısı altında bulunmaktadır. Gerek geleneksel zanaatkâr, küçük esnaf ve imalatçılar, gerek hizmetler sektörünün yeni tabakaları tekelci sermaye karşısında sürekli olarak hızlanan bir maddi bağımlılık sürecinin içine girmişlerdir. Böylelikle imalat sanayiinin büyük şirketlerine teslimatta bulunan küçük işletmelerin sayısı onbinleri bulmaktadır (Örneğin Siemens Firması için 30.000 müteahhit işletme çalışmaktadır)[39]. Tekellerin vergi, kredi ve fiyat politikasıyle artan bir güvensizlik ve yükselen mali yük bu tabakalarda da büyük bir memnuniyetsizlik yaratmakta ve devrimci işçi partisinin ve sendikaların eylemleriyle ortak etki halinde nitel olarak daha yüksek bir kademede genel «kent grevleri» vb. gibi yeni mücadele şekilleri oluşturmaktadırlar[40].

Aydınlar tabakası bugün tekelci devlet kapitalizminde son derece yoğun ve hızlandırılmış bir farklılaştırma sürecine tâbidir ve bu değişmeler politik olarak farklı bir biçimde tepkide bulunur. Aydınların en büyük kısmı nesnel olarak proleterleşmiştir —bilimsel-teknik hizmetliler, öğretmenler, doçentler, bilim adamları, devlet ve tekelci girişimlerde sanatkâr, gazeteci ve diğer yüksek niteliktek memurlar, kültürel alanda bizat devlet idaresinde çalışanlar maddi yaşam koşullarında emekçi yığınların du-

rumuna yaklaşmaktadırlar (üretim araçları üzerinde mülkiyet sahibi olmayış, kapitalist işbölümü sisteminde bağımlı durum, tehdit eden işsizlik, tekeller tarafından keskinleşen bir şekilde sömürülme). Bu emekçi grupların ortak eylemde devrimci güçlerini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için, bunların işçi sınıfı partisi aracıyla nesnel sınıfsal durumlarının bilincine kavuşturulmaları gerekir.

Son yıllarda, kapitalist ülkeler aydınları arasında göreli olarak güçlü bir siyasal hareket oluşmuştur. Bu anti-tekelci tutumun nesnel nedenleri, herşeyden önce bilimin ve entellektüel yaşamın tekellerin kâr çıkarlarına tâbi kılınmasında, halk yığınlarının moral bir baskı altında tutulmasında, emperyalist toplum düzeninin hissedilir derecede insan düşmanı olan karakterinde bulunmaktadır. Bu zemin üzerinde bugün daha geniş aydın yığınlarının anti-tekelci mücadelede zekice ve hedefe yönelik siyasal-ideolojik bir çalışma ile kazanılması olanakları doğup büyümektedir. Özellikle bilimsel-teknik ve pedagojik alanda çalışan aydınlar için tekellere karşı sürdürülen mücadelede önemli roller düşmektedir. Bu aydınlar kısmen modern üretim merkezlerinde çalışmaktadırlar, ya da gençlerin öğretiminde, özellikle eğitiminde kesin bir etkiye sahiptirler. Fakat aydınların en büyük kısmı bugün henüz öznel olarak büyük ölçüde burjuva ve küçük burjuva ideolojisi ve yasam tarzı içine sıkışıp kalmışlardır[41]. Bu nesnel ve öznel koşullar karşısında aydınları anti-tekelci kavga için kazanmak son derece gerekli ve özellikle karmaşık bir görevdir. Özel anlaşmazlık konu ve alanlarını arayıp bulmak ve bunları devrimci hareketin, anti-tekelci demokratik kavgasının ileriye götüren stratejisi için dayanak noktaları yapmak önemlidir. Aynı şekilde burjuva ve küçük burjuva ideolojisine karşı mücadeleyi her yönüyle ve tutarlı bir şekilde sürdürmek ve bu emekçi grup-

larını, bilimsel sosyalizmi yayma suretiyle tekelci sermayenin ideolojik etkisinden çekip çıkarmak gereklidir.

Bu görevin ne kadar ivedi olduğunu, emperyalizme karşı sürdürülen yığın mücadeleleri içine atılmış bulunan belirli aydın gruplarının siyasal tepkisi göstermektedir, —Günümüzün bütün yüksek derecede gelişmiş kapitalist ülkeler öğrencileri gibi—, Lenin bu konuda şöyle yazıyordu: «Öğrenciler aydınların en duyarlı bir şekilde tepkide bulunan bölümüdür.»[42] Yıllarca önce küçük bir istisna dışında gericiliğin siyasal dayanaklarından biri olan öğrenciler hareketin içine girmişlerdir. «Geniş öğrenci yığınları sadece geri kalmış bir eğitim sisteminin eksikliklerine karşı örgütlenmek ve eğitim merkezlerinin yönetimine katılmak hakı için harekete geçmekle kalmıyorlar; fakat aynı zamanda egemen sınıfların politikasına da karşı çıkıyorlar.»[43] Anti-tekelci öğrenci hareketi içinde sosyal grupların mensup oldukları toplumsal temele, perspektiflerine, yaşam tarzlarına göre çok çeşitli küçük burjuva revizyonist ideolojiler ve bilimsel sosyalizm yanyana gelmektedir. Küçük burjuva bilinç ögeleri (ütopizm, tekelci sermayenin gücü ile ilgili düşler, bireycilik, kendiliğindenciliğin göklere çıkarılması, bazan de dar görüşlülük ve karamsarlık) geriletilebilir ve yenilgiye uğratılabilir.

Proleter ittifakının üçüncü temel ilkesi ittifak ortaklarının bağımsızlığı, siyasal ve kültürel gelenekleri karşısında saygı duymaktan ibarettir. İşçi sınıfı partilerinin stratejileri nesnel çıkarlar ortaklığından hareket eder. Proletaryanın devrimci partilerinin siyasal strateji ve taktiği ittifak ortağının öznel çıkarlarına —programlar, istemler vb. halinde formüle edilen— ve ilerici geleneklerine bağlanır ve ittifak ortağını ortak kavgada kısmi istemlerinin gerçekleşmesinden ötede devrimci dönemlerin tüm hedeflerini izlemeye yöneltir. Buna göre proletarya ittifak-

taki ortağını bağımsız siyasal bir güç olarak tanımak[44] ve onu kısmi hedefe başarılı bir şekilde ulaşma kavgasında pratik olarak desteklemek, aynı şekilde tüm hedef için kavgaya yöneltmek zorundadır. Marxs ve Engels (1850'-de) proletaryanın ittifak içindeki devamlı sürükleyici rolünü şu şekilde açıklamaktaydılar: «Devrimci işçi partisinin küçük burjuva demokrasisiyle olan ilişkisi şöyledir: Yıkılmasını hedef edindiği fraksiyona karşı onunla birlikte gider, kendisi için saptamak istediği herşeyde ona karşı çıkar.»[45]

İşçi sınıfı itifaktaki ortağını, onun bağımsızlığını küçümsemeksizin. ortak kavgada ortağını sadece öznel değil, aynı zamanda tarihsel, nesnel amaçlarında da destekleyerek ileriye doğru yöneltir. Bu, tarihsel hareketin bir iç kanuniyetidir. Yoksa işçi sınıfı savaşçılarının reddettikleri dıştan gelen bir örgütsel zorlama ya da bir vesayet değildir. Böylelikle proletaryanın hegemonyası, demokratik ittifakta pratik olarak ancak birlik içinde müttefikinin siyasal hareketinin bağımsızlığının korunmasıyle gerçekleşir.

Anti-tekelci ittifakın kurulmasında bilimsel sosyalist stratejinin dördüncü temel ilkesi, buraya kadar anlatılanlardan sonuç olarak çıkan ilkelere bağlılık ve esnekliktir. Bu birlik siyasal uzlaşmada, bu uzlaşmanın zorunluluğunun kabulünde, birçok şekilleri altında uygulamada kendisini yoğun bir şekilde ifade eder.

Uzlaşmalar proleter strateji ve taktiğinin zorunlu kısımlarıdır. İşçi sınıfı savaşçılarının müttefik siyasal güçler karşısındaki taktik tavizleri olarak üç hedefe yönelirler: Birinci olarak tekelci sermayeye karşı ortak kavgada çoğu zaman açık bir başarıyı güvence altına almak, ikinci olarak müttefikin anti-tekelci bilincinin gelişmesine katkıda bulunmak, üçüncü olarak, sonunda işçi hareketi-

nin öznel olgunluk derecesini arttırmaya yönelmek, böylelikle uzlaşmaların hoşgörü sınırları da ortaya çıkmaktadır. Ancak bu birliğin izlenmesi, uzlaşmalarla ilgili «sol» ve sağ revizyonist taktikere karşı savunma yoludur.

Bugün çoğu zaman, sol radikalzm bu konuda bilimsel sosyalizmin baş rakibi imiş gibi görünmektedir. Uzlaşmaların «devrime ihanet» olarak reddedilmesi kuşkusuz tehlikeli, demagojik bir paroladır. Fakat uzun sürede sağ revizyonist «yorum» ve uzlaşmaların uygulanışı da aynı şekilde tehlikelidir, çünkü bu yorum işçi hareketinin yalnızca tek tek eylemlerle değil, aynı zaman, devrimci kararlılığına karşı bir karşı taarruzla bu hareketi güncel olarak ve uzun sürede burjuvazinin kuyruğu haline getirmeyi denemektedir. Siyasal bir uzlaşma sağ revizyonizmin anlayışına göre ideolojik uzlaşmaları da içerir. Oteki demokratik güçlerin anti-tekelci alternatife politik katkılarının tanınması, bu güçlerin işçi sınıfı partisi tarafından siyasal bağımsızlıklarına saygı gösterilmesi zorunluluğu ve buna bağlı olan siyasal uzlaşmalar sağ revizyonistlerce «Marksizmde plüralizm», bilimsel sosyalizmin ideolojik ve özellikle dünya görüşü bakımından tamamlanması istemine dönüşürler. Gerek «sol» revizyonizm tarafından, uzlaşmaların soyut olarak inkârı, gerek sağ revizyonizmin sınıfsal görüş açısından vazgeçmesi, toplumsal hareketin gerçek dinamiğinden sapar, proletaryanın sınıf çıkarlarının tutarlı bir şekilde izlenmesini öngören diyalektik birliği ve proleter olmayan emekçiler yığınının demokrasi ve sosyalizm kavgası için kazanılması olanağını yokeder. Lenin şunu istemekteydi: «İşçi sınıfı savaşçıları gerçek taktiği, bu yalpalanmalardan (küçük burjuva demokrasisinin, yazarın notu) yararlanmaktan ibarettir, fakat kesin olarak onları görmemezliğe gelmekten değil.» Bunlardan yararlanmak için, proleteryaya doğru yönelen unsurlara tavizler vermeli ve bu tavizler proleter-

yaya yöneldikleri zaman ve proleteryaya yöneldikleri ölçüde verilmelidir, fakat aynı zamanda burjuvaziden yana çarkedenlere karşı mücadele sürdürülmelidir[46].

Gelişmiş kapitalist ülkeler işçi sınıfı partileri tarafından bilimsel olarak temeli atılmış ve uygulamada değerini ispatlamış olan bilimsel sosyalizmin temel ilkelerine uymak işçi sınıfını, aydınları ve orta tabakaları sosyalist dönüşüme yöneltmek ve bu amaçların çözülmesinde yetenekli kılmak için kaçınılmaz bir zorunluluktur. Böylelikle işçi sınıfı tekelci kapitalizme karşı mücadeleyi hazırlama ve onun doğrudan doğruya öncülüğünü üzerine alma sürecinde, sadece kendisinin değil, aynı zamanda bütün sınıfların sömürü ve baskıdan kurtarılması yolunun ilk aşamasına girer. Bu yol onun tarihi görevini gerçekleştirme yoludur.

KAYNAKLAR

I

1. 1969 Moskova Toplantısı, Berlin 1969, s. 28
2. 1969 Moskova Toplantısı s. 176
3. V.I. Lenin, **Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm,** Yapıtlar, C. 22 Berlin 1960. Aynı zamanda karşılaştırın: V.I. Lenin, **Marksizmin Bir Karikatürü ve «Emperyalist Ekonomizm Üzerine»** Yapıtlar, C. 23, Berlin 1960, **Parti Programının Gözden Geçirilmesi İçin Malzeme,** Yapıtlar, Cilt 24, Berlin 1969
4. V.I. Lenin, **Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm,** s. 263 öd.
5. **A.g.e.** s. 270 vd.
6. V.I. Lenin, **Marksizmin Bir Karikatürü ve «Emperyalist Ekonomizm Üzerine»,** s. 34
7. Karşılaştırın: V.I. Lenin, **Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm,** s. 304 ve devamı
8. **A.g.e.**
9. 1969 Moskova Toplantısı, s. 48
10. Lenin, Emperyalizm, s. 209
11. Karşılaştırın: **Federal Almanya'da Emperyalizm,** Berlin 1971, 2. Bölüm
12. Karşılaştırın: **A.g.e.** s. 95 ve devamı. Karşılaştırın: aynı zamanda **Le Capitalisme Monopoliste d'Etat,** Paris, 1971, C. 1, s. 21 - 27
13. H. Heininger - P. Hess, **Lenin'in Emperyalizm Eleştirisinin Güncelliği,** Berlin 1970 **s. 47**
14. K. Marx - F. Engels, «Komünist Partisi Manifestosu» **Yapıtlar** C. IV, Berlin 1969, s. 467
15. Karşılaştırın: **Federal Almanya Emperyalizmi,** 4. Bölüm; Tekelci Devlet Kapitalizmde Yeniden Üretim ve Bunalımlar.
16. Karşılaştırın: **A.g.e.** 7. Bölüm; Federal Almanya Emperyalizminin Özel Saldırganlığı
17. Karşılaştırın: **A.g.e. 3.** Bölüm; Ekonomik ve Politik Egemenliğin Yapısı
18. Karşılaştırın: **A.g.e. 8.** Bölüm: **Tekelci Devlet Kapitalizminin Egemenlik Sisteminde Emperyalist İdeoloji**
19. Karşılaştırın: **N.N.** Inosemzev, **«Kapitalizmin Devrimci Yoldan Yı-**

kılması Zorunluğu» **Sovyet Bilimi,** Toplum Bilimsel Makaleler, 3/1971

20. 1969 Moskova Toplantısı, s. 13
21. Karşılaştırın: **A.g.e.** s. 176 Uluslararası Komünist Hareketi son yıllarda bu sürecin araştırılması için yoğun bir kuramsal çaba gösterdi. Diğer yapıtlar arasında **Bugünkü Tekelci Kapitalizmin Ekonomi Politiği,** 2. cilt, Moskova 1970. Tekelci Devlet Kapitalizmi 2. cilt, Paris. Berjnev, G. Hall, W. Rochet, M. Reimann, J. Gollan'ın 1969 Moskova toplantısına sundukları tebliğler
22. Karşılaştırın: AKP Büyük Sermayeye Karşı, Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm için, Düsseldorf Parti Kongresindeki Tezler, **Einheit,** Kitap 1, 1972, s. 140 vd.
23. 1969 Moskova Toplantısı s. 12
24. **A.g.e.** s. 177 (Yazarın vurgulaması)
25. V.I. Lenin, «Avrupa İşçi Hareketindeki Farklar» **Yapıtlar** Cilt 16, Berlin, 1962, s. 356
26. **A.g.e.**
27. E. Honecker, **ASBP (Alman Sosyalist Birlik Partisi)'nin VIII. Kongresinde ASBP Merkez Kurulu Raporu,** Berlin 1971 s. 22
28. **A.g.e.**
29. Karşılaştırın: **AKP Büyük Sermayeye Karşı Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm için** s. 126 ve dv.
30. L.I. Brejnev, SBKP Merkez Kurulu'nun SBKP'nin XXIV. Kongresine sunduğu hesap verme raporu
31. Karşılaştırın: Federal Alman Emperyalizmi, s. 611 vd.
32. Karşılaştırın: A.g.e. s. 446 vd. Karşılaştırın H. Neubert, **«Avrupa'nın kapitalist ülkelerinde sınıf Mücadelesinin Uluslararası görünümleri»,** İşçi Hareketi Tarihi Üzerinde Makaleler, 2/1971; Bk. I. Kahn, **«Çok Uluslu Şirketler Karşısında İşçiler»** Komünizm Defterleri 5/1971 ve **Tekelci Devlet Kapitalizmi,** Paris 1971 ,Cilt 2, Bölüm VII
33. Karşılaştırın: J. Shilin, «Revizyonizmle Savaşın Bazı Sorunları». Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler, Moskova, 8 ve 9/1970 (aynı zamanda 19.9.1970 ve 31.10.1970 tarihli Neues Deutschland)
34. 1969 Moskova Toplantısı, s. 144
35. «Büyük endüstrinin gelişmesiyle, burjuvazinin ayakları altında bulunan ve kendisine dayanarak ürettiği ve ürünleri kendisine malettiği temel koyacaktır. Burjuvazi her şeyden önce kendi mezar kazıcılarını üretmektedir. Onun çöküşü ve proletaryanın zaferi kaçınılmazdır.» K. Marx/F. Engels, **Komünist Partisi Manifestosu,** s. 474

36. Karşılaştırın: Federal Almanya Emperyalizmi, 5. Bölüm.
37. 1950'den bu yana işçi sınıfının tüm nüfus içindeki payı aşağı yukarı % 70'den % 80'e çıkmıştır. Buna karşılık Federal Almanya'nın tüm şirket sermayesinin ve esas sermayenin % 56,2'si bütün sermaye kuruluşlarının % 0,43'ünün elinde yoğunlaşmıştır. (aşağı yukarı 300 sermaye grubu tüm sermayenin yarısından fazlasına tasarruf etmektedir) Karşılaştırınız: D. Klein, «Emperyalizmin Çelişkilerinin Teşhisi», **Einheit** 6/1970, s. 816
38. **ABD Komünist Partisinin Yeni Programı,** Berlin 1971, s. 48 Aynı zamanda bu kitabın 3.2 kısmıyla da karşılaştırın.
39. SSCB Bilimler Akademisi Uluslararası İşçi Hareketi Enstitüsünün hesaplamalarına göre her yıl ABD'de 70 milyon çalışan (25 milyonu resmî olarak saptanmakta, 45 milyonu kayıtsız) işletme içinde işyerini değiştirmektedir.
40. Nesnel koşullarla işçi sınıfının öznel faaliyeti arasındaki ilişki hakkında bu kitabın 4. kısmına bakınız.
41. Karşılaştırınız: «Gelişmiş Kapitalist Ülkelerdeki İşçi Sınıfının Durumu ile ilgili Veriler» Beilage Probleme des Friedens und des Sozializmus 3/1969, Karşılaştırınız: H. Kolbe, «İşçi Sınıfı ve Onun Yeni Savaş Koşulları», «Emperyalizmin Güncel Sorunları» DWI - Berichte 1/1970
H. Kolbe, «Günümüz Kapitalizminde İşçi Sınıfının Durumu» Einheit. 11/1970
H. Kolbe/P. Delitz ve diğerleri, «Tekelci Devlet Kapitalizminde İşçi Sınıfının Durumu ve Savaşı ile ilgili Sorunlar» DWI Berichte 6/1971
W. Gerns, Batı Almanya İşçi Sınıfının Yapı Değiştirmesi, Probleme des Freiedens und des Sozializmus, 8/1969
J. Marx, «Bilimsel Devrimde Batı Almanya İşçi Sınıfının Yapı Değişiklikleri», DWI Berichte, 12/1969
Y.A. Wassilçuk, «Kapitalizmde İşçi Sınıfının Gelişiminin Temel Sosyo-Ekonomik Kanuniyetleri», Sowyetwissenschaft (G) 1/1971

II

1. Bugünkü Aşamada Emperyalizme Karşı Mücadelenin Görevleri işçi sınıfı partilerinin, Bütün Anti-Emperyalist 1969 Moskova Toplantısı, Berlin 1969 s. 25, s. 42
2. K. Marx - F. Engels, **«Komünist Partisi Manifestosu», Yapıtlar,** Cilt 4, Berlin 1959, s. 492
3. F. Engels **Prusya Askerî Sorunu ve Alman işçi Partisi** K. Marx-

F. Engels. Yapıtlar, Cilt 16, Berlin 1962, s. 77

4. F. Engels, **Ailenin, Özel Mülkiyeti ve Devletin Temeli,** K. Marx F. Engels, Yapıtlar, Cilt 21, Berlin 1962, s. 167
5. K. Marx - F. Engels, **Komünist Partisi Manifestosu,** s. 493
6. Karşılaştırın, K. Marx/F. Engels **Merkezi Makamların Mart 1850 İttifakına Hitabı** Yapıtlar, Cilt 7, Berlin 1960, s. 247 ve dv.
7. Karşılaştırın: Trade - Union'lar K. Marx/F. Engels, Yapıtlar, c. 10 Berlin 1962 s. 258
8. V.I. Lenin **«Devlet ve Devrim»,** Yapıtlar Cilt 25 Berlin 1960 s. 459
9. V.I. Lenin **«Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin Iki Taktiği»** Yapıtlar Cilt 9 Berlin 1957 s. 48
10. **A.g.e.** s. 102
11. **A.g.e.** s. 14
12. **A.g.e.** s. 15
13. **A.g.e.** s. 37
14. V.I. Lenin, **«Sosyal Demokrasinin İşçi Hareketiyle İlişkisi»** Yapıtlar, Cilt 9, Berlin 1957, s. 232
15. Lenin'in bu konuyla ilgili olan en önemli yapıtları aşağıda belirtilenlerdir:
    «Devrimci Proletarya ve Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı», Yapıtlar, Cilt 21, Berlin 1960,
    «Sosyalist Devrim ve Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı» (Tezler), **Yapıtlar,** Cilt 22, Berlin 1960,
    «Uluslar» (Tezler) **Yapıtlar,** Cilt 22, Berlin 1960,
    «Kapitalizmin En Yüksek Aşaması Emperyalizm» A.g.e
    «P. Kiyevski'ye Cevap (I. Pyatkov)» **Yapıtlar,** Cilt 23, Berlin 1957
    «Marksizm bir Karikatürü ve 'Emperyalist Ekonomizm' Üzerine» A.g.e.
    «Tehdit Eden Felâket ve Nasıl Savaşmalı», Yapıtlar, Cilt 25, Berlin 1965
    «Devlet ve Devrim» A.g.e
16. V.I. Lenin, **«Barış Prağramı Üzerine»** Yapıtlar, Cilt 22, Berlin 1960, s. 167
17. V.I. Lenin, **«Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm Üzerine»** Yapıtlar Cilt 23, Berlin 1957, s. 34
18. V.I. Lenin, **«Devrimci Proletarya ve Ulusların Kendi Kaderlerini Belirleme Hakkı»** Yapıtlar, Cilt 21, Berlin 1960, s. 415
19. **A.g.e.**
20. V.I. Lenin, **«Ines Armand'a»,** Yapıtlar, Cilt 35, Berlin 1962, s. 241

21. V.I. Lenin, **«Tehdit Eden Felâket ve Savaşma Yolları»,** Yapıtlar, Cilt 25, Berlin 1960, s. 369 vd.
22. Karşılaştırınız A.g.e.
23. **Bucharin'in bir Kitabı Üzerinde Gözlemler: «Geçiş Dönemi Ekonomisi»,** Lenin, Toplu Cilt XI, s. 398, Rusça
24. Bu konuda karşılaştırın: 2. Bölüm 56 vd.
25. Karşılaştırın: **Demokratik Alman Cumhuriyetinde Sosyalizm Ekonomi Politiği ve Uygulanışı,** Berlin 1969, s. 30.
26. V.I. Lenin, **«Kendi Kaderini Belirleme Hakkı Üzerine Tartışmanın Sonuçları»,** Yapıtlar, Cilt 22, Berlin 1960, s. 363.
27. Karşılaştırınız: SBKP Tarihi, Cilt 2, Moskova 1966, s. 528.
28. Karşılaştırınız: V. İ. Lenin, **«Yaklaşan Felâket ve Mücadele Yolları»,** Yapıtlar, C. 25 Berlin 1960 s. 368.
29. V. İ. Lenin, **«Sol Radikalizm» Komünizmin Çocukluk Hastalığı,** Yapıtlar, C. 34 Berlin 1959, s. 79.
30. V.I. Lenin «III. Enternasyonalinin **Kongresinde R.K.P'nin Taktiği Üzerine Verilen Rapor Üzerine Tezler»** (orijinal taslak) Yapıtlar, C. 32, Berlin 1961, s. 504
31. A.g.e. s. 499 vd.
32. Karşılaştırınız: **8 ciltte Alman İşçi Hareketinin Tarihi,** Berlin 1966, C. 3 s. 614 - 617
33. III. Enternasyonal'in IV. Kongresi'nin Protokolu, s. 1012. Geschichte der Deutschen Arbeiterbewegung'da zikredilmiştir. C. 3, s. 369
34. **Geschichte der Deutschen Arbeiterbewegung,** C. 3, s. 106
35. Aynı zamanda a.g.e. W. Piek/G. Dimitrof/P. Togliatti ile karşılaştırınız: **Faşizmin Taarruzu ve Komünistlerin Savaş ve Faşizme Karşı Halk Cephesi İçin Verilen Mücadeledeki Görevleri.** III. Enternasyonal'in VII. Kongresi Raporları, (1935) Berlin 1960.
36. Karşılaştırın: **Marksist - Leninist Devrim Kuramı Üzerine İncelemeler.** Leipzig K. Marx Üniversitesinin isteği üzerine Günter Grosser tarafından yayınlanmıştır. s. 65 - 108, R. Badstübner, **«Deneyimlerimizin Işığında Demokratik ve Sosyalist Devrimin İlişkisi» Beitraege zur Gechichte der Arbeiterbewegung,** aynı baskı s. 163 - 177
37. Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesinin Bildirisi, L'Humanite, Paris, 7 Aralık 1968
38. **V.I. Lenin, «Yaklaşan Tehlike, Nasıl Savaşmalı?»,** s. 370
39. **A.g.e.**
40. **«A.K.P. Büyük Sermayeye Karşı. Barış, Demokratik İlerleme ve**

Sosyalizmin Yanında AKP'nin Düsseldorf Parti Kongresinin Tezleri» (taslak) **Einheit,** Kitap 7, 1972 s. 130

41. Karşılaştırın: Dipnot 23
42. Lenin bu konuda şöyle bir gözlemde bulunmuştur: «Devrimci sınıfların bir devrimi, bu devrim toplumsal - ekonomik gelişmeye dayalı olarak tam anlamıyla olgunlaşsa bile, gerçekleştirileceklerine inanmak yanlış olur. Hayır, insan toplumu bu kadar rahat «rahat» değildir. Devrim olgunlaşabilir, ancak bu değişmenin devrimci yaratıcıları onu gerçekleştirmede yetersiz olduklarını gösterebilirler o zaman toplum bozulur ve bu bozukluk yıllarca sürebilir» V.I. Lenin **«İskracıların Taktiğinin Son Sözü ya da Kıyama Teşvik eden Yeni bir Saik Olarak Bir Seçim Komedisi,** Yapıtlar, Cilt 9, Berlin 1957, s. 367
43. Karşılaştırınız: **Federal Alman Cumhuriyeti'nde Emperyalizm,** Berlin 1971 s. 661, s. 564 vd.
44. V.I. Lenin, RKP (B) nin VII ci Kongresi, **«Savaş ve Barış üzerinde Rapor»,** Yapıtlar C. 27, Berlin 1960, s. 79 vd.
45. **ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı,** Berlin 1971, s. 108
46. **Finlandiya Komünist Partisi'nin Programı,** Weg Und Ziel, Viyana, Kitap 5/1969 s. 259 vd.
47. V.I. Lenin, **«Sol Radikalizm» Komünizmin Çocukluk Hastalığı** s. 80
48. Karşılaştırın: Bu konuda ve izleyen konu ile ilgili olarak: **Federal Alman Cumhuriyeti'nde Emperyalizm** s. 565
49. Karşılaştırın: H. Hesselbarth, **Lenin ve Günümüzün Demokrasisi ve Sosyalizm Kavgası** Einheit, Berlin, Kitap 4/1970
50. ABD Komünist Partisi'nin Yeni Parti Programı s. **111**
51. **AKP Büyük Sermayeye Karşı: Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm** s. 16
52. Karşılaştırın: **Proletarya Devrimi, Koşullar ve Perspektifler**
53. V.I. Lenin, **2. Enternasyonalin Yıkılışı,** Yapıtlar C. 21 Berlin 1960 s. 206
54. V.I. Lenin **«Sol Radikalizm, Komünizmin Çacuk Hastalığı»** s. 71
55. **İkinci Enternasyonal'in Yıkılışı** s. 207
56. G. Hall, **Devrimci Mücadelede Nesnel ve Öznel Faktörler,** Horisont, Berlin Nr. 40/1970 (Açıklamalar - yazar)
57. V.I. Lenin **İkinci Enternasyonalin Yıkılışı** s. 210
58. **Karşılaştırın:** I.A. Krassin, **Günümüzde Sosyalist Devrimin Sorunları,** Sowjetwisseenschaft, Geselchaftswissenschaftliche Beitraege, Berlin, Kitap 3/1966

59. Karşılaştırın: L.I. Brejnev. 1969 Moskova Toplantısında verilen söylev, Internationale Beratung der Kommunistcshen und Arbeiterparteien s. 187
60. ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı s. 1101
61. 1969 Moskova Toplantısı (W. Rochet'nin konuşması) Berlin 1969 s. 138
62. A.g.R. (E. Berlinguer'in konuşması) s. 463
63. A.g.R. (J. Gollan'ın konuşması) s. 603 ve Devamı
64. M. Reimann, **Komünistler ve Federal Almanya'da Demokrasi ve Sosyalizm Kavgası,** Marxistische Blaetter, Frankfurt a.M. Kitap 2/1968 s. 6
65. Karşılaştırınız: V.I. Lenin **Marksizmin bir Karikatürü ve «Emperyalist Ekonomizm» Üzerine** s. 34
66. **A.g.e.**
67. Finlandiya Komünist Partisi'nin Programı s. 259
66. **A.g.e.**
68. V.I. Lenin, **P. Kiyevski'ye cevap,** yapıtlar, cilt 23 Berlin 1957 s. 14
69. Karşılaştırın: **Federal Almanya Emperyalizmi, Bölüm 3, Batı Almanya'da Tekelci Güç ve Anayasa,** Berlin 1968. K.H. Röder. **Batı Almanya'da Sınıf Kavgası ve Devlet Reformu,** Berlin 1968
70. Karşılaştırın: **Federal Almanya Emperyalizmi** s. 206
71. V.I. Lenin, **Avrupa işçi Hareketinde Farklar,** Yapıtlar Cilt 16, Berlin 1962, s. 356
72. V.I. Lenin **Proletaryanın devrimimizdeki Görevleri,** Yapıtlar, C. 24 Berlin 1959 s. 48
73. L.I. Brejnev bu alanda aşağıdaki hususları belirtmiştir: dünyadaki değişen güçler ilişkisinin, burjuva memleketlerinde sınıf kavgasının doruklaşmasının belirtisi olarak kapitalizm, kapitalizmin alışılmış ve klasik yöntemleriyle çelişkili görünen yeni kavga araçlarını kullanmak zorundadır. 1969 Moskova toplantısında verilen söylev s. 186
74. Karşılaştırın **Federal Alman Cumhuriyeti'nde Emperyalizm,** s. 211 ve devamı
75. Karşılaştırın: L. Maier, **Lenin'in Emperyalizm Kuramı ve Bugünkü Tekelci Devlet Kapitalizmi,** Einheit, Berlin Kitap, 9 ve 60/1969 s. 1250. V.I. Lenin, **Devlet ve Devrim** s. 425
76. V.I. Lenin, **Devlet ve Devrim,** s. 425
77. Karşılaştırın: **A.g.e.** s. 410 III Enternasyonali'nin VII kongresinde Georgi Dimitrof bu konuda şunları söylüyordu: «Biz anarşist değiliz ve belirli bir ülkede nasıl bir rejim mevcut olduğu ko-

nusunda, yani son derece kısılmış demokratik hak ve özgürlüklerle de olsa burjuva demokrasisi şeklinde bir burjuva diktatörlüğü, ya da açık faşist şekliyle bir burjuva diktatörlüğü karşısında kesinlikle ilgisiz değiliz, işçi sınıfının yıllar süren sert kavgasında ele geçirdiği demokratik kazançları karış karış savunacağız ve bunların genişletilmesi için kararlı bir mücadele yürüteceğiz» Georgi Dimitroff, **ausgewachlte Schriften** C. 2, s. 644

78. **Bugünkü Aşamada Emperyalizme Karşı Mücadelenin Amaçları ve Tüm Emperyalist Güçlerin, İşçi Sınıfı Partilerinin Eylem Birliği,** s. 41
79. **AKP Büyük Sermayeye Karşı, Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm İçin** s. 133
80. K. Hager, **Günümüzde Toplum Bilimlerinin Görevleri,** Berlin 1968. s. 27 vd.
81. Bu anlayış, dönekliğin nedeniyle AKP'den çıkarılan Franz Marek tarafından «Philosophie der Weltrevolution» başlıklı yapıtında savunulmuştu (Viyana/Frankfurt/Zürih 1966)
82. R. Arismendi 1969 Moskova Toplantısında yapılan konuşma s. 250
83. Karşılaştırın: **Federal Almanya Emperyalizmi** s. 560
84. Bu konuda karşılaştırın: Bu yapıtın 3. Bölümünün 3.2.2. kısmı
85. **Federal Almanya Emperyalizmi** s. 262
86. «L'Humanite» Paris, Aralık 1968
87. **ABD KP'sinin Yeni Programı** s. 47
88. Stratejik aşama amacı bugün emperyalist ülkeler işçi sınıfı partileri tarafından kavram olarak çoğu zaman «anti - tekelci» ya da «ileri ekonomik ve politik demokrasi» olarak saptanmıştır. Sınıfsal karakteri bakımından burada — Lenin'in ortaya koyduğu gibi işçi ve köylülerin devrimci - demokratik devleti söz konusudur
89. Bugünkü aşamada emperyalizme karşı mücadelenin aşamaları ve işçi sınıfı partilerinin, bütün anti emperyalist güçlerin eylem birliği s. 31
90. Moskova Toplantısının sonuçları ile ilgili rapordan, Berlin 1969 s. 21 vd.
91. **AKP'nin İlkelerinin Açıklanması,** Hamburg 1961 s. 21
92. **AKP Büyük sermayeye karşı Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm İçin** s. 130. Aynı zamanda karşılaştırın, W. Gerns, AKP'nin **Temel Strateji ve Taktiği** 42 Essen, 24 Temmuz. 1971
93. **FKP Merkez Komitesinin Beyannamesi** Horizont Nr. 4 1969 (ek)

Burada 7 Aralık 1968 Tarihli Humanite'ye göre zikredilmiştir.

94. Karşılaştırın: **Cihiers du Communisme,** Paris Kitap 2 - 3 1970. Bundan başka E - Fajon FKP'nin XIX. Kongresi Tezleri Hakkında, **Probleme des Friedens und des sozialismus.**
95. Bakınız E. Berlinguer'in 1969 Moskova Uluslararası Toplantısı'ndaki konuşması, Internationale Beratung... s. 463
96. Uluslararası Bilimsel Konferans Berlin 16 - 18 Haziran 1970 Berlin 1970 s. 152
97. Karşılaştırın: Enformasyon Bülteni, İşçi sınıfı partilerinin Malzeme ve Belgeleri: Viyana Nr 71/1970, s. 45 98 DKP'nin Tekelleri
98. AKP'nin İlkeleri s. 21
99. «l'Humanite» Paris 7 Aralık 1968
100. AKP Büyük Sermayeye Karşı Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm için s. 130
101. W. Gerns bu konuda şöyle yazmaktadır: «metropolün gücünün kırılmasıyla bugünkü kapitalizmin de belkemiği kırılır. Bu nedenle, bugünkü kapitalizmde tekellerin üstün önemi karşısında bunların yenilgiye uğratılmasıyla politik olarak kapitalizmin bir toplum biçimi olarak var olmaktan çıkacağı noktasından hareket eden sosyalist toplum bilimcilerinin düşünlerini paylaşıyorum. Anti - tekelci demokrasi artık emperyalizm değildir. Fakat sosyalizm de değildir. Gene de karşı tekelci demokrasiyle sosyalizm yolu açılmaktadır. W. Germs AKP strateji ve Taktiği'nin
- Temel Sorunları
102. V.I. Lenin Yaklaşan Felâket, Nasıl Savaşmalı Yapıtlar c. 25 Berlin 1960 s. 371
103. Gerns bu konuda şu noktaya da değinmektedir: «Bu nedenle sosyalizm yolu üzerindeki en önemli çatışma daha demokratik dönüşüm aşamasından tekelci sermayeye karşı yönlendirilmelidir. W. Gerns **Temel Strateji ve Taktik Sorunları** Aynı zamanda karşılaştırın: F. Engels - Düşünür ve Devrimci 28 - 29 Kasım 1970 Kasımında Frankfurt a.M. Wumppertal'de AKP tarafından F. Engels'in 150. doğum yıldönümü münasebetiyle düzenlenen uluslararası kuramsal konferans, s. 28 ve 124 - 127

III

1. Karşılaştırın: ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı Berlin 1971 s. 105
2. J.S. Chleifstein, **Demokratik Mücadele ile Sosyalist Mücadelenin**

İlişkisi Üzerine Gözlemler: Marxistsche Blötter, Frankfurt a.M Kitap 6/1969

3. Karşılaştırın: DKP İlkeleri'nin Açıklanması, Hamburg, 1969 s. 2
4. Karşılaştırın: Bu yapıtın 115. ve izleyen sayfaları
5. Karşılaştırın: H. Hesselbarth, **Lenin ve Bugünkü Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesi** Einheit, Berlin, Kitap 4/1970, s. 495
6. V.I. Lenin. **«Barış Programı» Üzerine,** Yapıtlar, Cilt 22, Berlin 1960, s. 171
7. V.I. Lenin, Uluslararası Sosyalist Komisyonu'na ve Bütün Sosyalist Partilere Yazılan Bir Açık Mektubun İlk Taslağı, Yapıtlar Cilt 23, Berlin 1957, s. 216
8. J. Gollan, **Tekeller, Solun Birliği ve Komünist Partisi, Büyük Britanya Komünist Partisi'nin XXXI. Kongresi'ndeki Konuşma,** Comment, Londra 29 Kasım 1969
9. Karşılaştırınız: V.I. Lenin, **Kendi Kaderini Belirleme Konusundaki Tartışmanın Sonuçları**
10. Karşılaştırın: **Muhalefetin Alternatifleri,** F. Hitzer ve R. Opitz tarafından yayınlanmıştır, Köln 1969, s. 400
11. Bu alanda özellikle Fransa, ABD, Federal Almanya, Belçika, İtalya, Lüksemburg, Avusturya, Danimarka, Büyük Britanya, Japonya Komünist partilerinin programlarını, ilkelerini açıklayan belgelere ve İsviçre İşçi Partisi'nin tezlerine dayanmaktayız.
12. AKP'nin İlke Açıklaması, s. 21
13. l'Humanite, Paris, 7 Aralık 1968
14. Karşılaştırın: H. Beyer/R. Reissig, **Kapitalist Ülkelerde İşçi Sınıfın Kavgasının Gelişmesi,** Deutsche Zeitschrift fur Philosophie. Berlin, Kitap 2/1971
15. Karşılaştırın: K. Lungwitz, **Batı Alman Ulusal Gelirinin 1950 - 1968 arasında Dağılımı ve Yeniden Dağılımı,** DWI, Berichte Kitap 1/1971, s. 6 vd, s. 30 vd.
16. Karşılaştırın: **Bugünün Emperyalizmi Ekonomik - İstatistik Bir Araştırma,** Problemedes Friedens und des Sozialismus, Kitap 4/1971 (Ek)
17. Karşılaştırın: K. Marx, **Kapital,** Birinci Cilt, K. Marks/F. Engels. Yapıtlar Cilt 23, Berlin 1968, s. 675
18. Karşılaştırın: a.g.e. s. 674
    1891 yılı Alman Sosyal Demokrasisi'nin Erfurt Programının taslağı «proletaryanın sayısı ve sefaleti gitgide daha fazla artacak» ibaresinin önerdiği zaman, Friedrich Engels cümlenin «sefalet» ile ilgili kısmını eleştirdi **ve şöyle dedi:**
    «Bu kadar mutlak olarak söylenilmesi doğru değil. İşçilerin ör-

gütü, onların sürekli olarak artan direnci sefaletin artmasına olasılıkla bir set çekecektir. Fakat artacağı kesin olan şey hayatın güvensizliğidir». F. Engels, **Zur Kritik des Sozialdemokratischen Programmentwurfs,** 1891, K. Marx, F. Engels, Yapıtlar

19. Karşılaştırın: V.I. Lenin **K. Kautsky'nin Kitabı Hakkında Eleştiri,** Yapıtlar, Cilt 4, Berlin 1955, s. 195
20. ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı, s. 104
21. Karşılaştırın: **Federal Alman Emperyalizmi,** s. 597
22. AKP'nin İlkeler Bildirisi, s. 37 vd. DKP: **Büyük Sermayeye Karşı Demokratik İlerleme:** Dokumentation der Zeit, Kitap 6/1971, FKP Merkez Kurulu'nun bildirisi, ABD KP'sinin Yeni Programı
23. Karşılaştırın: **Leninizm ve Uluslararası Devrimci İşçi Hareketi,** Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi yayını, Berlin 1971, s. 303
24. Y. Gollan, **Tekeller, Solun ve Komünist Partisi'nin Birliği,** Comment, Londra 29 Kasım 1969
25. **ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı,** s. 104
26. Karşılaştırın, H. Mies, **70'deki Ücret Kavgası Sınıf Kavgasıydı,** Marxistische Blaetter, Frankfurt a.M. Kitap 1/1971, s. 6
27. Karşılaştırın, V.I. Lenin, **Pazarlar Sorunu Denilen Sorun Hakkında,** Yapıtlar, Cilt 1., Berlin 1961, s. 98
28. Karşılaştırın, l'Humanite, Paris 23 Nisan 1971, Örneğin, FKP Genel Sekreter Yardımcısı Georges Marchais FKP Merkez Kurulu Genel Heyeti'nin 22 Nisan 1971 tarihli toplantısındaki konuşmasında bu noktaya dikkati çekmiş ve bu konuda FKP'nin önerilerini sunmuştur.
29. Gelişmiş kapitalist ülkeler Komünist partilerinin çoğunun ilke ve eylem programı ve bu temel üzerinde geliştirilen strateji ve taktiği bu düşünceden hareket eder.
30. Karşılaştırın: Fransız Komünist Partisi Merkez Kurulu Bildirisi
31. V.A. Vinogradiv, **Batı Avrupa Kapitalist Ülkelerindeki Emekçilerin Üretimi Demokratik Anlamda Denetleme İçin Giriştikleri Hareket,** Sowjetwissenschaft (G) Kitap 1/1971, s. 33
32. Batı Avrupa Ülkeleri emekçilerinin üretimin demokratik denetimi için giriştikleri kavganın mükemmel bir çözümlemesi, 1970'de Moskova'da yayınlanan Sovyet Makaleler Antolojisinde çıkan «Sınıf Mücadelesinin Temel Yönleri» (Rusça)'nde bulunmaktadır. Aynı zamanda karşılaştırınız: V.A. Vinogradov, **Batı Avrupa Kapitalist Ülkeleri Emekçilerinin Üretimde Demokratik Denetim için Giriştikleri Hareket,** Sowjetwissenschaft (G) Kitap 1/1971, s. 30 vd.
33. **Bugünkü Aşamada Emperyalizme Karşı Kavganın Görevleri, Ko-**

münist ve İşçi Partilerinin, Tüm anti - tekelci Güçlerin Eylem Birliği, Internationale Beratung der kommunistischen und Arbeiterparteien in Moskau 1969, Berlin 1969, s. 36

34. **Avusturya'nın Politik Durumu ve Parti'nin Görevleri,** KPÖ'nün XXI. Kongresinin Kararı, Informations - Bulbetin, Materialien und Dokumente Kommunistischer und Arbeiterparteien, Wien Nr. 13 ve 14/1970, s. 37
35. Varwaerts, Basel, 17 Haziran 1971
36. Belçika Komünist Partisi'nin XX. Kongresi (19 - 21 Mart 1971) Karar, Informations - Bulbetin, Wien, Nr. 9, 1971, s. 20 vd.
37. V.A. Vinogradov, **Batı Avrupa Kapitalist Ülkeleri'ndeki Emekçilerin, Üretimin Demikratik Denetimi İçin Giriştikleri Hareket,** s. 34
38. Karşılaştırın: V.I. Lenin, **Uzaktan Mektuplar,** Yapıtlar, Cilt 23, Berlin 1957, s. 356
39. ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı, s. 101
40. Federal Almanya Emperyalizmi, s. 569
41. Karşılaştırın: A.g.e. s. 36 - 39 ve: **Sınıf Mücadelesi'nin Temel Yönleri** (Rusça), Moskova, 1970
42. **AKP Büyük Sermayeye Karşı, Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm Yanında.** DKP'nin Düsseldorf Kongresi Tezleri, 1971, s. 131
43. Aynı zamanda karşılaştırın: V.A. Vinogradov, **Kapitalist Batı Avrupa Ülkelerindeki Emekçilerin, Üretimin Demokratik Denetimi İçin Giriştikleri Hareket,** s. 32
44. **AKP'nin Karara Katılmayla İlgili Önerileri,** Düsseldorf, 1969
45. l'Humanite, Paris, 7 Aralık 1968, ya da «Horizont» Kitap 4/1969
46. Karşılaştırın: V.A. Vinogradov, **Kapitalist Batı Avrupa Ülkelerindeki Emekçilerin Üretimin Demokratik Denetimi İçin Giriştikleri Hareket,** s. 33
47. l'Humanite, Paris 7 Aralık 1968, ya da «Horizont» Kitap 4/1969
48. V.I. Lenin, **Devrimin Temel Sorunlarından Biri,** Yapıtlar Cilt 25, Berlin 1960, s. 378
49. Bugünkü aşamada emperyalizme karşı sürülen mücadelenin amaçları, Komünist ve İşçi Partileri'nin Bütün Karşı Tekelci Güçlerin Eylem Birliği Moskova'da yapılan Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Toplantısı, 1969, s. 44
50. Bu konuda diğerleri arasında şunları sayabiliriz: Gerçek tekelci güç sahiplerinin alanlarını daraltırken, devletin faaliyet alanının genişlemesi, devlet mekanizmasının sosyal bileşiminin yayılması ve devlet mekanizması içindeki gerçek ya da potansiyel

anti - tekelci güçlerin büyümesi; merkezî organlarla mahallî ya da bölgesel organlar arasında çelişiklikler. Bakınız, aynı zamanda E. Tuominen **Sosyalist Devrim ve Burjuva Devleti,** Probleme des Friedens und des Sozialismus, Kitap 6/1964

51. E. Burnelle **Reform ve Devrim,** Probleme des Friedens und Sozialismus, Kitap 7/1964, s. 563
52. l'Humanite, Paris, 7 Aralık 1968
53. Karşılaştırın, a.g.e.
54. Karşılaştırın: V.I. Lenin, **Bolşevikler Devlet Gücü Uzerinde Iddiada Bulunacaklar mı?** Yapıtlar Cilt 26, Berlin 1961, s. 48 vd.
55. Karşılaştırın: **AKP'nin İlkeler Açıklaması,** s. 30
56. a.g.e. s. 31 vd.
57. «l'Humanite», Paris 7 Aralık 1968
58. Karşılaştırın: **AKP'nin İlkelerinin Açıklanması,** s. 321
59. Karşılaştırın: **Finlandiya Komünist Partisi Programından,** Weg und Ziel, Viyana, Kitap 5/1969
60. **ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı,** s. 101
61. **AKP İlkelerinin Açıklanması,** s. 30
62. Karşılaştırın: **Yeni Kapitalizmde İşçi Hareketinin Stratejisi,** Frankfurt am Main, 1967, H. Lefebvre, **Fransa'da Ayaklanma, Yüksek Derecede Sanayileşen Ülkelerde Devrim Kuramı Hakkında,** Frankfurt, a.M, s. 77 vd.
63. Karşılaştırın: **ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı,** s. 101
64. a.g.e.
65. Karşılaştırın: **Yüksek Derecede Gelişmiş Kapitalist Ülkelerde Emekçilerin Kavgası,** Der Grosse Oktober und der Weltweite Revolutinaere Prozess, Moskova, 1967
66. Karşılaştırın: Neues Deutschland (A) 28, Ocak 1971, s. 6
67. Karşılaştırın: Bölüm 3. 1
68. V.I. Lenin, **«Sol Radikalizm» Komünizmin Çocuk Hastalığı,** Werke, Cilt 31, Berlin 1959, s. 86
69. V.I. Lenin, **Kadetlerin Zaferi ve İşçi Partisi'nin Görevleri,** Cilt 10, Berlin 1958, s. 243
70. Karşılaştırın: **Şili, Halk İktidara Geliyor,** Einheit, Kitap 1/1971
71. «l'Humanite» Paris, 7 Aralık 1968
72. **Bugünkü Aşamada Emperyalizme Karşı Mücadelenin Amaçları, İşçi Sınıfı Partilerinin, Bütün anti emperyalist Güçlerin Eylem Birliği,** s. 32
73. a.g.e. s. 22 vd.
74. Karşılaştırın: L. Salini **Fransız İşçisi - Mayıs 1968,** Verlag Marxistische Blaetter Frankfurt a.M, 1970

75. Karşılaştırın: V.I, Lenin, **Partizanların Mücadelesi** Yapıtlar, Cilt 11, Berlin 1958, s. 202 - 213, Y. Schleifstein, **Lenin'in İşçi Hareketinin Kavga Şekilleri ve Kavga Yöntemleri Hakkındaki Düşünceleri,** Lenin und die Arbeiterbefwegung heute, Frankfurt a.M. 1070
76. W. Gerns, **AKP Strateji ve Taktiğinin Temel Sorunları**
77. ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı, s. 107
78. Karşılaştırın: **Proletarya Devrimi, Koşullar ve Perspektifler**
79. «l'Humanite», Paris, 7 Aralık 1968, ya «Horizont» Kitap 5
80. **Bugünkü Aşamada Emperyalizme Karşı Mücadelenin Amaçları,** İşçi Partilerinin Bütün Antiemperyalist Güçlerin Eylem Birliği, s. 32
81. Karşılaştırın: H. Neubert, **Avrupa'nın Kapitalist Ülkelerindeki Sınıf Mücadelesinin Uluslararası Yönleri,** Beitraege zur Geschichte der Arbeiterbewegung, Kitap 2/1971
82. 1969 Uluslararası Moskova Toplantısı (W. Rochet'in Konuşması) 1969, s. 142
83. a.g.e. (G. Hall'un konuşması) s. 526
84. Karşılaştırın: H. Neubert, **Avrupa Kapitalist Ülkelerinde Sınıf Mücadelesinin Uluslararasr Yönleri,** s. 215 vd.
85. Karşılaştırın: Federal Almanya Emperyalizmi, s. 446 ve devamı, **Emperyalist Bütünleştirme Sürecine Karşı Demokratik Bir Seçeneğin Yönleri,** Marxistische Blaetter, 3/1971, s. 46
86. **Askerî Sorunda Temel Nokta,** Yapıtlar Cilt 23, Berlin 1957 s. 158
87. V.I. Lenin, **Reformlar Çağı,** Yapıtlar Cilt 6, Berlin 1956, s. 510
88. V.I. Lenin, **Jübile Hakkında,** Yapıtlar Cilt 17, Berlin 1962, s. 100
89. V.I. Lenin, **Tehdit Eden Tehlike ...** Yapıtlar, Cilt 25, Berlin 1960, s. 371
90. Karşılaştırın: V.I. Lenin, **Kararlar Nasıl Yazılmamalı,** Yapıtlar Cilt 12, Berlin 1959, s. 230
91. V.I. Lenin, **«Proletarya»nın Genişletilmiş Yazı Kurulu'nun Toplantısı,** Yapıtlar Cilt 15, Berlin 1963, s. 444
92. «anti - tekelci reformlar tekelci sermayenin geriletilmesi ve nihayet yenilgiye uğratılması için, çalışan halkın toplumsal durumunun temelli bir şekilde iyileştirilmesi, devlet ve toplumun demokratik anlamda yenilenmesi için büyük önem taşırlar. Bu nedenle önemli öz değerleri vardır.» W. Gerns, Probleme des Ideologischen und politischen Kampfes und die Rolle der DKP, 27 Şubat 1971'de Dusseldorf'ta toplanan AKP Yönetim Kurulu 8. toplantısına sunulan rapor, UZ Essen Nr. 11, 1971, s. 101

«Bu tür reformlar aracıyla (karara katılma gibi; yazarın notu) halkın gücü arttırılır, tekelci sermayeninki kısılır. ABD KP'nin Yeni Programı, s. 101

93. V.I. Lenin «Kendi Kaderini Tayin Etme Konusu Üzerindeki Tartışmanın Sonuçları», Yapıtlar, c. 22, 1960, s. 351
94. W. Gerns, **Ideolojik ve Siyasal Mücadelenin Sorunları ve AKP'nin Rolü** s. 27
95. Karşılaştırın: a.g.e. 24 - 30
    W. Pfaff, **Savaş Sonrası Dönemde Sosyal Demokratik Reform Politikasının Doğuşu Hakkında**, Zeitschrift für Geschichteswissenschaft, Kitap 5/1970, s. 573 - 587
    H. Kalbe **SPD'nin İntibak Zorlanması ve «Reform Kavramı»**, Beitraege zur Geschichte der arbeiterbewegung, Kitap 2/1971, s. 225 - 235
    W. Pfaff **Günümüzde Sosyal Demokratik Reform Politikasının Bazı Sorunları ve Nedenleri,** Paedegogik, Kitap 5/1970, s. 405/417
96. Karşılaştırın: **Federal Almanya Emperyalizmi,** s. 260
97. **ABD Komünist Partisi'nin Yeni Programı,** s. 105
98. V.I. Lenin
99. **ABD KP'nin Yeni Programı** s. 105
100. Karşılaştırın: V.I. Lenin **Semistvo'ların Takipçileri ve Liberalizmin Aniballeri** Yapıtlar, Cilt 5, Berlin 1958 s. 66 vd.
101. **AKP Büyük Sermayeye Karşı, Barış, Demokratik İlerleme ve Sosyalizm,** s. 130
102. Karşılaştırın: I. Nörlund, **Toplumsal Süreçte Reform ve Devrim,** Marxistische Blaetter, Kitap 2/1968, s. 34
103. Karşılaştırın: V.I. Lenin **«Statistik ve Sosyoloji» Broşürü için Taslaklar;** Yapıtlar, ek Cilt 1896 - 1917, Berlin 1969, s. 394
104. «l'Humanite», Paris 7 Aralık 1968, ya da «Horizont» Kitap 5/1969
105. DKP Büyük Sermayeye Karşı
106. V. Çeprakov, **Anti Tekelci Devletin Ekonomik Sorunları,** Kitap 3/1971, s. 262
107. W. Rochet, 1969 Yılı Moskova Toplantısındaki Konuşma, Internationale Beratung... s. 142
108. **Bugünkü Aşamada Emperyalizme Karşı Sürdürülen Mücadelenin amaçları İşçi Partilerinin ve Tüm Antiemperyalist Güçlerin Eylem Birliği,** s. 28
109. V.I. Lenin, **Devlet ve Devrim,** Yapıtlar, Cilt 25, Berlin 1960, s. 465
110. V.I. Lenin, **Sosyal Demokrasinin İki Taktiği,** Yapıtlar Cilt 9, Berlin 1957, s. 74

111. Karşılaştırın: W. Çeprakov, **Karşı Tekelci Devletin Ekonomik Sorunları,** s. 264
112. «l'Humanite», 7 Aralık 1968
113. **AKP İlkelerinin Açıklanması,** s. 46

IV

1. Karşılaştırın: G. Hall, **Devrimci Mücadelede Öznel ve Nesnel Faktörler,** Horizont 40/1970
2. V.I. Lenin, **«Sol Radikalizm», Komünizmin Çocuk Hastalığı,** C. 81 Berlin 1959, s. 35
3. A.g.e. s. 28
4. G. Hall, **Devrimci Kavgada Öznel ve Nesnel Faktörler,** Horizont, 40/1970 s. 8
5. Karşılaştırın. R. Steigerwald, **Lenin'in Işığında Sınıf Bilinci, Sınıf Örgütü ve Partisi,** Lenin und die Arbeiterbewegung heute, Frankfurt a.M. 1970
6. V.I. Lenin **«Sol Radikalizm» Komünizmin Çocuk Hastalığı** s. 80
7. Karşılaştırın: **V.I. Lenin Ne İle Başlamalı** Yapıtlar C. 5 Berlin, 1955 s. 6
8. **ABD Komünist Partisinin Yeni Programı** Berlin 1971 s. 143 vd.
9. V.I. Lenin **Bundan Sonra Ne Olacak?** Yapıtlar, C. 21 Berlin, 1960 s. 98
10. V.I. Lenin, **II. Enternasyonalin Yıkılması,** Werke Cilt 21 Berlin, 1960 s. 253
11. Federal Almanya'da Komünistler ve Sosyal Demokratlar, Kurt Bachmann ve Herbert Mies İle Bir Konuşma. Hamburg 1971
12. «İşçi sınıfı savaşçıları kendi yağlarıyla kavrulamazlar, aksine; bazı kurbanlar karşısında durmaksızın, her yeni ve güç bir işin başlangıcında ortaya çıkan kaçınılmaz yanlışlardan yılmadan, burjuvazinin temsilcilerinin işçiler üzerinde etkide bulunduğu kapalı alana girecek şekilde hareket etmeyi öğrenmelidir. Bunu anlamak ve öğrenmek istemeyenler işçiler arasında çoğunluğu elde etmeyi umamazlar, aksine bu çoğunluğa ulaşmayı güçleştirirler vye geciktirirler. Bu ise işçi sınıfı savaşçıları için... hiçbir şekilde affedilmeyen bir şeydir». V.I. Lenin **«Çok Pahalıya Ödedik»,** Yapıtlar, C. 33 Berlin 1963 s. 319 vd.
13. Bakınız: **Leninizm ve Uluslararası Devrimci İşçi Hareketi** Berlin, 1971 s. 303 - 383
14. V.I. Lenin, **Sosyalist Parti ve Partisiz Devrimcilik,** Yapıtlar, C. 10, Berlin 1964 s. 67

15. V.I. Lenin, **Sosyal Demokrat İşçi Partisinin (B) Petrograd Kenti Konferansı Geçici Hükümetin Yer ve Durumu Hakkında Rapor**u Yapıtlar, C. 24 s. 130
16. Waldeck Rochet, **Lenin'in Mirası ve Devrimci İşçi Hareketinin Sorunları,** Leninismus und Internationale revolutinaere arbeiter bewgung, Berlın 1971, s. 70
17. Karşılaştırın: G. Dimitrof, **Faşizmin Taarruzu ve İşçi Sınıfının Faşizme Karşı Birlik İçin Yürüttüğü Kavgada III. Enternasyonalin Görevleri,** Cilt 2, Berlin 1958 s. 549 - 625
18. G. Marchais, **Fransız Solu İçin Biricik Yol,** Horizont 43/1970 s. 25
19. Karşılaştırınız. **Fransız Komünist Partisi ve Sosyalist Parti Arasında bir Siyasal Anlaşmanın Temel Koşulları Üzerinde Yapılan Konuşmaların İlk Planı,** l'Humanite 23.12.1970
20. Karşılaştırın: K. Bachmann, **Devlet ve Toplumu Demokratik Bir Şekilde Yenileştirmek İçin Birlikte Hareket Etmek,** Protokoll des essener Parteitages der DKP Hamburg 1969
21. Fransız Komünist Partisi Merkez Komitesinin Bildirisi: **İleri Bir Demokrasi - Sosyalist Bir Fransa İçin,** Horizont 6/1969
22. **Komünist ve İşçi Partilerinin Uluslararası Toplantısı,** 1969 Moskova Toplantısı s. 24
23. Karşılaştırınız. **Sendikalar - Durum ve Perspektifler** - Joseph Ledwohn ve Heinz Seeger tarafından yayınlanmış, Frankfurt a.m. 1971
24. K. Bachmann. **Devlet ve Toplumun Demokratik Bir Şekilde Yenileştirilmesi İçin Birlikte Hareket Etmek,** Protokoll des essener Parteitages des DKP s. 32 vd.
25. W. Pieck **Hitler Diktatörlüğünün Yıkılması İçin Ortak Kavgamızda Yeni Yol,** Berlin 1960, s. 36
26. Karşılaştırın: **Leninizm ve Uluslararası İşçi Hareketi** Berlin 1971 s. 418 vd.
27. K. Marks/F. Engels, **Manifesto** Yapıtlar Cilt 4, s. 493
28. Karşılaştırınız: K. Marks: **1848'den 1850'ye Kadar Fransa'da Sınıf Kavgaları,** K. Marks/F. Engels, Yapıtlar Cilt 7 Berlin 1960, F. Engels. **Alman Köylü Savaşı** A.g.e.
    F. Engels. **Almanya'da Devrim ve Karşı - devrim,** K. Marks F. Engels. Yapıtlar Cilt 8, Berlin 1960, K. Marks, **Louis Bonaparte'in 18. Brümer'i** A.g.e.
29. Karşılaştırın: K. Marks, **Fransa'da Vatandaş Savaşı,** Uluslararası İşçi Kuruluşu Genel Şûrasında Yapılan Konuşma, K. Marks/F. Engels Yapıtlar Cilt 27 Berlin 1962

30. Karşılaştırın: K. Marks, **Alman İşçi Partisinin Programına Haşiyeler,** K. Marks, F. Engels, **Sosyal Demokratların Program Taslağının Eleştirisi** 1891, K. Marks/F. Engels Yapıtlar, Cilt 22, Berlin 1962, F. Engels, **Fransa ve Almanya'da Köylü Sorunu** a.g.e.

31. Burada özellikle V.I. Lenin'in aşağıdaki yapıtları zikredilmelidir: **Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin Iki Taktiği,** Yapıtlar, Cilt 9 Berlin 1957; **Proletaryanın Taktiği ve Günümüzdeki Görevleri** Yapıtlar, Cilt 10, Berlin 1957; Proletarya ve Köylülük, Yapıtlar Cilt 8, Berlin 1958; **Taktik Üzerinde Mektuplar** Yapıtlar, Cilt 24 Berlin 1959, **«Sol Radikalizm» Komünizmin Çocuk Hastalığı,** Yapıtlar, Cilt 31 Berlin, 1959; **RKP'nin Taktigi Uzerinde Rapor,** Yapıtlar, Cilt 22 Berlin 1963.

32. Karşılaştırın: **V.S. Semenov, Kapitalizm ve Sınıflar,** Moskova 1962 ve Federal Almanya Emperyalizmi, Berlin, 1971 s. 605 vd.

33. «Fakat küçük burjuvazi... durumunun ekonomik temeline uygun olarak sınıf iktidarsızlığının ifadesinden başka bir şey olamaz yalpalamalar, safsatalar, çaresizlik buradan gelir». V. I. Lenin, **Uber die Naturalsteuer,** Yapıtlar Cilt 32, Berlin, 1968, s. 376

34. «Bu etki altında, çoğu zaman büyük bir mücadele arzusu ile tutuşan, fakat örgütleşme, bir arada bulunma yeteneğinin yetersizliği yüzünden, önemli olanla daha az önemli olanı ayırdetmek olanaksızlığı yüzünden zayıflayan yeni sol güçler ortaya çıkarlar ve gelişirler. Mücadelenin içeriğine karşı anlayış yetersizliğinden bu durum ortaya çıkmaktadır...» Internationale Beratung der Kommunistischen und Arbeiterportein Moskau, 1969, K. Lespersen'in konuşması, s. 241

35. Karşılaştırın: G. Grosser, **Sosyalist Devrim ve Partiler Sistemi,** Studien zur Marxistisch - Leninistischen Revolutionstheorie, Leipzig 1967

36. Hangi sınıfların devrimin itici güçleri olduğunu anlamak önemlidir. Bu sınıfların çeşitli çabalarını temkinli bir biçimde hesaba katmak önemldir. V.I. Lenin, **Einleitung zu der Resolutionen der 7» Gesamtrussischen Konferenz** der **SDAPR** (B) (April kanferenz) Yapıtlar, Cilt 24, Berlin 1959, s. 308

37. V.I. Lenin, **I.G. Zereteli ve Sınıf Mücadelesi,** Yapıtlar, c. 24, Berlin 1959, s. 308

38. Karşılaştırın: **Alman Komünist Partisi Köylüler İçin Demokratik Program,** Taslak Düsseldorf 1970, L. Perceval, **Köylülerle Birlikte Kapitalist Olmayan Bir Tarım İçin,** Paris 1969, Critica

Marxista, Roma Jhrg. VIII (1970) **ABD Komünist Partisinin Yeni Programı,** Berlin 1971 s. 93 vd.

39. Karşılaştırın: H. Adamo, **Marksist İttifak Politikası,** Marxistiche Blaetter 6/1969
40. Karşılaştırın: **Leninizm ve Uluslararası İşçi Hareketi,** Berlin 1971, s. 372 vd.
41. Kapitalist ülkelerdeki küçük burjuvazinin siyasal platformu çoğu zaman sosyal platformundan daha geniştir; **Leninismus und die Internationale Revolutionaere Arbeiterbewegung,** Berlin 1971, s. 276
42. V.I. Lenin, **Devrimci Gençliğin Görevleri,** Yapıtlar, Cilt 7, Berlin 1956, s. 32
43. **1969 Moskova Toplantısı,** s. 30
44. Friedrich Engels: «... Buna göre her şeyden önce tam bir karşılıklılık ve eşitlik beklemekteyiz. Bu eşitliği, temel olarak kabul etmeyen her ittifak anti-demokratik bir ittifak olurdu.»
45. K. Marx, F. Engels 1850 Martında Birlik Merkezi ilgililerine Yapılan Hitap, Yapıtlar, Cilt 7, Berlin 1969, s. 246 vd. (yazarların atıfları)
46. V.I. Lenin, **«Sol Radikalizm» Komünizmin Çocuk Hastalığı,** Cilt 31, Berlin 1959, s. 61

Günümüzde tekelci devlet kapitalizmi koşullarında, anti-tekelci mücadelenin önemi daha da artmaktadır. Bu kitapta, özellikle Batı Avrupa ülkeleri incelenerek, işçi sınıfı partilerinin demokrasi ve sosyalizm mücadelesinde izledikleri anti-tekelci mücadele yolları tartışılmaktadır.

Kitapta, tekelci devlet kapitalizminde işçi sınıfının durumu ve mücadelesinin genel koşulları, demokrasi ve sosyalizm arasındaki diyalektik ilişki, işçi sınıfının sosyalizm mücadelesindeki strateji ve taktikleri işçi sınıfı partilerinin, işçi sınıfının ve geniş anti-tekelci eylem birliğini kurmada izlediği yol ele alınmaktadır.

Anti-Tekelci Mücadelenin Strateji ve Taktikleri'nde, günümüzde tekelci devlet kapitalizmi koşullarında işçi sınıfının rolü, anti-tekelci demokrasinin program ve politikasının ekonomik, sosyal ve devletin demokratikleştirilmesi yönleri, sınıf mücadelesinin büründüğü biçimler ve günümüzde sosyalizme geçiş sorunları da yer almaktadır.

20 Lira